

Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből.

I. k. I. *Tel'fy*: Solon adótörvényéről. 20 f. — II. *Tel'fy*: Adalékok az attikai törvénykönyvből. 20 f. — III. *Tarkányi*: A legújabb magyar Szentírásról. 40 f. — IV. *Szász K.*: A Nibelungének keletkezéséről és gyanítható szerzőjéről. 20 f. — V. *Toldy F.*: Tudománybeli hátramaradásunk okai, s ezek tekintetéből Akadémiánk feladása. 20 f. — VI. *Vambéry*: A keleti török nyelvről. 20 f. — VII. *Imre S.*: Geleji Katona István főleg mint nyelvész. 60 f. — VIII. *Bartalus I.*: A magyar egyházak szertartásos énekei a XVI. és XVII. században. Hangjegyekkel. 1 K 20 f. — IX. *Toldy*: Adalékok a régibb magyar irodalom történetéhez. 1 K 20 f. — X. *Brassai*: A magyar bővített mondat. 40 f. — XI. *Bartalus I.*: A felsőaustriai kolostoroknak Magyarországot illető kézirat- és nyomtatványairól. 40 f. (1867—1869.)

II. k. I. *Mátray G.*: A Konstantinápolyból legújában érkezett négy Corvin-codexről. 20 f. — II. *Szász K.*: A tragikái felfogásáról. 40 f. — III. *Joannovics*: Adalékok a magyar szóalkotás kérdéséhez. 40 f. — IV. *Finály*: Adalékok a magyar rokonszerelmű szók értelmezéséhez. 40 f. — V. *Tel'fy*: Solomos Dénes költeményei és a hétszigeti görög népnyelv. 40 f. — VI. *Zichy A.*: Q. Horatius satirái. 40 f. — VII. *Toldy*: Újabb adalékok a régibb magyar irodalom történetéhez. 80 f. — VIII. *Gr. Kuun G.*: A sémi magánhangzókról és megjelölésük módjairól. 40 f. — IX. *Seilády*: Magyar szófejtetések. 20 f. — X. *Szenassy S.*: A latin nyelv és dialektusai. 60 f. — XI. *Seilády Aron*: A lefterekről. 40 f. — XII. *Szvorényi J.*: Emlékbeszéd Árvay Gergely felett. 20 f. (1869—1872.) — III. k. I. *Brassai*: Commentator commentatus, Tarlózatok Horatius satiráink magyarozói után. 80 f. — II. *Szabo K.*: Apáczai Cséri János Barcsai Ákos fejedelmhez benyújtott terve a magyar hazában felállítandó első tudományos egyetem ügyében. 20 f. — III. *Szabo I.*: Emlékbeszéd Bitintz Lajos felett. 20 f. — IV. *Vadnai*: Az első magyar társadalmi regény. 40 f. — V. *Finály*: Emlékbeszéd Engel József felett. 20 f. — VI. *Barna F.*: A finn költészetéről, tekintettel a magyar ösköltészetre. 80 f. — VII. *Biédl Sz.*: Emlékbeszéd Schleicher Ágost, külső l. tag felett. 20 f. — VIII. *Dr. Goldsáher I.*: A nemzetiégi kérdés az araboknál. 60 f. — IX. *Riedl Sz.*: Emlékbeszéd Grimm Jakab felett. 20 f. — X. *Gr. Kuun G.*: Adalékok Krim történetéhez. 40 f. — XI. *Riedl Sz.*: Van-e elfogadható alapja az ik-es igék külön ragozásának. 40 f. (1872—1873.)

IV. k. I. *Brassai*: Paraleipomena kai diorthomena. A mit nem mondtak s a mit rosszul mondtak a commentatorok Virgilius Aeneide II-ik könyvére különös tekintettel a magyarra. 80 f. — II. *Balint G.*: Jelentése Oroszország- és Aszsiában tett utazásáról és nyelvészeti tanulmányairól. 40 f. — III. *Bartal A.*: A classica philologiának és az összehasonlító úria nyelvtudománynak művelése hazánkban. 80 f. — IV. *Barna F.*: A határozott és határozatlan mondatról. 40 f. — V. *Dr. Goldsáher I.*: Jelentés a m. t. Akadémia könyvtára számára keletéről hozott könyvekről, tekintettel a nyomdai viszonyokra keleten. 40 f. — VI. *Hunfalvy P.*: Jelentések: Az orientalistáknak Londonban tartott nemzetközi gyűléséről. — II. *Budenz J.*: A németországi philologok és tanfőnökök 1874-ben Innsbruckban tartott gyűléséről. 30 f. — VII. *Fogarasi J.*: Az új szokról. 30 f. — VIII. *Toldy F.*: Az új magyar orthologia. 30 f. — IX. *Barna F.*: Az ik-es igékről. 30 f. — X. *Szarvas G.*: A nyelvújításról. 30 f. (1874—1875.) — V. k. I. *Barna F.*: Nyelvészkező hajlamok a magyar népénél. 50 f. — II. *Brassai S.*: A neo- és paleologia ügyében. 60 f. — III. *Barna F.*: A hangnyelvről a magyar nyelvben. 60 f. — IV. *Ballagi M.*: Brassai és a nyelvújítás. 30 f. — V. *Szász K.*: Emlékbeszéd Kriza János l. t. felett. 50 f. — VI. *Bartalus I.*: Művészet és nemzetiség. 40 f. — VII. *Tel'fy I.*: Aeschylus. 1 K 60 f. — VIII. *Barna F.*: A mutató névmás hibás használata. 20 f. — IX. *Imre S.*: Nyelvtörténelmi tanulmányok a nyelvújításra nézve. 1 K 20 f. — X. *Arany L.*: Bérczy Károly emlékezete. (1875—1876.) — VI. k. I. *Mayr A.*: A légy aspiraták kijelöléséről a zomben. 20 f. — II. *Balint G.*: A mandsuk szertartásos könyve. 20 f. — III. *Dr. Barna I.*: A rómaiak satirájáról és satiráiról. 40 f. — IV. *Dr. Goldsáher I.*: A spanyolországi arabok helye az iszlám fejlődése történetében, összehasonlítva a keleti arabokéval. 1 K. — V. *Szász K.*: Emlékbeszéd Jakab István l. t. felett. 20 f. — VI. Adalékok a m. t. Akadémia megalapítása történetéhez. I. *Seilágyi I.* II. *Vassary K.* III. *Révész I.* 1 K 20 f. — VII. *Bartalus*: Emlékbeszéd Mátray Gábor l. t. felett. 20 f. — VIII. *Barna*: A mordvainak történelmi viszonyosságai. 40 f. — IX. *Tel'fy*: Eranos. 40 f. — X. *Joannovics*: Az ik-es igékről. 80 f. (1876.) — VII. k. I. *Barna F.*: Egy szavazat a nyelvújítás ügyében. 1 K. — II. *Budenz J.*: Polihorszky Lajos magyar-sínai nyelv hasonlítása. 20 f. — III. *Zichy A.*: Lessing. 40 f. — IV. *Barna F.*: Kapcsolat a magyar és szuomi

SZIKSZAI FABRICIUS BALÁZS

LATIN-MAGYAR SZÓJEGYZÉKE

1590-BŐL

A KÉSMÁRKI ÁG. EV. FŐGYMNASIUM KÖNYVTÁRÁBAN LÉVŐ EGYETLEN
PÉLDÁNYBÓL KÖZZÉTETTE, BEVEZETÉSSSEL ÉS MAGYARÁZATOKKAL

ELLÁTTA

MELICH JÁNOS

LEV. TAG.

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

1906.

MAGYAR AKADEMLA
KÖNYVTÁRA

FRANCOIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Szikszai Fabricius Szójegyzéke.

(Felolvasatott a M. T. Akadémia 1905. decz. 4-ikén tartott ülésén.)

Ismeretes dolog, hogy a középkori iskolázásnak legfőbb, czélja a latin nyelvnek szóban és írásban való elsajátítása volt. Latin volt a tanítás nyelve s ez volt az érintkezés nyelve az iskolán kívül is. Ezt a czélt óbajtotta elérni a renaissance és a humanismus is, s e tekintetben csak abban különbözött a középkortól, hogy megvetette az egyházi latin nyelvet, s ideálul Cicero nyelvét állította fel. Hogy a latin nyelvet a tanulók minél jobban elsajátíthassák, tankönyvekre volt szükség. Ezek a tankönyvek három csoportba oszthatók; az első csoportot az Abecedarium-ok alkotják, a melyekben a latin betűk, a Hiszekegy, Üdvözlég, Miatyánk, s néhány a legszükségesebb alkalmakra szóló ima van közölve. Az imák után 10—15 fogalomesoportban latin és nemzeti nyelven való szavak. Ilyen emlékünk az 1630. és 1694. évi Abecedarium, a melynek végén tíz fogalomesoportban latin-magyar szavak vannak. Ezeknek az abéczés könyveknek a feladata az volt, hogy a gyermekeket az írás- és olvasás elemeibe, valamint néhány legszükségesebb latin szó birtokába juttassák. A második csoportot azok a tankönyvek alkotják, a melyekben kérdések és feleletek alakjában közölt beszélgetések vannak; ilyen emlékünk HEYDEN SEBALD «Gyermeki beszélgetései» cz. könyve, a mely legelőször 1531-ben jelent meg. Ezeknek a tankönyveknek az volt a czéljuk, hogy a tanulók a latin grammatika elemeit kérdések és feleletek alakjában megtanulják. A harmadik és utolsó csoportba azok a tankönyvek tartoznak, a melyek czélja az ifjúval a latin grammatikát, a latin szókészletet minél szélesebb alapon megismertetni. A szókészlet megismertetésénél a középkort is,

meg a renaissance és a humanismus korát is az a pädagogiai elv vezette, hogy fogalomkörök szerint csoportosítva kell a szókineset az ifjakkal elsajátíttatni. E harmadik csoportba tartozó emlékeink az ú. n. szójegyzékek, nomenclatorok, nomenclaturák, a melyek első sorban tankönyvek, a mint azt 1847-ben SZILÁGYI ISTVÁN, a Besztercei Szójegyzék felfedezése alkalmával pedig TAGÁNYI KÁROLY is kifejtette. Ez emlékeink egyik legbecesebbike SZIKSZAI FABRICIUS BALÁZS «Nomenclaturá»-ja, a mely nyomtatásban először 1590-ben jelent meg.

SZIKSZAI FABRICIUS BALÁZS 1561-től 1576-ig bekövetkezett haláláig sárospataki tanár volt.*) Híve volt a humanismus pädagogiai elveinek, s vallotta ő is, hogy a latin nyelvi oktatásnál arra kell törekedni, hogy a tanuló mindenről, a mi körülötte van, szabatosan, választékosan tudjon latin nyelven beszélni. SZIKSZAI e tekintetben vallotta azt, a mi STURM JÁNOS egyik levelében olvasható s a mit a Nomenclatura 1597-iki kiadásához mellékelve is találunk, hogy t. i. «Nihil videtur in corpore hominis: nihil in pecudibus: nihil sit in culina: in cella vinaria: in cella frumentaria: ad cenam quotidianam nihil afferatur: nihil in hortis conspiciatur herbarum, fruticum, arborum: nihil in Scholis sit usurpatum: nihil in bibliotheca: nihil in templis frequentatum: nihil in caelo sensus quotidie hominum moveat, quod pueri tui quoad ejus fieri poterit, non queant latino nominare nomine». SZIKSZAI azonban azt is tapasztalta, hogy nincs olyan tankönyvünk, a mely alkalmas volna a tanulót annak a latin szókészletnek az elsajátítására vezérelni, a melyre a mindennapi életben szüksége van. Volt ugyan SZIKSZAI előtt humanista elvek alapján megírt két latin-magyar szógyűjteményünk, ezek MURMELLIUSNAK 1533-ban megjelent Lexicona és PESTHY GÁBOR négy kiadást ért (1538, 1550, 1561, 1568) Nomenclaturá-ja, ezeknek a műveknek azonban következő hibái voltak: α) Mind a két mű a magyar szavakat német betűvel nyomtatva adta, a mi miatt, a mint azt MOLNÁR ALBERT MURMELLIUSRÓL, SZILVÁS UJFALVY IMRE pedig

*) Életrajzát olv.: Oratio de vita et obitu clarissimi viri... D. Basilii Fabricii (sic!) Szikszaii habitu à Georgio Cesare Cassoviensi. Witebergae 1577 (megvan a M. N. Muzoum könyvtárában Hung. I. 270. 4-edrét jelzet alatt) és Pallas Lexikonában.

PESTHY GÁBORRÓL mondja, iskoláinkban nem lehetett használni. β) MOLNÁR és SZILVÁS UJFALVY azt is mondja, hogy e művek nem is voltak elterjedve hazánkban. A PESTHY-féle Nomenclaturából, a mely hat nyelvű, összesen négy kiadás jelent ugyan meg, a XVI. századi magyar írókból azonban kimutatható, hogy nálunk csak az utolsó, az 1568-iki volt ismeretes. A többi kiadás tehát nem a magyar, hanem a cseh és német szöveg miatt jelent meg. MOLNÁR ALBERT különben PESTHYNEK a nevét sem tudja, csak arra emlékszik, hogy a kezében volt ilyen szójegyzék. γ) A legnagyobb hibája azonban nézetem szerint e szógyűjteményeknek az volt, hogy latin-német szójegyzékek fordításai voltak. Más szóval, hibájuk, hogy az egyes fogalomkörökön belül nem a magyar viszonyoknak megfelelő szavak fordulnak elő bennük, hanem a német viszonyokra illők. Így például a szőlőfajokra vonatkozó elnevezések közt nem a XVI. századi magyar szőlőfajták vannak felsorolva MURMELLIUSBAN és PESTHYBEN, hanem a németek; a városok nevei csoportjában MURMELLIUS («Terrarum, gentium et civitatum nomina») és PESTHY («De patria et patriotis in Germania, de civitatibus et castellis») egyetlen egy magyart sem sorol fel. Mily más ezzel szemben SZIKSZAI, a hol a «Regionum, terrarum, gentium et civitatum nomina» csoportban csupa hazai város latin-magyar elnevezése van közölve.

SZIKSZAI FABRICIUST tehát műve megalkotásánál az a pädagogiai elv vezette, hogy tanítványai az őket körül vevő tárgyakról tudjanak szabatosan latinul beszélni, más szóval, hogy a magyar fiúk a magyar viszonyok közt előforduló tárgyakat tudják latinul megnevezni. S ebben rejlik SZIKSZAI rendkívüli nagy érdeme és hatása, hogy humanista pädagogiai elvek alapján hazai viszonyainknak megfelelő tankönyvet írt; műve épp ezért nem csupán becses nyelvi, de meg inkább pädagogiai és művelődéstörténeti emlékünkné is.

SZIKSZAI a maga Nomenclaturáját kora legjobb humanista forrásai alapján készítette; e források közül egyet kétségtelenül ki tudunk mutatni, s ez MURMELLIUS Lexicona, a melynek latin-német-magyar kiadása ismeretes volt SZIKSZAI előtt. Erre több magyar nyelvbéli értelmezés-egyezés is mutat; ilyenek:

MURMELLIUS 1533.

56. l. Szamota 724: *Ilia* — *Embernek syue kórneke*
 56. l. Sz. 727: *Præcordia* — *Synek haloia*
 56. l. Sz. 728: *Omentum* — *Cheptes gaay*
 56. l. Sz. 729: *Lactes* — *Etelnék eta*
 57. l. Sz. 742: *Scapula* — *Valkósz lavozka*
 57. l. Sz. 743: *Interseapilium* — *ket Valkószy*
 57. l. Sz. 746: *Subalares pili* — *Holna alatt valo sőr*
 59. l. Sz. 768: *Manus auersa, id est retorta* — *Hargas kez*
 59. l. Sz. 769: *Talitrum* — *ököllel valo ewttes ul patok*
 101. l. Sz. 1254: *Redinius uermiculus* — *Myndenkor veer sopo ferük*
 101. l. Sz. 1255: *Lytta* — *öbnyelneben valo ferük*
 172. l. Sz. 2255: *Canonicatus* — *Jambornak valo istenigheeben szolgálal*
 172. l. Sz. 2257: *Sacerdos* — *Isten mondassanak tisztan predicalloia*

SZIKSZAI FABRICIUS 1590.

88. l.: *Ilia*, *Az embernek szüue kórnieke, vagy agyeka*
 88. l.: *Præcordia, tela cordis* — *Szének haloia*
 88. l.: *Omentum* — *Czepez haay*)*
 88. l.: *Lactes* — *Etelnék eta,*
 89. l.: *Scapula* — *Val kőz, lapozka,*
 89. l.: *Inter scalpium, spaciium* — *ket val kőz*
 89. l.: *Subalares pili* — *Holnal alatt valo sőr*
 90. l.: *Manus auersa, i. retorta* — *Horgas kez*
 90. l.: *Talitrum* — *Homlokon vót patok*
 72. l.: *Redinius* — *Mindenkor ver szopo fereg*
 72. l.: *Lytta-Farkas, vag eb nyelneben valo fereg*
 122. l.: *Canonicatus* — *Isten igeben jambornal valo szolgálal*
 123. l.: *Sacerdos* — *Isten igeiének tisztan praedicalloia*

Más nyomtatott magyar forrást azonban aligha használt. Annál többet kellett azonban a nép közt gyűjtenie. Kitétszik ez különösen abból, hogy ő, a protestáns író, a ki a lat. «papa, Pontifex maximus» szót «Eretnek papa, antichristus» szóval értelmezi, a füvek nevei közt «Boldog asszony haja, mentája, -tenyere», «Szent János füve, -gyökere, -kenyere, -virága», «Szent Benedek füve», «Szent

*) Így 1593, 1602. Az 1597. és 1619. Sz. Ujfalvy-féle kiadásban kijavítva *czepesz haay*.

Mária Magdolna asszony füve» stb., tehát szentek neveivel jelölt füvekről szól, a mi jelen esetben esakis népies eredetű lehet.

A művet SZIKSZAI fogalomkörök szerint csoportosította, összesen 101 ily csoport van s a sárospataki iskolában dictando tanította 1561—1576 közt; 1576-ban SZIKSZAI meghalt, művét azonban kéziratban több iskolában továbbra is használták. 16 éven át forgott közkezen SZIKSZAI kézirati Nomenclaturája, míg végre PESTHY GÁSPÁR sárospataki tanár 1590-ben nyomtatásban is kiadta. A mű jelességét dicséri, hogy belőle a következő években, még pedig 1592-ben, 1593-ban, 1597-ben, 1602-ben, 1619-ben és 1630-ban új kiadások jelentek meg. Ha e kiadásokat egymással összevetjük, azt fogjuk tapasztalni, hogy három főbb kéziratba vezethetők vissza. Az első kézirati csoportba tartozik az 1590, 1592(?) és 1593. évi kiadás; a második csoportba az 1597. és 1619. évi kiadás. E két kiadást SZILVÁS UJFALVY IMRE rendezte sajtó alá, a ki Szikszaiak tanítványa volt. A kiadáshoz írt bevezetésben (lásd a függelékben) azt mondja, hogy a maga kézirati példányát (a M. T. Akadémia kézirtárában levő SZIKSZAI az 1597. évi kiadásnak egykorú másolata) más tanulók példányai-val összevetette s így javítva adta ki a Nomenclaturát. A harmadik csoportba tartozik az 1602. és az 1630. évi kiadás. Az itt megállapítottak bizonyításául hadd álljanak itt a különböző kiadások legelső fogalomesoportjának szavai:

I. csoport.

Debreczen, 1590. évi kiadás.	Debreczen, 1593. évi kiadás.
Nomenclatura seu Dictionarium Latino-vngaricum.	Nomenclatura seu Dictionarium Latino-Vngaricum.
Substantiæ spirituales.	Substantiæ Spirituales.
Spiritus — <i>Lólki allat,</i>	Spiritus — <i>Lólki allat,</i>
Deus — <i>Isten,</i>	Deus — <i>Isten,</i>
Deitas — <i>Istenség,</i>	Deitas — <i>Istenség,</i>
Deus Pater — <i>Atya Isten,</i>	Deus Pater — <i>Atya Isten,</i>
Deus Filius — <i>Fiu Isten,</i>	Deus Filius — <i>Fiu Isten,</i>
Deus Spiritus Sanctus — <i>Szent Lelek Isten,</i>	Deus Spiritus Sanctus — <i>Szent Lelek Isten</i>
Angelus — <i>Angyal,</i>	Angelus — <i>Angyal,</i>
Anima — <i>Lelek,</i>	Anima — <i>Lelek,</i>
Archangelus — <i>Archangyal,</i>	Archangelus — <i>Archangyal,</i>

Sancta Trinitas — <i>Szent haromság,</i>	Sancta Trinitas — <i>Szent haromság,</i>
Deus tutelarıs — <i>Oltalmazó Isten,</i>	Deus tutelarıs — <i>Oltalmazó Isten,</i>
Numen — <i>Isteni akarat,</i>	Numen — <i>Isteni akarat,</i>
Diabolus, Dæmon — <i>Ördög.</i>	Diabolus, Dæmon — <i>Ördög.</i>

II. csoport.

Debreczen 1597. évi kiadás.

Nomenclatura seu Dictionarium Latino-Ungaricum. Nev Szamlalás vagy, Neues könyv Deakul s Magyarul.

Caput II. Substantiarum spiritualium nomina, Lelki állatoknak nevek.

Spiritus — *Lélek,*
Deus — *Isten,*
Deitas — *Istenseg,*
Deus Pater — *Atya Isten,*
Deus Filius — *Fiu Isten,*
Deus Spiritus Sanctus — *Szent Lélek Isten,*
Sancta Trinitas — *Szent haromság,*

Jesus, Redemptor — *Szabadító,*
Christus — *Meg kenettetet,*
Mediator — *Közben jaro,*
Deus tutelarıs — *Oltalmazó Isten,*
Numen — *Isten, Isteni akarat,*
Angelus — *Angyal, követ,*
Angelus bonus — *Jo lelki követ,*
Angelus malus, Diabolus, Dæmon, Satanus — *Gonosz lelki követ, Ördög, Satan,*
Archangelus — *Archangyal, Fő Angyal,*

Debreczen 1619. évi kiadás.

Dictionarium Latino-Ungaricum. Neues könyv, Deakul s Magyarul.*)

Caput I. Substantiarum spiritualium Nomina. Lelki állatoknak nevek.

Spiritus — *Lélek,*
Deus — *Isten,*
Deitas — *Istenseg,*
Deus Pater — *Atya Isten,*
Deus Filius — *Fiu Isten,*
Deus Spiritus Sanctus — *Szent Lélek Isten,*
Sancta Trinitas — *Szent haromság*

Jesus, Redemptor — *Szabadító,*
Christus — *Meg kenettetet,*
Mediator — *közben jaro,*
Deus tutelarıs — *Oltalmazó Isten,*
Numen — *Isten, Isteni akarat,*
Angelus — *Angyal, követ,*
Archangelus — *Archangyal, Fő Angyal,*
Angelus bonus — *Jo lelki követ,*
Angelus malus — *Gonosz lelki követ*
Diabolus, Dæmon, Satanus — *Ördög, Satan,*

*) Az I. csoportbeli kiadásoktól való eltéréseket ritkított betűvel szedtettem, ugyanígy a III. csoportnál is. Ez utóbbi csoportban a †-tel jelzett szavak nagyjában egyeznek a II. csoportbeliakkal.

Anima — <i>Lélek,</i>	Anima — <i>Lélek,</i>
Anima vegetativa — <i>Nyersen tarto lelek,</i>	Anima vegetativa — <i>Nyersen tarto lelek,</i>
Anima sensitiva — <i>Erzékeny lelek,</i>	Anima sensitiva — <i>Erzékeny lelek,</i>
Anima rationalis, Mens — <i>Okos lelek.</i>	Anima rationalis, Mens — <i>Okos lelek.</i>

III. csoport.

Sárvár, 1602. évi kiadás. Substantia spiritualis.

Spiritus — *Lelki állat,*
Deus — *Isten,*
Deitas — *Istenseg,*
Deus Pater — *Atya Isten,*
Deus Filius — *Fiu Isten,*
Deus S. spiritus — *S. Lélek Isten,*
S. Trinitas — *S. Haromság.*

Vnus Deus — *egy Isten,*
Angelus — *Angyal,*
Archangelus — *Archangyal,*
Anima — *Lélek,*
Deus omnipotens — *Mindenható Isten,*
Deus tutelarıs — *Oltalmazó Isten,*
Dominus Deus — *Vr Isten,*
Numen — *Isteni akarat*
†Jesus Saluator — *Iduözítő,*

Bártfa 1630. évi kiadás. Substantia Spiritualis.

Spiritus — *Lelki állat,*
Deus — *Isten,*
Deitas — *Istenseg,*
Deus Pater — *Atya Isten,*
Deus Filius — *Fiu Isten,*
Deus Spiritus Sanctus — *Szent Lélek Isten,*
Sancta Trinitas — *Szent Háromság.*

Vnus Deus — *Egy Isten,*
Angelus — *Angyal,*
Archangelus — *Archangyal,*
Anima — *Lélek,*
Deus omnipotens — *Mindenható Isten.*
Deus tutelarıs — *Oltalmazó Isten,*
Dominus Deus — *VR Isten,*
Numen — *Isteni akarat*
†Jesus, Salvator — *Iduözítő,*

Bécs 1629. és 1641. évi kiadás. Nomenclatura Rerum. Capvt primum. Substantia Spirituales. Spiritus — *Lelki állat,*
Deus — *Isten,*
Deitas — *Istenség,*
Deus Pater — *Atya Isten,*
Deus Filius — *Fiu Isten,*
Deus spiritus S. — *S. Lélek Isten,*
S. Trinitas vnus Deus — *S. Haromság, egy Isten,*

Angelus — *Angyal,*
Archangelus — *Archangyal,*
Anima — *Lélek,*
Deus omnipotens — *Mindenható Isten,*
Deus tutelarıs — *Oltalmazó Isten,*
Dominus Deus — *Vr Isten,*
Numen — *Isteni akarat*
†Jesus Saluator — *Iduözítő,*

+Christus — Ké- netet	+Christus — Ke- netet,	+Christus — Kene- ter (sic, mindkettő- ben),
+Redemptor — Megváltó,	+Redemptor — Meg-váltó,	+Redemptor — Meg váltó,
Index — Biro,	Index — Bíró,	Index — Biro,
Diabolus — <i>ördög</i> ,	Diabolus, Daemonium <i>ördög</i> ,	Diabolus — <i>ördög</i> ,
Daemonium — idem,		Daemonium — idem,
Spiritus malignus — Gonosz szellet,	Spiritus malignus — Gonosz szellet,	Spiritus malignus — Gonozlélek,
Inimicus — Ellen- ség,	Inimicus — Ellen- ség,	Inimicus — Ellen- ség,
Aeterna Mors — örök halál,	Aeterna mors — örök halál,	Aeterna Mors — örök halál,
Infernus — Pokol.	Infernus — Pokol.	Infernus — Pokol.

E három főbb kézirati variánsra visszavezethető kiadásokon mindenütt megvan jelölve, hogy a szóban forgó Nomenclatura Szikszai műve. A kiadások számán kívül Szikszai Nomenclaturájának nagy elterjedtségét a következő körülmények is vallják: 1. Az 1602. évi kiadásban a latin-magyar szöveg mellé csatolva van a német értelmezés is. A Nomenclaturát használták tehát német iskoláinkban is. Hogy ki volt a szójegyzék német értelmezője, nem tudjuk, kétségtelennek tartjuk azonban, hogy erdélyi szász tanár volt a fordító. Erre abból a körülményből következtetünk, hogy az a német szókincs, a mely e Nomenclaturában van, nem osztrák-bajor, pl. a szombat neve itt *Sonnabend* stb. Legfontosabb bizonyíték azonban a Szamos német neve. A mi Nomenclaturánk német fordítója ugyanis a 154. lapon azt mondja, hogy «Chrysius — *Kőrös* — der *Kreisch*, Marusius — *Maros* — der *Mörisch*, Samusius — *Samos* — der *Timesz*», azaz a Szamos folyót németül der *Timesz*-nek nevezi. Ismeretes dolog, hogy HONTERUS térképén 1532-ben Nagyszamos der «*Thymesz flusz*»-nak van nevezve, s az ő nyomán MERCATOR azt írja, hogy «Der Samus, bei den Ungern und Teutschen *Tymmes* genaunt, entspringt aus den Alpen Calota». Egy 1589. évi okirat azt mondja, hogy Nagy-Demeter község mellett folyik a «das wasser *Times*» s erdélyi szász emlékek Kolozsvárt *Temesburg*. *Themiscaria*-nak is hívják

(vö. Korrespondenzblatt II., IV., IX. köt. index). Ma ez a név nincs meg a szászban, de Nagy-Demeter szász falu Szamos mellett elterülő egyik határát ma is *Timesz-Hattert*-nek hívják. Mivel mármost Nagyszamosot csakis erdélyi szász írók hívják *Thymesz*-nek, s mivel Szikszai német értelmezője is a Szamos *Thymesz*-nek mondja, más megerősítő adatokkal kapcsolatban azt hiszem, hogy Szikszai német értelmezője erdélyi szász ember volt. 2. Protosztáns iskolákon kívül katolikus tanintézetek is használták Szikszai Nomenclaturáját, a mit igazol az a körülmény, hogy vannak olyan kiadások, a melyekből a katolikus vallást gyalázó, illetve becsmérlő kitételek ki vannak hagyva, pl. az 1590, 1593, 1597, 1619. évi kiadások ezt írják: «Pontifex maximus, papa = magy. *eretnek papa*, *antichristus* | *cucullatus erro* = magy. *kallogua pusztító, dulo, focto, fattyu onto cziuklias barát*». Ez értelmezéseket az 1602. és 1630. évi kiadás kihagyta, jelölül annak, hogy e kiadások kath. tanintézetek számára készültek. 3. Szikszai nagy elterjedtségét bizonyítja végül az is, hogy vannak szójegyzékek, a melyek Szikszai Nomenclaturájának lenyomatai, s a melyek eddig irodalmunkban úgy szerepeltek, mint önálló művek. Szikszai-val való összehasonlítás után azonban rögtön látjuk, hogy részben vagy egészben egyszerű lenyomatok. Ilyen Nomenclatura az 1629-ben Nagyszébenben megjelent «Nomenclatura seu Dictionarium Latino-Germanicum, ex varijs probatisque autoribus collecta». Latin-német-magyar szógyűjtemény, s a címlap azt mondja, hogy «nunc de nno adiectum idioma hungaricum, in usum discentium», a valóság azonban az, hogy e Nomenclatura nagyjában nem más, mint Szikszai Nomenclaturájának 1602. évi latin-német-magyar kiadása; hadd bizonyítsa ezt a következő egybevetés:

Szikszai Fabricius: Nomenclatura, Sárovar 1602, latin-magyar-német értelmezéssel:	1629. évben Nagyszébenben megjelent latin-német-magyar «Nomenclatura» (címlap szerint a magyar szavak először):
154. s. köv. lap: Vestis — <i>Ruha</i> — <i>ein Kleid</i> ,	B. 4. lap: Vestis — <i>ein Kleid</i> — <i>Ruha</i> ,
Vestis lineá — <i>Len ruha</i> — <i>Leinin Kleid</i> ,	Vestis lineá — <i>Leinen Kleid</i> — <i>Len ruha</i> .

- Vestis lanca — *Gyapjuból szőt ruha — Wollen kleid* — *Gyapjuból szőt ruha,*
 Vestis xylina — *Gyapjuból szőt ruha — Baumwollen Kleid. Vestis gossipina idem.*
 Vestis acupicta — *Iratos ruha — ein Gesticks kleid* ;
 Vestis cymitalis — *Czómólyvet ruha — Atlasz kleid* ;
 Ve: undulata — *Habos, czómólyvet — Schamlot k* ;
 Vestis serica — *Selyem ruha — Seyden kleid. stb.*
60. lap: Homo et partes humani corporis, tam exteriores quam interiores.
 Homo, g. c. — *Ember — Mensch, Humanus — Emberseges — Menschlich / güttig,*
 Inhumanus — *Embertelen — Vnmenschlich / vngüttig,*
 Humanitas — *Emberseg — Güttigkeit,*
 Inhumanitas — *Embertelenség — Vnfreundlichkeit,*
 Homunculus — *Kis emberke — Menschlein,*
 homulus et homuncio, idem,
 Homo omnium horarum — *Játékos ember — Der zum schimpf vnd schertz geschickt ist,*
 Homo trium literarum — *Lopo — ein Dieb stb.*
- Vestis lanca — *Wollen kleid — Gyapjuból szőt ruha,*
 Vestis xylina — *Baumwollen kl.*)*
 Vestis acupicta — *Gestickt kleid — Iratos ruha,*
 Vestis cymitalis — *Atlasz kleid — Czómólyvet ruha,*
 Vestis undulata — *Schamlot kleid — habo (sic!), czómólyvet,*
 Vestis serica, holoserica, Bombicina — *Seyden kleid — Selyem ruha stb.*
- A. 7. lap: Homo et partes humani corporis, tam exteriores, quam interiores.
 Homo — *Mensch — Ember,*
 Humanus — *Menschlich / güttig — Emberseges,*
 Inhumanus — *Vnmenschlich / vngüttig — embertelen,*
 Humanitas — *Güttigkeit — Embersegh,*
 Inhumanitas — *Vnfreundlichkeit — embertelenség,*
 Homuncio, homunculus — *Menschlein — kis emberke,*
 Homo omnium horarum — *Der zu Schimpf vnd Ernst geschickt ist — Játékos jeles ember,*
 Homo trium literarum — *Ein Dieb — Lopo, stb.*

*) Az eredetiben a magyar értelmezés azért maradt el, mert nem fért el a sorban.

111. lap: Morborum diuersorum et diuersis morbis affectigrum (sic!) appellationes.
 Morbus — *Betegseg, nyavalya — ein Kranckheit,*
 Albugo — *Szómón való hályog — der Staar — Szómón való hályogh,*
 Alopecia — *Hajnak el koppadása — ein hauptsucht / davon das Haar ausfelt,*
 Alphus, vitiligo — *Szeplő — ein Sprossel,*
 Amphimerinon — *Mindennapi hidegleles — Tägliche Fieber. stb.*
- E. 5. lap: Morborum diuersorum et diuersis morbis affectorum appellationes (sic).
 Morbus — *Ein Kranckheit — Betegseg, nyavalya,*
 Albugo — *der Staar — Szómón való hályogh,*
 Alopecia — *ein Hauptsucht davon das Haar ausfelt — Hajnak el koppadása,*
 Alphus, vitiligo — *ein Sprossel — Szeplő,*
 Amphimerinon — *Das tägliche Fieber — Mindennapi hideglelés, stb.*
159. s köv. lap: Regionum, Terrarum, Gentium et Ciuitatum nomina.
 Strigonium, ab Ister et garā, Estergam — *Grann,*
 Sopronium — *Sopron — Eidenburg,*
 Tyrnauia — *Nagy Szombat — Tyrnau,*
 Tyropolis — *Kesmark — Keszmark,*
 Varadinum — *Varad — Groszwardein,*
 Venetiæ — *Velentze — Venedig,*
 Visegrad — *Misegrad — Wisegrad,*
 Varna — *Varna — Warna.*
- A. 6. és 7. lap: Regionum, gentium, terrarum, ciuitatum nomina.
 Strigonium, ab Ister et Garam — *Grann — Esztergam,*
 Sopronium — *Eidenburg — Soprony,*
 Tyrnavia — *Tyrnau — Nagy Szombat,*
 Tyropolis, Cæsareopolis — *Keszmark — Késmark,*
 Varadinum — *Grosz Wardein — Várad,*
 Venetiæ — *Venedig — Velentze,*)*
 Visegradum — *Wisegrad — Misegrad,*
 Varna — *Warna — Varna.*

Ugyancsak 1629-ben, de Bécsben jelent meg egy latin-magyar-német-eseh „Nomenclatura rerum seu Dictionarium quatuor linguarum”. A könyv ezimlapja azt mondja, hogy „nunc primum editum”, az 1641-ben Bécsben megjelent kiadás pedig, hogy „nunc secundum editum”. A valóság pedig az, hogy csak a eseh szöveg jelent meg először, mert különben a Nomen-

*) Ez a helynév az A. 6. lapon van.

clatura SZIKSZAI FABRICIUS Nomenclaturájának szóról-szóra való lenyomata. Ezt az állítást a 9. lapon felsoroltakon kívül a következő egybevetés is igazolja:

Nomenclatura 1629. és 1641. Bécs,
23—257. l.

Papa . . . *Papa*
 Cardinalis — *Cardinal*
 Patriarcha — *Patriarcha*
 Pater purpuratus — idem,
 Archiepiscopus — *Ersek*,
 Metropolitanus — idem,
 Episcopus, pontifex, Præsul, anti-
 stes, Superintendens — *Páspek*,
 Suffraganeus — *Szentelő püspök*,
 Abbas, tis — *Apathur*,
 Præpositus — *Prepost*,
 Decanus — *Dekány*,
 Archidiaconus — *Fő Esperest*,
 Thesaurarius — *Kencz tarto*,
 Canonieus, lector — *Canonok*,
letzke oluaso,
 Canonicatus — *Isten igeiben iam-*
borul valo szolgálat,
 Sacerdotium — *Papság*,
 Sacerdos — *Isten igeien*
 Pastor, parochus, Mi — *Pap*,
 Sacerdos mercenarius — *Fogadot*
Pap,
 Vicarius pastoris — idem,
 Cappellanus — *Kaplan*,
 Leuita — *Válastot pap*,
 Diaconus — *Ispitalyban lako pap*
 stb.

Nomenclatura 1602,
87—88. l.

Papa — *Pápa*,
 Cardinalis — *Cardinal*,
 Patriarcha — *Patriarcha*,
 Pater purpuratus — idem,
 Archiepiscopus — *Ersek*,
 Metropolitanus — idem,
 Episcopus, pontifex, præsul, anti-
 stes, Superintendens — *Páspek*,
 Suffraganeus — *Szentelő püspök*,
 Abbas, tis — *Apathur*,
 Præpositus — *Prepost*,
 Decanus — *Dekány*,
 Archidiaconus — *Fő Esperest*,
 Thesaurarius — *Kencztarto*,
 Canonieus, lector — *Cananok*,
letzke oluaso,
 Canonicatus — *Isten igeiben iam-*
borul valo szolgálat,
 Sacerdotium — *Papsag*,
 Sacerdos — *Isten igeienek tisztan*
prædikalóia,
 Pastor, parochus, Minister — *Pap*,
 Sacerdos mercenarius — *Fogadot*
pap,
 Vicarius pastoris — idem,
 Capellanus — *Kaplan*,
 Leuita — *Válastot pap*,
 Diaconus — *Ispitalyban lako pap*
 stb.

Ez összeállításból, a melyben az 1602. évi kiadásnak néhány értelmezés nélküli latin szava hiányzik, kétségtelenül kiderül, hogy az 1629. évi és az 1641. évi Bécsben megjelent «Dictionarium» SZIKSZAI FABRICIUS munkája; kiderül azonban az is, hogy e Bécsben megjelent «Dictionarium»-ok a harmadik csoportbeli

SZIKSZAI FABRICIUS-féle Nomenclaturá-kkal egyeznek meg a legjobban (vö. 9. lap). Az itt közölt összeállításból az is világos, hogy a bécsi kiadások hibái a SZIKSZAI FABRICIUS Nomenclaturájából megigazíthatók. Az összeállításban pl. érthetetlen az 1629. és 1641. évi kiadás e két adata:

Sacerdos — *Isten igeien*,
 Pastor, parochus. Mi — *Pap*,

ha azonban összehasonlítjuk SZIKSZAI FABRICIUSSzal, a hol ez áll:

Sacerdos — *Isten igeienek tisztan prædikalóia*,
 Pastor, parochus Minister — *Pap*,

rögtön látjuk a kiadásbeli hibát.

S ezzel eljutottunk oda, hogy kimutattuk, hogy SZIKSZAI Nomenclaturáját iskoláinkban 1561—1641-ig, tehát majdnem száz esztendőn át használták. Ilyen szótári műnek mély nyomokat kellett hagynia nemcsak szótáriródmunkon, hanem irodalmi nyelvünk alakulásában, a különféle tudományok magyar műnyelvének fejlődésében is. S mi e hatásokat ki is tudjuk mutatni MOLNÁR ALBERT szótárában, valamint COMENIUS JÁNOS művei magyar értelmezőinek fordításában. SZIKSZAI FABRICIUS művét ugyanis iskoláinkból COMENIUS művei szorítják ki. COMENIUS újítása azon felül, hogy a tanításba a szemléltetést vitte be, az is, hogy az egy fogalomkörhöz tartozó szavakat a pusztá felsorolás helyett elbeszélés formájába, mondatokba szötte bele. A mikor már most COMENIUS műveit, pl. a bogarakról szóló fejezetet fordítják magyarra, a fordítók a SZIKSZAI-nál található «bogarak» című fogalomesoportban felsorolt terminológiát használják.

Egyrészt pædagogiai, másrészt művelődéstörténeti és nyelvészeti szempontból fontos dolog, hogy SZIKSZAI műve, a XVI. század második fele és a XVII. század első felének ez a legjobb magyar tankönyve, legterjedelmesebb szógyűjteménye kiadassék. Nagy szolgálatot teszünk ezzel nyelvészeti irodalmunknak is. Azzal ugyanis, hogy kimutattuk, hogy SZIKSZAI Nomenclaturája 1590, 1592, 1593, 1597, 1602, 1619, 1629. Bécs, 1629. Nagyszében, 1630, 1641-ben jelent meg, tudni fogjuk, hogy az olyan adatok, a milyen e szójegyzék minden kiadásában előforduló

Visegrád helyett álló *Misegrad*, jóllehet tiz könyvben fordul elő, valójában csak egy, még pedig sajtóhibás adat. Ilyen lesz a HELTAINÁL és VERBEWCZINÉL egyszer előforduló *Missegrad* is (VÖ. MÁTYÁS FLÓRIÁN kézirati szótára 694. l.). A kiadással tehát hozzájárulunk a nyelvészeti adatok kritikai értékének megállapításához. Azonban SZIKSZAI nem dolgozta fel a NySzótár sem; tévesen azt írja ugyanis SZIKSZAI művéről, hogy «nagyreszt azonos PESTHY GÁBOR Nomenclaturájá»-val, s ezért nem vették fel adatait. Teljesen hibás állítás, mert PESTHY Nomenclaturája fordított mű s nem iskolai tankönyv, hanem utazáshoz szükséges segédkönyv, míg SZIKSZAI tankönyv. Az 1629. évi nagyszebeni kiadásról is azt állítja e szótár, hogy második kiadása 1641-ből való, holott helyesen azt kellett volna mondania, hogy az 1629-ben Bécsben megjelent Nomenclatura második kiadása 1641-ben jelent meg. SZIKSZAI kritikai kiadásával tehát igen becses pótlékkal járulunk a NySzótár eddigi anyagához.

A fentebbiekben igyekeztem kifejtetni, hogy SZIKSZAI Nomenclaturája hazai viszonyaink szerint alkotott egyik legjobb szójegyzékünk, a melynek irodalmi nyelvünk alakulására nagy hatása volt. Teljesen osztozom tehát én is KAZINCZY FERENCZ és SZILÁGYI ISTVÁN ítéletében, hogy «SZIKSZAI FABRICIUS BALÁZS díszje volt a pataki iskolának... a magyar tudományosságának». (M. Akad. Ért. 1847. 332. lp.)

A kiadásra vonatkozólag ezt jegyzem meg:

1. Célom az volt, hogy az 1590. évi kiadást közzétegyem; ezt a kiadást eddig egyetlen példányból ismerjük. A többi kiadásnak az editio princepstól való eltéréseiről olv. Nyelvtud. Közl. XXXV. 305. s köv. l. E kiadások közül legnevezetesebb a SZILVÁS-ÚJFALVY IMRE által sajtó alá rendezett 1597. és 1619. évi. E kiadásokban van egy előszó, a mely a Szójegyzék történetére fontos. Ezt az előszót a Függelékben tettem közzé.

2. Az editio princepsét lehetőleg hiven igyekeztem kiadni; az eredeti sajtóhibáit, pontozását (kivéve a latin szók előttit) megtartottam. Változtatások a következők: A latin és a magyar szó közé nyugvó jelet (—) tettem; az f-et állandóan s-nek szedtettem, úgyszintén az ſ-et sz-nek és az &-et et-nek. Az ő, ű = ó, ú, de az e-ben levő fenér űr sokszor nem látszik, s azért ilyen helyzetben ó, ú-t közlök.

NOMEN-
CLATURA SEV DI-
CTIONARIUM LATINO-
vngaricum, per
CLARISSIMUM
virum D. Basilium Fabri-
cium Szikszauia-
num.

DEBRECINI
Excudebat Ioannes Czaktor-
nyaj, Anno Domini.

1 5 9 0. *)

*) A czimlap betűit lehetőleg hiven adja vissza e lap, elmaradt a czimlapot befogó kördíszítés.

1. NOMENCLATURA
seu Dictionarium Latino-
vngaricum.*)

SVBSTANTIAE SPIRITVALES.

Spiritus — *Lélki allat*
Deus — *Isten*
Deitas — *Istenség*
Deus Pater — *Atya Isten*
Deus Filius — *Fiu Isten*
Deus Spiritus Sanctus. — *Szent
Lelek Isten*
Angelus — *Angyal*
Anima — *Lelek*
Archangelus — *Archangyal*
Sancta Trinitas — *Szent haromsag*
Deus tutelarís — *Oltalmazó Isten*
Numen — *Isteni akarat*
Diabolus, Daemon — *Ördög.*

SVBSTANTIAE CORPOREAE
caelestes.

Mundus — *Világ*
Coelum — *Meny*
Stella, astrum, sydus — *Czillag*
2. Planeta — *Budoso czillag*
Cometa — *Vstókós czillag*
Vrsa maior — *Gónczól szekere*
Arcton, Helice, calisto. — *idem*
Orion — *Kasza huyj*
Pleiades — *Fias tik*
Vergiliæ — *Tauasz ielétő czillag*

Lucifer, Venus — *Haynal czillag*
Hesperus, vesper — *Estueli czillag*
Sol, titan — *Nap*
Luna, titanis, diana — *Hold*
Via lactea, Galaxia — *Orszag vta
az eghen*
Compita — *Harom vtnak egyben
talalasa.*

SVBSTANTIAE CORPOREAE
simplices.

Ignis — *Tüz*
Aér — *Egh*
Aqua — *Víz*
Terra — *Föld,*

METEORA IGNITA:

Iris, arcus — *Szauaruary*
Ventus — *Szeel*
Nix — *Ho*
Grando — *Kóessó*
3. Imber — *Zapor essó*
Nimbus — *Sebes essó*
Psecas — *Lengedező, harmatozo
essó*
Stilla, Gutta — *Czöp.*
Stillieidium — *Czópóges*
Ros — *Hármat*
Pruina — *Zuzmaraz*
Fons — *Kut jú*
Parelii vel parelia — *Kettős auaj
harmas nap*
Parelius — *Vak nap.*

*) A sor alatti jegyzetekre megjegyzem, hogy csak a legszüksége-
sebbekre terjeszkedtem ki. Sokat mellőztem; a NySz.-ban úgysis ki-ki
utána nézhet. Nehezebben érthető helyeknél összevetettem a Szójegyzék
többi kiadásával is, de nem valamennyivel, mert valamennyi nem állt
rendelkezésemre.

Paraselinæ — *Kettős auag hármashold*

Halo — *Hold eduar.*

Pluit — *Esső es*

Ningit — *Hő es*

Grandinat — *Köösső es*

Nubes — *Köd**

Nebulæ — *Főlyhők**

Caligo — *Homaly*

Vapor — *Paara*

Terræ motus — *Föld indulas*

Flumen, Fluuius — *Folyó víz*

Mare, Pelagus — *Tenger*

Glacies — *Jégh*

Gelu — *Fagy*

Gelascere — *Fagyni*

Frigus — *Hideg*

4. Rigor est frigiditas vehemens,
— *Hidek*

Stiria — *Jégh czap*

Pecades — *Czópögések*

CORPORA TERRESTRIA

fossilia.

Marmor — *Maruany kő*

Petra — *Kőszikla*

Rupes — *Kő szal*

Silox — *Tűzkő*

Saxum — *Kemény kő*

Lapis — *Kő*

Cos — *Fen kő, kasza kő*

Pumex — *Taytek kő*

Tophus — *Likadozott kő***

Promontorium — *Tenger partyan
valo kő hegy*

Later — *Tegla.*

Lateres cocti — *Egetet teglak*

Tegula — *Haz heizni valoczerezp*

Calx, caementum — *Mész.*

Crystallum — *Cristaly*

Vitrum — *Üveg*

Sal — *Só*

Nitrum — *Saletrum*

Minium — *Vörös agyag*

Argilla — *Feier agyag*

5. Sabulum — *Homok*

Arena — *Főueny*

Puluis — *Por*

Creta — *Feier föld*

Limus, caenum — *Saar*

Crusta — *Maaz.*

METALLORVM NOMINA.

Metallum — *Erez*

Aurum — *Arany*

Argentum — *Ezüst*

Cuprum cyprinum aes — *Rez*

Strannum — *Batok, vel feier on*

Plumbum — *Fekete on.*

Orichalcum — *Velencei rez*

Argentum vivum — *Keneső*

Hydrargyrium — *Idem*

Chalybs — *Aczel*

Ferrum — *Vas*

Sulphur — *Kenkő*

Alumen, stypteria — *Temso*

Gypsum — *Gyantar*

Aerugo — *Rez rosda*

Scoria ferri — *Vas szar*

Scoria auri, vel, argenti — *Aran-
nak vag ezüstnek sonkolya*

6. Electrum — *Erez, kinek ótód
resze ezüst*

Deaurare — *Meg aranyazni*

Deargentare — *Meg ezüstözni*

Orichalceus — *Velencei rezes*

Chalybeus — *Aczelos*

Rubiginosus — *Rosdas*

Aureus — *Aranyas*

Argentus — *Ezüstös*

Vitreus — *Üveges vag üveg színő*

Electrinus — *Erezes.*

Pyrites silicis genus est quod in metallis et fluminibus quibusdam inuenitur æris similitudine, cuius varia sunt genera, cognationem accipientia à metallis quæ in se continent. Nam in quo aurum elucet Chrysoïdis, in quo argentum Arguroïdis, in quo æs Chalcodis hoc est ærosus dicitur.

GEMMARVM NOMINA.

Gemma — *Gyöngy auagy draga kő*

Smaragdus — *Smaragd*

Sapphirus — *Saphir*

Iaspis — *Iaspis*

Beryllus — *Beryllus*

Adamas — *Gemant.*

Ōchates nascitur in eiusdem nominis fluuiō. Topazius gignitur in eiusdem nominis insula. Chrysopastus lapis auro aspersus πάζοος enim spargo significat

7. Alectorius fit in vētre galli —

Kakas kő

Chelidonius quæ gignit hirundo —

Feczke kő

LIQVIDORVM NOMINA.

Vinum — *Bor*

Cereuisia zythum — *Sór*

Parabis — *Boza*

Vinacium, lora — *Lóre, eziger*

Hydromeli, melieratō — *Mezszór*

Mulsa aqua. — *Idem*

Mulsum — *Mezesbor*

Oenomeli — *Idem*

Mel — *Mez*

Oleum — *Olay*

Lac — *Tey*

Lac coagulatum, cœcretum — *Alut
tey*

Spuma vel flos lactis — *Tey föl*

Serum — *Sauo*

Sanguis — *Veer*

Sudor — *Veritek*

Spuma — *Taytek*

Saliua — *Nyal*

Pituita — *Takony.*

LIQVORES CONCRETI.

8. Saccharum — *Nad mez*

Cera — *Vias*

Caseus — *Saitt*

Caseus parmensis — *Paarmasan*

HERBARIVM (sic!) NOMINA.

A.

Abrotonū fœmina — *Cypros*

Abrotonum mas — *Isten faia*

Absynthium — *Feier üröm*

Absynthium Ponticū — *Barany
üröm*

Artemisia vulgaris — *Fekete üröm*

Artemisia tenuifolia — *Sópró fü*

Acetosa, acidula, oxalis — *Sooska*

Acetosa syluestris, vel minima —

Madar sooska

Atriplex satium — *Vaiias labda*

Anethum — *Kapor*

Apios, filipendula — *Földi ma-
gyoro*

Anemone, pulsatilla — *Kükőrez*

Asclepias vel hirundinaria — *Étetes
ellen valo fü, auagi, Feczke fü*

Aristolochia longa — *Farkas alma*

Agrimonia, vel Eupatorium —
Apro boytorian

Argentilla — *Hólgy maal*

9. Anonis vel ononis — *Iglicze*

Asparagus — *Nyul arnyek, alii,
sparga, alii, Istő lona farka*

Alchacenge, halicacabō — *Pa-
ponya fü.*

Acorus luteus. — *Sarga lilium*

Althea — *Feier malua*

Asarum — *Kapotnyak*

Aphace — *Vad lencze*

Aristolochia rotūda — *Likas iir*

Auena — *Zab*

Aegilops vel auena sterilis — *Vad
zab*

Aparine. — *Ragado fü*

Amaracus — *Maiorana*

Auricula muris vel alsine — *Eger
fűl*

Armoracia radix, vel agrestis raphan-
phang. — *Torma*

Apiastrū vel melissa — *Mel fü.*

Ambrosia — *Vad sallya*

Anchusa — *Pireto fü*

Alopecurus — *Roka fark*

Aizoon — *Fűl fü, alii, teeli zöld*

Amaranthus — *Barsony virag*

*) A két értelmezés az eredetiben is föl van eserélve.

**) Az i nem látszik.

Alliaria vel scordiö — *Foghájma szaga fű*
 Acanthus vel acanthium — *Tövises lapu.*
 Alba benedicta, gallitricum — *Szent Iános füve*
10. Arnoglossa, Plätago — *Vti fű*
 Angelica — *Angelica*
 Alga — *Hinar*
 Asphodelus — *Vad saphrangy, auagvad fog hájma*
 Aconitum — *Merges fű*
 Arum — *Sül fű*
 Aron — *Borjú lab, auag, Istészakalla*
 Accipitrina — *Eb kapor.*
 Anisum — *Oly fű ké embernekio szint ad*
 Anagallis — *Tik szem.*
 Anserina — *Vad varadicz*
 Adianton magnum — *Arua leany haia*
 Arraetylis vel cartamus — *Gordon, alii, mohar.*
 Aquilegia. — *Gilista fű*

B.

Balsamine — *Momortica*
 Bursa pastoris — *Beka tarsoly, vel, Isté taskaia*
 Blitum — *Östör parei.*
 Batrachium — *Sömör fű*
 Bryonia vel vitis alba — *Földi tök*
 Baculus pastoris — *Eczet koro*
 Buglossum, vel, Sa — *Ökór nyelü*
 Betonica — *Séb fű*
 Basilicon Oeymum — *Basalicum*
 Brasica crispa — *Fodor kapozta*
11. Brassica capitata — *Feies kapozta*
 Benalbum — *Halyog fű*
 Beta — *Czekla*
 Ballote — *Budoso czallyan.*
 Barba hirci — *Bak szakallo fű*
 Brassula — *Zab levelö fű*
 Branca vrsina — *Medue talp*
 Bunias — *Tatorian*
 Borago — *Atraczel fű*

Balsamum — *Balsamum fű*
 Bulbus agrestis — *Vad hagyma*
 Barbula capræ — *Keczke szakal*

C.

Caudela regia, vel, verbascum — *kör fark*
 Calamintha — *Lo mentha, auag, cizimetha*
 Cannabis — *Kender.*
 Cyanus — *Kék szinyü virag, auagy, buza virag*
 Consolida regia, alii thalictyon — *Szarka lab, auag, sarkátytaray*
 Chamomilla — *Szeek fű*
 Cartamü, vel, enecus — *Vad saphrangy*
 Chelidonia — *Czinadonia*
 Carduus benedictus — *Pupa fű*
 Cynoglossum, vel, Sa — *Eb nyelü fű, auagyatraczel*
 Coniza tertia — *Keserö fű.*
12. Cæpa capitata — *Verös hagyma*
 Cæpa ascalonia — *Mogyoro hagyma*
 Cæpa sectilis — *Metelö hagyma*
 Carica — *Aszszu füge*
 Chærefolium — *Turbolya*
 Cuscuta, — *Hai neuelö, auag, arany fanal fű, alii, Bodog aszony haia.*
 Colubrina — *Kegyo fű*
 Cösolida maior, solidago, — *Fekete nadaly fű*
 Centü morbia, numularia, — *Penz levelö fű*
 Cynosbato seu caminus rubus, — *Galagonia*
 Centaurea — *cer allato fű, alij föld merge*
 Cucurbita Indica — *Török tök.*
 Cucumis — *Vgorka*
 Conuoluulus — *Fölyo fű*
 Carduus — *Bogacz koro, auagy, szamar tövis*
 Calendula, chalta — *Sarga virag, alii, tüz virag*

Est enim natura adeo caëda et sices, vt in medicina in trinsecus raro vsurpetur: Tragus

Carduus Mariæ — *Bodog aszony tengere*
 Chamæcissus — *Földi borostyan*
 Chamædryis — *Czerfa levelö fű, alii füst fű*
 Cichorea — *Katang.*
 Cicuta — *Börök*
13. Crassula — *Bab levelö fű*
 Cyminum — *Olasz kömény*
 Coriandrum — *Sobrag bors fu*
 Cythisus — *Zanoth*
 Coronopus — *Variu lab*
 Colocasia — *Boros kömény*
 Cruciata — *Körösztvöss fű*
 Caminum satium — *Kerti kömény*
 Chamædaphne — *Földi borostyan*
 Chamæcissos — *idem*
 Chamæcyparissus — *Czipros*
 Chamapitys — *Kátinceza*
 Cödrilla, vel, cichorea lutea — *Sarga viragu katang*
 Cotula foetida, vel, partheniü, — *Eb kapor*
 Cappariss — *Kaporna*
 Cardamon — *Reti tormá*
 Caput monachi — *Barath fű*
 Cypirus — *Kötözö fű*
 Cyperon genus palustris herbae.
 Capillus veneris — *Arua leany haia*
 Chironia — *Földi tök*
 Crocus — *Safrany*
 Cynorhodon — *Czipke rosa*
 Carapotia — *Saar fű*
 Cartamus — *Erdei zanot, alii, tot Saphrangy*
14. Cartamus syluestis, vel, attractilis — *Gordon, mohar*
 Centum capita, et ononis — *Szamar tövis*
 Cauta. — *ökör fark*
 Centumnodia — *Porez fű, auagy, etiporezin*
 Cicer — *Bagoly borso*
 Cicer anetinum, vel, Phasiolus, Tragi — *Fara folyo borso*
 Cissarum, Laurus — *Borostian*

Carduus fullonum, vel, dipsacus — *Hea kut, alii, bogacz koro*
 Cyclaminus — *Dizno kenyer, alii, földi kenyer*
 Coronopus — *Variu lab*
 Crassula — *Bab levelö fű.*

D.

Dictamnus, alyssa vel calceolus Mariæ — *Ezerio fű*
 Dipsacus, carduusfullonü — *Bogacz koro, alii, heakut*
 Dolatrum — *Ebszölö*
 Daucus — *Vad petreselyem, koczord*
 Daucema, amos — *Varadicz koro*
 Diopteris nascitur in veterum quercuum musco vulgo dicitur — *Szét Ianos kenyer*
 Dracunculus — *Kigyotrangh*
15. Dracunculus maior — *Anyá fű*
 Dulce amarum — *Te mondad fű*
 Digitalis. — *Vii fű, vel, gyúzó fű.*

E.

Esula — *Eb tey*
 Equapium, epano — *Vizi lencez*
 Ebulus — *Földi bodza*
 Eryngium — *Maczka tövis*
 Elleborus, veratrum — *Hunyor*
 AEndiua, Intiba — *Dizno kek*
 Enula campana — *Orueny fű*
 Elelisphacus — *Sallya*
 Eupatorium, Tragus dicit vulgo vocari agrimoniam — *Apro boitorian*
 Euphrasia, — *Len virago fű, auag szem gyogito*
 Elaphoboscos — *Szaruas eltetö fű*
 Epitimus — *Isten szakalla*
 Eruca — *Repezin*
 Erythrodanum, vel, rubia, — *Vörösitö fű*
 Equisetü, Hippuris — *Kanna moso fű*
 Elatine — *Len foito puzpang*
 Eruum — *Mohar köles*
 Echium — *Köz ökör nyelü.*

F.

Foeniculum — *Kómeny*
16. Foenum — *Szena*
 Fumaria — *Földi füst*
 Fragaria — *eper illato fű*
 Fragum — *Eper*
 Festuca — *Vad zab*
 Floceus — *Az viragból nót polyh*
 Foenum desectum — *Kaszalt szena.*
 Fabaria — *Kóuer fű*
 Fiamula apostematica — *Merigy neub fű*
 Flomus, vel, enula — *Órueny gyöker*
 Filix maior — *Mezei paprad*
 Filix vulgaris seu sylvestris, — *Erdey paprad*
 Foenum graecum. — *Kecské szaruu fű*
 Faba. — *Bab*
 Fraxinula seu fraxinago. — *Szaruas fű*
 Flos tinctorius — *Festő fű, vág, virag*
 Fumus terræ — *Föld epeie*
 Frumentum turcicū — *Török buza*

G.

Galion, gallion — *Sz. Iános virága*
 Gingidium — *Turbolya*
 Gramen — *Pasit*
 Galeopsis, Nepita — *Maczkaméz*
 Genista, genistella — *Iglicze, auagy, szamar tóvisk*
 Gladiolus — *Kek lilium*
17. Gratiola — *Saar ellen valo fű*
 Geranium vel geranium — *Daru orru fű*
 Glyceriza. — *Edes gyöker*
 Gallitricum — *Kakas tarci*
 Grana solis, miliū solis — *Madar köles*
 Garyophyllum Indicum maius, — *Sarga rosa*

*) Sajtóhiba Konkoly h.

**) A görög szó γλυκύπαρον.

Garyophyllū ming — *Barson virag*
 Garyophyllum — *Szók fű*
 Garyophyllata — *Sz. Benedek fűve*
 Gith, nigella — *Lonkoly**
 Gluma, — *Az mag az minemő kalazban all*
 Gnaphalium — *Vizi saasa fű*
 γλυκύπαρον**) Dulcis amara, — *The mondad fű*
 Gentiana — *Szent Lazlo fűve, vág, sz. Ilona fűve*
 Gratia Dei seu Repertiana, — *Isten haragja*
 Gramen cyperoides — *Saas*
 Gramen officinarū — *Perie*
 Gramen vulgare — *Pasit*

H.

Hyacinthus — *Kigyo hagyma*
 Holus — *Parey*
 Helenium — *Órueny gyöker*
 Helxine — *Bolha fű.*
 Hydropiper — *Bolha úzó fű vág keserő fű*
 Heliochrysis — *Sarga gyopar*
18. Hyssopus — *Isop*
 Hierobotane vel verbena — *Szaporá fű*
 Hemerocales — *Labmoso fű*
 Hipposelinū, petroselinum, equapium — *Petreseliem*
 Heliotropium, solsequium — *Napra nező fű, auag katang*
 Hyoscyamus — *Belend fű*
 Hypericum — *Czengő fű*
 Halicacabus — *Paponya fű*
 Helleborus albus — *Feier husnyor*
 Helleborine Matthioli — *Sarga lókórezin*
 Hieraciūm latifoliū — *Borjú fűl*
 Hepatica — *May gyogito fű*
 Hirundinaria — *Fecské fű*
 Hipice est herba, quæ famen et sitim sedat.
 Hippuris — *Taal moso fű*

Hippuris minor — *Isteq nyla*
 Hermodactylus — *Reti saphrany*
 Hastula regia alias asphodelus, — *Vad saphrany, vad hagyma.*
 Hedera terrestris — *Földi borostyan*
 Hedera — *Fai borostyan*
 Hordeum — *Arpa*

I.

Iris domestica — *Kek lilium*
19. Inceos, Intiba — *Saas*
 Intibus — *Katang koro,*
 Intibus maculosa — *Okór fűl*
 Iriogi — *Maczka tóvis*
 Ibisus — *Tengeri malua*
 Iris aquatica, vel, Pseudoacorus, — *Sarga liliū*
 Inula alias enula — *Órueny gyoker.*
 Iberis — *Themondad fű, vág torma idem quod nastureim.*

L.

Lappa — *Lapu*
 Lappa minor — *Touisses vagy apro lapu*
 Lens palustris — *Beka lenze.*
 Lauendula maior — *Spicanard*
 Lauendula minore folio — *Levendula*
 Leucoion luteū. — *Sarga viola*
 Lenisticum vulgare — *Leuesticum*
 Lychnis sylvestris — *Vadszékfű*
 Linum — *Len*
 Lagopus — *Nyullab*
 Laureola, Nysia — *Borostyan*
 Linaria — *Len leuelő fű, vagy, vad len*
 Lolium, zizania, nigella — *Konkoly.*
 Lauer. — *Vizi tók*
 Ligusticum — *Leuesticum*
 Lauendula — *Levendula*
20. Labrusca — *Vad szőlő*
 Lotus sylvestris — *Király koronaia*
 Liliū candidum — *Feier lilium*
 Liliū conuallium — *Gyöngy virag*
 Liliū croceum — *Sarga lilium*
 Lenticula palustris — *Beka lenze*
 Liquiritia — *Keserő mago fű*

Lybanotis — *Tómienszago fű*
 Lapatium acutum — *Lo soska, vág, madar soska*
 Lupinus, smilax sylvestris — *Keserő bab.*
 Ligustrū. — *Madar hur.*
 Lapatium, Rumex — *Lorum*
 Lupulus — *Komlo*
 Labrum veneris — *Bogacz koro*
 Lucea — *Harom színő virag*
 Lingua canis — *Atraczel*
 Lactuca — *Salyata*
 Lactuca crispa — *Fodor salyata*
 Laurus Alexandrina — *Baj fű*
 Lagopus, lactuca leporina, — *Czorbaka*
 Lactuca erratica, sonchites, Hieraciū, — *pimpo.*
 Lepidium, seu piperitis, — *Saasa fű.*
 Lupularia — *Len leuelő fű*
 Lolium — *Vszőges konkoly*
 Lappa maior — *Szeles lapu*
 Lappa minor seu (Xanthū, — *Boytorian*
21. Lathyris — *Nagyob eb tey*

M

Marrubium album — *Feier peszereze*
 Marrubium nigrū — *Fekete peszereze*
 Marrubiū aquaticū — *Vizi peszereze*
 Malua pumilla vel vulgaris, — *Pap saitya*
 Malua hortensis — *Malua rosa*
 Mandragora — *Nadrágulya*
 Melilotus — *Saarkerep*
 Milium Indicū, Asiaticum, — *Török buza*
 Myrrhis: idis — *Mihalka monya*
 Millefolium, caudamurus, — *Eger fark*
 Mentha crispa — *Fodormenta*
 Menthastrum — *Vizimenta*
 Melampyrus — *Fekete buza*
 Mentha Maris alias graeca, — *Bodog aszommentaia*
 Maratrum — *Kómeny.*
 Malua Romana — *Basa rosa*

Melissa — *Mez fű, vag, mereg niomo fű*
 Matricaria — *Madra fű*
 Mercurialis — *Óstör*
 Mariscus vel mariscus, Carex — *Saas*
 Milium. — *Kóles*
 Melo — *Görög dinnye*
 Morsus galline — *Tikkur*
 Matrisylva, hepatica — *Mai fű*
 22. Morsus diaboli — *Ördög marta, vagy, harapta fű*
 Muscus — *Moh.*

N.

Napo vel napis, — *Vörös repa, tatoriá, karo repa*
 Nepeta — *Maczka mez.*
 Nastureium — *Torma.*
 Nardus — *Spichinard, vag, leuendula*
 Narcissus, — *Kóköröz, kígyó hagyma*
 Nigella, lolium, — *Konkoly, auag, niul rosa*
 Nymphaea — *Vizi tók*
 Nymphaea candida, — *Feier viragu vizi tók.*
 Nymphaea lutea, — *Sarga viragu vizi tók*
 Nux aquatica, lacustris, — *Sulyom*
 Narcissus, genus lili, — *Barsony színó lilium*
 Numularia — *Penz leueló fű*

O.

Ocymum cereale — *Haydina*
 Oriza — *Riskasa*
 Olus, holus — *Paray*
 Olus Hispanicum — *Spinacz*
 Origanum, orminiu — *Fekete gyopar*
 Ocymum — *Tatarika*
 Ocymum odoratum — *Basalicum*

Oxylapathum — *Vad lednek, vag sos lorú*
 Olusatrum — *petreseliem.*
 Orchis — *Vitez fű, uag, agarmony*
 23. Orobus — *Szegez borso, vad lednek*
 Ocymastrum — *Halyog fű, ragado corós virag*
 Ophioscorodon — *Kegőhagyma.*
 Orobanche — *Istó uila, mise jertya*
 Oreoselinum — *Vad mez fű*
 Osyris — *Zöld erdő*
 Opobalsamum — *Balsamum vize*
 Ophioglosson — *Kegyo nyelv*
 Oenanthe — *Szólóuel viragzo fű*
 Oxalis — *Soska*
 Oryx — *Alleluia fű*

P.

Purpureum — *Barsony virag*
 Polypodium — *Szent Iános kenyere*
 Pulegium — *Czöbor, vag, putnok fű*
 Pimpinella — *Czaba ire**

à Chaba minore filio Attilla, qui cum de imperio dimicaret cum fratre Aladario, vulneratos suos milites hac herba dicitur curasse.**)

Polygonaton — *Porezin fű*
 Portulaca — *Bors fű*
 Persicaria — *Keserő bolha fű*
 Potentilla — *Dinnye szago fű*
 Pyrethrum — *Tarkony*
 Ptarmice — *Vad tarkony*
 Pæonia — *Basa rosa*
 24. Pentaphyllon — *Öt leueló fű*
 Pulmonaria, pepanu, — *Galna fű, vag, tudó fű*
 Pedicularia, vel, staphisagria, — *Tetű fű*

Pseudoapios Dodonei, — *Földi moggyoro*
 Pulsatilla — *Kökercz.*
 pulsatilla dilutior, vel, præcox, — *Lo kökerczin*
 pulsatilla saturatior, serotina, — *Leá kökercz*
 pastinaca, — *Meleg természetű fű, vag, sarga repa*
 perforata — *Czengő fű.*
 pastinaca sylvestris — *Retek*
 pseudomelanthion inter segetes nascens, — *Kongoly.¹⁾*
 parthenium — *Maczka tóuis*
 prunella — *szilua fű, vag, jék fű*
 pera pastoris — *porezogo fű*
 pastinaca domestica — *Mogyoro hagyma*
 penta dactylus — *Sar fű*
 parietaria — *Kó ronto fű*
 petasites — *Keserű lapu psyda — Arua czallyan*
 porrum — *par hagyma*
 pilosella — *Szörös fű, vag, eger fű*
 papaver sativum — *Maak.*
 papaver corniculatú, agreste — *Pipacz*
 panicu. — *Czirok, vag, lor köles*
 palma Christi — *Czyuda fű.*
 25. Pisum — *Borso*
 Pisum græcum — *Török bab*
 primula veris, — *Kasa fű virag, vag, Tavaszi első virag.*
 paliurus, — *Medve talpu fű.*
 plantago — *Vti fű*
 Plantago angusti folia, Lanceola, — *Hosszu vti fű*
 plantago aquatica — *Vizi vti fű*
 peristerium — *Galambucz fű*
 panicum sylvestre — *Vad köles*
 potentilla — *Lud pasit*
 petroselinum — *petreselyem*
 piper — *Bors*
 piperitis, lepidium — *Sasa fű*

pimpinella Italica, sanguisorba — *pimpinella*
 pepo — *Sarga heo dinnye*
 portulaca — *Köuer porezin*
 perunica — *Beruingh*
 pes leonis vel alchimilla, — *Orozlan lab.*
 polytrichon — *sz. Donaszony füve*
 polypodium, — *sz. Iános füve vag gyökere*
 porrum sectinum — *Metelő hagyma*
 pencedanon — *Diszvo kómeny*
 phaselus vel phasiolú — *Török borso*

R.

26. Rubus caninus — *Galagonya*
 Ricinus — *Czoda fű*
 Ranunculus — *Sómör fű, hunior fű, vagy beka fű, vizi apium.*
 Remora aratra — *Szamar tóuis*
 Rubia Dæmonis — *Vörös gyokerő fű*
 Ruta domestica — *Hazi ruta*
 Raphanus — *Retek*
 Rapa, rapum — *Repa*
 Rapum sylvestre — *Vad repa*
 Rapunculú vulgare — *Roponez*
 Rosmarinus — *Rosmarin*
 Rhophalon — *Vizi tók*
 Rapistrum — *Repeze*
 Ramnus solutiuis — *Eb tóuis*
 Rubus ideus — *Szederyin²⁾*
 Rubia ononis — *Vörös gyopar*
 Rosa — *Rosa*
 Rosa pumilla — *Parlagi rosa*
 Resta bonis — *Zonatt³⁾*
 Rhabarbarum monachorú vel rumex hortensis. — *Lorum, vagy, lo soska*

S.

Sempunia — *Köuer fű*

*) Az 1630. évi kiadásban: *Chaba ürem.*

***) Az 1597. és az 1619. évi kiadásokban így van: «Nomen habet à Chaba minore filio Atilla (1619-ben: Attilla), qui cum de imperio dimicaret cum fratre Aladario, vulneratos suos milites 15000 hac herba dicitur curasse, circiter annum Christi, 450.»

¹⁾ Sajtóhiba *konkoly* h.

²⁾ Vö. NySz. *szederyin.*

³⁾ Sajtóhiba *zanott* helyett; az 1593., 1597., 1619. évi kiadásokban *zanot.* NySz. *sómát*-ja törlendő a magyar szavak sorából.

- Sanguinaria — *Ver gyöker*
 Satureia — *Bors fű*
 27. Spinacea — *Spinacz*
 Stellaria — *Czillag levelő fű*
 Sedū maius vulgare — *Fűl fű*
 Sedū minus — *Baran czóc*
 Sedū minus causticū — *Sargagyopar*
 Senecio, saxi fraga — *Ronto fű*
 Smilax leuis — *Folyó fű*
 Spina alba — *Tóvisses lapu*
 Sisymbrium — *Lomenta*
 Solanum hortense — *Ebszóló vaj,*
szep szőlő
 Solanum vesicariū — *Paponya,*
 Serpyllum — *Kakuk fű*
 Sinapi — *Mustar*
 Sinapi sylvestre — *Repezin*
 Satureia — *Czombor*
 Solidago — *Fekete nadaly fű*
 Solsequium — *Katangkoro*
 Satyrion, Orchis — *Nősző fű*
 Scolopendria — *Szarvas nyelű fű*
 Scordium — *Ezer io fű*
 Scabiosa maior Matthioli — *Var,*
vaj, ruh ellen való főzőtő fű,
alii pesma, alii gerint fű.) vocant,*
 Scabiosa vulgaris, — *Sópró fű,*
quod ex ea etiam scopas purga-
torias frumentorum faciunt.
 28. Suffrutex — *Kerti feier rosa*
 Stachascyprina — *Sarga gyopar*
 Scorodoprassum — *Vad foghagyma*
 Saponaria — *Szappanyozo fű*
 Syderitis, Heraclaea — *Tisztes fű*
 Salvia — *Sallya*
 Spicanardus — *Spicanard*
 Santonicum — *Barany üröm*
 Scrophularia — *Köver fű, vagy*
torok gyek
 Siligo — *Ros*
 Spitellum — *Keczke szakal*
 Siliqua — *Hüelk borso*
 Spargus — *Nyul arnyek*
 Squilla — *Kegyo hagyma*
 Spica celtica et siliquastrum —
Sz. Maria Magdolna Aszony füve
 Scirpus — *Saas*
 Siler montanus — *Vad kömény*

*) Vö. gerentes, NySz.

- Trinitatis herba — *Szent három-*
sag violia, vaj, harmsz színő
viola.
 Triticum — *Buza*
 Trichomanes — *Aranyas paprad*

V.

- Verbena — *Szopora fű*
 Verbennaca — *Galambucz fű*
 Vrtica — *Czallyan*
 Virga pastoris — *Bogacz koro*
 Verbascum candidū — *Ökör fark*
 Vrtica vulgaris — *Czanal*
 Verbascum odoratū — *Istő kor-*
soia, vaj, pohara
 Vaccinium — *Iuolya,*
 Vrtica periuncta — *Meteng*
 Vulgago — *Kapotniak*
 Valeriana — *Maczka gyöker*
 Vrtica mortua — *Araú czallyan*
 Vlua — *Hinar*
 Viola — *Viola*
 Viola lutea — *Sarga viola*
 Viola purpurea — *Olasz virag*
 31. Vicia, orobus — *Lednek*
 Volubilis, vel, conuoluulus. —
Harag fű, vaj folyó fű
 Vuularia. — *Nyelues fű.*

X.

- Xanthion, Philathropos, — *Apro*
böitorian
 Lappa minor, Agrimonia, — *Idem.*
 Xilobalsamum — *Balsamum fa*
 Xilinum, genus lini candidissimi
 et mollissimi.

Z.

- Zea vel spelta — *Tönköl, tzirok*
 Zizania — *Komkolly*
 Zingiber — *Gyömber*
 Zedoar herba lumbricos ventris
 arcens.
 Zoophthalmos — *Szemes fű*
 Zopissa viua pix secundum Pliniū,
 sed propriè resina ex pinu —
Fenyő giantar

HERBARVM PARTES.

- Caulis crassus, Thyrsus, tunica,
 — *Az fünek az temerdek szaara.*
 Tenuis, hirsutus caulis, — *Vekony*
boitos
 Geniculatus, Nodosus caulis —
Izes mint az nad
 Radix bulbosa — *Czomos gyöker*
 Scaber — *Darabos*
 Frondes — *Apro agak*
 32. Sarculi — *Vy iöuesek*
 Spica — *Az fünek kiczin feie*
 Culmus — *Buza szaar.*
 Stipula — *Pozdoria*
 Caulis lanuginosus — *Szörös szaara*
az fünek
 Fruticosus — *Agas bogas.*
 Cubitalis — *Egy singni szaru*
 Semicubitalis — *Fel singni*
 Dodrantis — *Egi arasz*
 Caulis rugosus, vel folia rugosa, —
Sómörges
 Rugosum piper — *Sómörgös bors*
 Caulis fibrosus — *Czernas vaj*
hajas fű
 Radix fibrata, — *Hajas mint az*
vörös hajma
 Scapus — *Az fünek hosszu gö-*
kere
 Rami — *Naj agak.*
 Siliqua — *Borsonak es babnak*
hüelke
 Arista vel spica — *Buza fő vaj*
kalasz
 Vinca — *Folio fű vaj szederyin*
 Calix — *Rosa bimbo.*
 Herba hortensis vel satina —
Kerti fű
 Caulis lenis. — *Az fünek sima*
szaara
 Caulis solidus — *Merő szaara*
 Vacuus, cauus inanis — *Hezagh*
 Asper. — *Tövishes*
 Caulis teres, rotundo — *Gómbó-*
liegh
 Quadratus — *Négi szegű*
 33. Nervosus — *Inas, czernas*
 Folium filatum — *Czernas levelő*
mint az ötű fű

Caulis lactescens — *Tetes fű*.
 Folium nunc renatū vel acuminatum — *Az fűnek hegies levele*
 Raripila vel rari folia — *Ritka levelek*
 Calamus — *Buza saar*
 Radix — *Giőker*
 Gluma — *Az mag az mely har-
 tyaban all*
 Geniculum — *Fűnek merő terde*.
 Umbella in fœniculo, aniso, sam-
 buco et similibus plantis, dicitur
 floris vel seminis pedamentum in
 plures diuinus longiores in or-
 bem se colligentes pediculos, —
*Kómennek, kapornak auagy bod-
 zának kerekded bokor viraganac,
 auagy maguanak az teteie.*

LEGUMINA DIVERSA ET VO-
 cabula frumentanea.

Lens-tis — *Lenze*
 Pisum — *Borso*
 Orobus, Frinum — *Szeges borso*
 Cicer, cicerula — *Bagoly auagy
 cziczeri borso*
 Baba — *Bab*
 Avena — *Zab*
34. Hordeum — *Arpa*
 Triticum — *Buza*
 Siligo — *Ros*
 Frumentum marinū — *Tengeri buza*
 Similag*) — *Sómlie buza*
 Panicum — *Czirok, alii, tatarka*
 Milium — *Kóles*
 Vicia — *Lebnek*
 Hilum — *Az babnak feketeie*
 Linum — *Len*
 Valvulus — *Balmak az heya*
 Aphace — *Vad lenze*
 Spelta — *Tönköly, vaj, haydena*
 Siliqua — *Vad borso*
 Ptisana — *Dara kasa*
 Milium Indicum — *Török buza*
 Aegilops — *Vad zab*
 Oriza — *Ris kasa.*

*) A latin szó *similago*.

Miliū tritum, Piffa — *Kasa*
 Legumen — *Ellető vetemény el-
 tető mag*
 Frumentum — *Buza vetemény*
 Fruges, Frux — *Buza, gabona*
 Simila — *Sómlie*
 Far, farina — *Lizt*
 Ador — *Lizt lang*
 Furfur — *Korpa*
 Polenta — *Arpa lizt*
35. Alicastrū vel alica — *Konkoly*

RADICES ESCULENTAE
 vel ediles.

Rapum, rapa, rapanula. — *Repa*
 Napus. — *Tatorian*
 Pastinaca syluestris, Raphanus. —
Retek
 Pastinaca sativa — *Sarga repa*
 Nastureium — *Torma*
 Myrrhis — *Mihalka monia*
 Bumastos, Bumax — *Naj kerek-
 ded repa*

AROMATA SEV CONDIMENTA

Piper — *Bors*
 Crocum — *Saffrang*
 Garyophyllum — *Szek fű*
 Cynamomum — *Fa hey*
 Saccarum — *Nad mez*
 Malum granatum — *Pomagranat*
 Nux myristica — *Szereczen dio*
 Malum medicum — *Czitrom*
 Malum panicum — *Narancz alma*
 Malicorium, putamē, mali granati,
 — *pomagranat hey*
 Mala limonia — *Le monya*
 Ficus — *Fige*
 Carica. — *Szaraz fige*
36. Amigdalū, nux græca —
Mondola
 Vna passa. — *Tengeri szőlő*
 Vna maluatica — *Malosa szőlő*
 Thus — *Tömien*
 Anobra — *Pezma*

ARBORVM NOMINA.

Abies — *Iegenie, uaj, luczfeniő fa*
 Alnus. — *Eger fa.*
 Acer — *Ihar fa*
 Acer crispā — *Fodor tizza fa*
 Arbutus vnedo — *Vad alma fa*
 Arbor procera — *Magas fa*
 Arbuseula — *Kis fa*
 Acer — *lauor fa, estque duplex
 alba et nigra*
 Betula — *Mir ja*)*
 Buxus — *Puspany fa*
 Cerasus — *Czereszefa*
 Castanea — *Gesztenienek mind az
 faia smind az gyümölcze*
 Cupressus — *Cypros fa*
 Corylus — *Mogyoró fa*
 Cornus — *Som fa*
 Cynobatum — *Galagonia fa*
 Caudex — *Kergez fa*
37. Esculo. — *Maktermő fa, arbor
 ex genere glādiferarū, fāgo mag-
 nitudine et glande inferior.*
 Fagus — *Bik fa,*
 Fraxinus — *Körös fa*
 Ficus — *Füge fa*
 Galla — *Galles termő fa*
 Juniperus, Pinus — *Feniő fa*
 Hex — *Tölly fa, mak fa*
 Iligneus — *Töllyfából ezinalt*
 Laurus — *Borostian fa*
 Lentiscus — *Lenze fa*
 Libanotis — *Tömien fa*
 Ligustrum — *Fagyal fa*
 Morus — *Szedery fa*
 Medicum malum — *Citrum*
 Malus, Antenna — *Arboez fa*
 Malū cidonium, cotoneū — *Birs
 alma*
 Malo punica. — *Narancz fa*
 Myrtus — *Mirtus fa*
 Mespilus — *Nyaspolia fa*
 Malus armeniaca — *Tengeri ba-
 rack fa*
 Nux — *Dio fa*
 Nux græca — *Mondola fa*

Nux auellana — *Mogyoró fa*
 Nux vesicaria — *Halyag fa*
 Ornus — *Gerttian fa*
38. Olea — *Olay fa*
 Oleaster — *Vad olay fa*
 Oxyachanta officinis, Berberis —
Faisoska
 Pomg. — *Alma fa*
 Persicus — *Baraczk fa*
 Pyrus — *Körtueli fa*
 Platanus — *Szeles levelő fa*
 Prunus — *Szylua fa*
 Populus alba — *Nyar fa*
 Populus nigra — *Iegenie fa*
 Picea — *Czedrus modu fa*
 Palma — *Palma fa*
 Pinus — *Feniő fa*
 Prunus syluestris — *Kőkeny fa*
 Quercus — *Czerfa*
 Quercetum — *Czyeres*
 Rubus caninus — *Galagonia*
 Rubus — *Cziplke bokor*
 Robur — *Eros tölly fa*
 Redica — *Szóló karo*
 Ribes — *Galna*
 Salix — *Füz fa*
 Salix amerina — *Vörös füz fa*
 Salicetum — *Füzes*
 Siler — *Rekettie fa*
 Suber — *Makkos fa*
39. Sambucus — *Bodza fa*
 Sorbus — *Berkenie fa*
 Sorbus torminalis — *Barkocza fa*
 Tilia — *Has fa*
 Taxus — *Tizza fa*
 Tremula arbor — *Reszkető fa*
 Tenera arbor — *Hailadozo vaj
 gyége fa*
 Ulmus — *Szil fa*
 Virga sanguinea — *Vörös gyűrű fa*
 Viburnum — *Ostormen fa*
 Vitex — *Kecskerago fa*
 Vepris — *Tüniskes fa*
 Estiq omnis generis arbor spinosa.
 Vepretum — *Tüskes.*
 Vua crispā — *Fai egres, vaj,
 kőzmete*

*) Sajtóhiba *Nirfa* h.

ARBORVM PARTES.

Radix viva — *Elő gyökér*
 Capillamentum — *Gyökér agai*
 Caudex, Truncus — *Török*
 Radix limosa — *Földes gyökér*
 Radix geniculata — *Idem*
 Nervus — *Gyökér ág*
 Fibra — *Apro gyökerek*
 Sursculus. — *Vy nőves, vy oltas*
 Radicare*) vel radicari — *Meg gyökerezni*
 40. Stolones. — *Az gyökereken nőt fiatalok*
 Termes ramus decerptus ex arbore. — *Le. töröt gyümölcsös vagy,*
 Matrix vel medulla arboris — *Fa beel*
 Pulpa arboris — *Idem.*
 Patula arbor — *Ki teriet agu fa*
 Melleolus — *Oltouani ág*
 Virga vel calamus malleolaris — *Idem*
 Gēma. — *Szemzet, bimbo*
 Germen — *Bimbo*
 Frondes, folia — *Fa levelek*
 Folia agere — *Levelezni*
 Pediculus pediolus. — *Az levelek, vagj, gyümölcsök az szára*
 Fructificare — *Gyümölcsözni*
 Flagellum arboris — *Az agnak az hegy*
 Cacumen — *Fa teteie*
 Juniperium — *Fenyő mag*
 Liber — *Az fanak belső hegy*
 Cortex — *Az fanak külső hegy*
 Muscus — *Fa moha*
 Telen, taleola — *Vitetni való vessző*
 Virgultum — *Gyökereken nőt ág*
 Germē, sursculus pragnans. — *Bimboos vy ióves.*

AD ARBORVM CVLTV-
ram pertinentia

41. Arboris serere, plantare — *Fakat ültetni**)*

*) Helyesen: *Radicare.*
 **) Sajtóhiba *ültetni* h.

Planta sylvestris. — *Vad fa, auaj, vad oltouani*
 Metari arbores. — *Fakat rendel ültetni*
 Circūmunire plantas — *Az fiatalok be keríteni*
 Aggerare arbores. — *Az fanak tövet föl tölteni*
 Delibrare — *Meg hantani.*
 Facere serobem — *Vitetni való vermet asni*
 Sursculare arbores — *Az fanak rász agait le metelni*
 Frondare — *Idem.*
 Circumradere arbores — *meg niesen az fat*
 Castrare. — *Idem*
 Extirpare arborem — *Az fat gyökereitől ki szakasztani*
 Insitio — *Oltas.*
 Inserere — *Oltani*
 Inoculatio — *Bojtás, homítás*
 Coalescere plantam. — *Az oltouant meg fogonítani*
 Internudare ramos arborum. — *Az sűrű agul meg tisztítani az fat*
 Consolidari, concreescere. — *Meg-fogynodni*
 Serere arborem — *Fat ültetni*

ARBORVM MORBI.

Vermiculatio — *Fergezes*
 Syderatio — *Rogjazas*
 Radicatio — *Tővenek ki szakadása*

DE FRUCTIBVS AD POMARIUM pertinentibus.

42. Amigdalum dulce, suave. — *Edes mondola.*
 Amigdalum amarū, asperum. — *Keserő mōdola*
 Acacia — *Kőkkény.*
 Auellana — *Mogyoró*
 Cerasum — *Czeresznye*

Cerasa durantia. — *Nőj szemő czereszniek*
 Cerasum Iulianū. — *Haliog szemő czeresznie.*
 Cerasum ascium. — *Rad¹⁾ czeresznie, vagj. fekete*
 Cerasum cecilianū — *Piros czeresznie.*
 Cerasū macedonicū — *Meggy*
 Corneum cerasum — *Vad czeresznie*
 Caprificus — *Vad fige.*
 Conchramis — *Az figenek apro-magva*
 Calix — *Az dionak zöld hegy*
 Cornum — *Som*
 Castanea — *Gesztenie*
 Corymbus — *Vad szőlő*
 Fragum — *Epery*
 Ficus — *Fige*
 Ficus bifera — *Ketső erő fige*
 Grossula — *Főtelen fige, eretle*
 Glans — *Mak*
 Juglans — *Kik mak²⁾*
 Malum præcox — *Eleve erő alma*
 43. Malum serotinum — *Teleő alma*
 Malum sericum — *Apro piros alma*
 Malum apianum — *Muskotal alma*
 Malum melapium — *Igen edes alma*
 Malum muscosum — *Mohos alma*
 Malum orbiculatū — *Kereged alma*
 Ma : orchomasticum — *Leani cecző alma*
 Malum spadonium — *Mag nekől való al :*
 Malum sparceum — *Sómörkőzőt alma*
 Malum agreste — *Vad alma*
 Malum persicum — *Duranczi baraczk*
 Malum medicum — *Citrom*
 Malum struthium — *Apro birs alma*
 Malum eidonium, cotoneum — *Birs alma*

¹⁾ Sajtóhiba *Vad h.*
²⁾ Sajtóhiba *Bik mak h.*
³⁾ Sajtóhiba *körtvel h.*

Malum armeniacū — *Tengeri baraczk*
 Muscatica — *Poma granat*
 Mala aurantia — *Narancz*
 Mala limonia — *Lemonia*
 Mespillum — *Nyaspolya*
 Morum — *Szeder*
 Morum rubi — *Szeder bokor*
 Morum dumi — *Tőuisen termet szeder*
 Nux — *Dio.*
 Nux myristica — *Szercezen dio*
 Nux heracleotica — *Mogyoró*
 44. Nux pontica prænestina. — *Idem*
 Nux molusca, Tarentina. — *Lagy heio dio*
 Nux moratia, carinthia — *Fas dio*
 Nux græca. — *Mondola*
 Nucleus — *Dio beel.*
 Nauci — *Az dio belinek az hartiaia*
 Olina — *Olai gyümölcs*
 Putamen — *Az dionak külső keme hegy*
 Pinea — *Kis belő dio*
 Palmula, Dactili — *Palma gyümölcs*
 Pomarium — *Gyümölcsös kert*
 Pomum — *Alma*
 Pomum acidum, arbutū — *Sauanyu alma*
 Pomū mite. — *Puha alma*
 Pomum turbinatum — *Hegyes alma*
 Pomū purpureum, Rubelliana. — *Piros alma*
 Pomum vinaceum — *Bor izó alma*
 Pomum lapidosum — *Kemény alma*
 Persicum — *Baraczk*
 Persicum durantium, Malum durantium. — *Duranczi baraczk*
 Pyrum præcox — *Arpaud erő körtvel*
 Pyrum dolobellinum. — *Hosszu szaru körtvel³⁾*

Pyrum superbū, apianū, — *Muskatal kőrtüeli*
 Pyrum crustaminum — *Pyros kőrtüeli*
 Pyrum serotinum — *Teleli kőrtüeli*
 45. Pyrum lacteum — *Leves kőrtüeli*
 Pyrum falernum — *Idem*
 Prunum — *Szilva*
 prunum agreste — *Vad szilva*
 prunum hordearū — *Sarga szilva*
 prunum durantium — *Besztercei szilva*
 prunum damascenū — *Durancza szilva*
 prunum ibericum — *Vörös szilva*
 Sorbum, Sorbellum — *Berkenye*
 Sycomorus, morum — *Szedery*

AD VINETVM PERTINENTIA.

Vinetum — *Szőlő hegy*
 Vinea — *Szőlő*
 Vinetum conserere — *Szőlőt ültetni*
 Vinitor — *Vinezeler*
 Falx vinatoria, putatoria — *Szőlő-meczőkes*
 Vinealis terra. — *Szőlő ültetni való föld*
 Vinearius custos — *Szőlő pasztor.*
 Funda — *parittya*
 Cella vinaria — *pincede*
 Vas vinarium — *Bor horlo edény*
 Forum vinarium — *Bor vasar*
 Vitis — *Szőlő tő*
 Labrusca — *Vad szőlő*
 palmes — *Szőlő vessző*
 46. Palis consolidare vites. — *Karozni az szőlőt.*
 Vas — *Hordo.*
 Antes — *Az szőlő tőnek elsőttia*

PARTES VITIS.

Vitis, stipes — *Szőlő tő*
 Radix vitis — *Szőlő tő gyöker*
 Truncus — *Szőlő tőke*
 Sarcmentum — *Venike.*
 Palmes — *Szőlő vesszőnek vy ionese*
 Palmes praesidiarius — *Felben meczet vessző czap*
 Palmes pampinidis — *Gümmöcztelő vessző*
 Lachrymā — *Szőlő víz*
 Palmes fructuarius — *Hagiot vessző*
 Palmes mergus — *Porhais*
 Palmes angularis — *Sark vessző.*
 Palmes acuatū, emeritū, — *Meg aggot vessző*
 Palmes furunculus — *Fattgy vessző*
 Flagellum vitis — *Szőlő vessző ag*
 Sagitta vitis — *Szőlő vessző hegy*
 Capreoli vitis — *Szőlő vessző lucza*)*
 Palmes nepos — *à gyökerből nót vessző*
 Articuli palmitum — *Az szemzetnek helie*
 Palmes nonellus — *Gyermekded vagy giönge vessző*
 47. Malleolus, — *Az ag vesszőn való vy ionese.*
 Propago, — *Homletani való vessző.*
 Tradux — *El homlított vessző*
 Talea vel talcola — *Ültetni való vessző*
 Ceruix vitis — *Szőlő tőnek à nyaka*
 Oculus fructuarius — *Termőt szem*
 Malleolus triangulus — *Három szemre hagyot vessző*
 Vitis Alba — *Feier Szőlő vessző.*
 ~ Nigra — *Fekete (**)*
 ~ Arbustina — *Para folio*
 ~ Ingata, — *Magas karora bo-czatot.*

*) Értsd: kacska s. vö. NySz. kacs-nál a kacs alakot.

**) A ~ jel az előző szó ismétlődését jelenti; így az eredetiben is.

~ Veterana — *Agg ~*
 ~ Costrata, prostrata — *Le dült ~*
 ~ Pedata. — *Karozot ~*
 ~ Ordinaria — *Rendel ültetöt ~*
 ~ Brachiata — *Gacsal ~*
 ~ Insana — *Szőlő nem érlelő ~*
 Vineā nouella — *Vyöman plantalt szőlő*
 Vineā veterana — *Regi ag szőlő.*
 Vva Escaria, cibaria — *Enni való szőlő.*
 ~ Pergulana — *Lugason termő*)*
 ~ Venuncula — *Allo ~*
 ~ Spionia — *Nagy szemő ~*
 ~ Maluatica — *Malosa ~*
 ~ Argitis spinaria — *Feier ~*
 48. ~ Bumastos — *Keczke szemő ~*
 ~ Apiana, apiaria — *Muskotal ~*
 ~ Romana, durancina, — *Romonia ~*
 ~ Praecoqua, praecia, praecociana — *Goher ~*
 ~ Prefsa — *Niomot ~*
 ~ Heluola, — *Rosa szemő vaj bakator*
 ~ Inerticulata — *Lagi boru ~*
 ~ Heluonata — *Gersely*
 ~ Acida — *Poshat ~*
 ~ Seminata, semicaduca — *Hullo ~*
 ~ Pensilis. — *Föl köttöt ~*
 ~ Dactylina — *Balgar ~*
 ~ Variata — *Meg lagyolt ~*
 ~ Laninia — *Vad fekete ~*
 ~ Austera — *Sauaniu ~*
 ~ Absque acino — *Mag nélkül való ~*
 Vineā caluata — *Rirka**) leuelő szőlő*
 Vineā valens, cōstitua — *Meg allapadot szőlő*
 Vva passa. — *Aszszu szőlő*
 Passula — *Tengeri szőlő*
 Vinaceus acinus — *Szőlő mag*
 Omphax — *Egres*
 Scapus — *Szőlő gerezd fürti*
 Acinus — *Szőlő szem*
 Racemus, Botrus — *Szőlő fő.*

Folliculus — *Szőlő szemnek külső heya*
 49. Flocces — *Törköly*
 Pediculus, pediolus acini — *Szőlő szemnek száara*
 Pampinus — *Szőlő leuel*
 Gemma seu oculus — *Szemzet*
 Labrusca — *Vad Szőlő*
 Mustum — *Must*
 Mustum πορωτόπιον — *Szin must szőlő.*

AD VINEAE CVLTVRAM pertinentia,

Constituere vineam — *Szőlőt ültetni*
 Conserere vineam — *Vyonnan ültetni*
 Vineam semitare, limitare, ordinare, — *Az vy szőlőt boitással örökíteni*
 Pulcratio — *Forgatas, keucres*
 Iteratio — *Idem*
 Repastinatio — *Idem*
 Occatio — *Boronálás*
 Mergis propagare vitem — *Porhaisással rakni*
 Sapplantare vitem — *Az szőlő vesszőt elültetni*
 putare vites — *Szőlőt meczeni*
 Ablequare vitem, — *Az szőlő tőnek az szakallat le metelni, es az tőnet meg tisztítani.*
 50. Facere scrobem — *Ültető vermet asni*
 Propagare vitem — *Homletani*
 Pampinare — *Leuelezni*
 Stercorare vineam — *Gancozni à szőlőt*
 Pedare statuminare paleare, — *Karozni*
 Alligare vites — *Kötözni.*
 Ingare vites — *Magossá szőlőt föl erzeteni*
 Fodere vineam — *Kapalni az szőlőt*

*) Sajtóhiba termét h.

**) Sejtóhiba Rirka h.

Folere tertiam fossuram — *Keuerni Sarpa.* — *Meg meczet szőlő*

INSTRUMENTA VINEATICA.

Bipalium — *Szeles elő kapa*
 Pastinum — *Hegyes orru kapa*
 Bidens — *Kel agu kapa*
 Falx putatoria — *Mecző kes*
 Marra — *Fű metelő kasza*
 Ligo — *Kapa*
 Rastrum — *Cereblye*
 Ridea — *Husabos szőlő karo*
 Pedamentū, statumē — *Szőlő karó*
 Vallus — *Vastag karo.*

VITIVM MORBI.

Articulatio — *Az szemnek leverese*
 Rubigo. — *Az der miat az időseknek el sátsa*
 51. Crambus — *Rogia*
 Nivatia, roratio. — *Az szőlő virágában meg veszése*
 Exaciniatio. — *Az szőlőnek¹⁾ meg nirtése.²⁾*
 Voluox, voluulus. — *Az szőlő levelet egiben telező fereg*
 Ips vermis viridis vites corrodens — *Ay³⁾ szőlő veszszől⁴⁾ rago fereg*

AD VINDEMIAM PERTINENTIA.

Vindemia — *Szűret*
 Vindemiare — *Szőlőt szedni*
 Vindemitor — *szőlő szedő*
 Vas vindemiatoriū — *szőlő szedő edény*
 Corbula, canistrum — *szőlő szedő kosar*
 Fascina, Fascella — *Idem*

¹⁾ Így van.

²⁾ Az 1593., 1597., 1619. évi kiadásokban is megirtése. Vö. Mtsz. nyeltilék alatt: el nyellik a szőlő; NySz. II. 1028; M. Nyelv II. 146.

³⁾ Sajtóhiba Az h.

⁴⁾ Sajtóhiba veszszöl h.

Qualus, Colum — *szűrő kosar*
 Saccus vinarius — *Bor niomo laak*
 Benna. — *Törköly hordo taliga*
 Lenobates vel trapetes — *Törköly niomo.*
 Dolium vinarium — *Hordo*
 Solum — *Bor töltő desza*
 Cadus vinarius — *szőlő szedő kad*
 Cuppa — *Niomo kad*
 Tina — *Czióbör*

52. Amphora — *Köböl*
 Vra — *Vödör*
 Baculus gestatorius — *Czióbör rud*
 Lacus vinarius — *Törköly hordo kad*
 Lacus torcularius — *Saito alat valo kad*
 Infundibulum — *Leüta, tölcziér*
 Oenophorum — *Putton*
 Falcula — *Szőlő szedő kes*
 Torcular — *Saito*
 Cochlea, sucula — *Orso fa*
 Vectarius — *Saitolo*
 Lingula — *Czatorna a saiton*
 Trapeton vel lenus — *Saito szekreny*
 Fistula — *Czap furas az hordó*
 Spina — *Cziap*
 Staphilophoros — *putton hordo*
 Stipare dolium — *Az hordot tartarazni*
 Suffire vas — *Meg forrazni az hordot*
 Circinus — *Circalom.*

VINORVM GENERA.

Vinum — *Bor*
 Vinum tenerum — *Forrot bor*
 Mustū protopomum — *Szin must*
 Vinum hornum — *Ez idei bor*
 Hornotinum — *Idem*

53. Vinum Austerum — *Souanio Bor*
 - Asperum. — *Vad ~*
 - Molle, leue — *Laqi ~*
 - primo notae, generosum — *Pü ~*
 - Odoratū. — *Szagos ~*
 - Fragrans — *Io illatu ~*
 - Torcularum — *Saitolt ~*
 - Tenuē — *Veloni ~*
 - Fugiens, spissum — *Niulo ~*
 - Firmum, consistens — *Allo ~*
 - Forte, potens — *Erös ~*
 - Crassum — *Szűrő ~*
 - Vehemens — *Fű banto fő fajó ~*
 - Inueteratū, vetū, vetulum — *O ~*
 - Candidum. — *Tiszta feier ~*
 - purpureum — *Vörös ~*
 - Rubellum — *Kastelly ~*
 - Medium — *Tiszta íz valo*) ~*
 - praecox — *Eleueszedet szőlő ~*
 - proleganeum — *Idem.*
 - Nouellum, hornum — *Vy ~*
 - Pecatum, vinaceum — *Törköly ~*
 - Defecatum — *Meg forrot ~*
 - Secundarium — *Lore, maslas ~*
 - Tertiaria, Lora — *Harmadlas ~*
 - Binum — *Tauali ~*

54. Vinum trimum — *Harmadgi bor*
 Vinum dilutum — *Vizes bor*
 Vinum turbulentū — *Zavaros bor*
 Sapa, defrutum — *Forrot must*
 Posca — *Ezetes lore*
 Vinum Limpidum — *Vibagos szinó Bor*
 - Passum — *Aszszu szőlő ~*
 - Mulsum — *Mezes ~*
 - Vernaculum — *Ilm töltöt ~*
 - Exoticum — *Mas orzag beli ~*
 - Absynthites — *Frmös ~*
 - Hellenites — *öranyes ~*
 - Caryophyllites — *Székfűes ~*
 - Acre — *Erös czipös ~*
 - Acidum — *Ezetes ~*
 - Vappa — *Niarlot ~**)*
 - Fragarum — *Eperies ~*

- Depressū, transuaticum — *Mas hordobá töltöt ~*
 - Mucidum — *Dohos ~*
 - Maluaticum, vinum Cretense — *Malosa ~*

AD AGRVM PERTINENTIA.

Ager — *Mező*
 Ager opimus — *Köuer mező*
 55. Ager sabulosus gracilis. — *Homokos mező*
 Ager apertus, planus, Planicies. — *Sik mező*
 - Vliginosus — *Ingouanos mező, vagg, mecziaros*
 - Calculosus — *Köves föld*
 - Macor, ieiunus — *Souany*
 - Cretosus — *Feier agiagu*
 - Effetus — *El souaniodot, souan*
 - Graminosus — *Fűes, gyöpös*
 - Neglectus, desolatus, desertus. — *Pusza*
 - Confragosus — *Darabos mező*
 - Patris, fimosus — *Gancios*
 - Informis, deformis. — *Gazos*
 - Vernaculus, noualis — *Vgar, előszőr szantot mező*
 - Restibilis — *Esztedönkent szantot mező*
 - Compascuus — *szabad mező.*
 Rudetum. — *Parlagból föl szantot mező*
 Iugerum — *Egi hold föld*
 Actus — *Egi kétel föld*
 Agrum proscindere — *Vgarlani*
 Agrū occare, iterare — *Forgatni*
 Agrum syluestrem exstirpare — *Írtovani földet cziabni*
 Agrum vertere — *Vetesnek szantani*
 56. Satio — *Mag vetes*
 Serere — *Vetni*
 praecisio — *Vgarlas*
 Suleus, Lira — *Barazda*
 porca — *a barazdanak kőzi*

*) Oly. tiszta ízzen valo bor.

***) Vö. NySz. nyeltilék.

Oecatio — *Baromlas*
 Fimū in agro disicere — *Gancit el hinteni*
 Stercorare. — *Ganeozni*
 Agrum dilapidare, eicere lapides — *Könet ki hanni*
 Iteratio — *Forgatas*
 Tertiatio — *Keueres*
 Agrum runcare — *à füvet ki giomlalni*
 Campo Eclesiastico — *Temetni valo mező*
 Sticha feniaria — *Szena rend*
 Meta feni, qua ita congesta est, vt inferiori parte latior superné in angustum desinat commun. — *Szena baglia, alias circulus feni.*

INSTRUMENTA AD CVLTV-
 ram agri pertinentia.

Aratrum — *Eke*
 Rota — *Kerek*
 Axis — *Tengely*
 Vomis, vomer — *Szanto lapos vas*
 57. Dentale — *Beel deszka*
 Stipa, Barris — *Fle*) szarua*
 Chirolabes — *Eke szarua fogatoia*
 Temo — *Gerendely rud*
 Histobæus vel Histobæ — *Tesla rud*
 Temosula — *Tesla*
 Iugum — *Iarom*
 Stuarium — *Közep rud*
 Sphyræ — *Hant ronto suliok*
 Radius — *Iarom szeg*
 Endrios — *Iarom szeg lika*
 Culter præcisorius — *Cziorosztia*
 Stimulus, — *Eősztoke*
 Lætamen, Fimur — *Ganey*
 Planstrum stercorarium — *Ganey hordó szeker*
 Oeca, sarenlum — *Borona*
 Furca stercoraria — *Ganey hintő vella*
 Furca ferrea — *Vas villa*
 Pala ferrea — *Vas lapat*
 Rostrum, fossorium — *Aso*

*) Sajtóhiba *Eke h.*

**) 1597. évi kiadásban *Szena baglia.*

Capisterium — *Telenió*
 Flagellum frugum, flagellū triticeū — *Cziep*
 Manipulus frugum — *Buza keue*
 Gelima — *Kalangia*
 58. Ventilabrum — *Szoro lapat*
 Vannus, Cribrum — *Rosta*
 Incerniculum — *Szita*
 Pistrinum — *Szaraz malom*

AD PRATVM PERTINENTIA.

Pratum — *Réeth*
 Fœnum — *Szena*
 Pratum irriguum — *Viz mellet valo ret*
 Pratum siccaneum — *Szaraz helye valo ret*
 Fœnilis herba — *Kaszalo ret*
 Pratum succosum — *Nedues ret*
 Pratum nouellum — *Irtouanibol ezinált ret*
 Prati senescens, veto — *Souany ret.*
 Pratum submissum — *Fenekben valo ret*
 Dilapidare — *a könet belöle ki hanni*
 Pratum secare — *Kaszalni.*
 Fœniscium — *Kaszallas*
 Pratum desectum — *Le kaszalt ret*
 Fœnisecca, Fœniseox, Fœnisector, Falcator — *Kaszas*
 Cordum — *Sariu, tarlo*
 Succidere — *Masodszor kaszalni*
 Fœnilo, fœnarium — *Szena tarto hely*
 Falx fœnaria — *Kasza*
 Fucilla fœnaria — *Szena takaro villa*
 59. Circulus, cumulus fœnarius, — *Baglia szena**)*
 Aceruus fœnarius — *Kaszal*
 Striga — *Szena rend.*
 Rastollum fœnariū — *Szena takaro greblye*

Fœmilega, cumulator — *Gyúító, szena takaro*
 Obba. — *Czyobolio*

AD LACVM PERTINENTIA.

Palus-udis — *Too*
 Lacus — *Ki folio to*
 Stagnum — *Allo to*
 Piscina, vinarium piscium — *Halas to*
 Ichthyotrophium — *Hal tarto barka*
 Piscator — *Halasz*
 Rete — *Halo*
 Hamus — *Horog*
 Cassis — *Vad halo*
 Hamiota — *Horgaszó*
 Venari pisces — *Horgaszni*
 Nassa, Sagena — *Varsa*
 Excipula — *Szege*)*
 Verrienum — *Hal tapogato*
 Iuncus — *Kaaka*
 Carex — *Szas*
 Carectum — *Szasas*
 60. Vlua, alga — *Honar*
 Vligo — *Ingouani*
 Terra vliginosa — *Ingouanios föld*
 Arundo — *Nad*
 Verrienum — *Ket köz halo*

AD SYLVAM PERTINENTIA.

Sylva — *Erdő*
 Sylva caeua, — *Elő erdő, szabad erdő*
 Sylva glandaria, glandi fera, — *Malkos erdő*
 Arbor glandi fera — *Malk termő fa*
 Sylva conseminca — *Magon ültetőd erdő*
 Quercetum — *Czieres*
 Ilicetum — *Tüliős erdő*
 Salicetum — *Füzes*
 Syluua — *Ritkas erdő*
 Saltus — *Lájet*

Nemus — *Berek*
 Saltuarius, — *Az ki az erdőn baromot őriz: vagy, erdő kerülő.*
 Pascuarius, Bubuley — *Baró, vagy, ökor pasztor*
 Lucus — *Gyakor erdő.*
 Glans — *Makk*
 Glans fagina, Iuglās — *Bik makk*
 Glans quereea — *Cziep makk*
 Calix glandis — *Az makkak hegya*
 Galla, galles — *Gaba*
 61. Viscus — *Fa gyöngy*
 Muscus — *Fa moha*
 Frutex — *Boitos fa*

Dicitur omne id quod non assurgit in iustam magnitudinem, aut longitudinem.

Frutetum — *Sári bokros mező*
 Sylua incidua — *Tilalmas erdő*
 Mons declinis — *Alaczion meredek hegy*
 Chosus — *Magos hegy.*
 Vallis — *Völgy*
 Collis — *Halom*
 Clinus, Abruptum — *Meredek*
 Declinis — *Léptő*
 Planum — *Igienes*
 Fossa — *Arok*
 Fouea — *Verem*

ANIMALIVM TERRESTRI-
 um appellationes.

Animal — *Erző állók állat*
 Asinus, óvos — *Szamar*
 Asino syluestris, onager — *Vad szamar*
 Aper — *Vad kan, erdei kan*
 Bos — *Ökör*
 Taurus — *Bika*
 Vacca — *Tehen*
 62. Forda — *Hasas tehen*
 Vitulus — *Boriv*
 Vitula — *Vésző boriv*
 Bucula iuuenca — *Inöh*
 Iuuenens — *Tuliok*

*) Az 1597. évi kiadásban: «Excipula — Szege, rekesz, vesz».

- Buballus — *Bial*¹⁾
 Vrus — *Iauor*
 Bisons — *Erdei vadólkór*
 Alce, — *Agas bogas szaruu oly nađ vad mint az vad ókór.*
 Verres, qui non est castratus, — *Kan.*
 Maialis, qui est castratus, — *Ar-tany*
 Sus, Porcus — *Diszno*
 Scrofa, porca — *Eme diszno*
 Porcellus — *Malacz*
 Orthoragoriscus secundū Carronō,²⁾
 Porcellō Delicus — *Szopo malacz*
 Nefrens — *Ki az szopast elhatta szüldő*
 Catus, Felis — *Maczka.*
 Felis syluestris — *Erdei maczka*
 Cuniculus — *Teue*
 Cuniculus dromas — *Poroszka teue*
 Simia — *Maiom*
 Simia cynocephalos — *Eb maiom*
 Simia ἀνθρωπόμορφος — *Ember maiom*
 Simia γαλοκέφαλος — *Maczka maiom*
 63. Cercopitecus — *Hoszsú farku maiom*
 Crocodilus — *Crocodil sarkany*
 Capr — *Him keczke*
 Capra — *Nósten keczke*
 Capella, — *Kis keczke ki meg nem ellet.*
 Caprea, Doreas, Ihex — *Vad keczke*
 Capreoli, — *Vad keczkenek gódólei*
 Rupicapra, — *Kő sziklan iaro keczke*
 Capr montanus — *Hegien iaro keczke*
 Hircus — *Bak keczke*
 Hœdus — *Gódólie*
 Subrumi agni — *Szopo baraniok*
 Aries — *Szeclid kos*
 Capricornus, Ihex — *Vad kos*

¹⁾ Az eredetiben az *i* helye üres.

²⁾ Sajtóhiba *Varronem* h.

³⁾ Érted *fürjészó eb.*

⁴⁾ Sajtóhiba *Satekra* h.

- Agnus — *Barany*
 Agna — *Ierke barany*
 Agnellus, nonellus — *Kis barany*
 Vernex — *Eörü*
 Ouis — *Iuh*
 Ceruus, Cerua — *Szaruas*
 Hinnulus — *Szaruas fi*
 Canis — *Eb*
 Catellus, Catulus — *Kóliók, kóli-keczke*
 Caniculus — *Ebeczke*
 Canis vestigiator — *Tuczko, fű-reszó eb*³⁾
 Canis sagax — *Paraczka eb*
 64. Canis trapezous — *Asztal alát heverő eb*
 Canis venaticus, Moliteus, Leporarius, — *Niudaszo eb, Agar*
 Canis domesticus — *Haz órzó eb*
 Molossus — *Komondor*
 Pastoralis canis — *Juhasz eb*
 Nauticus canis — *Havoban viselő eb*
 Villaticus — *Maiorban órzó eb*
 Mimicus — *Itekra*⁴⁾ *tanítot eb*
 Catulo meritorius, — *Köntös vy-iabá valo eb*
 Melampo, canis actœonis à μελας h. o. niger et πῶς i. pes — *Fekete laba eb*
 Canis sagax sanguinariis anglorum, — *Szeclendek*
 Dama — *Eöz.*
 Erinaceus, Echinus — *Súl dizno, egy, tóisses dizno*
 Histrix — *Borz.*
 Equus — *Him lo*
 Equa, Cabalus — *Kaczola*
 Hinnulus, Pullus equinus — *Vehem, cziko.*

Hinnus, est animal quod ex equo et asina nascitur.

- Equus bellatorius — *Kotona vagy hadakozó lo*
 Equus ingâlis, vectarius — *Hamos vagy szeheres lo*
 Asturco, Gradarius equus, — *Poroszka*
 Succursarius — *Igető lo*
 65. Gradarius — *Lepő lo*
 Veredus, veredarius — *Posta lo*
 Equus cauterio, cauteriatus, — *Billegős lo*
 Antecessorius — *Vezetek lo*
 Subalbus — *Feier peg*
 Subniger — *Roh. fekete lo*
 Stillatus, Scutulatus — *Almas keek*
 Equus spadiceus — *Vörhónieges lo*
 Thracius equus — *Török lo*
 Equus celes, sellariis — *Hatas lo*
 Equus admissarius — *Men lo, him lo*
 Equus desultorius — *Kinek szörin úlnék*
 Equus armentalis — *Meues kőzöt iarodlezeglo*
 Equus rhedarius, Essedarius, — *Koczis lo*
 Carrucarius — *Idem*
 Sternax equus — *meg havi lo*
 Equus carpentariis — *Hinto szerhez valo lo*
 Canterinus, canterio — *Herelt lo.*
 Clitellaris equus — *Malhas lo*
 Meritorius — *Terhes lo*
 Equus calcitro — *Rugo lo*
 Equus statarius — *Szepen allo lo*
 Equus agrarius — *Szanto lo*
 Equus cespitator — *Hatra lepő, maszo lo*
 Equus pautio, macer — *Eóstóuer lo*
 66. Sonipes — *Lassu igető lo*
 Biennis — *Tauali, masod fű l**
 Triennis — *Harmad fű*
 Crapulatus equus — *Zabalt lo*
 Subferrare — *Meg patkolni*
 Fiber, Lutra, Castor — *Hod, vidra*
 Glis — *Pólió*

- Viuetra, mustela, furunculy — *Menyet*
 Sciurus. — *Euet*
 Meles, Daxus, Taxo, tasso — *Hórczók*
 Talpa. — *Vakandok*
 Martes, martur, marturus — *Nest*
 Cuniculus. — *Vrge*
 Laurix — *Vrge ju*
 Gurgulio — *Gózi*
 Lepus — *Nyul*
 Lepusculus — *Nyulaczka*
 Cuniculus Indicus — *Tengeri nyul*
 Vulpes, ἀλώπηξ — *Roka*
 Vulpecula — *Rokaczka, kis roka*
 Mus, μῦς — *Eger*
 Mus vrbanus — *Falusi eger*
 Mus syluestris — *Erdei eger*
 Mus agrestis — *Mezei eger*
 Mus ponticus — *Feier eger*
 Mus montanus — *Hegyen loko eger*
 67. Emtra — *Saxoniabeli eger*
 Sorex — *Iatkan*
 Ratus (vox noua) — *Vizi borin*
 Lacerta, ophiomacho — *Gyjk*
 Lupus, Lupa. — *Parkas*
 Leo — *Oroszlan*
 Leona — *Nósten oroszlan*
 Vrsus, Vrsa — *Medue*
 Lynx, panthera — *Heoz, senies szemő vad*
 Pardus — *Pardocz.*
 Leopardus — *Leopard*
 Tigris — *Tigris vad, ki igen haragos allat*
 Elephas, Elephantus, Barrus, — *Elephant*
 Monoceros, vnicornis, — *Egi szaruu allat*
 Rhinoceros, — *Kinek az orrabulnót ki az szarua*
 Platyceros, — *Szeles szaruu szaruas.*
 Tragelaphus — *Szaruas bak*
 Mulus, Mula — *Eószueer*
 Tarandus — *Idegen orszagi vad*
 Hermellus — *Hólyg*

*) Az *l* mellől kimaradt az *o*, érted *ló.*

Hermellina — *Hölgy gerezna*
 Mardus — *Nuszt*
 Mardurina — *Nuszt gerezna, cağ-saba*
 Variolus — *Pegymet.*
 Variolina — *Pegymet gerezna*

68.

NEPTILIVM APPELLATIONES.

Serpens — *Kigyó*
 Acontias, Iaculus — *Karta mer-ges kigyó*
 Amphibarna — *Kettős feió kigyó*
 Aspis — *Aspis kigyó*
 Aspis cornuta, cerastes — *Szaruas kigyó*
 Aspis chelidonia — *Feczke kigyó*
 Anguis, natrix, Hydrus — *Vizi kigyó*
 Boa. — *Teken szopo kigyó*
 Basiliscus. — *Felette mer-ges kigyó, ki lutasaualis meg öli az embert, es kirallya a kigyoknak.*
 Chelydrus. — *Czerfa tóeben lako kigyó*
 Teucarena — *Tarka kigyó*
 Draco — *Sarkany*
 Cerastes — *Szaruas kigyó*
 Vipera — *Merges kigyó*
 Prustes. — *Merges kigyónak eggik neme*
 Seps. — *Marasaul rothasztó kigyó*
 Dip-sas, Situla. — *Szomiuh-sagot marasaul hozó kigyó*
 Myargus. — *Egereszó kigyó.*
 Hæmorrhoids, Hæmorrhoida, Salamãdra. — *Marasaul veert indító kigyó.*
 Coluber — *Zomok kigyó*
 Seytala vel seytale. — *Oty kigyó ki telben hannia el a búret*
 69. Chorshydrus — *Mereg boczato kigyó*
 Syphar est serpentis oxuium ita appellatum mirè leue et siccum. — *Kigyó heya*
 Scorpio. — *Scorpio, kinek marasa-miat meg dagad az ember, mint a tömlő*

Aranens-a — *Pók*
 Phalangium — *Merges fekete pók*
 Stellio araneus — *Tarka pók*
 Lacerta — *Güik*
 Lacerta aquatica — *Vizigüik*
 Lacerta fluuena — *Sarga güik*
 Rana — *Beka*
 Rana viridis — *Zöld beka.*
 Rana rubeta — *Tóuis közt lako nagy beka*
 Bufo — *Tollas varas beka*
 Testudo — *Tekenos beka*

INSECTORVM APPELLATIONES.

Eruca — *Hernyo*
 Blatta — *Szipol*
 Apis — *Méh*
 Apum dux — *Ania méh*
 Examen apum — *Rai méh*
 Alucariū vel alucara. — *Mehék kaptara, koszar*
 Fucus — *Herek*
 70. Musca — *Legy*
 Cynomia — *Eb legy*
 Ricinus — *Eb fále maro legy*
 Crabro — *Nagy dongo legy*
 Mordella — *Főskör legy*
 Araneus muscarius — *Legy foga pók*
 Conuoluulus, vermis corrodens et conuoluulus palmitis et vnas pubescētes, alias voluax dicitur. — *Tekerő bogar*
 Tabanus, Oestrum, Asilus. — *Lo daras*
 Blatta vermis ledens alucaria, item libros et vestes rodens — *Artalmas fereg*
 Buprestes. — *Barom ölé bogar ha meg eszi*
 Vermis — *Fereg.*
 Vermiculis — *Fergeczke*
 Millepeda — *Pap maczka*
 Culex, Mulio — *Szuyog*
 Culex vinarius — *Bor fereg, Muska*
 Bibio — *Bor bogar*
 Cantharis — *Zöld muska*
 Formica — *Hangia*
 Cicada — *Préczők*

Cinex, cynips — *palacžka, bádós fereg*
 Gurgulio — *Gabona rago fereg*
 Nitodula, Pyramis — *Egyeli fenes bogar*
 Eruca, Campo — *Abnaban eset fereg*)*
 Scarabeus — *Szaruas bogar*
 71. Scarabeus**) viridis — *Zöld bogar*
 Scarabeus redinius — *Barom czipó bogar*
 Scarabeus pillularis, Pilitarius. — *Ganeiban termő bogar*
 Scarabeus lucanus — *Nagy szaruas bogar*
 Vespa — *Daras*
 Hirudo, sanguisuga — *Nadaly, pioka*
 Papilio — *Lependek, lóúódek*
 Cochlea — *Cziga biga*
 Locusta — *Saska*
 Gryllus. — *Mező pusztító saska, vel vt alii volunt, Eősi bogar*
 Brucus — *Szóczkó*
 Bombyx — *Seltem szaro bogar*
 Tinea — *Moly*
 Sis — *Ruha rago moly*
 Ips — *Óreg moly*
 Terebo — *Szu*
 Trips — *Fa rago bogar*
 Xilophax — *Fa szu*

Ips vermiculus est, qui cornua, viteseq prarodit, vt, Cis frumenta, Trips ligna, Sis vestes, Is vitra, Midis fabam, vt est autor Hermolaus Barbarus.

Midas, Midamiops — *Bab fereg*
 Tarmus, vermis laridi — *Szalonna fereg*
 Termes-itis — *Fa fereg*
 72. Rauca — *Gyóker rago fereg*
 Galba — *Tóly faba termő fe:*
 Acar — *Viaszba termő fereg*
 Redinius. — *Mindenkor ver szopo fereg*

*) Sajtóliha fereg h.

**) Holyesen Scarabeus.

Lytta — *Farkas, vaj eb nielueben valo fereg*
 Verticia — *Diszuo fereg*
 Hemerobius — *Egy napik elő fereg*
 Emigraneus — *Fülbe maszo fereg*
 Tipula — *Vizé iaro kóniü fer:*
 Lumbriici terrestres — *Földi geleszta*
 Limax — *Földi cziga*
 Lens-dis — *Serke*
 Ascarides — *Feier gelezta*
 Pediculi, Mordelle — *Tető*
 Pulex — *Balha*
 Pyralis vel pyrausta. — *Vaczyora ijeszto kis leppendek*

APPELLATIONES VOLUCRVM.

Auis — *Madar*
 Auicula. — *Madaraczka, kis madar*
 Auarius. — *Madar tartó.*
 Volueris animal volatile. — *Ró-pósó lölkös allat*
 Ales, animal alatu. — *Szarnias lölkös allat*
 Pullus, generale vocabulum est, omnium alituum, sed quadrupedum etiam quorandam foetus, pulli dicuntur veluti pullus equinus. — *Czitko, vehem*
 73. Pullus Asini. — *Szamar vehem, a quibus pullini dentes, quos primum efficiunt nomen ad-epti, vulgo dicuntur. — Első fogak.*
 Auicula, volueris — *Szarnias madar*
 Humivols aues. — *Földön rópósó madarak*
 Pulueratrices aues. — *Porbá heverő madarak*
 Volucres aduncæ, carnioræ — *Horgas orru madarak*
 Volucres rectungues. — *Egienes kórmú madarak*

Ala, — *Szarnya az madarnak,*
 Penna — *Tol*
 Pluma — *Apró tol*
 Pinna — *Kis tol*
 Rostrum — *Or*

Nec solum de avibus, sed de reliquis quoque animalibus et de ipso homine dicitur. Plinius et mugilis rostrum. Plant; vsq ad rostrum hominis.

Rostellum — *Kis or*
 Unguis — *Köröm*
 Crista id quod in capitibus avium quarundam est — *Czimer*
 Cristata avis — *Czimeres madar*
 Palea id quod pendet sub rostro galli — *Kakas szakalla*
 Vnde et boues habere dicuntur palearia, quæ sunt pelles dependentes ex gutture bouum, vulgo — *Lepenyeg.*

74. Ovum — *Tikmony*
 Ovulum — *Kis Tikmony*
 Albor, albugo, albumen, — *Tikmony fehérő*
 Hypenemium ovum, latine irritum seu vëtosum Plin. lib. 10. cap. 58. — *Szap tikmony*

Vitellus — *Tikmony szeki*
 Nidus — *Fészek*
 Nidulus — *Kis fészek*
 Nidulari, Nidificari — *Fészket rakni*
 Cubare ova — *Monytat ülni*
 Excubare, excubere ova — *Ki költeni*

Efficere aves. — *Költőt madarak*
 Anser — *Lud*
 Hinc adiectivum Anserinus, nam, — *Ludas*

Anserinus pes — *Lud lab.*
 Anserinum formur — *Lud czomb*
 Anserinus calamus — *Lud tol*
 Anserinum liquamē — *Lud huya*

Chenoboscium græci appellaverunt propriè locum ubi anseres aluntur, — *Lud ol*

Anas — *Recze*
 Anatienla — *Kis recze*
 Anatinus, a, um, — *Reczes*

Anatario idem quod custos anatum — *Recze őrző*

Nesotrophium — *Recze ol*
 75. Anas sylvestris — *Vad recze, vaj, fu*

Gallus gallinaceus — *Kokas*
 Gallina — *Tojó tik*
 Capus — *Kappan*
 Gallina novella — *Ez idei iereze*
 Gallina veterana — *Agh tik*
 Plectrum — *Kokas sark*
 Gallina Africana, Indica, — *Tengeri tik*

Gallina glaciens — *Kotlo tik*
 Pullus gallinaceus — *Tik fi, ezirke*
 Pullus anserinus — *Lud fi, lóla*
 Gallinariū, ornithotrophium, — *Tik tarto hely*

Gallus sylvester, auritus, — *Erdei kokas*

Matrix — *Vő tik*
 Callus vel Callū, — *Az kokas allan le függő tarey*

Acanthis, Carduelis — *Tengelicz*
 Aerodula, Luscinia, Phylomela, — *ázdov.* — *Philemüle*
 Alauda, Galerita — *Paczirta.*

Herodius — *Raro*

Ardea alba — *Feier geom*
 Ardea atricapillata — *Szürke geom*
 Cyrrus ardearum — *Geom czimer*
 Bubo genus noctuæ, estque nomen fictivum à voce bubo, — *Orító madar, vagy bagoly*

Noctua, — *Egyel iaro füles bagoly.*
 Vlula — *Bögető madar*

76. Buteo, et buteus — *Verezie*

Bonosa — *Cziaszar madara*

Aquila — *Sas kesellyő*

Picargus — *Feier farku kesellyő*

Haliaeetus — *Tengeri sas kesellyő*

Aquila valeria — *Nyul vadászó sas*

Vultur — *Sas*

Accipiter — *Eölyő*

Cygnus, Olor — *Hattyu*

Pernix — *Herio*

Ciconia — *Gólia, eszterag*

Corvus — *Hollo*

Nycticorax — *Egyeli hollo, vaj, egyel iaro*

Cornix — *Variu.*

Cornix nigricans — *Fekete tar variu*

Cuculo, Coccix, Babello — *Kakuk*

Curruca — *Niomorek, vaj, poszata*

Ortyx vel coturnix — *Für.*

Porphyrus — *Barsony színő madar*

Falco, Circus — *Solyom*

Lanarius — *Gyapjas madar*

Phoenix avis unica nascent in Phoenicia, vnde etiam nomen habet, — *Phoenix madar*

Ficedula — *Seregely*

Sturnus — *Idem*

Capra, capella, vanello, — *Bibicz*

77. Spermology garrulus — *Idem*

Mergus. — *Buar*

Grus — *Daru*

Pipio — *Kis daru*

Colymbus — *Vetsek*

Struthio vel struthiocamelus — *Strucz madar*

Erythropus — *Vörös láb madar*

Vria, Querquelula, Fulica, — *Szarcsia.*

Butorius, onocrotalus, — *Eökör bika*

Meancha, Saix — *Czinege*

Columbus-a — *Galamb*

Coluba Anglica vel Russica, — *Tallas láb galamb*

Palumbes, — *Vad galamb.*

Linia — *Kek galamb*

Vinago — *Eösi galamb*

Turtur — *Gerlicze*

Otis Aristoteli, recentioribus autem, Tarda, vel, bistarda, — *Tuzok*

Ossifraga, Ales Iouis — *Eölyő*

Fringilla — *Pintyőke*

Milvus, Milvius — *Kania*

Nisus — *Karoly*

Merops, Apiaster — *Küllő*

Perdix — *Fogoly*

Cataracta — *Feier soliom*

78. Picus marcius — *Harkaaly*

Phasianus, Attagen — *Faczan*

Psitacus, Pellicanus — *Publikan*

Merula — *Rigo*

Pica — *Szarka*

Graculus — *Szarka*

Alcedo, Halcion — *Tenger szigetebé toio madar*

Vrogallus minor — *Faid.*

Anis garrula — *Cziaezigo madar*

Vrinatrix — *Vizbő buvalo madar*

Cypselus, ápus — *Hauasi feczke vagy tallos láb*

Hirundo, Progne — *Feczke*

Hirundo agrestis — *Mezei feczke*

Hirundo riparia — *Parthi feczke*

Passer — *Vereb*

Passer troglodytes — *fa odubá toio vereb*

Passer aquaticus — *Reti, vagy, nadi vereb*

Phaenicopterus — *Vörös szarnu madar*

Ruticilla, Rubeta — *Czipke madar*

Turdella — *Vörhenyő színő madar*

Turdus — *Huros madar.*

Canabeus — *Köder mag színő ma:*

Vanellus — *Horgas nyaku madar*

Cassita, galerita — *Süsetek, paczirta*

79. Pano et Paus — *Pana*

Motacilla, cauda tremula, — *Barazda billegető madar*

Vpupa Epops — *Szarbabuk*

Regulus, Trochilus — *Eökör szöm*

Aegithus avis minima, hostis Asini huleera eius rostro excavans.

Aniarium — *Az hol madarokat hizlatnak*

Canea — *Kalitka*

Vespertilio — *Deneuere, szarnias eger*

Asio avis ex genere noctuarum minor Babone noctua maior auribus plumis eminentibus, — *Maczka füllő bagoly*

Struthionica penna — *Tuzok tol*

Gryphus, Gryphs — *Griph madar*

Ortygometra — *Fü viselő madar**

*) Oly. füviselő madár; ma *haris* (vö. Finály lat. szót. *ortygometra* alatt).

Caprimulgus — *Kecze szopo madar*
 Monedula — *Czioka*

PISCIVM APPELLATIONES.

Piscis — *Hal*
 Pisciculus — *Halacská*
 Piscis marinus — *Tengőri hal*
 Piscis fluviatilis vel fluviatilis, — *Folyó víz hala*
 Piscis lacustris — *Tó hala*
 Branchia, — *Hal kopotoia*
 90. *) Pinna, pinnula — *Hal hataro való serte*
 Squama — *Hal hegy*
 Squamula — *Hís**)* *hegy*
 Desquamare — *Meg vakarni*
 Venterare, exenterare — *Belit ki vetni*
 Ona piscium, polygranum, — *Hal ikra*
 Læteum intestinū — *Hal teie*
 Spina, — *Hal eziontia, rany, tó uiskie*
 Vertebra, — *Az halnak hata bordaia*
 Cauda piscis — *Hal farka*
 Anguilla — *Angolna*
 Alec, halec, arenga — *Hering*
 Arenga passa, harōga — *Aszszu hering*
 Alec infumatū. — *Idem*
 Antacæus — *Tok*
 Alburnus — *Feier keszeg*
 Albula, in genere — *Akar mi keszeg*
 Astacus marinus — *Tengeri rak*
 Astacus fluviatilis — *Folyó vízi rak*
 Asper — *Tergelie, vaj, orso farku hal*
 Brama — *Szeles lapos keszeg*
 Balena — *Balin, vaj, czet hal*
 Barbis — *Maarna*
 Cōgrus vel conger — *Vizben iadczó hal*

Cyprinus latus — *Szeles keszeg*
 Carpo, carpio — *Ponttyo*
 81. Cyprinus — *Idem, vaj, potyka*
 Cetus, cete — *Czet hal*
 Cetarius — *Czet hal aros*
 Concha — *Kemény heiu hal*
 Conchile, conchiliū ostrea — *Idem*
 Carabō. — *Siger szabasu hal*
 Canis marinus — *Tengeri eb hal, vaj, diszno hal*
 Cobites acuto rostro — *Vago hal*
 Gesner, oxyryncho, — *Idem*
 Charax — *Karasz*
 Delphin — *Delfin hal*
 Capito, squalus — *Sálló*
 Cāmaro, squilla, cancer — *Raak*
 Chela. — *Rak labai*
 Concha Veneris, — *Tengeri cziga mellyel az papirost simaua teszik*
 Erythrinus — *Siger*
 Eperlanus — *Ökle*
 Fundulus — *Kőui hal*
 Gobio — *Gob hal, vaj, lepen hal*
 Gobius fluviatilis — *Kop hal*
 Huso — *Viza*
 Lampetra — *Kilencz szemő hál*
 Lampreda — *Az kilencz szemőhöz hasonlo*
 Lucius, Lupus — *Czuka*
 Laccia, Alosa, piscis lubricus
 82. Lacertus, lumbricus, aquaticus, — *Czik*
 Leuciscus in genere — *Keszeg*
 Lucioperca, Gesnero — *Sálló*
 Mustela, murena — *Meny hal*
 Mario, huso — *Viza*
 Melanurus, sepia — *Fekete farku hal*
 Malāderinos, — *Apro keszeg, vaj, apro karasz*

Nasus ex genere leuciscorum cuius venter intrinsecus nigerrima membrana ambitur, os autem veluti labra habere videtur, vnde quibusdam labes appellatur.

Oculata, — *Kilencz szemő hal*
 Orfus — *vörös szárnyu keszeg*
 Perea, rubellio — *Siger*
 Phoca, vitulus marinus, — *Tengeri boriu*
 Piscis capitosus, mugil, — *Ebhal*
 Phoxinus leuis — *Iaz keszeg*
 Polypus — *Habarnicza*
 Passer — *Szeles rekonyhal*
 Pœcilias — *Czik*
 Porcellana, oncha Veneris, — *Tengeri cziga*
 Rubellus, — *Vörös szárnyu keszeg*
 Rhombus, — *Keskeny keszeg*
 Raia, — *Tengeri porczogo hal*
 Salmo, osiox — *Lazac*
 Salmo parvus — *Semling*
 Sturio primus, echinus, — *Keczege*
 Sturio secundus — *Sőreg*
 83. Silurus, Barbota, nullus, Perrotti, Barbello, barbo, trigla — *Harcza*
 Saxatilis — *Kőui hal*
 Solea — *Lepeny hal*
 Scarus — *Saphir hal*
 Tenca, vel, thenca, tincha, — *Czompo*
 Trutta aurata, variolus, — *Piztrang*
 Trutta piscinaria, — *Galocza*
 Thymallus — *Lepen hal*

HOMO ET PARTES HVMANI corporis tam exteriores quam interiores.

Homo — *Ember*
 Humanus — *Emberseges*
 Humanitas — *Emberseg*
 Caput — *Fő*
 Corpus — *Test*
 Corporeus — *Testes*
 Membrum — *Tag*
 Vertex — *Az főnek à teteie*
 Sinciput — *Az főnek első vesze*
 Occiput — *Nyak szűrt*
 Caluaria — *Fő kaponyaja*

perieranium — *Az feien ualo bór*
 Frons — *Homlok*
 Fronto — *Szeles homloku*
 84. Calua, eranium — *Agy kaponya*
 Tempora — *Vag szómók*)*
 Supercilium — *Szómöldök*
 Cilia — *Szem szór*
 Mesophryū, metopium — *Az szómöldök közti*
 Palpebra, — *Az szómöldök hea*
 Pupilla — *Szem feny*
 Artus quibus colligantur membra, — *Az tagoknak egy mas hoz való kötötetesi, vel in genere, — Tag*
 Animus, mens, ingenium — *Elme*
 Anima, — *Lelek*
 Intellectus — *Ertelem*
 Voluntas — *Akarat*
 Libera arbitrium — *Szabad akarat*
 Appetitus — *Keuansag*
 Ingeniosus — *Elmes*
 Conscientia — *Lólki esmeret*
 Ratio — *Okosság*
 Synteresis, sensus — *Erzekenszeg*
 Memoria — *Ertelmes elme*
 Sinciput, sincipitiū — *Homlok elei*
 Cerebrum — *Agy velő*
 Antie, sunt capilli in fronte hominum, — *Vstók*
 Tricha — *Idem*
 85. Cincinnus — *Hosszsu hay fárt*
 Cirrus — *Tekert hay*
 Crispus — *Fodor*
 Rufus — *Vörhenyős hay*
 Coma mulierum — *Aszony ember haia*
 Capillus, capillitiū — *Hay*
 Casaries virorum — *Ferfu haia*
 Facies est immutabilis oris habitus, — *Orca*
 Vultus qui mutatur in facie — *Abrazat*
 Oculus, — *Szem*
 Ocellus — *Szemeczke*

*) Tövedés 80 helyett, de az eredetiben így van.
 **) Sajtóhiba *Kis* helyett.

*) Oly. vak szómók.

Lucinus, na, num, — *Kinek mind ket szeme kicsin, ezik szemü*
 Gena, folliculus quo oculus integitur — *Szem hea*
 Strabo, qui habet oculo obliquos — *Kanczal*
 Luscus — *Sandal*
 Cocles, itis, monoculus, vno oculus, Semioculus — *Fel szemó*
 Petus, peta — *Kinek egyik szeme kisebb*
 Album oculi — *Szem feiere*
 Nigrum oculi — *Szemnek feketeie*
 Oculus glaucus — *Keek szem*
 Auris — *Fül*
 Auricula — *Füleczke*
86. Flaccus, qui habet aures laticas et ob magnitudinem deflexas, auritus, ta, tum, — *Nagy füló, füles*
 Nasus — *Orr*
 Nares — *Or likak*
 Naso — *Nagy orru*
 Nasutus, ta, tum — *Orrauat meg ezufolo*
 Sinus, ma, num — *Tompa orru.*
 Resimus — *Föl horgat orru*
 Silo — *Keselyó orru*
 Os, oris — *Száj*
 Oculum — *Czok*
 Rictus — *Nagy szaj*
 Dens — *Fog*
 Dentes praecisores, acuti, primores, — *Elsó fogak*
 Dentes maxillares, molares, — *Zap fogak*
 Medii dentes, canini dentes, — *Közep fogak*
 Gemini dentes — *Vegsó fogak*
 Maxilla in qua fixi sunt dentes, — *á kiben fogak alnak*
 Mandibula — *Al kapeza, fog helye*
 palatum — *Fognak belsó resze*
 Gingiva — *Iny*
 Bucca, interior cavitas — *Szájnak belsó resze, pofa*

87. Mentum — *Al*
 Labium, labrum, labellü — *Aiak*
 Labeo, onis, — *Nagy aiaku*
 Lingua — *Nyelü*
 Lingula — *Kis nyelü*
 Saliva, sputum — *Nyal*
 Spuma — *Taiték*
 Spuere — *pökni*
 Mala — *Orczanak resze*
 Barba — *Szakai*
 Mystax — *Bainusz*
 Barba prolixa, longa, promissa — *Hosszu szakal*
 Barbato, — *Szakkallos*
 Imberbis — *Szakkaltalan*
 Lanugo, inis, — *Elsó szakal, mikor meg pályhözni kezd*
 Collum — *Nyak*
 Ingulus — *Nyak első resze*
 Cervix — *Nyak szírt*
 Guttur — *Torok*
 Gurgulio — *Adam almaia*
 Epiglossis — *Torok dioia*
 Gula, faus, superior pars gula, — *Nieldekló*
 Vna est illa rotunditas carnea quæ est in gutturo, alias nodus gutturis, — *Szaka*
 Viscus, cras, Intestinum, — *Beel*
88. Iliä, — *Az embernek szíve körneke, vagy, agyeka*
 Extä, viscera in corpore animantis maximo extantia, — *Embernek belsó tettetes reszei, vt: iecur, cor, pulmo etc.*
 Praecordia, tela cordis — *Szának haloia*
 Omentum, — *Czepez haay*)*
 Alnus, est locus fecis quandoque pro ventre capitur.
 Pulmo — *Tüdó*
 Cor, coreulum — *Szäu*
 Iecur, epar — *May*
 Fel — *Epe*
 Folliculus fellis — *Az epenek hoiaja*

*) Így az 1593., 1602. évi kiadásban; az 1597. és az 1619. éviben *czepcz haay*. Vö. SZAMOTA, Schlägli szój.

Splen, lien — *Lep*
 Ren — *Vese*
 Stomachus, — *Gyomor*
 Ventrículus — *Kis has*
 Lactes, ium — *Eteknék eta*
 Mamma — *Czócz*
 Vbera pectudum — *Tölgy*
 Papilla, caput mammae — *Czócz bimbo*
 Venter, — *Has*
 Vmbilicus — *Köldök*
 Dorsum tergum, — *Haat*
 Tergus, est corium et crassior illa pars, qua dorsum tegitur.
 Spina dorsii — *Haat gerenczi, bordaia*
89. Scapula — *Val kőz, lapocza*
 Inter scalpium, spacium inter scapulas — *Ket rál kőz*
 Humerus — *Vall*
 Axilla, ala, — *Holnal*
 Subalares pili — *Holnal alatt való szór*
 Brachium, lacertus, vlus — *Kar*
 Cubitus, curvatura brachii, mensura cubiti — *Könyök*
 Manus — *Kez*
 Dextra — *Iob kez*
 Ambi dexter — *Ki mind ket kezre tud*
 Lena, sinistra — *Bal*) kez.*
 Digitus — *Vü*
 Digitulus — *Kis vü*
 Unguis — *Köröm*
 Unguiculus — *Kis köröm*
 Pollex, mercator — *Hüelk*
 Index — *Mutató vii*
 Digitus famosus, medius, impudicus, infamis, stultus, fidius — *Közep vii*
 Annularis, medicinalis, digitus medicus — *Neuendeken vii*
 Minimus digitus, auricularis, — *Kis vy*

Palmas, manus digitis explicatis, — *Tenier*
90. Pugnus, manus clausa — *Oköl*
 pugillus manus auersa, — *Kis ököl, horgas*
 Condylus iunctura et nodus articulorum in digitis eminent, stricta in pugnum palma, — *Az meg horgasztó vnyak izében való bőtkök.*
 Manus auersa. i. retorta, — *Horgas kez*
 Talitrum — *Homlokön vót patok**)*
 Articulus — *Iz*
 Vola — *Marok*
 Iuncturae — *Iz hailosi*
 Os, ossis — *Czont*
 Osseus, a, um — *Czontos*
 Nervus — *In*
 Latus — *Oldal*
 Costa — *Tetem*
 Medulla — *Vetó*
 Cartilago — *Fülnek lika, porcogó*
 Arvina — *Huay.*
 Abdomen pinguedo carnis — *Köuserseg*
 Lumbi, — *Embernek agyeki*
 Femur, Inguen — *Czomb*
 Nates, ang, clunes, culus, podex — *Alfel, Seg*
 Merda, excrementü sterens — *Szar*
 Vrina, — *Hugy*
91. Lotium — *Vizelet*
 Pubes — *Fan*
 Estq lanugo prima adolescentis, dicitur etiam pecten.
 Pubetenus — *Övig fül takarozot*
 Priapus — *Ferfusog,*
 Mas — *Perfi*
 Masculus proprie — *Kis firfi*
 Pudens, verenda, penis, veretrum, mentula, nudo.
 Pyga, — *Szemerem teste az firfiúnak*
 Præputium, — *Szemerem testnek bőre.*

*) Az a helye az eredetiben üres.

***) Vö. NySz. és MURMELLIUS.

Verpus — *Akkinek szömerem testenek bőre el meczetöt*
 Testes, testieuli, coloi, — *Mony-nak golyobissa*
 Scrotum — *Monymak tóki*
 Femina — *Aszony*
 Femella — *Kis asszony*
 Femineus — *Asszonyi dolog*
 Cunnus, cunnula est mulierum pudendum, quod et intermedium dicitur et interfemineum, vulgo, — *Asszony embernek szemermes teste*
 Vulva inter femineü, — *Idem.*
 Uterus mulierum — *Asszony al-lal mehe*
 Secunde, arü, — *Burok, gyermek tarto lantorna*
 Hymen est folliculus ille in virgini vulva, qui primo statim coitu rumpitur.
 Coxa, coxendix, — *Forgo ezöt, vaj, fareziga*)*
 Pes — *Lab*
 92. Genu — *Terd*
 Poples — *Terd haitas*
 Crus — *Szaar tetem*
 Tibia — *Szaar*
 Surä — *Lab ikra*
 Varus, vacia — *Horgas szaara*
 Varns, — *Akkinek be horgat az szaara*
 Vacia, — *Akkinek ki haylot az szaara*
 Pansa — *Szeles labu*
 Planta, tota inferior pars pedis, — *Talp*
 Podo, onis — *Nagy talpas*
 Talus — *Boka*
 Calx, calcaneü, malleolus, pes imus, — *Sark*
 Vola, pars media pedis concava, — *Embernek talpa haitasa*
 Connexum pedis, pars superior, — *Az labnak az feie*

*) Az 1593., 1597. évi kiadásban *fareziga*.
 **) Vö. NySz. és MTsz.: *ér*: gonnyodtság.

Digitus pedis, — *Lab vii.*
 Vena — *Eer*
 Venula — *Kis eer*
 Pori, orum, — *Vereitek iuro aprolikak*
 Arteria, vena vitalis seu semita cui inest vitalis spiritus.
 Ruga, indicium senilis aetatis, — *Szömögözöt oreza*
 Sudor, — *Veritek*
 Anbelitus — *Lelegzet*
 Sanguis — *Ver*
 93. Tabes, sanguis corruptus, — *Töröt ver.*
 Crnor — *Alut ver*
 Pituita, mucus, phlegma — *Takony*
 Sanies, — *Ondoksag*
 Pus, succus sanguineus ex vlcere promans et ex maturitate crassa iam effecta, et albida, — *Genetseg.*
 Parulontus — *Euel tellyes**)*
 Putredo — *Rothadsag*
 Lacryma — *Könyhullatas*
 Eunuchus — *Herelt ember*
 Collustrum, est lac imperfectum veniens matris ante partü, — *Idetlen tej, erellen tej.*
 Tubor, quedam infirmitas vel qualiscunque tumor, — *Akar mi keleeny, keles.*
 Fibra, vena subtilis — *Genge er*
 Cicatrix — *Seb hely, vak seb*
 Nævus — *Minden testen valo tegy*
 Nævusos — *Iegies*
 Lentigo — *Zeplo*
 Lentiginosus — *Zeplos*
 Verruca, tuberculus — *Szömölezü*
 Verrucula — *Kis szömölezü*
 Gibbus — *Görbe, horgas hatu*
 Acephalus — *Feiellen lab*
 94. Callum, duricies, quæ fit in manibus laborantium, — *Tengernek kemensege*
 Truceq in homino dicitur media

pars corporis à collo vsquè ad inguina, — *Az testnek középső dereka, mely ragyon az nyak es az czomb között.*
 Thorax, anterior pars trunci à collo vsquè ad stomachum, — *Az testnek első része mely ragyon az nyak között es az gyomor között, az az, mely.*
 Adeps, — *Az bőr alatt valo kövérseg*
 Peritoneum, — *Az belső nagy hartiya mely az belt be borítja.*
 Mesenterium, — *Födor haai, vagy, az beel között valo haai*
 Intestina — *Beel*
 Mucus — *Az belen valo nial*
 Pylorus, — *Az gyomornak job felöl valo szaiia az mely az beelre szolgál*
 Oesophagus, — *Az gyomornak az szaiia melien az etel be megyen*
 Diaphragma, — *Közep hartiya az mely között es az has között.*
 Pericardio, capsula cordis, — *Az szíünek taskata*
 Aspera arteria — *Gege*
 Meninges, — *Az agy velönök hartyai*
 95. Pia mater, — *Az agy velönök középre valo hartyoi.*
 Dura mater, — *Az agy velönök felső hartyoi*
 Musculi oculorum, — *Az szemnek gyökerei.*
 Epidermis, est exima illa et tenuis membrana insuperficie totius corporis sub qua est pus in membris scabie vel pruriginè laborantibus, — *Az a vekony bőrczke, az mellyel az egész test kiül be boritatot, az mely alatt ragyon az éü,*) vagy genetseg az ráhuat auagy vizkötéggel meg rahodot tagban. Auag, Epidermis az felső vekony bőr az mely föl hamlyk auagy az fölötteb valo dörgöléssel,*

auag az kemény munkaud az embernek testen.
 Cutis totius corporis natium operculum seu tegumentum — *Bőr*
 Visus — *Latas*
 Odoratus — *Illatozas*
 Gustus — *Izélites auagy iz erzes*
 Tactus — *Illetes.*
 Auditus — *Hallas.*

DE HABITIBVS CORPORVM.

Nanus, homo statura pusillus, — *Törpe ember*
 Pumilio — *Idem.*
 96. Homuncio, homunculus, — *Kisded ember.*
 Humilis, parvus homo, — *Idem.*
 Homo mediocris stature, — *Közep ember.*
 Procerus, altus, magnus, longus — *Magas ember*
 Crassus — *Köuer, temerdek über*
 Macer, macilentus — *ösztóuer.*
 Humilis — *Alazatos*
 Gracilis — *ösztóuer, vekony*
 Pulcher, speciosus, formosus, — *Szep, ekes abrazaü*
 Turpis — *Hut.*
 Deformis — *Ektelen*
 Sardus — *Siket*
 Sardaster — *Siketes*
 Cæcus, oculis captus — *Vak*
 Lippus — *Czipas*
 Manens, manens — *Czonka*
 Mutilus, la, lum — *Benna, czonka banka*
 Gibbosus — *Görbe.*
 Claudus — *Santa*
 Loricipes — *Hanfä labu*
 Rectus — *Iggenes testü*
 Balbus — *Röbögö*
 Blæsus — *Pelp, selp*
 Lingua impeditus — *Nieluebé meg bantatot*
 Mutus — *Nema.*

*) Olv. *ér*, s. vö. NySz. és MTsz.

97. Strumosa, — *Poffadozotdagozot auagy inkab geluas*

Struma, — *Daganak, poffadozas, gelua.*

Tremulus — *Reskető*

Traulus qui certam aliquam literam inter pronuntiandū proferre nō potest, — *Azki à szolasban nē mōdhat nemőly bōtātki, vt qui pro latom, dicit iatom, pro b, dicit p, vel pro l, profert r, pro louag, dicit rouag.*

Psellus qui literam aut syllabam pronuciando præterit, — *Az ki az szolasban valo hertelenkōdesből nemēly bōtāt uagy syllabat el hagy gyakorta.*

Ischophonus cui lingua titubat et inter loquendum hæret, nec syllabam syllabæ properè connectere potest, — *Az ki kesőre, nehezen, es akadozua szol.*

DE AETATIBVS HOMINVM.

Infans, quod fari nequeat, — *Ből-czōbeli gyermek à lá meeg nem szolhat.*

Infantulus, — *Eminap lőt fia gyermek*

Infantula, — *Kis leany gyermek*

Infantia, tenera ætas, — *Gyermekneg*

Puer, dicitur etiam puerus, a, um, — *Firfi gyermekcke*

Puella, puerula, puella, — *Kis gyermek.*

98. Puella, puera — *Lean gyermek*

Pueritia — *Gyermeké idő*

Ephæbus — *Ifju*

Ephæbia — *Ifjúságnak első ideie*

Gallulo, vel gallulasco, — *Megczattanok.*

Adolescens, adoleſcētulo, — *Neuendeken inaska.*

Adolescentula, — *Neuendeken leanzo*

Adolescentia propriè ætas inter quartum decimum aonum et vigesimum primum. — *Ifjúságnak masod ideie.*

Pubertas — *Idem*

Iuuenis — *Vastag ifju*

Iuuenta est ætas iuuenilis intra vigesimum primum et vigesimū octauum annos, — *Husz esztendő utan valo ideie.*

Iuuentas — *Ifjúság*

Iuuenca*) — *Menecke*

Iuuenula, — *Most hazasodat kis menecke*

Virgo casta — *Szüz leany*

Virginus, a, um, virginalis — *Szuzi dolog, szüzesseg*

Mulier, — *Regen hazasult aszony*

Muliercula — *Kis aszony*

Muliebre negotium — *Aszoni dolog*

Vidua, relicta, dorelicta, — *Özvegy aszony*

99. Vidua vita — *özvegi élet*

Virago, mulier fortis, quod viro similis sit et virilia opera agat, — *Erős auagy magabiro aszony*

Vir avēp — *Firfi*

Virgunculus — *Szüzecke*

Virilis ætas — *Io erőbeli idő*

Senex — *Veen*

Senectus, te, — *Veenseg*

Senilis ætas — *Idem*

Capularis senex, — *Venseg miat halathoz közelit ember, à Capulus, quod inter reliqua significat,*

— *Koporso auagy szent Mihaly loua*

Canus — *ősz*

Canities — *őszseg*

Canī — *ősz hajak*

Decrepitus est desperatus, crepera iam vita, vt crepusculum extremum dici tempus. Sine decrepitus dictus, quia propter senectutem nec mouere se, nec vllum

facere potest crepitum, vulgo dicitur, — *Czópóródót orezain veen ember.*

Decrepita ætas, — *Igen meg venhültseg.*

Anus, Vetula, — *Ven aszony, Kofa, baba*

Silicernium est funebre conuiuium, seni-

100. bus de more celebratum, à silentio cernendo dietum, quod etiam capularis dicitur. Silicernium ergo Terentius senem vocat, atque decrepitum, hoc est, dignum vel cui silicernium fiat, vel qui ad silicernium vocetur, — *Hata görbet veen ember, ki az földre nez az veenseg miat.*

DIMENSIONEM SEV MENSVRAM corporum significantia, item ponderum et mensurarum nomina.

Solidum — *Merő*

Corpulentum — *Testes*

Spithama, palmus minor — *Arasz*

Vna, cubitus, — *Sing*

Passus — *Egy lepes*

Orgia — *Egy öll*

Stadium — *Egy futamatni föld*

Parasanga, vim mensura est apud

Persas, 30, stadia cōtinens, — *Harmicz futamatni föld, egy mint fertaly heian egy mer földet tesszen, vagy keuse többet.*

Miliare,¹⁾ milliare — *Egy mer föld*

Leuca, milliare gallicum, — *Naluk²⁾ fel mer föld*

Quatuor ex granis digitus formabitur vnus, Est quater in palmo digitus, quater in pedo palmus.

101.

Quinq, pedes passum faciunt, passus quoque centum Viginti quinq, stadia

dium dant, sed miliare 6. Italicum. Octo dabunt stadia, et duplatum dat tibi Leucam, id est, Miliare Gallicum. Germanicum autem vel Vngaricum milliare dat stadia 32. plus minus.

Vestigium — *Lab nyom*

Crassum — *Temerdék*

Profundum — *Meely*

Latum — *Szeles*

Angustum — *Szoros*

Pondus, sarcina, onus — *Terek*

Pondo — *Maasa*

Libra — *Főnt³⁾*

Semilibra — *Főlfont*

Sesquilibra — *Masfelfont*

Bilibris caro — *Ketfontus*

Trilibris — *Háromfont*

Mensura, metreta — *Mertek*

Modius, cubulus — *Kőből*

Amphora, vrna — *Kőből, cōdör*

Quartarium — *Szapu, ceka, negyed*

Cyathus sexta pars — *Kis kanno*

Congius, mensura sex sextariorū,

— *Hat meszszely*

Sextarius, — *Hatod resz.*

Quartarius, — *Meszszely, mert az pintnek negyed resze.*

102. Iusta, media — *Ieze*

Cotyla mēsurā habens cyathos sex, — *Hat resz*

Hemina, — *Mezzely, ab ἡμισυ quod significat dimidium, — Mert az iczenek fele*

Trutina, bilanx, statera, — *Merő serpenyő*

Libramentum, sequamentum, equilibrium, — *Fontban valo kő, auagy, az serpenyőnek feu allo es mutato vasa.*

Talentum, septuaginta duarum librarum mensura

Marca, — *Gira.*

As, omnis quantitas et omne corpus duodecim uncias continens. As apud

*) Így, n nel, hibásan n helyott.

1) Hibás szedés *miliare* helyott.

2) Sajtóhiba *valunk h.*

3) Ölv. *font.*

Romanos valobat numma hungaricum, hinc centum asses, florenum vngaricum valent.

Vncia, duodecima pars assis. Sextans, sexta pars. Quadrans, quarta pars. Quincunx quinçj vncia. Triens, tertia pars assis. Semis, dimidium assis (idest) sex vncia, sine selibra (hoc est) media pars libra. Septunx, vncia septem.

Denx seu decunx, quasi vna dempta ax asse vncia (id est) vndeom vncia. Dextans, decunx, decem vncia, dictus quod assi desit sextans, h. e. vncia dum.

Dodrans dempto quadrante vncia. Dipondium vel dipondius, dupondius vel dupondium, duo pondo.

Sesterium dictum quasi semiteritiu, — *Harmad fél*

Triuncium, quod est trium vnciarum.

103.

Nonuncium, quod est novem vnciarum.

Auctuarium, — *Óregbítés, auagy, szórzes.*

Vehis, vel, vehes — *Szeke*

Vehis feni — *Szenu szeker*

Vehis ligni — *Éa szeker*

Vehis vini — *Bor szeker*

ARTIVM ET NOTICIARVM

intellectus vocabula.

Ars — *Mesterseg*

Scientia — *Tudomány*

Sapientia — *Bölcsesség*

Prudentia — *Észesség*

Theologia, — *Isteni dologról való tudomány*

Ethica, — *Io erkölcsről való tudomány*

Physica, — *Természetnek tudománya*

Physicus, — *Természet tudó mester*

Iurisprudentia, — *Törvénybeli dolognak tudománya*

Iuriconsultus, — *Törvény tudó mester*

Dialectica, — *Igazan való retekedésnek tudománya*

Dialecticus, — *Igazan retekedő*

Logica, — *Igazan es ekessen való szolásmnak, es io móddal való retekedésnek tudománya.*

Rhetorica, — *Ekessen szoláru való tudomány*

104. Rhetor — *Ekessen szolo*

Astronomia, — *Egk forgasarul való tudomány*

Astronomus, — *Egkben nező.*

Astrologus, — *Egknek forgasabol es csillagok irasabol ionendölő*

Musica, — *Mesterséggel való enklésnek tudománya*

Musico, — *Enklő mester.*

Geometria, — *Föld mersrül való tudomány*

Geometer — *Föld mérő*

Medicina, — *Oruossagrul való tudomány*

Medicus — *Oruoz*

Politica, — *Varas gongya viseleséről való tud**

Oeconomica, — *haz gőga viseleséről való tu:*

Architectonica, — *Haz ezinalasról való tud:*

Pictura, — *Kep irasról való tud:*

Statuaria, — *Kep faragasról való tud**)*

Statuarius, — *Balmány kep farago*

Poëtica, — *Vers szerzesnek tudománya*

Poësis, Poëtria, — *Idem*

Poëta, Vates, — *Vers szerző mester*

Philosophus, — *Bölcsességnek szeretője*

Arithmetica, — *Szam vetésről való tud:*

Arithmeticus, — *Szam vető mester*

Ludimagister, — *Oskola mester*

Pædotriba, Hypodidascales, Subrector, Vigarius, pædagogus, Didascalus, — *Idem*

105.

VIRTVTVM ET VITIORVM

coniunctæ appellationes.

Noticia vera Dei — *Igaz Isteni esmeret*

Dilectio Dei — *Isteni szeretet*

Fides — *Hít*

Spes — *Remenség*

Pietas — *Istenhez való engedelmesség*

Neglectus Dei — *Istének megvetése*

Odium — *Gyűlösegy.*

Despectus veritatis — *Igassagnak megvetése*

Infidelitas — *Hítellenesség.*

Spes liguida et mortua — *Lassu es megholt remenség*

Impietas in Deū et parentes — *Atia es Isten ellen való engedetlenesség*

Premium — *Intalom*

Laus, gloria — *Diczieret*

Lex — *Törvény*

Indicium — *Itelet*

Manus — *Ajjandek*

Honor — *Tisztessegy*

Pax — *Bekeseg*

Dignitas — *Meltóság*

Bellum — *Had*

Gratia — *Kedussegy*

Concordia — *Egyessegy*

106. Discordia — *Haborusag*

Culpa, crimen — *Vetek*

Pœna, supplicium — *Büntetes*

Labor, opus — *Munka*

Favor — *Bőczület*

Dedecus — *Szegiensegy*

Adulter — *Parazna*

Ambitiosus — *Tisztessegy kiavano*

Arrogans — *Kerkedekeny*

Assentator — *Hizelkedő*

Auspex, Augur — *Ionendő mondo*

Audax — *Vakmerő, meresz*

Ebrietas — *Reszegesgy*

Heluo — *Reszeges*

Crapula dicitur à græco κραπάλη:

quod derivatur à κρα caput et παλλω qualis, quasi concutiens

caput vel cerebrū, — *Tobzodas*

Duceoior bonorum — *Ki attiatul marattal el tekozollia*

Prodigalitas — *Tekozlas*

Prodigus — *Tekozlo*

Gulosus — *Torkos*

Edax comedo, luro — *Nagy etelő*

Liberalitas — *Adakozas*

Liberalis, — *Adakozo, beu marku.*

Pareo, Avarus, Tenax Argrophilos, — *Fősueny*

107. Avaritia — *Fősueniseg*

Dilapidare bona paterna, — *El tekozlani es el vesztegetni attiatul marat iokat, rái ioszogat*

Fidelfragus, Fodifragus, — *Hiti szeglet*

Fraudulentus — *Czalard*

Periurus — *Hamis hitő*

Hæreticus — *Hittől szakat*

Impius — *Hítellen*

Homicida — *Ember ölö*

Ignavus — *Tunia*

Effeminatus — *Lagy, aszszony természető*

Laboriosus — *Munkas.*

Iustus — *Igaz*

Iniustus — *Hamis*

Lascivus — *Faitalan*

Leno — *Keritő*

Lena — *Keritő aszszony*

Libidinosus — *Buqa természetű, etelá*

Scarra — *Viduar hazugia.*

Stellio — *Czidelezapo*

Garrulus — *Cziaozigo*

Infamia — *Gonosz hír neű*

Bona conscientia — *Io lelki ismeret*

Trepidatio — *Retteges*

Timidus — *Feleken*

Verecundia, pudor — *Szemermetessegy*

108. Protervia — *Szemermetlensegy*

Pudicus, verecundus — *Szemermetes*

Temperantia — *Mertekletessegy*

*) Értsd: tudomány.

**) Értsd: tudomány.

Constantia — *Alhatatosság*
 Urbinitas — *Emberseg*
 Comitas — *Névtassag*
 Simplicitas — *Eggyűjtűség*
 Misericordia — *Köngörületesség*
 Gratitude — *Haladatoság*
 Sedulitas — *Szorgalmatosság*
 Hospitalitas — *Gazdalkodás*

APPELLATIONES AFFECTIVAE
 un simplicium et mixtorum.

Lætitia — *Öröm*
 Tristitia — *Szomorúság*
 Spes — *Remény*
 Metus — *Félelem*
 Amor — *Szeretlem*
 Odium, Linor — *Gyűlölet*
 Ira — *Harag*
 Invidia — *Irgétség*
 Luridus — *Keserő bosszúság*

COLORVM APPELLATIONES

Lux — *Világosság*
 109. Tenebræ — *Sötétség*
 Albedo — *Fejétség*
 Lucidus — *Világos, fényes*
 Nigredo — *Feketétség*
 Ruber, Rubedo — *Vöröség*
 Virido — *Zöldség*
 Cæruleus — *Légh szín*
 Ferrugineus — *Vas szín*
 Plumbeus — *Ón szín*
 Croceus — *Saffrany szín*
 Cygneus, niueus, candidus — *Fejér szín*
 Aureus. — *Arany szín*
 Roseus, Punicus — *Rosa szín*
 Hyacinthinus — *Szederies szín*
 Coccineus — *Skarlat szín*
 Coracinus — *Hollo szín*
 Violaceus, Cyanens — *Kék szín*
 Prasinus — *Zöld szín*
 Herbidus — *Pusit szín*

*) Olv. *purpura* s. vö. NySz.

**) Sajtóhiba *Purpureus* h.

Sandicinus — *Test szín, purpiá*)*
 szín
 Ostrinus — *szederies barsony szín*
 Thalassius — *Egk szín*
 Hyalinus, vitreus — *Vüeg szín*
 Sandaracinus — *Sarga szín*
 Crystallinus — *Víz szín*
 Amethystinus — *Világos fejer szín*
 110. Sanguineus — *Tiszta vörös szín*

Candidus — *Tiszta tündöklő fejer szín*
 Cereus — *Viasz szín.*
 Cinerens — *Hamuas szín*
 Maculosus, varius — *Tarka szín*
 Guttatus — *Czióppógetet szín*
 Vndulatus — *Habos szín*
 Cæsius, Glancus — *Szöke szín*
 Ater, furvus — *Sötét szín*
 Liuidus — *Fejer kek szín*
 Leucophæus — *Szürke szín*
 Rutilus — *Fényes*
 Rufus — *Posgas*
 Burrus — *Vörös posgas*
 Fulvus, Pallidus — *Sarga szín*
 Luteus, — *Fejer sarga szín, arany színő*
 Papureus**) — *Szederies szín*
 Minium — *Vörös festék*
 Mucor — *Penisz*
 Spadicus — *Gesztenie színő*

SONORVM APPELLATIONES.

Sonus, vox — *Szózat*
 Clamor — *Kiáltás*
 Sereatus — *Aasítás*
 Poppismus — *Lo pisegetes*
 111. Tussis — *Hurutas*
 Susurrus — *Susogás*
 Quiritatus — *Panaszszoklás*
 Iubilatus — *Fenekles.*
 Scloppus — *Puska lövésnek czatanása*
 Sonitus bombardæ — *Agiu pattanás*

Bombus — *Idem* ^
 Frigor — *Czatlugas*
 Strepitus — *Zörgés*
 Sonitus Tympani — *Dob szo*
 Tarantara — *Trombita szo*
 Latratus — *Éb vjatas*
 Graunitus — *Diszno röhögés*
 Boatus — *Bómbóles*
 Gannitus — *Nikogás mint az rokae*
 Mugitus — *Bóges.*
 Rugitus — *Ordítás*
 Balatus — *Iuh meheges*
 Stridor — *Czikorodás*
 Leucatus — *Maczka miogatas*
 Sibilatio — *Siuóltes*
 Hinnitus — *Nierítés*
 Vagitus — *Kis gyermek reuass*
 Ructus — *Keródes*
 Oscitatio — *Asítás*
 Sternutatio — *Tperőszentes*)*
 112. Tinnitus — *Czöngés.*

ODORVM APPELLATIONES.

Odor — *Illat*
 Odorabile, odoratq — *Szagos*
 Olfacere — *Szaglani*
 Fragrans — *Io illatu*
 Suave olens — *Io szagu*
 Graue olens — *Nehez szagu*
 Oles hireum — *Büdös vagi mint az bak*
 Acutus — *Kemeni szag.*
 Acris odor — *Erős szag*
 Fætor — *Büdöség*
 Visus — *Latas*
 Auditus — *Hallas*
 Odoratus — *Illatozas*
 Gustus — *Kostolás*
 Tactus — *Illetes*

SAPORVM APPELLATIONES.

Sapor — *Iz*
 Dulcis, e, suavis — *Edes, à græco ἴδωσ*
 Austerus — *Sauanyu*

Acerbus — *Poshat*
 Amarus — *Keserő*
 Acidus — *Ezertes*
 113. Salsus — *Soos*
 Acris — *Erős*
 Humidus — *Nedues*
 Cariosus, Mucidus — *Peniszles*
 Mollis — *Lagy*
 Pinguis — *Köuer*
 Macer — *Ösztóuer.*

AD TACTVM PERTINENTIA.

Feruidus, a, um — *Heu, forro*
 Calidum, tepidum — *Meleg*
 Frigidum — *Hideg*
 Humidum — *Nedues*
 Siccum — *Szaras*
 Durum — *Kemény*
 Molle — *Lagy*
 Asperum — *Darabos*
 Glabrum — *Sima*
 Graue — *Nehez*
 Leue — *Könnü*
 Densum — *Sűrű*
 Rarum — *Ritka*
 Subtile — *Vekony*
 Gracile — *Keskeny*
 Crassum — *Temerdek*

114.

FIGVRARVM SEV FORMARVM
 diuersarum nomina.

Rectum — *Igyenes*
 Reuertum — *Meg horgat, görbet*
 Curuum, obliquum — *Görbe*
 Inflexum — *Meg haytot*
 Concauum — *Hézag, üres*
 Conuexum — *Boltos*
 Planum — *Lapos*
 Teres — *Gómbóliú*
 Angulatum — *Szeges*
 Rotundum — *Temerdek*
 Globus, glomus — *Gomboliag*
 Orbicularis, globosum — *Kerekded*
 Glomerare. — *Göboliagot tekerni*

*) Az 1593. és az 1597. évi kiadásokban *Tperőszentes*.

Turbinatum, acutū — *Hegyes*
 Pyramidale — *Tornios*
 Triangulum — *Harom szögű*
 Quadrangulum — *Negy szögű*
 Sphæra — *Teke*
 Cubus — *Hat szögű forma*

NOMINA COGNATIONEM ET
 affinitatem significantia.

Pater — *Attya*
 Mater — *Anya*
 Parens — *Szüled*
115. Proles — *Magzat*
 Filius, natus, gnatus — *Fiu*
 Filia, nata — *Leányzó*
 Anus — *Eősöd, szép apa*
 Avia — *Szép anya, najj anya*
 Nepos — *Vnoka*
 Neptis — *Vnoka leány*
 Frater — *Attya fia*
 Frater maior natus — *Battiad*
 Fraterculus — *Battiad ficszkaia*
 Frater minor natus, germanus, —
Eőczied
 Soror maior natus — *Nened*
 Soror minor natus — *Hugod*
 Sororecula — *Kis hugod*
 Proavus, aui pater — *Nagy apad-*
nak apia
 proavia — *Nagy anyadnak annya*
 pronepos — *Vnokanak fia.*
 Abavus, — *Nagy apadnak*) najj apia*
 Abnepos — *Vnokadnak, vnokaia*
 Atavus — *Vkóm*
 Atnepos — *Vnokadnak vnokaia-*
nak fia
 Maiores — *Az eleink*
 Minores, posterī — *Az utammunk*
valok
 Sober, pater vxoris — *Ipam*
 Socrus — *Napam*
116. Maritus — *Fery*
 Vxor — *Feleség*
 Gener — *Vóm*
 Nurus — *Menyem*
 Affinis — *Sogor*

*) Sajtóhiba apadnak h.

Sororius, — *Nered vagy, nened-*
nek vra najj hugodnak
 Glos, — *Angy.*
 Patruus, patris frat: — *Attiad-*
nak battya
 Auñculo, matris fra: — *Anyad-*
nak à battya
 Amita, patris soror — *Az attyad-*
nak nēnie
 Matertera, matris soror — *Aniam-*
nak nennie
 Vitricus, — *Mostoha attya*
 Nouerca — *Mostoha ania*
 Priuignus — *Mostoha fiu*
 Priuigna — *Mostoha leány*
 Naturalis filius — *Termesztet sze-*
rint való fiu.
 Filius adoptiuus — *Fogadot fiu.*
 Pater adoptiuus — *Hítuós attya*

Consobrini, nā, qui vel ex fratribus,
 aut sororibus gignuntur. Alij con-
 sobrinos aiunt, qui ex duabus sunt
 geniti sororibus, eos verò qui ex
 duobus fratribus nati sunt. Patru-
 ales, qui ex sorore et fratre, amitini.
 Amita tuae filij, consobrini te ap-
 pellant, tu illos amitinos.

Consobrini, nā, — *Kiknek az an-*
niók egy
 Patruelis, — *Kiknek az attiók egy*
 Cognatus — *Rokonság*

117. Agnati qui per virilis sexus
 personas sanguine coniuncti sunt,
 omnis enim agnatus est cognatus
 sed non è contra.

Gentiles, qui sunt ex eadem gente
 — *Egy nemzetből*

Consanguinei — *Veer szerint való*
attya fiak

Sobrini, nā, sunt quæ quise fratre
 patruelibus vel amitinis proge-
 nerantur. — *Az kik az attia fiak-*
tul származtanak, káknak egy az
attiók vagy az anyyók.

Consobrini, — *Mikor ket neneid-*

nek ket fiók legyen azok hia-
tatnak consobrinosoknak
 Gemini fratres et gemelli, fratres
 simul nati, — *Kettős gyermekek*
 Germani, qui nati sunt de eadem
 matre, — *Egy ember fia.*

Sunt qui dicant germanos vocari
 qui ex utroq parente fratres sunt.

Germanæ sexus feminei — *Egy*
ember leány¹⁾

Vterni ex diuersis parentibus et
 ex vno vrero²⁾ editi, — *Külömb*
attiatul de egyg aniatul lótt attya-
fiak

Leuir frater mariti — *Vradnak*
battya

118. Abavus, proavi pater — Ab-
 avia proavi mater

Abnepos proneptis filius — Abnep-
 tis proneptis filiá

Patruus magnus, aui frater — Amita
 magna, aui soror

Auñcula magna, auiæ frater, — Ma-
 terterra magna, auiæ soror

Atavus abavi pater — Abpatruus
 abavi frater

Atavia abavi mater — Abamita
 abavi soror

Abauñculus abavie frater — Abma-
 terterra, abavie soror

Propatruus, proavi frater — Proa-
 mita proavi soror

Proauñculus proavie frater — Pro-
 materterra proavie soror

Tritavus atavi pater — Tritavia
 atavi mater

Trinepos atnepotis filius — Trinep-
 tis atnepotis filia

Nothus est qui ex illegitimo toro
 natus est, de cuiq tamen parète
 nihil dubitatur, — *Fattiu fi*

Spurius qui incerto matre vel
 patre natus, est. — *Zab gyermek*

¹⁾ Olv. leányi.

²⁾ Sajtóhiba vtero h.

³⁾ Hiba monstrare h.

⁴⁾ Sajtóhiba Fery h.

⁵⁾ Sajtóhiba ősinék h.

Terra filius à pœtis dicitur eleganter,
 qui obscuris natalibus ortus,
 non audet suos parentes nominare
 aut monstare³⁾

Haeres — *Eőrdőkös.*

CONIVGII NOMINA.

Maritus — *Eery⁴⁾*

Vxor, consors — *Feleség*

Sponsus — *Vó leány*

Sponsa — *Meny asszony*

Sponsalia, orum, — *Házasság*
szórzés, avagy az mely aiandeket
elsőben az Fírfitu es az Leány
adnak egy masnak.

119. Vidua — *özuegy asszony*

Viduus — *Eőzuegy ember*

Celebs, — *Kinek soha nem volt*
felesége

Pupillus qui non habet patrem —
Kinek Attya meg holt

Orphanus, qui nec patrē nec matrē
 habet — *Arva*

Post humus qui post obitum pa-
 tris nascitur, — *Attya holla után*
lót gyermek.

ARBOR CONSANGVINITA-
 tis in recta linea.

Tritavi pater, — *ősöd ősinék ősi*
attia

Tritavus — *ősöd ősinék ősi*

Atavus — *ősöd ősin⁵⁾ attia*

Abavus — *ősödnek ősi*

Proavus — *ősöd attya*

Anus — *Eősöd.*

IN SEXU MASCVLINO.

Pater — *Atya*

Nepos — *Vnoka*

Pronepos — *Vnokad fia*

Abnepos — *vnokadnac vnokàia*
 Atnepos, — *Vnokad vnokàia fia*
 Trinepos, — *Vnokadnak, vnokai-
 nak vnokàia*
120. Trinepotis filius — *Vnokad-
 nak, vnokàianak vnokàia fia*

IN SEXV FOEMININEO.

Tritauj mater — *üköd úkinek úki*
 Tritauia — *üköd úkinek anyja*
 Atauia — *ükednek úki*
 Abauia — *üköd anyja*
 Pro auia — *üköd*
 Auia — *Szep anyja*
 Mater — *Anyja*
 Filia, nata, — *Leany*
 Neptis — *Leany vnoka*
 Pronoptis, — *Vnoka leanya vnokàia*
 Aneptis, — *Vnokadnak vnokàianak
 vnokàia*
 Trineptis filia — *Vnokad anyja
 vnoka leanya*

IN MASCVLINO SEXV DE
latere dextro.

Patruus — *Attiad attya fia*
 Patruus magnus — *Attiad attya
 fianak attya fia*
 Propatruus — *Ösöd ösinek attyafia*

121.IN FOEMININO SEXV
latere dextro.

Amita — *Attiad anyja*
 Amita magna — *Attiad attya
 annia*
 Pro amita — *Attiadösinek huga*
 Abamita — *Ösöd össi fianak huga*
 Attamita — *ösöd ösinek huga*
 Tritamita — *ösöd huga*

IN SINISTRO LATERE IN
masculino sexu.

Anunculus — *Aniad attya fia*
 Anunculus magnus — *üköd attya fia*
 Proanunculus — *üköd annianak
 attya fia*
 Abanunculus — *üköd annianak
 battya*
 Tritanunculus — *üköd úkinek at-
 tyja fia*
 Consobrini — *Hug vagi nened fia*
 Fratruelis — *Attyad fia gyermeke*
 Propior sobrinus — *ösöd attya-
 fianak fia*
 Patruelis — *Attyad attyanak fia*
 Amitinus — *Battiyad vag hogod*)
 fia*

122.IN SEXV FOEMININO IN
latere sinistro.

Matertera — *Aniad nennie*
 Matertera magna — *üköd nennie*
 Promatertera — *üköd leania nennie*
 Trimatertera, — *üköd úkóienek**)
 nennie*
 Consobrina — *Hug leaniok*
 Propior sobrina — *üköd huga
 leania*

NOMINA DIGNITATVM
Ecclesiasticarum.

Pontifex maximus, Romanus sum-
 mus Pontifex.
 Papa — *Eretnek papa*
 Cardinalis — *Cardinal*
 Patriarcha, Pater purpuratus, Pa-
 triarcha Archiepiscopus, Metro-
 politanus, — *Ersök.*
 Episcopus, Pontifex, praesul, An-
 tistes, Superintendes, — *Püspök*

Suffraganeus — *Szentelő püspök*
 Abbas-atis, — *Apathur*
 Praepositus — *praepost*
 Decanus — *Dekany*
 Archidiaconus — *Fő espóróft*
 Thesaurarius — *Kencz tarto.*
 Canonius, Lector, — *Cananok,
 leczke olvaso*
 Canonicatus, — *Isten igieiben iam-
 borul valo szolgálat.*
 Sacerdotium, — *papsag.*
123. Sacerdos, — *Istē igieinek
 tisztan praedikalloia*
 Presbiter, Flamen, Hierophanta,
 Senior, Mystes.
 Pastor, parochus, Minister, — *pap.*
 Sacerdos mercenarius, — *Fogadot
 pap*
 Symmista — *Idem*
 Suppator — *Vice plebanos*
 Vicarius pastoris — *Idem*
 Capellano, Sacellano — *Kaplan*
 Levita — *Valasztot pap*
 Aedilis — *Egyház fia*
 Diaconus — *Ispitaliban*) lako pap*
 Supdiaconus, Hypodiaconus, — *Kis
 pilesó pap*
 Psalmista — *Soltar enekló*
 Exorcista, Bacnlista — *Eskútó pap*
 Hierodulos — *Oltar mester*
 Ostiario, ianitor, portarius — *Ai-
 ton allo*
 Aedituus, — *Egyház őrizó*
 Monasteriü, Caenobium — *Kalás-
 tró, Monostor*
 Praefectus monachorum, — *Gard-
 gyan*
 Praefectus caenobii, prior, — *Idem*
 Monachus, caenobita — *Barat*
 Clericus qui est ex sorte Dei.
 Confessor — *Gyontato barat*
 Cancellatus, rogator, circulator, —
Koldulo czukliás barat
124. Cuculla — *Cziukka**)*
 Cancellatus erro, — *Kullogua puz-*

*tito, dulo, fozto, fattyu onto cziuk-
 liás barat.*
 Propheta, vates, fatidicus, —
Iővendő mondo
 Monacha, virgo sanctimonialis,
 vestalis virgo, — *Apacza*
 Maxima sacerdos — *Feiedelem
 apacza*

DE ECCLESIA ET REBUS
Ecclesiasticis.

Ecclesia — *Körözstieny anya szent-
 egyház*
 Aedes, Templum, — *Egyház*
 Sacrum substantiü — *Idem*
 Fanum, Basilica — *Idem*
 Aedicula, Sacellum — *Kapolna*
 Aedytum templi — *Segrestie*
 Sacarium, repositorium sacrorum
 — *Szent hely*
 Ara, altare — *Oltar*
 Statua — *Baluany kep*
 Ampulla — *Ampolna*
 Calix — *Kélyh*
 Hierotheca — *Monstrancia*
 Cereus — *szentölt gyertya*
 Cereolus — *Kis giertia*
125. Ceroforarius — *Gyergia hor-
 dozo*
 Candelabrum — *Gyertia tarto*
 Lychnus pensilis — *Lampas*
 Lychnus, vel Elychnium, — *Gyer-
 gia beel*
 Chorus congregatio canentium —
Eneklóknak serege
 Subsella Ecclesiastica — *Egyház-
 ban valo üló szekek*
 Subsella clericorü — *Papok szeki*
 Pictura — *Iras, festes*
 Imago — *Kep*
 Analogium, suggestum, Cathedra,
 pulpitum, — *praedikallo szeck*
 Thus — *Tömien*
 Suffitus — *Io illat*

*) Valószínűen sajtóhiba *hugod* h., e mellett szól az 1593. és az 1597. évi kiadás is. Vö. azonban NySz

***) Így az 1593. kiadásban is; az 1597. éviben: *úkejenek*. Vö. NySz, *ük-nél: úkeje*.

*) Így van az eredetiben.
 **) Sajtóhiba *cziukla* h.

Thuribulum, Thymiana — *Tömienőző szerzem*
 Acerra areola thuracea in qua thus reponitur, — *Tömien tarto edény*
 Hostia — *Aldozat*
 Crux — *Kereszt*
 Baptisterium, — *Mosdó, köröztőlő edény*
 Aqua lustralis, aspergillum — *Szentelt víz*
 Horologium, Clepsedra, — *Folio ora*
 Aieramentum, Canipana, — *Harang*
126. Nola, — *Oly harang mine-müt az karuoly madarnak labara szoktak csinálni.*
 Tinnibulum — *Czimbatum*
 Rhophalü, pistillum, — *Harang mőnya, harang ütője*
 Preces horarie, — *Orankent való imádság*
 Comiterium — *Czinterim*
 Polyandrum vbi sunt multa sepulchreta,
 Sepulchrum — *Koporso*
 Sepulchretum, Sepulcrotiū, — *Temető hely*
 Epitaphium, — *Koporso fölöt való iras*
 Cella — *Cela, kamoruczka*
 Porticus, Atrium — *Tornacz*
 Schola, ludus literarius, Gymnasium, Collegium, phrontisteriū, — *Oskola, tanító ház*

DIGNITATVM SECVLARIVM.

Baro — *Zaszlos Vr*
 Satrapa, Satrapes, Satraps — *Katona*
 Eques. — *Louas, lauagos¹⁾ vitez*
 Eques auratus — *Szentelt vitez*
 Magister equitum, — *Louasz mester*

¹⁾ Az 1597. éviben: *louapos.*

²⁾ Erre az alakra vö. NyCz.; SZIKSZAI 1593. és 1597. évi kiadásában: *Drabant.*

³⁾ Sajtóhiba *vifelője* h.

Agazonü magister — *Idem*
 Stipator — *Garabant²⁾*
 Signifer, Vexillifer — *Zaszlo tarto*
 Quæstor — *Kincz tarto*
127. Præfectus ararii, ararius publicus — *Fő Kamoras*
 Præfectus prætorii, vel prætorio — *Vduar hadnaggya*
 Prætura — *Fő birosgy*
 prætor — *Törüeny teüő*
 Prætorium — *Tanacz haz*
 Aedilis — *Varos gonja viselője³⁾*
 Tribunus plebis, — *Kösseg elöt iaro fejedelő*
 Tribunicia potestas, — *Kössegé valo hataló*
 Consul — *polgar mester*
 Consulatus — *Consulsag viseles*
 proconsul — *Biro kepe*
 Cõsularis vir, Senator — *Tanacz belı ember*
 Senatus, — *Tanacz*
 Latronum curator — *Gonosz teüők gonggya viselője*
 Structor, Strator — *Asztalnak, asztal velő*
 Prægustator — *Etek kostolo*
 Pocillator — *poharnak*
 Pistor — *Sütő*
 Archimagirus — *Fő szakacz mester*
 Dapifer — *Etek fogo*
 A secretis, Secretarius, secretorum conscius, — *Titok tudo*
 Ab epistolis — *Iro deak*
128. Cancellarius, Archigramateo, — *Kancellario*
 A calculis — *Szam vető deak*
 Cubicularius, — *Comornik, caj, aagy vető*
 Rationista — *Szam tarto deak*
 Pronisor — *Vduar biro*
 A pedibus — *Kengyel futó*
 Apparitor — *Approd*
 Armiger — *Tör hordozo inas*
 Cursor — *Inas*

NOMINA MAGISTRATVVM.

Cæsar — *Cziaszar*
 Imperator — *Fieidelem*
 Rex — *Kiraly*
 Augusta — *Cziaszarne aszszony*
 Imperatrix, Regina — *Kiralne aszszony*
 Dux — *Hadnagy*
 Archidux, magnus*) dux — *Nagy herczeg*
 Princeps, — *Nagy Vr*
 Prorex — *Kiraly kepe*
 Regulus — *Kis Kiraly*
 Subregulus — *Gubernator*
 Dynastes — *Földes Vr*
 Capitaneus — *Kapitany*
 Comes palatinus — *Nador Ispan*
 Comes prouincialis — *Vajda*
129. Comes — *Var megye Ispan*
 Centurio — *Szazados*
 Trierarchus — *Gallian hadakozo hadnáj*
 Decurio — *Tizedes.*
 Eparchus — *Tiszt tarto*
 Tricesimator — *Harmiczados*
 Teloniator — *Vamos*
 Agoranomos — *Vasar biro*
 Castellanus — *Porkolab*

DIVERSARVM CONDITIONVM
 seu graduum vite humane appellationes.

Nobilis — *Nemes*
 Ignobilis — *Nemtelen, paraszt*
 Dives — *Gazdag*
 Pauper — *Szegeny*
 Miser — *Nyaualias*
 Fortunatus — *Io szerenczies*
 Felix — *Boldog*
 Honoratus — *Tisztességbeli*
 Dominus — *Vr*
 Seruus, Famulus — *Szolga*
 Libertus — *Szabados*
 Mancipium, Manceps — *Rab*
 Lictor. — *Varos szolgálta, poroszlo*

Carnifex, Tortor — *Hoher*
130. Præco, Stentor — *Kialto*
 Actor — *Föl pörös*
 Reus — *Al pörös*
 Arrestare — *Valakit meg tartani*
 Arrestatus — *Olyéber kit meg tartanak*
 Patronus — *Oltalmazó*
 Tutor — *Aruaknak gond viselője*
 Pupillus — *Arua.*
 Subditus — *Iobbagy*
 Colonus — *Lakos ember*
 Inquilinus — *Sellyer*
 Miles — *Vitez*
 Scholastico, Studiosus — *Tanuló deak*
 Sacerdos. — *Pap*
 Celebs — *Magának elő ember*
 Magister — *Mester*
 Discipulus — *Tanítvány*
 Athleta — *Bainak*
 Populus — *Kösseg*
 Artifex — *Mester ember*
 Coniux — *Hazas ember*
 Ancilla — *Szolgalo leány*
 Aeger, infirmus — *Beteg*
 Valetudinarius — *Beteges*
 Sanus — *Egyesleges*
 Piger — *Röst*
131. Solers — *Gyors*
 Industrius — *Sőreny*
 Laboriosus — *Munkas*
 Adulator — *Hizelkődő*
 Abstemijs — *Bor nem issza*
 Balbuciens — *Akadozo szauuo*
 Cecus — *Vak*
 Ex cœcato, cui cruti sunt oculi — *Kinek szemet ki toltak*
 Excoriatus — *Meg niuzot*
 Castratus, Eunuchus, Spado, — *Hereti éber*
 Citharecedus — *Hegedős*
 Claudus — *Santa*
 Formosus — *Szep termető*
 Deformis — *Rut termető*
 Doctus, eruditus — *Tudos, bölcz, iol tanult*

*) Sajtóhiba *magnus* h.

Indoctus, Iners — *Tudatlan.*
 Fatuus — *Bolond*
 Exul — *Szankiüettetet*
 Lippus — *Czipas szemő*
 Luscus — *Sandal*
 Mango — *Rab arulással való ke-
 reskedő*
 Predator — *Toluay.*
 Obliviosus — *Feledéken*
 Robustus — *Erős*
 Inermis, Imbecillis — *Erőtlen*
132. A scopis — *Haaz sópró*

ARTIFICIORVM DVIVERSORVM*)
 appellationes item Mechanicorum
 nomina.

Architectus, Faber lignarius, —
Acz

Faber generale nomen, pro eo qui
 duriori labore corporis aliquod arti-
 ficium exercet, ut sunt:

Faber ferrarius, — *Kovácz*
 Faber materiarius — *Szeker gyarto,
 Bodnar*
 Faber carpentarius, — *Kerek, vagy,
 hinto szeker czinalo*
 Carpentum enim, est genus vehi-
 culi, — *Hinto szeker*
 Faber plaustrarius — *Koczi czinalo*
 Essedarius — *Idem*
 Faber scrarius — *Lakat gyarto*
 Faber cultrarius, cultrifex — *Kes
 czinalo*
 Faber aurarius, Aurifex — *Eőtűs*
 Chrysopous — *Idem*
 Faber bractearius — *Levegő czi-
 nalo*
 Faber stannarius, — *On kanna
 gyarto*
 Faber laminarius — *Reez vaj,
 pleh czinalo*
 Lamina, est metalli eniusnis frustum
 in latitudinem ductum.

*) Sajtóhiba *Diversorum* h.

***) Egykorú bejegyzés: *Bodnar.*

Faber fenestrarius — *Ablak czi-
 nalo*
133. Faber monetarius — *Penz vero*
 Faber ferramentarius — *Vas mies*
 Faber arenarius — *Itű gyarto*
 Faber vitrearius — *üveg gyarto*
 Faber murarius — *Kő fal rakó*
 Faber alienarius — *üst czinalo*
 Faber vascularius — *Edeny czinalo*
 Cæmentarius, calcarius, — *Meesz
 egető*
 Statuarius, Sculptor — *Kep farago*
 Sartor — *Szabó*
 Pellio — *Szác*
 Sutor, calcarius — *Varga*
 Sutor veteramentarius, — *Foldozo
 varga*
 Cerdō, vilis homo. lucrum sectans,
 qui artes illiberales exercet: *xépo-
 oos* enim lucrū significat, vulgo
 tamen dicitur, — *Timar*
 Tonsor, Barbitonsor — *Barbely*
 Chirurgus — *Seb gyogito*
 Textor — *Takacz*
 Cocus — *Szakaez*
 Pictor — *Kep őr*
 Pistor — *Sütő*
 Latomus — *Kő mies*
 Sculptor — *Kő farago*
 Sculptor — *Idem*
134. Lapidaria — *Kő vago*
 Lapidarii — *Kő bányászok*
 Laterarius — *Tegla rétő*
 Figulus — *Fazakas*
 Tornator, tornarius — *Esztergaros*
 Victor — *Pinter, Kadar**)*
 Vicium, Circulus — *Alroncz*
 Fullo — *Cziapo, vagy poszto festő*
 Fidelia — *Cziapo ideg.*
 Lanio, lanius — *Meszaros*
 Venator — *Vadasz*
 Acupictor — *Him varro*
 Phrygio — *Aranias ruha szónó*
 Barbaricarius — *Idem*
 Agazo — *Louasz*
 Aliptis — *Kenő fenő aszszony*

Aluta — *Vekony bőr, virha vaj
 zemes*
 Alutarius — *Vekony bőr gyarto*
 Solearius — *Solia czinalo*
 Crepidarius — *Kapta czinalo*
 Veteramentarius — *Foldozo varga*
 Ocrearius — *Szekernie czinalo*
 Coriarius, ligularius — *Szi gyarto*
 Marsuparius — *Tarsoly gyarto*
 Crumenarius, bursarius, locularius
 — *Erszeny gyarto*
135. Calceolarius — *Saru varro*
 Sarcinator — *Varrogato*
 Sarcinatrix — *Szabó aszszony*
 Interpolator, plicator — *Foldozo
 szabo*
 Panniculario, — *Poszto czinalo*
 Pannicida — *Poszto metű*
 Textrix, Textricula — *Szónó asz-
 szony*
 Lintearius — *Lepedő czinalo*
 Linteo — *Keszkenő szónó*
 Stropharius — *Keszkenő czinalo*
 Lanarius — *Gyapju czinalo, vaj
 arulo, cziapo*
 Arcularius — *Szekrany vaj apro
 szelencze czinalo*
 Arcarius, mensarius — *Asztal
 gyarto*
 Reticularius — *Hualo czinalo*
 Piscator — *Halasz*
 Cetarius, Piscarius — *Hal aaros*
 Piscinarius — *Halas toual bano*
 Salsamentarius — *Szatocz*
 Numulario, argentarius, — *Penz
 valto*
 Auiceps, Auarius — *Madarasz*
 Aurarius — *Araniasz*
 Auriga — *Szeker vezető*
 Balneator — *Fördős*
 Bractearius — *Gyóngy fűző*
136. Lanus, Lanio — *Mezaros*
 Creopola — *Hus arulo*
 Caupo, propola — *Complar*
 Carminator — *Szössz czinalo*
 Carnicoctor — *Eetek főző*

Carrucarius, rhedarius, — *Koczi*
 Clitellarius — *Maalha hordozo*
 Coronarius — *Koszoru kőtő*
 Crocotarius — *Sargauval festő*
 Cupedinarius — *Draga etek czi-
 nalo*
 Decupa Oenopola — *Czaplar, bor
 arulo*
 Dulciarius — *Mezes pogaczia czi-
 nalo*
 Fartor — *Kolbasz czinalo, töltő*
 Funambulus — *Kötelen iaro*
 Histrio — *Iatekos*
 Furnario, calefactor — *Kemencze
 fűtő*
 Pistor, panifex, artopoeo — *Ke-
 nier sütő*
 Gemmarius, — *Draga kő arulo*
 Helciarius — *Haio kótél vonio*
 Lactarius — *Teies gtek czinalo*
 Institor — *Szeel aros*)*
 Mercator — *Kalmar*
 Instita — *Szeel*
 Limbolario, fimbriarius — *Ruha
 peremenek varrogatoia*
 Librario, Bibliopola — *Könyű
 aaros*
137. Impressor, Calchographo, Ty-
 pographo — *Nyomtato*
 Compactor — *Könyűkötő*
 Toreutica vel Toreuma, — *Eszter-
 garos miű*
 Tornarius — *Esztergaros*
 Schönopœus, Funarius, — *Kötél
 gyarto*
 Restio — *Idem*
 Politor, Machæropœus, — *Czisszar*
 Politor armorum — *Fegyver tisz-
 teto*
 Calcarius — *Sarkantiu czinalo*
 Dorixous vel Durixous — *Pais
 gyarto, Kopia festő*
 Clypeator — *Idem*
 Fusor — *Öntő*
 Fusor aramentarius — *Harang
 öntő*

*) Jelentése a. m. valaminek a szélén, tehát a vásárnak a szélén
 ülő. Ma *szibáros.*

Fusor tormentarius — *Puttantiu óntó*
 Fusor pocularius — *Pohar óntó, vagy, Kanna gyarto*
 Tector — *Földél czinalo*
 Carbonarius — *Szen egetó*
 Sulphur — *Keen kó*
 Sulphurarius — *Ken kó czinalo*
 Naphta — *Puska por*
 Naphtarius — *Por tóró*
 Porcarius, Suarius, Subuleo, — *Diszno pasztor*
 Portitor — *Reuesz*
138. Promus, penuarius — *Taar haazzal bíró*
 Putearius — *Kut aaso*
 Proxeneta — *Közbe íaro, aru szórzó, inter kafar*
 Mantissa — *Vesztót marhanak ne-zóie*
 Auctionarius — *Kotya veties*
 Auctio — *Kotya vetie*
 Thermularius — *Gőz fődő czinalo*
 Reticularius — *Fűkötő czinalo*
 Vnguentarius, Apothecarius, — *Patikaros*
 Margaritarius — *Draga gyóngy czinalo*
 Metallicus — *Baanasz*
 Mulio — *ószuerrel bano*
 Naucerus — *Haios Mester*
 Nouacularius — *Borotua kószórús, vaj níró ollo kószóruló*
 Rator — *Nyró*
 Obstetrix — *Baba, kódlók meczó*
 Olitor — *Parei főző vaj, kertez*
 Hortulanus — *Kertez.*
 Organarius — *Orgona czinalo*
 Polymitarius — *Hím varro*
 Placentarius — *Beles sütó*
 Armentarius — *Menes haito*
 Pegasarius, cursores vulgo vocantur — *Postha*
139. Veredarius — *Idem*
 Stratarius — *Pókroc czinalo*
 Stratum — *pókroc*
 Ephippiario, Ephippiopceus — *Nyereg gyarto*
 Sellarius — *Idem*
 Chartarius — *Karttya vaj papiros czinalo*
 Ephippium, Sella, — *Nyereg.*
 Membranarius — *Lantorna czinalo*
 Pharmacopola — *Ires ruha czinalo*
 Aromatarius — *Draga kenet czinalu*)*
 Aromatopola, Myropola, — *Kenet aarulo*
 Librario à libra dicto — *Font óntó, czinalo*
 Numulario, trapezita — *Penz valto*
 Colybista, — *Idem*
 Vespillo — *Szer aaso*
 Propola — *Kufar*
 Zonarius — *Ebő czinalo*
 Cereuisiarius — *Sőr aaros*
 Coctor ceruisie — *Sőr főző, nevelő*
 Olearius — *Olay aaros, vagy, olay veró*
 Olearius qui oleum facit, vel qui vendit.
 Acetarius — *Eczet czinalo*
 popina — *Vaaros konyhaia*
 Apiarius — *Mehekkel bano*
140. Cellarius, Pincerna — *Kulczar*
 Abacus — *Szam vetó tabla*
 Clibanus — *Katlan*
 Dolabra — *Gyalu*
 Forceps — *Fogo*
 Forpex — *Borbely ollo*
 Forfex — *Metelő ollo*
 Coronarius — *Koszoru fűző*
 Teloniator — *Vaamos*
 Telonium — *Vaam*
 Alastor — *Ország latra*
 Baiulus qui vecturas onerum corpore suo portat, — *Az ki haatan terhet hordoz*
 Lusor — *Hasartos*
 Clauiger à clauus — *Kormanyos*

*) Talán inkább sajtóhiba, semmint nyelvjárási sajátság czinalo h.

OFFICINAE ARTIFICVM.

Laniena, Macellum — *Meszar szek*
 Myropolium, pharmacopolium — *Patika*
 Textrina — *Takacz mihely*
 Tonstrina — *Borbely mihely*
 Sutrina — *Varga mihely*
 Vstrina — *Olvasztó haz*
 Sartrina — *Szabo mihely*
 Thermopolium — *à hol meleg etket arúdnak*
 Arcularia — *Asztal gyarto mihely*
 Argentaria — *penz valto haz*
 Argyrotheca — *penz tarto haaz, taar haaz*
 Argyrocoptia, monetaria — *penz veró haz*
 Aurificina. — *ótuós mihely*
 Apodyterium — *Vetkőző haz*
 Balneatoria — *Fördő haz*
 Capsaria — *Erszeni gyarto mihely*
 Carpentaria, rotaria — *Kerek gyarto mihely*
 Cauponaria — *Komplár haaz*
143. Fullonaria — *Festő haz*
 Latomia — *Kő banya*
 Lanaria — *Cziapo haz*
 Fornax calcaria — *Mesz kemence*
 Bibliopolium — *Könyű arulo haaz*
 Machæropolium — *Czissar haz*
 Molendinum — *Malom haz*
 Ichtropolium — *Hal vasar*
 Forum piscarium — *Idem*
 Forum suarium — *Diszno vasar*
 Forum boarium — *ókór vasar*
 Armamentarium, — *Aljú szerszam tarto haz*
 Casteria — *Hajo szerszam tarto haz*
 Granarium, Penarium — *Gabona tarto haz*
 Panarium — *Kenyer tarto haz*
 Penu, Penarium — *Taar haaz*
 Artopolium — *Kenyer sütó haz*
 Vestiarium — *Ruha tarto haz*
 Clauus — *Kormany*
 Clauis — *Kulcz*
 hinc clauiger — *Kulczar*
 Molitor, mōlōdinarius — *Molnar*
 Catellus. — *Garat*
 Agricola, Colonus. — *Szanto ember*
 Rustico, agrestis homo — *Paraszt ember*
 Pastor — *Legeltető pasztor*
 Opilio, vpilio — *Iuhaaz*
 Būbuleus, Būbsequa — *Eőkór pasztor*
 Caprarius, Aegonomus, — *Keezke pasztor*
141. Agazo — *Louasz*
 Mulio — *Eőszuer őrző*
 Mango — *Rab, vagy, gyermek arulo*
 Fossor — *Arok aaso, vaj, kapas*
 Merges-itis, spicarum manipulus à mergendo dictus: Seruius, — *El fődőzőt kalasz*
 Villicus — *Maiorban lako*
 Particulones, cohæredes, qui partem patrimonii sumunt, — *örökös tars*
 Partiaris — *Reesz pay tars*
 Opifex — *Munkas ember*
 Tympanista — *Dobos*
 Tympanum — *Dob*
 Tubicen, Tubicinator — *Trombitas*
 Tuba — *Trombita*
 Tibicen, Fistulicen — *Sipos*
 Fistula — *Sip*
 Tibia — *Tetem sip*
 Cornicen — *Kürtös*
 Vter, vtris aaxōs — *Tömlő, vaj, tömlő sip*
 Vtricularius — *Tömlő sipos*
 Ascaules — *Tömlő sipos*
 Lyra, lutina, chalys — *Lant*
 Lyricen, Lutinista — *Lantos*
 Citharista, Citharædo — *Hegedős*
142. Cithara — *Higedő*)*
 Plectrum, — *Hegedő vonó, vagy az miuel az lantot pengetik*

*) Talán csak sajtóhiba hegedő helyett.

Valetudinarium — *Betegék háza*
 Ptochodochium — *Ispitaly*
 Xenodochium, pandochium —
Szallas fogadó háza
 Diuorsorium, taberna meritoria —
Vendég fogadó háza
 Nosodochium — *Betegék ispitallya*

144.

CIBORVM VARIAE DIFFERENTIAE.

Cibus — *Etek*
 Bellaria, Tragemata — *Gyámólék etek*
 Alimonia, alimentū — *Eledel*
 Carica — *Szaraz fige*
 Pappa est prima infantulorum vox, pappare enim est patrem compellere, et quicquid aliud viderit infans pappam vocat. — *Kis gyermek etke, uel pupa.*
 Pulpa est caro sine ossibus et significat corpus voluptatibus deditum, quo animus deprimitur a celestibus ad terrena.
 Pulpa, pulmamentum, — *Edes falat, peep*
 Pulmentum piperatum, — *Borsos pep*
 Cocetum sic dictum, quod ad ignem coquatur — *Czik mak*
 Conchis — *Fót bab*
 Merenda, Antecoenium — *Osonna*¹⁾
 Obsoniū, cibus qui in foro venditur, — *Kocsonnia, fót etek.*
 Obsonator — *Saffar*
 Elixum — *Fót etek*
 Assum — *Sült*
 Epulae, Dapes — *Köz etek*
 Frixatum — *Rantot*
 Tyrotarium — *Turoos etek*
 145. Caro elixa — *Fót hus*
 Caro assa — *Sült hus*
 Caro friza — *Rantot hus*

Caro iurulenta, iusculenta — *Leves hus*
 Leucophagum — *Tik hus*
 Caro suilla, porcina — *Diszno hus*
 Caro aprugna, macerata — *Pri-tot, füstön szaraztot hus*
 C. Ferina — *Vad hus*
 C. Bouina — *Tehen hus*
 C. Vitulina — *Borju hus*
 C. Vernecina — *Órú hus*
 C. Ouina — *Iuh hus*
 C. Agnina — *Barany hus*
 Anserina — *Lud hus*
 Armus ouillus — *Barany ezemor*
 Omphacion — *Egres leu*
 Omphacismos — *Egres leuel való főszes*
 Lacticinia — *Teies etek*
 Alliatum — *Fog hagyma*
 Sinapium — *Mustaros*
 Cupedia — *Fris etek*
 Comessatio — *Vacziora etan való lakas*
 Ientaculum, prandiolū — *Főlós-tököm*
 146. Pastillus — *Gombota*²⁾
 Lardum, laridum, taxa — *Szalonna*
 Sectile. — *Diszno odal*
 Petaso, pedoso — *Diszno farczikaia*
 Perna — *Sodor*
 Succidia — *Ket fele hasitot hus*
 Farcimen, Tuceta — *Kolbasz*
 Lucanica, Botellus, Faliecus venter — *Gómbóc*
 Tomaculum a τέρπω I. seco. — *Maios*
 Apexabo — *Verós harka*
 Isuium, Sanguiculus — *Idem*
 Silum — *Apro harka*
 Abdomen — *Diszno siir*
 Pulpamentum — *Edes falat az disznoban*
 Laridum rancidum — *Auas szalonna*³⁾

Sagnia — *Kóncérós etek,*
 Laganum — *Laca*⁴⁾
 Carynion — *Dio olay*
 Cibus gelatus — *Hideg etek*
 Piaces cōglaceati, coagulati — *Hideggye tetelet halak*
 Pifa. — *Kasa.*
 Ptisana — *Arpa kása*
 Salsamentum — *Sos hal*
 Gryphis — *Rak lab*
 Lac — *Teg*
 147. Coagulum — *Alut teg*
 Colustrum, colustra — *Sos teg*
 Serum — *Sauo*
 Caseus — *Sait*
 Caseolus — *Kis sait*
 Caseus bubulinus — *Tehen sait*
 Bubalinus — *Bial sait*
 Caseus ouillus — *Iuh sait*
 Caseus caprinus — *Keczke sait*
 Caseus vetus — *Oregi sait*²⁾
 Casseo recens presso — *Vüionná nyomot sait*
 Caseo secundarius, — *Vy laj sait, vaj az első teynek az sauoiból csinált sait*³⁾
 Caseus parmensis, rex caseorum, — *Parmasan*

PANES ET PLACENTAE

diuersi generis.

Panis artopyrus — *Tizta buza kenyér*
 Panis similigineo, similadites — *Semlie kenyér*
 Panis furfuraceus — *Korpa kenyér*
 Panis azymus — *Kouasz neköl való*
 Panis candidus — *Feier kenyér*
 Panis ater — *Fekete kenyér*
 Panis fumarius — *Keméczeben szült*⁴⁾ k.
 Ipyntes — *Kis kemenczebe szült*⁴⁾ kenyér.

148. p. Entyphaeus, subeinericeus, — *Hamban sült*
 p. Spodites, σποδιτης ἄστρος, — *Idem.*
 p. Bipyrites, bis coctus, — *Ketszer sült*
 p. Thalysius panis, Thargelus vel Sytarius, — *Vy busabul sült kenyér.*
 p. Siliginus — *Ros kenyér*
 p. Triticus — *Buza kenyér*
 p. Horleaceus — *Arpa kenyér*
 p. Militaris — *Vitezi kenyér*
 p. Spenticus — *Hamar sült kenyér*
 p. Nauticus — *Haigban való kenyér.*
 p. Cibarius, plebeus — *Köz kenyér*
 Bloma — *Szep feier kenyér*
 Pelanus — *Laszt langbul csinált keni:*
 Spira, crusta, crustula — *Perecz*
 Massa. — *Tesztá*
 Libum — *Czipo*
 Marcius panis — *Marczapan*
 Crustulum — *Kis perecz*
 Stribblita, Torta — *Kalacz*
 Artolaganus — *Czórege*
 Polenta — *Lepeny*
 Placenta — *Beles*
 Mellicus — *Mezes beles*
 Artocreas — *Hussal töltöt beles*
 149. Copta — *Maakkal sütöt beles*
 Tyrolaganū, Tyronites — *Turoos beles*
 Traganitis — *Serpenyőbő sült beles*
 Laganum — *Vekony beles*
 Crepis, Striptos — *Retes beles*
 Obelias — *Niarson sütöt beles*
 Ostracites — *Fódó kőzöt sült beles*
 Itrion — *Apro mezes beles*
 Libum, Azyma — *pogaczia*
 Bucca, buccella, bolus, offa, offella, — *Fala*⁴⁾
 Bolemia — *Gombas beles*
 Canterium — *Beles sütő haz, vaj szerszam.*

¹⁾ 1597. évi kiadás: *Osonna, lorant*. Vö. MTsz. lóránt.

²⁾ 1597. évi kiadás: *Gomboda*. Vö. NyTz. *gombocz* alatt.

³⁾ Lehet, hogy nem sajtóhiba.

¹⁾ Olv. *Laska*.

²⁾ Olv. *ó, régi*. Az 1593., 1597. évi kiadásban *o, régi (regli) sait*.

³⁾ Az 1597. évi kiadásban kiegészítve e szóval: *sendicze*.

⁴⁾ Olv. *sült*.

VASORVM DIVERSI GENERIS
appellationes.

Ahenum — *Vas fazek*
 Amphitelon — *Egiben iaro pohar*
 Amphora — *Két fülű korsó*
 Ampulla — *Ampolna*
 Anaglyphum — *Viragos mű*
 Anhydron — *Víz mérő rozcska*
 Aristophorum, — *Olly edény kiben a meszőre műszeknek etelt visznek.*
 Abacus — *pohar szek*
 Alueus — *Tekenő*
150. Brochus — *Szoros nyakú korsó*
 Cacabus, operculum — *Füdő*
 Cadus — *Kád*
 Calathus, cophinus, corbis, — *Kosár*
 Canistrum, sitarchia — *Tarisznia*
 Caldarium — *Vst*
 Calix — *Pohar*
 Cantharus — *Kanna*
 Capsa — *Taska*
 Capsula — *Kis taska.*
 Carchesium — *Magas keskeni kanna*
 Catinum, patina — *Etek hordo fa tal*
 Chytra, olla, patella — *Fazék*
 Cataglyphum — *Iratos karáru mű¹⁾*
 Cissymbium — *Borostian fabul csinált pohar*
 Calix vitreus — *Vüeg pohar*
 Culigna vas potiorü — *Föld pohar*
 Cista, cistella — *Lada, ladaezka*
 Clepsydra, arenariü — *Föld ora*
 Cottaby peluis ænea — *Réz medence*
 Crater, patera — *öreg aranyas kupa*
 Cunera — *Buzas kass*
 Cyathus — *Poharka*
 Cymba, cymbium — *Cziolnak*

Cibarium — *Kenyér sütő tekő*
151. Dolium, solium — *Förödő kád*
 Focina²⁾ — *Sait vaj turo szarazto kosar*
 Frixorium, sartago — *Serpenió.*
 Gutturium — *Mosdo korsó*
 Hydria, vrna — *Víz mérő vödör*
 Lecythus — *Olajos korsó*
 Lanx — *On taal*
 Labrum, Tepedariü — *Förödő kaad*
 Ligona — *Palack*
 Lebes — *Vas fazek*
 Loculus — *Erszeny*
 Malluuiü, polubrü — *Mosdo medence*
 Mantica — *Taska, vagy, iszak*
 Matella, vel, matula — *Huddozó edény*
 Mortarium — *Mosar*
 Muletra, Pella — *Fejő edény*
 Modius — *Negyed*
 Nasiterna — *Nagy szauu korsó*
 Obba — *Cziobolyo*
 Oxilaphum — *Edény a kibé eczetet visznek az asztalra*
 Paropsis-idis — *Talaczska*
 Patera — *Nagy szeles pohar*
 Peluis — *Medence*
 Pelluuiü, vel, pellunia — *Laab moso medéce*
 Pixis — *Szelönce*
152.³⁾ Vrceolus — *Kis pohar*

VEHICVLORVM DIVERSA
genera.

Arcera, Epirhediü — *Érnyős szekér*
 Basterna Biga — *Két Louu szekér*
 Birotum — *Két kerekű taliga*
 Burdo — *Egy embernek való taliga*
 Cantherium — *Vasas kerekű szekér*

Carpentum, pilentum — *Kolya, auagy, Hinto szekér*
 Cisium — *Két kerekű szekér*
 Octophorum — *Niolez kerekű szek¹⁾*
 Lectica — *Kit az emberek hordoznak*
 Plaustrum — *Nagy vaagasu, vaj ökör szekér*
 Sarracum, — *Fa, vaj, kü hordo szekér*
 Traha, Trahea, vehiculum, vehis, — *Szán*
 Triga, quadriga — *Harom vagy, negy Louu szekér*
 Hexaphorum — *Kit hata²⁾ hordoznak*
 Curro, carruca, rheda, Esseda — *Kocsi*

CVRRVS CVM SVIS PARTIBVS.

253.³⁾ Vas vnguentarium — *Kenet tarto edény*
 Poculum — *Pohar*
 Pocillum — *Kis pohar*
 Pocüllü ansatum — *Fogatoson csinált pohar*
 Sagana — *Oly edény kiben valamit törnek*
 Salinum — *Soo tarto*
 Saccus — *Saak*
 Scaphium, scapha — *Deesa*
 Scyphus — *Czieze*
 Sinum — *Tey tarto edény fazek*
 Sporta — *Kosar.*
 Sportula — *Kosarozska*
 Serinium, Cista — *Szekreny*
 Trulla — *Kaponya*
 Trulleum — *Vaalu*
 Talarus — *Sajt nyomo edény*
 Theca stucellaria — *Taalas, taal tarto*

Theca cochlearia — *Kalaan tarto*
 Theca orbicularia — *Tanyer tarto*
 Tina — *Cziobör*
 Vrna — *Vödör*
 Vas vinarium — *Hordo, boros edény*
 Vitrum — *Vüeg*
 Vrceus, vas quo aqua in vrream infunditur, vulgo dicitur: — *Fazakacska, Bögre, cziüpor⁴⁾*

154.

CVRRVS CVM SVIS PARTIBVS.

Rota — *Kerek*
 Axis — *Tengely*
 Faginus axis — *Bik fabol csinált tengely*
 Temo — *Rud.*
 Temo æreus — *Vasas rud*
 Canthus — *Kerek vas, vaj szing⁵⁾ vas*
 Modius modiolus — *Kereg aggy.*
 Radius, radiolus — *Kerek küllü*
 Curuatura rotæ — *Kerek talp*
 Orbita — *Kerek vaagas*
 Exorbitare, — *Ki terni az kerek vagaasbol*
 Fibula rotaria — *Tengely szög*
 Polus — *Tengely cege*
 Axungia — *Szeker tengelye kenő*

MACHINARVM QVARVNDAM

Bellicarum et tormentorum genera.

Aries, demolitor murium, — *Fal törő kos*
 Bombarda, — *Pattantyü, vaj, nagy algyu*
 Sclopettus — *Puska*
 Colubrina — *Taraczk*
 Cochlea — *Cziiga*
 Pluteus — *Targy*

¹⁾ *mi* = *mü*, azaz *mü*.²⁾ Sajtóhiba *focina* h.³⁾ A 152. lapon levő szavak helyesen a 154. előtti lap elé valók.¹⁾ Értsd: *szelekr*.²⁾ 1593. kiadásban: *hatan*, 1597-iben: *haton*.³⁾ Ennek a lapnak helyesen a 151. után kellene jönnie; a többi kiadásban így is van. 253 sajtóhiba 153 h.⁴⁾ *Olv. csüpor*.⁵⁾ *Olv. sing*.

Murex, Tribulus — *Vas suljom*
 Coestus — *Lanczos bott*
 155. Phalarica — *Tüzes nyíl*
 Pyroboli, sunt tela ignita ardentia, quae cum flamma mittuntur ad teeta domuum incendenda, quae etiam Malleoli dicuntur, — *Tüzes laptak*
 Exosta, — *Nagy magas labakra allatot hid, körül a ká falt meg hagiak.*
 Harpago, — *Horog kiuel az haaz fődelet le vonzak*
 Onerare bombardam, vel, Sclopetum, — *Meg tölteni az puskat.*
 Exonerare, ciaculari, explodere, — *Ki sátni*
 Eruptionem facere — *Ki pattantani*
 Scloppum dare — *Ki puffantani*

ARMORVM AD BELLVM PERTINENTIVM NOMINA.

Ancyle — *Feel kezre valo kerek pais*
 Scutum clypeus — *Pais*
 Parma — *Feel ker¹⁾ pais*
 Pelta — *Feel kerek pais*
 Caetra — *Bár pais*
 Hinc, caetratus miles, — *Paisos vitez*

Vimbo, est media clypei pars eminentior, et pro scuto interdum accipitur.

Lorica — *panczel*
 156. Galea, cassis — *Sisak*
 Thorax — *Mely vas, fejuer derek*
 Hasta — *Kopia*
 Hasta pura — *Vasatlan kopia*
 Sarrissa, Spata — *Hosszu dárda*
 Aclides — *Ki lóvó dárda, kit ismet vizza ranthatnak*
 Venabulum — *Széles vasu dárda*

Verrina — *Nyars gerely*
 Verutum — *Appro gerely*
 Cobus, copis — *Vizza szögezöt kasza*
 Framea — *Szablya, kard*
 Gladius incurvus — *Görbe szablya*
 Ensis — *Högös tör²⁾*
 Dolon, sica — *Mordaly högöstör²⁾*
 Mucro — *Meztelen tör*
 Pagio — *Hanggyar*
 Clava — *Buzogany*
 Sparum — *Furko*
 Iaculum — *Haito szerzám*
 Balista — *Számször iy*
 Arenis — *Keez iy*
 Amentum, Nerus arcus, — *Idegh*
 Sagitta, telum, Iaculum — *Nijl*
 Catapulta — *Szigonyós³⁾ Nijl*
 Phalera, ornatus equorum — *Lóhoz tartozo ékesítő szerzám*
 157. Capistrum — *Kötő feek*
 Frænum — *Zabola*
 Antilena — *Szúggeló*
 Postilena — *Par metringh*
 Fimbria — *Boglar perem*
 Sella — *Nyerög*
 Stapes — *Kengyel*
 Havozila, vniuersitas armorum, seu vniuersa arma. Hoc enim nomine intelligitur, quicquid ad armandum in pugna militum pertinet. — *Hadi szörzám, hadi sok fejuer*

AD MILITIAM PERTINENTIA VOCABULA.

Exercitus, phalanx, turma — *Sereg*
 Tribunus militaris — *Hadnagy*
 Miles — *Vitez*
 Tyro — *Vy vitez*
 Centurio — *Százados*
 Legatus — *Király, vagy nagy vr könete*
 Hastatus miles — *Kopias vitez*

¹⁾ Sajtóhiba kez h.; az 1597. évi kiadásban: *fel kez pais*.

²⁾ Oly. högös tör.

³⁾ Oly. Szigonyos.

Duricythus — *Io kopias vitez*
 Miriarchus — *Tizezör embórel biro*
 Chiliarchus — *Ezör embórel biro*
 158. Antesignanus — *Az sereg elöt iaro vitez*
 Ferentarius, — *Könyv szörzám¹⁾ vitez*
 Sagittarius — *Nülas vitez*
 Petaurista — *Dardan vgro Haydu*
 Funditor, fundibularius, — *Parittyas vitez*
 Balistarius — *Szemszer²⁾ iias vitez*
 Legio, — *Hat ezör emberbál allo szereg³⁾*
 Cohors — *Sereg*
 Auxiliarius, — *Mas helyrül fogadot vitez*
 Signifer, vexillifer — *Zaslo tarto*
 Tesserarius — *Iel oztó*
 Metator castris — *Tabor hely iaro*
 Vexillatio, ala equitü, — *Egy zaslo allya nép*
 Mensesores, — *Sator oztok az Taborban*
 Miles torquatus, auratus, — *Szentölt vitez*
 Primipilus, — *Negy száz emberrel biro*
 Nauarchus, — *Egy Gallyauval, vaj egy haio beli neppel biro*
 Classarius — *Gallyan hadakozo.*
 Exactoratus miles — *El bozziatatot Katona ki immar az szolgálatot meg vnta*
 Miles gregarius — *Köz Katona*
 Miles triarius — *Valogatot vitez*
 Accersiti, apparitores, — *Iuasok, Apordok⁴⁾*
 Lixa, Equiso, — *Louasz*
 Duriphoros vel doriphoros, — *Dárda hordozo vitez*

159. Clauiger — *Buzogany hordozo vitez*
 Velites⁵⁾ — *Elöl iarak.*
 Cataphracto, — *Meró fejuerbél öltözöt vitez*
 Scutigernig — *Az ká vta etan paist hordoz*

Doridoce vel doratodice, id est, repositorium hastarum Armëtarium, locus quo variæ armorum species ponuntur. Thrasimachus, id est, Andax in pugna, Sic: Amphimachus, id est, qui cominus pugnat in prælio, sunt nomina apta militum.

POENARVM ET SVPLPLICIORVM DINERSA⁶⁾ GENERA.

Patibulum — *Akaztofa*
 Caluaris — *Koppazto hely*
 Crurifragium — *Kerekben töres*
 Exilium — *Szamkiuetes*
 Fustuarium — *Pulezaual valo veres*
 Suspendium, strangulatio — *Fel akasztas*
 Catasta, cippus — *Keezi kaloda*
 Pedica, a pes — *Labnak valo kaloda*

Numella lignee machine genus est, in quam pedes et collum immittuntur.

Compes, edis — *Beeko*
 Mauica — *Czinezer, belinez⁷⁾*
 Scalæ gemoniæ — *Pölönger⁸⁾*
 Culeus, — *Saak kiben az kuruakat ki horgyak es az vta az vizen vetik.*
 160. Coelea torquere — *Czigazni*
 Ex coriare *desperu* — *Megmiazni*

¹⁾ Oly. szörzámü.

²⁾ Sajtóhiba számszer h.

³⁾ Oly. sereg.

⁴⁾ Sajtóhiba Apordok h.

⁵⁾ Sajtóhiba Velites h.

⁶⁾ Sajtóhiba dinersa h.

⁷⁾ Oly. csinezer, belinez (= bilines).

⁸⁾ Vö. NySz. pélingér.

Vneo impingere — Horogban vetni
 Hamo impactus — Horogban vet-
 tetőt
 Decollatio, Ingulatio, capitis plec-
 tio, — Fő vettel
 Subicere quæstionibus — Kenozni,
 vallatni
 Torquere. — Idem.

MORBORVM DIVERSORVM
 appellaciones.

Morbus — Betegség, nyaualya
 Albugo — Szómon való halog
 Alopecia — Hajnak el koppadása
 Alphus, vitilago — Szeplő
 Amaurosis, Amblyopia — Szóm-
 nek homályossága
 Amphimerion, Ephemerina —
 Minden napi hideg leles
 Angina, Synanche — Torog¹⁾ gyk
 Anorexia — Etelnék meg vna
 ἀνορέξια, morbus, quum omnia
 respuit stomacho inappetentia,
 quæ nauseam comitari solet. —
 Gyomor hely Emelyedes.
 Apoplexia — Gutta útes
 Hemiplagia, — Fel Gutta, egyik
 oldalának el szaradása
161. Apoptosis, diabrosis, — Az
 szómoldóknék vizketese, es szóre-
 nek el hullasa.
 Apostema — Kelés, keleueng, me-
 rig²⁾ ereszkodes
 Apoplecticus — Egézlen meg sza-
 rat a Gutta útes miat
 Syderatus, Attonitus, — Idē.
 Aphæ, — A zaidban az inen való
 kelések
 Arquatus morbus, vel regius, —
 Oly betegség kiben az Sár viz
 egyéb testetis el fojja.³⁾
 Arthritis,⁴⁾ podagra — Láb kózueny

¹⁾ Értsd: torok.

²⁾ Vö. NySz. mirigy.

³⁾ Oly. elfojja.

⁴⁾ Sajtóhiba Arthritis h.

⁵⁾ Értsd: éhség.

⁶⁾ Sajtóhiba Franczu h.

Atrophia — Az testnek el fonnyá-
 dasa
 Arthretica — Testnek mindön re-
 szenek fájdalma
 Articularis morbus — Idem.
 Astma, — Lehellesnek nehez volta
 Algiosus, qui algore et rigore in-
 festatur.
 Batrachus — A gyermeknek nyelue
 alat való keles
 Branchus — Be rekeztő nattha
 Bulemia — Termézet ellen való
 eseg⁵⁾
 Cachexia — Az egez testnek nya-
 ualyaia
 Calcylus, Lithiasis — Kú bantas
 Catarrhus — Naatha
 Carcinoma, cancer — Farkas seb,
 vaj Fene
 Carbunculus, Anthrax — Dagadas,
 vaj Franczu⁶⁾
 Carbunculosus — Francus
162. Cephalea — Fő fajias
 Columella, chion — Nyelue cziap
 Cicatrix — Sech hely
 Chiragra — Az kéznek kózueny
 Coeliacus — Has faio ember
 Comitialis, morbus caducus, —
 Korsag
 Condiloma — Az alfelben ualo súl
 Cophosis, surditas, — Siketseg, vaj,
 Nemasag
 Chordapsus, Iliacus morbus —
 Has fajias
 Crithe, vel Hordeolum — Az szó-
 món termót árpa
 Carphologia, collectio festucarū
 recenset Galeno inter signa phre-
 neseos a καρφολογειν floccos le-
 gere, et quisquilias in veste ha-
 rétes purgare, a nomine τὸ ζαρ-
 φος, i. e. festuca, stipula, surculus,
 pluma. — Mikor az meg halo

ember czipdesi az ruhat, es tiz-
 togattya mint ha szemetes volna,
 ki iegye bizomnyal, ielön való ha-
 lala oraiának.
 Catalysis dissolutio, interitus —
 Embernek lólketül meg valasa.
 Item diuersorium, mansio, vnde
 zapalozys hospes qui diuersatur,
 et hospitio excipitur a Καταλώω,
 id est, hospitor.
 Cardiacus morbus — Szű faida-
 lom
 Coeliolysia aluius morbus, nimius
 fluxus alui, — Erőtlenseg.
163. Dysuria, quando vrina dif-
 ficulter, ægre et cum cruciatu
 euicitur, satis tamen copiosa. —
 Mikor ember vizelik, de nagy
 keenal.
 Ischuria, quando vrina non potest
 euici, sed supprimitur, et retine-
 tur. — Mikor nem lehet az vize-
 les.
 Stranguria, quando orificium ve-
 sicæ obstruitur vel constringitur
 crasso humore, propter quod
 vrina cum violentia et tantum
 guttatim exprimitur, — Mikor
 ember nagy kennal es czióppón-
 kent vizelik.
 Diarrhœa, fluxus, fluentum, me-
 tus: Item Medicis copiosus alui
 sine inflammatione exulceratio-
 neque fluor, pro fluuium ventris,
 alui resolutio, alius liquida. —
 Mikor az embernek hasat el
 cziapia valami es igón megyón
 tüle.
 Dysenteria, tormen — Veer has
 Dysentericus — Has faio, vaj
 beel faio
 Dispnea — Lelekzetnek nehez volta
 Destillatio — Nattha.
 Elephantiasis — Franczu
 Enterocœle — Tökösseg

Ephialtes — Eysel való meg nyo-
 mas
 Epiphora, — Szómnék gyakran
 könyuezese
 Excreare — Kóhógni
164. Epiphoreticus, ἠφροσις¹⁾ τῶν
 ὀφθαλμῶν, — Könyuező szómné-
 Emphysematicus — Meg puffadot
 Enterocœlicus — Tökös
 Epidemia, — Mindön dógleletős
 nyaualya
 Extasis, latine stupor — Ezenek
 eltauoazasa
 Extaticus, attonitus, stupidus, —
 Ezelős
 Epilesia, morbus comitialis, Hercu-
 leus morbus.
 Sacer morbus — Korsag
 Epilepticus — Korsagos
 Epilepsia autem dicitur a Græco
 ἐπιλαμβάνω, id est, capio. Nam in
 hoc morbo capiuntur et vincuntur
 sensus, adeo vt a mortuis nihil
 absint.
 Comitialis nominatur a comitiis,
 quia comitia dirimebat, si quis eo
 fuisset in campo corruptus.
 Hercules vocatur ab Hercule, qui
 huic morbo traditur fuisse obnoxius.
 Sacer morbus appellatur, quod ce-
 rebrum sanctissimam nostri portio-
 nem, quoddamque mentis veluti
 sacellum, peculiariter infestet.
 Febris — Hiedeg²⁾ leles
 Febris Ephemerina, — Mindön
 napi hideg leles
 Febris continua — Szüntelē való
 hideg leles
 Febris tertiana — Harmad napi
 hideg³⁾
 Quartana — Negyed napi
 Ficus, Marisca, fungus — Súly
165. Furfures capitis — Főnek
 korpas volta
 Gangræna vel phagedæna, — Fene

¹⁾ Helyesen: ἠφροσις; a többi kiadásban így van.

²⁾ Sajtóhiba Hiedeg h.

³⁾ Értsd: léles.

- Glaucoma — *Féier halyogh*
 Glaucomatus — *Halyogos szómá*
 Grauedo — *Főnek atom hozó kor-saga*
 Grauedinosus — *Nehez feü*
 Gangraena — *Vad hus, vaj Fene*
 Gonorrhoea — *Agyekben való beteg-seg*
 Vitium membrorum genitalium cum cuiquã præter voluntatem sperma effluit.
 Gallicus morbus — *Franctu*
 Hæmorrhoidis — *Veer has folyas*
 Hydrocephale, vel hydrocephalus, — *Az Főnek megdagadása*
 Hydropisis vel Hydrops, — *Sár viz betegség, viz korsag, Huius tres species.*
 Ascites ab ascos id est vter, — *Tömlő, cum tantum venter est repletus aqua humiditate copiosa, ita, vt præbeat similitudinem vtris impleti, — Mikor az has, az Sár viz miat egy meg fualkodik mint egy meg töltöt tömlő.*
 Tympanites à tympano instrumento Musico, cum corpus spiritu magis, quam aqua distenditur, pulsationeque reddat sonum
166. tympani, — *Mikor Saar viznek miatta az test meg fualkodik mint az Dob, vgy, hogy mikor pattantyak, mintha pengene.*
 Aqua interens, alias Leucophlegmatia, cum solidæ corporis partes in aquam resolvuntur, adeo, vt corpus pallidum reddatur, et cadaveri simile, — *Mikor az saar viz azegeez testet meg futtya es meg poffasztja.*
 Hydropicus, qui illo morbo vexatur, — *Viz korsagos, Beel poklos.*
 Hemiplexia, — *Feel gutta útes, az az, eggik oldalának meg halasa.*
 Hepaticus, hepaticus, Iecorosus, — *May faio*
 Hepaticus dicitur etiam, — *Ioha faio.*
 Huleo inguinarium — *Szómermós testön való fekelg*
 Huleus, eris — *Fekely, keles.*
 Hulcerosus — *Fekelyos*
 Hemierania — *Főnek eggik reze-nek faydalma*
 Hernia, — *Zómöré testnek el dagadása, vaj tőkösseg*
 Herniosus — *Tőkös.*
 Hydrophobia, morbus est, qui inorsi à canibus laborant et aquam vitant, — *Dühös betegség, mikor az embört az dühös eb meg marja, még dühödik tüle.*
 Hydrophobus — *Dühös ember*
167. Hæmaptysis, sanguinis sputio, — *Vér pókes*
 Hæmaptisicus — *Veer pókó*
ήπιλος Hepialus, aliorum qui febrim præcedit, — *Fazekoshodas, minek elötte az hideg lötös embörre ill. Quod veteres ριγοπύρετος, à ριγέω quod significat idē quod frigeo, et πῦρ ignis, quasi febre subseqens nimis æstus, — Gyuladozas hideg Lötös vtan.*
 Hiosus — *Agyeka faio*
 Icterus, vel Ictericus morbo, — *Az kinek saar vizmia föl fualkodik mindön teste. Habet appellationem à nomine icteros. Et autē Icteros, anicula flauicoloris, quam latini Galgulum vocant, hæc quia solo aspectu id malum sanat, inde nomen habet. Ideu morbus appellatur et Aurig, à colore flauo, qualis est in Auro. Tertio nominatur, morbus regius, quia sit curandus cibo et potu delicato. Quarto vocatur morbus arcuatus, vel arcuatus, ab arcus seu Iridis cœlestis similitudine, cuius flauum colorem refert.*
 Ischiadicus — *Kinek cipóie faay*
 Lábago Lagonoponus — *Agyek faias*
 Lepra, — *Pokol var*
 Leprosus — *Poklos*

- 168.** Lyenteria — *Hasnak szer-telen menése*
 Lyentericus, cœliacus, Aluinus — *Has faio*
 Lytotonus — *Kü metelő*
 Lunaticus — *Eyeli bolódoskodo*
 Lippus — *Czipas*
 Lippitudo — *Szómnek czipas volta*
 Lethargus — *Föl sörkenthetlen áló.*
 Lethargicus — *Nagy alható*
 Lichen, mentagra — *Rut fekete szeptó*
λεθιαστος, morbus calcularis in renibus aut vesica, — *Az kit kü bant.*
*λειποφρογία** defectio animi, ex animatio à λειπω linquo et φρογία anima, — *Allokodas, midőn embernek minden ereie el foggy.*
 Mania — *Bolondsag*
 Mentagra — *Torok faydaló, vaj, fekete szeptó*
 Metagrico, Impetiginosus, — *Szeptós orczaiu*
 Narcosis, — *Hideg miat való gem-börödes*
 Nausea, — *Etőknek meg vtalasa, cziómör.*
 Narce — *Keznek, auag, Labnak sugorodasa*
 Nephritis — *Vesenek faydalma*
 Nephriticus — *Vese faio*
 Ophthalmia — *Szóm faias*
169. Otalgia — *Főnek czióngese*
 Ozæna — *Ornak meg varasodasa.*
 Orthopnoea, — *Ki nevezen uezön telegzetót*
 Oscedo ab alijs oris factor, ab alijs vitium dicitur quo quis sapius cogitur oscitare.
 Paralysis — *Az nyaknak el szakadása*
 Parothides — *Az föl mellet való keles.*
- Pernio, — *Labnak hideg miat való ueuese*
 Phrenesis, delirium, — *Hajmaz.*
 Phtisis — *Azzu korsag*
 Pleuritis — *Szüre való esees, nyallas*
 Podagra — *Labó való kózueny*
 Polypus — *Azoraban való súl*
 Psorophthalmia, — *Szómöldök viz-kelese*
 Phthiasis, pedicularis morbo, — *Oly betegség kiben az embert az tetuek meg eszik.*
 Pustula — *Apro var*
 Pneumateusis — *Hasnak föl fualkodasa*
 Pulmonarius — *Gyakran zugo über*
 Peripneumonicus — *Téidő dagadása*
 Pneumonia — *Idem*
 Porrigo — *Teriedő var*
 Porriginosus**) — *Szelessen teriedel var*
 Pruritus, prurigo, impetigo — *Vizketeg*
170. Prurire — *Vizketni*
 Phanaticus — *Láderczes*
 Pituita, — *Natha miat futo rut-sag takony.*
 Phagedæna — *Fene*
 Pestis — *Dög halal*
παροξυσμός, irritatio, incitatio, exacerbatio, acris disceptatio, ex-candescencia prouocatio, extimulatio. Galenus pro infestatione, acerbitate et impetu sæuo febris seu accessione, — *Habbal vagy hertelen ióúó betegség, vagy, hidedeg leles.*
 Papula, pustula, quæ salinæ ieiunæ defricatione corrigitur. — *Keleuen*
 Ramex, est genus herniæ, continens sub se species porocelam, sarcoceleam, cirsoceleam, et bubonocelam.

*) Helyesen: λειποφρογία.

**) Sajtóhiba Porriginosus h.

Porocela est, cum ex abscessu aliquo, circa scrotum seu testiculorum sacculum materia induit. — Mikor az embőrnék az tők környéke meg dagad

Sarcocela est, cum in ipso scroto seu testiculorum sacculo concretum caro. (Sarcocela¹⁾ cum venae intumuerunt ex quibus testiculi dependent. Bubonocela, cum ipsi testiculi intumuerunt, et inflammatione dolorem afferunt: Haec spe-

171. cies herniae nomina sumserunt à graeco *χιζή* tatinè cele seu hernia.

Ramex, Hernia — *Tökösseg*

Redinia est abscessus circa radices vnguiù, cum scilicet cutis extravngues se soluit, quia rediure idem est, quod soluere, iuxta Festum. Cicero, pro Roscio Amerino scribit duplicei u.

Redunia — *Köröm merög*

Scotoma, vertigo — *Főnek szédőlgese*

Spasmus — *Göröz*

Stranguria — *Vizeletnek nehéz volta*

Syderatio — *Nyálnak szakadása*

Syderatus, attonitus — *Gutta útes*

Struma — *Golyva*

Sternutamentum — *Pthiruszögés*

Spaticus — *Kiben gonoz szellet vagyon*

Sacrorignis, ignis Persicus — *Szent Antal tüze*

Spleneticus, lienosus — *Lepe faio, vaj, raszt betegség*

Splenis tumor — *Raaszt*

Scabies — *Rüh, semmiedek*

Spasticus — *Kiben belső szakadas vajon*

Scrofula, colummula — *Niel cziap²⁾*

¹⁾ Helyesen *Sarcocela*.

²⁾ Olv. *nyelvcsap*.

³⁾ Sajtóhiba *glandulae h.*

⁴⁾ Sajtóhibából kétszer.

172. Syntexia defectio animi — *Elmenek foggatkozása*

Syntecticus, lypotymico, lipopsychus, — *Az kinek mind elmereben s-lölkeben foggatkozás vagyon.*

Sternutatio — *Pthiruszentes*

Singultus — *Czioklás*

Screatus — *Köhögés, vaj asygas*

Scrofa, apostoma sub lingua.

Scrofulae propriè dicuntur indurati a lenes seu glandulae,³⁾ in collo praecipue, in alis, et in inguinibus consistentes: ita dictae à scrophis, seu saibus, qui peculiariter hoc morbo infestantur, Graeci *χοιρῶδες*, latini strumas appellant, — *Az nyakban, aggyekben, vaj holnal alatt való merigieknek es golybásoknak meg keményödése vaj dagadása.*

σφέσις, Aristoteles scribit luminis extinctionem quae perse fit *μάρανσις* vocari, quae ab aliis *σφέσις*, — *Szemnek behunyása, vaj az szómnek vilaganak el fordulása mikor az ember meg akar halni.*

Tenasmus, propriè est crebra et inanis deieciendae alui cupiditas, cum inflammatione ac tumore sedis, musculosa et et⁴⁾ sanguinolenta quaedam egerens.

Tollitur lacte asinino Plin. lib. 28. Cap. 14. Nascitur au-

173. tem hoc morbi genus, ex biliosis acribusque humoribus rectum intestinum mordentibus.

Tormina intestinorum — *Has ragas*

Tussis. — *Hurutas*

Tabes, Atrophia — *Testnek el fonyadása*

Tabidus, Atrophus — *El fonygat.*

Vomica — *Eues var*

Vermina, plurale — *Minden testnek pösgasa*

Veternus — *El felejtő betegség*

Veternosus — *Szedelgő*

Vertiginosus — *Szedelgő feiü*

Vertigo, turbo, Scotoma, — *Szedelges¹⁾*

Vari, vel, varioli — *Apro fakedek az emberön*

Vibex, est signum, quod relinquit scutica, dicta quod vi fiat. — *Vtes avaggy asygas helye*

Verruca à verrendo die tar, asperque in monte locus. Dicitur et in corpore humano tuberculum et caruncula dura et callosa sine pruritu, porrus vulgo dicta, nostra vero lingua, — *Szómölcsyö*

Plinius, Ocyum misto atramento futorio, verrucas tollit.

Hinc verrucosum dicimus, quod verrucius est plenum inaequalesque et diversas eminentes partes habet.

174. Xerophthalmia — *Szómnek vizketese*

DIVERSIS MORBIS AFFECTORUM appellationes.

Apoplecticus — *Gutta útöt*

Auriginosus, Ictericus, — *Kinek az saar viz minden testet el futtya*

Anorecticus — *Ki az etell nem kiuannya*

Astmaticus — *Ki nehezen veszen leléksetet*

Algiosus — *Fazek on²⁾*

Apostematicus — *Fékeclies*

Carbunculosus — *Az kin fittient³⁾*

Carcinomaticus — *Kin farkas seb vajö*

Chiragricus — *Kinek kezet köszeny iaria*

Calculosus — *Az kit kó bant*

Cardiacus — *Kinek szüere esik*

Coeliacus — *Has faio*

Colicus — *Kolikas*

Comitialis — *Korsagos*

Disentericus — *Kin ver has vajon*

Elophanticus — *Franczus*

Emprosthotonus — *Kinek à meliehez ragat az alla*

Epiphoreticus — *Köniuező szemö*

Emphysematicus — *Meg puffadozot*

Febri culosus, Febricitans — *Hiddeg lebö*

175. Glaucomaticus — *Haliagos szemö*

Hydropicus — *Sar vizzel tele*

Hydrocephalus — *Kinek feie meg dagadot*

Leprosus — *Beel poklos*

Lientericus — *Kinek à hasa igen meggyen*

Lagophthalmus — *Nyul szemö*

Lethargicus — *Nagy alhato*

Menagricus, Impetiginosus, — *Zep-lös orcavü*

Orthopnoicus — *Nehez lehelletö*

Phreneticus — *Hagymazban feküö*

Phtysicus — *Aszszu korsagos*

Pleuriticus — *Kit az öklelet bant*

Podagrosus — *Köszuenyeg*

Pediculosus — *Tetues*

Pustulosus — *Varas*

Paralyticus, — *Kinek mind laba keze el esik*

Spleneticus — *Kit raszt bant*

Stomachicus — *Gyomor faio*

Stomaticus — *Kinek az zaia meg veset vaj, le füt⁴⁾*

Stranguriosus — *Nehezen vizellö*

¹⁾ A. m. *szédelyés*; az 1597. évi kiadásban: *Szedelgös*.

²⁾ Olv. *fázékony*.

³⁾ Így az 1593., 1597., 1619., 1629. (Bécs), 1641. évi kiadásokban is (vö. NySz. *fittient* szónál), valamint SZIKSZAI nyomán MOLNÁR ALBERT szótárában. Szerintem itt valami kimaradt, talán helyesen az *kin fittient vagyon*.

⁴⁾ Az 1593., 1597. kiadásban *el füt*.

Spastico, Spasmatico — *Kit à gőrez bánt*
 Strumosus — *Golius*
 Terminosus — *Has faio*
 Verminosus — *Gelesztas*
 Verrucosus — *Szómölcsös*
176. Xerophthalmo — *Kinek szeme vntalan visket*

AD VALETUDINEM PERTINENTIA.

Valetudo — *Egesség*
 Valetudinarius — *Beteges*
 Medicus — *Oruos*
 Phlebotomia — *Eer vagas*
 Cucurbita ventosa — *Kóppóly*
 Chirurgus — *Eer vago borbély*
 Pharmacopola — *Patikaros*
 Pharmacum catharticum — *Purgatio, tisztító ital*
 Cataplasma — *Kótes*
 Clyster — *Fecskendő, has tisztító oruosság*
 Balano, suppositoriu — *Cziap*
 Emplastrum — *Flastrom, vagy, ír*
 Collyrium — *Szem gyógyító ír*
 Catapotium — *El nyelő oruosság, vaj, pilula*
 Cauterium — *Billeg sától szerszám*
 Frictio — *Törles*
 Vomitus, reiectus, reiectio, — *Okadás*
 Parsimonia — *Mertekleteség*
177. Abstinencia, — *Eteltől való meg tartoztatás*
 Pastilli, Trochisci — *Pilutak.*
 Pilula, Amuletum — *Nyakan*) függő ír*

FECES ET EXCREMENTA DIVERSARUM RERUM.

Acus-eris — *Polypa*
 Analecta — *Az eteknek hulladéka*

*) Így az 1593. évi kiadásban is; az 1597. évben *nyakon*.

**) Így az 1593. kiadásban; ellenben helyesen az 1597. évben: *Poszto niredeleke*.

Amurca — *Olay tőpórtóie*
 Apluda, — *à kölesnek ondoia, vaj az tatarakanak polypaia*
 Bolbiton — *Tehen ganey*
 Flores — *Az szőlőnek törkölle*
 Fraces — *Az olay gyümölcsnek sonkolia*
 Furfur — *Korpa*
 Grassum — *Az gyapjának senyvedese*
 Heleysma — *Ezüstnek sonkolia*
 Oiptoton — *Iuh ganey*
 Magmata — *Az kenetnek sópróie*
 Metys — *Az viasznak sonkolia*
 Mucus, pituita — *Takony*
 Muscerda, Muscedra, muscelithron — *Eger ganey*
 Ptesegmina digiti — *Körömnek el metelese*
 Scorria, excremeta sunt omnium metallorū — *Mind arannak, ezüstnek, onnak, vasnak sonkolia.*
178. Schidion, vel Schidia, — *Fa vágó való forgacz hulladéka.*
 Scohs, — *Purasnak es füreszesnek hulladéka, vagy reszesnek pora*
 Scirus — *Saitnaak à fergefe*
 Sterquilinum — *Lo ganey*
 Spyras, Spyrados — *Keczke szar*
 Succerda — *Diszno szar*
 Stercus, merda, excrementum, — *Ember ganey*
 Tartarum, Fex — *Bor sóprú*
 Tomentum — *Poszto niredeleke**)*
 Stercus Asininum — *Szamar ganey*

NAVIGIORVM DIVERSA GENERA

Navis — *Hajo*
 Actuaria navis — *Könniú hajo*
 Phaselus — *Sayka*
 Celox, Lembus — *Idem*
 Catascopium — *Keemleni való hajo*

Corbita — *Kosáros ógeg hajo*
 Cymba, Linter, Scapha — *Cziolnak*
 Hypago, — *Hidas, vaj, komp*
 Liburnica — *Nazzad*
 Scapha, oria — *Halaszó cziolnak*
 Monoxylon — *Merő fabul csinált hajo*
 Oneraria navis — *Teches hajo.*
179. Pontones — *Eőszue cziatlot hajoik, kikkel az vizet által hidalliak*
 Schedia — *Eőszue cziatlot fabul csinált hajoik*
 Rates — *Szalak¹⁾*
 Triremis, Biremis — *Gallia*

Sic quadriformis, iuxta crescentem remorum ordinem.

AD REM NAUTICAM PERTINENTIA VOCABULA.

Naucerus, Nauta — *Hajos mester*
 Naulum — *Hajo beer*
 Nauale — *Hajo atlas*
 Naumachia — *Vizen való riadal*
 Naumachiarius miles — *Vizen hadakozo ritez*
 Anchora, — *Vas maczka.*
 Antenna, Malus — *Arböcz fa*
 Carbasus, um, velū — *Vitorla*
 Carina — *Az hajomak dereka*
 Celeuma — *Az reveszeknek vogatások*
 Classis — *Nagy sereg hajo*
 Helciaricus — *Hajo kötél vonio*
 Rudens — *Hajo kötél*
 Prora — *Haj orra*
 Puppis — *Hajo fara*
 Proreta — *Ki az hajo orrat igazgattya*
180. Puppita — *Kormanyos*

Clausus — *Kormany*
 Remus — *Evező*
 Remigium — *Idem*
 Contus, — *Cziaklia.*
 Harpago, — *vas horog mellyel az vizen való viadalban két hajot őzue kapcsolnak*
 Transtrum — *Hajobeli úb deszka*
 Batis — *Szaal*
 Vrinator — *Az ki vizben iot tud buni*
 Vadum — *Reh hely²⁾*
 Vadosa aqua — *Cziekely viz*
 Portus, locus vbi transuectant homines per aqua vnde portitor. Remex — *Revesz, vagy azki az hajot evezí*
 Portorium, ipsum praemium quod datur pro labore veetandi, — *Reh pens³⁾*
 Portorius est is qui exigit pecuniam pro transuectandi labore solutam, — *Reh⁴⁾ ramos.*

DOMVS ET PARTIVM eius vocabula.

Domus — *Haz*
 Domuncula — *Kis haz*
 Domicilium — *Hozszu ideiglen való haz*
 Aedes, ium — *Haz.*
181. Aedificium — *Allotmány*
 Paries — *Fal*
 Paries latericius — *Teglakbul csinált fal*
 Paries marmoreo, — *Faragot kóbúl rakot fal*
 Paries crustatus — *Mazlot fal*
 Paries craticus — *Boronabul rot fal*
 Paries intergerinus, medianus, septum — *Köz fal*
 Murus — *Kő kerites*

¹⁾ Vö. NySz. szd.

²⁾ Ertsd *réchely*.

³⁾ Ertsd *répens*.

⁴⁾ Ertsd *réc*.

Paries cæmentitius — *Meszzsel
 cziapot fal*
 Calx, cæmentum — *Mész*
 Arena — *Füveny*
 Albarium — *Fejertet fal*
 Gypsum — *Máz*
 Tectorium — *Mazlás*
 Aceratū lutum, paleatum — *Poly-
 uas sar*
 Cœnum — *Siheres sar*
 Tabulatum — *Deszka haz*
 Podium — *Erkely*
 Podiolium — *Erkelyke*
 Vestibulū, prothyron — *Tornacz*
 Ianua — *Aito*
 Ianitor, ostiarius — *Aiton allo*
 Ostium, Fores — *Ki nilo aito*
 Pseudothyra — *Al aito*
182. Antæ, arum, pluraliter tan-
 tum, ostiorum latera — *Atyo*)
 felja*
 Parastatæ — *Oldal fa, Idem.*
 Impago — *Bellet aito*
 Postis — *Az hatáso ragazto ki-
 ben az aito sarka iar*
 Valvæ — *Ket fale nilo aito*
 Porta — *Kapu*
 Catarecta, vel pendula porta, —
Emeleziós kapu
 Cardo — *Aito sark.*
 Posticum — *Aito megí*
 Limen — *Küszöb*
 Superliminare — *Fölsö küszöb*
 Atlas vel telamon cariatides, —
*Az fölsö küszöb közöt valo fara-
 gas, avaj váias*
 Liminaris lapis — *Küszöbnek
 valo ká*
 Særä — *Lakat*
 Pessulus — *Aito kilincz, vaj, aito
 zár*
 Vectis, repagulum — *Aito záuar,
 vaj, rétez*
 Claustrum — *Nito záuar.*
 Obex — *Aito tamasz*
 Obex, repagulum, pessulus, in eo-
 dem fere sunt significato

*) Sajtóhiba Atyo h.

Thermopolium — *Egethor haz*
 Thermopotaë — *Eget bor ivok*
 Theriaca — *Török*

CUBICVLVM CVM SVIS
partibus.

Cubiculum, Thalamos — *Halo,
 avagy, agias haz*
 Camera, Testudo, fornix — *Bolt*
 Cubicularius — *Komornik*
 Lectus — *Agg*
 Sponda — *Nyoszolya*
 Lectica — *Kis nyoszolya*
 Fulcrum lecti, clinopodium, — *Az
 agg laba*
 Lectistrator — *Agg vetó*
 Periphoretæ — *Az kit secczelbè
 hordó-nak*
 Hemicvelus — *Szecczel.*
 Calcitra — *Paplan*
 Matta — *Laagy dukna*
 Tomentum — *Az dukmanak az
 töltése*
 Ceruical — *Vankos, fevaly*
 Pulvinar, pulvinus — *Purna*
 Pulvillus — *Kis parnaczka*
 Stragula, lum — *Pökrocz*
 Syndon lecticaria — *Gyolec lepedó*
185. Linteum — *Köz lepedó*
 Lodix — *Lasnak*
 Toralia — *Agg lepel*
 Gausape — *Guba*
 Tapes — *Szönyeg*
 Belluatus tapes, — *Olly szönyeg
 kin sok vadakat szóttének*
 Fratilli — *Az szönyegiek az rostya*
 Aulæum — *Karpit.*
 Attalica — *Atlasz*
 Cortina — *Suporlat, draga karpit*
 Peristroma, peripetasmata, — *Föl-
 vót karpitok*
 Conopæum — *Szönyeg*) halo.*
 Peeten — *Fűsö**)*
 Sudarium, Mantile — *Keszkenó*
 Speculum — *Tükör*

Conspicillū, specillū, — *Okular
 papa szem*
 Auriscalpium — *Fül vaio*
 Dentiscalpium — *Fog tisztító*
 Area, arcula — *Lada*
 Arcula libraria — *Könyü tarto
 lada*
 Capsa farinaria — *Liszt tarto fak*
 Loculus, locelli — *Penz tarto
 saezko*
 Numus, pecunia — *Penz*
 Aes signatum — *Vért penz*
 Aureus numus — *Arany penz*
186. Symbella — *Péz merő ser-
 penyó*
 Coticula — *Proba kú*
 Lucerna — *Szóvetnek.*
 Lucerna pensilis — *Függő gyert-
 ttia tarto*
 Matula, Lasanū, vrinariū — *Hud-
 dozo edeny*
 Latrina — *Arnyek szek*
 Cloaca, Forica — *Közönseges szaro-
 szek*
 Teges, Hibiscus — *Giekeny*
 Cesticillus, — *Tekerez*
 Fauilla — *Gyerttya hamua*
 Flabellū, Muscaria — *Legyező*

DE HABITIBVS MULIERVM.

Gynæcium, Gynæconitis — *Asz-
 szony nepek es leányok haza*
 Gynæconites, Gynæciq. i. effemina-
 tatus.
 Mundus muliebris, — *Aszszoni al-
 lat öltözeti*
 Cerussa, Fucus, vnguentum quod-
 dam mulierum quo speciosiores
 videantur, quod à plerisque dam-
 natur, nostra lingua dicitur, —
Görög feier
 Calamistrum — *Hai féniesítő*
 Redimiculum — *Hai fodorító
 szerszö*
 Discerniculum — *Hai bontó jesü*

*) Olv. szönyeg.
 **) Vö. NySz. fűsü.

Cinnus — *Hay fonate*¹⁾
 Lixivium — *Lug*
 187. Calantica — *Pattyolat*
 Margarita, vno — *Gyöngy*
 Baccas — *Gyöngy szemek*
 Monile baccatum — *Gyöngy fű-
 zót arany lánéz*
 Calyptrum — *Fedel.*
 Calantica, Fascia — *Fattiol*
 Frontale — *Homblok ekessége*
 Psilothrum — *Simito kenet*
 Torques — *Arany lánéz*
 Torques brachialis, armilla, —
Arany perecz
 Lunula — *Islog*
 Annulus gemmatus — *Drága kövű
 gyűrű*
 Bombicina — *Seliem ruha*
 Spinter, fibula mulierum, — *Ka-
 pocz*
 Semicinctorium, ventris — *Elő
 kötő*
 Præcinctorium — *Idem*
 Perizoma, subligaculum — *Gattya*
 Plagula — *Halos fő kötő*
 Vitta — *Fő kötő*
 Crepidula — *Saru*
 Colus — *Gusal, rolka*
 Fusum — *Orso*
 Pensus, Stamen — *Szösz*
 Spodilus, verticulus — *Orso per-
 getű*
 Peeten — *Gereben*
 Bambalium, Gossipion — *Selyem*
 188. Sericum — *Idem*
 Quasillus — *Seliem tarto koszar*
 Calathus — *Szöz tarto koszar*
 Acus — *Tő*
 Foramen acus — *Tő fok*
 Digitale — *Gyűszű*
 Licia, orum — *Visszallot fonal*
 Filum — *Fonal*
 Duplarium — *Czerna*
 Forfex, forficula — *Meteelő ollo*

Forpex forpicula — *Barbely*²⁾ *ollo*
 Forceps — *Kouacz foga*
 Peeten filarium — *Borda*
 Tibicen, liciatoriū — *Idem*
 Radius, girgillus — *Vetelő*
 Stamen — *Sziáni valo fonal*
 Subtegmen, Trama — *Beel fonal*
 Forago, Glomus — *Gombolyag*
 Cunabula, cunæ — *Bölcszy*
 Crepundia crepitaculum — *Czyör-
 getyű*
 Pappa. — *Baab*

Puppa paer, puppa puella dicitur.
 Martialis, se puppam dicit Gellia,
 cum sit anus. Puppa etiam est puellare,
 simulacrum ex paniculis et to-
 mento factum, quo puellae linitit
 vulgo, *Baab*. Virgines autē nuptura
 veneri suas puppas offerebant, spe-
 rantes se brevi veros puppos, pup-
 pasque habituros.

189. Puerpera — *Gyermek szülő*
 Puerperium — *Gyermek szüdes*
 Obstetrix — *Baabá*
 Nutrix — *Dayka*
 Ancilla — *Szolgálo leány*
 Famula, pedisequa — *Ászszony
 ctá iaro leány*
 Pallium — *Palast.*
 Cesticillus — *Konty*
 Stola — *Hosszu haczoka*³⁾
 Purpureus limbus — *Barsony
 perem*
 Instita — *Selyem szel*
 Prætexta — *Barsonnyal hanyot
 ruha*
 Peplus et pepulum, est Syndon
 pertenuis, proprie est vestis mu-
 lierum sicut *γῆθων* virorum.
 Quidam vsurpant in Masculino
 genere, vt: Peplumque trahabant.
 Item pepulum est mulieris palla
 que reliquis indumentis super
 induitur vulgo dicitur: — *Faattyol.*

Petia sydonis, patiolethi, — *Egy
 vegy*¹⁾ *gyolecz, vagy, Pattyolat.*
 Filum de colo ducitur in fusum,
 à fuso in alabrum (*motola*) vel
 traductorium, ab alabro in gir-
 gillum (*Gombolyto*) vel deuoluti-
 oriū, à girgillo in glomicellam
 (*à gom-*
 190. *bolyagban*) à Glomicillo
 in panū *vető karora*,²⁾ à pano in
 telam. Est etiam girgillus lig-
 num mobile ex quo funis in pu-
 tem eū situla demittitur ad
 hauriendum aquam in gyrum
 vertendo, dicitur, — *Cziga*

AD BIBLIOTHECAM PERTI-
 nentia.

Bibliotheca, libraria — *Könyu
 tarto haz-*
 Bibliothecarius, — *Könyutarto haz-
 zal biro*
 Bibliopola — *Könyu aros*
 Foruli — *Könyu tarto pólez*
 Liber, codex, volumen — *Könyu*
 Codicillus, libellus, codiculus, —
Kis könyu
 Collectaneorum libellus, — *Irt
 könyueczke*
 Enchiridiō, — *Keszben viselő köny-
 ueczke*
 Tabula cerata — *Viaszos tabla*
 Pugilaris — *Iro tabla*
 Pagina, Folium — *Leuel*
 Margo — *Az leuelnek az szeli*
 Pagella — *Kis leuel*
 Umbilicus — *Az könyuön valo
 boglar*
 Librarius — *Könyu iro*
 Notarius — *Iro deak*
 Charta, papyrus — *Papiros*
 Glabra papyrus — *Sima papiros*
 191. Scabra papyrus — *Darabos
 papiros*

Charta bibula — *Folyo papiros*
 Charta regia, — *Sasos, vaj, rec-
 gal papiros*³⁾
 Augusta papyr, — *Drága rekony
 papiros*
 Charta libraria, — *Könyu nyom-
 tato papi*
 Charta emporetica, qua viuntur
 mercatores ad obtegendas merces,
 — *Takaro papi.*
 Charta candida — *Fcier papiros*
 Membrana, pergamena, — *Haartya*
 Palimpsestus membrana iterū ab-
 rasa — *Iedző könyu*
 Deletia et delctica — *Idem*
 Opistographus, — *Egy felől irot
 papiros kinek kinől az hatara
 irnak*
 Scheda, schedula — *Czedula*
 Pugillares tabellæ — *Viasos tab-
 lak*
 Graphium — *Vas veszsöznel kin
 irnak*
 Stylus — *Reez penna*
 Calamus — *Lud tolbul czinalt
 penna*
 Graphiaria theca, Theca calama-
 ria, pennale, pennaria, — *Penna
 tarto hely*
 Pluteus — *Az könyu dezkaia*
 Atramentum librarium, — *Nyom-
 tatni valo tenta*
 Fuligo — *Idem.*
 Atramentarium, — *Kalamaris,
 tenta tarto*
 Atramentū scriptoriū, — *Tenta
 kinel irnak*
 192. Minium, miltus, rubrica, —
Vörös tenta
 Codex miniatus — *Sok fele ten-
 taval irt könyu*
 Calchographus Typographus —
Könyu Nyomato
 Autographum, chirographum —
Valakinek kesze irasa

¹⁾ Nótotom szerint sajtóhiba *hajfonatek* helyett. Az 1593. és 1597.
 évi kiadásban *Hay fonas*.

²⁾ Az a nom vehető ki egész tisztán.

³⁾ Az 1597. évi kiadásban *hacsoka*.

¹⁾ *Oly. rig.*

²⁾ Vö. MOLNÁR ALB. Diet.¹⁾: „*Vető haro*, az gombolyításba — *Panus*”.

³⁾ Vö. NySz. *papiros*-nál. Azt hiszem, hogy *sasos* = *sas* vízjeggyel
 bíró papiros.

Liber idiographo — *ó maga kő-szeuel¹⁾ irt könyv*
 Grammatocyphon. — *Terden irtó.*
 Epistola, Epistolū — *Masnak irtó leuel*
 Tabellarius, Grammatophorus — *Leuel hordozo, vintó*
 Diploma. — *Fejedlem peczeti alat való leuel*
 Annulus signatorio, gemma signatoria.
 Sigillum — *Peczet*
 Daetiliū, condaliū. — *Peczetlő gyűrű mellet ember nyaban visel*
 Miniare — *Vörössiteni*
 Cera miniata. — *Vörös viasz*
 Cera viridis — *Szöld viasz*
 Complicare literas — *Leuelet be kótni*
 Signare literas — *Leuelet be póczelleni*
 Resignare literas. — *Leuelet fel szakasztani*

Cancellare literas, idem ist²⁾ quod dispungere, delere, nam sicut ex transverso ducuntur ligna in cancellis: Ita delent.

193. dis scripturis transverso calamo ducuntur nota lineamq atramentaria.

Syngraphum et pha — *Bizonsag leuel*
 Serinium, Chartophilacium. — *Szekreny kiben leuel al*
 Litorē publicae fidei — *Menedek leuel*
 Litera — *Bótú*
 Syllaba. — *Tób ószue szór kóztólót bótú*
 Dictio, verbum — *Ighe*
 Vox — *Szoszat*
 Dictiuncula, verballum. — *Kis ighe*
 Oratio — *Bú beszéd*

¹⁾ Sajtóhiba *keszeuel* h.

²⁾ Sajtóhiba *est* h.

³⁾ Sajtóhiba *integrum* h.

Oratiuncula — *Róuidedónvaló beszéd*
 Opusculum — *Kis könyv.*
 Scholion, latine est excerptū, id quod vulgo postilla dicitur.

Homilia, sermo — *Praedikallas*
 Tomus à τέρμασ seco. — *Ej resze az könyvnek*
 Volumen est integum³⁾ opus. — *Egész könyv*
 Dialogus, colloctio duorum aut plurium. — *Egytas kószó való beszélgetes.*
 Colloquium — *Idem.*
 Fasti, libri in quibus totius anni descriptio continetur — *Vaaros könyve*
 Apologeticus, liber in quo responsio et excusatio continentur. — *Mas könyvre való feleles*

194. Panegyricus, liber laudes continens, quae in conuentu hominum recitatur.

Paroeticus, dicitur admonitorius, paronesis enim significat admonitionem. — *Valamire intó könyv*
 Didascalico, qui doctrinam continet — *Tanító könyv*
 Protrepticus, instructivus, exhortativus.
 Poëma — *Versel irtó könyv*
 Carmen — *Vers*
 Historia — *Lót dolog*
 Fábula — *Beszéd*
 Soluta oratio quae prosa dicitur, vt est oratorū
 Expositio. — *Meg magyarázas*
 Commentarius, um. — *Bó beszéd del magyarázó könyv*
 Pittacium, tabula dealbata, in qua nomina Iudicum selectorum describebantur. Dictū a nomine πίττα vel πίσσα i, e, pix, vt sit pit-

tacium tabula fusili picea ad exarandum inducta. — *Gyantáros auagy fenyő viasszal meg borítottó taabla.* Alias pycetacium: Lampridius in Alexandri vita perlegebat, caneta pycetacia.

AD COENACVLVM PERTINENTIA.

195. Coenaculum. — *Ebélő vaj vaczorallo ház*
 Coenatio, Dieta — *Vaczyorálás*
 Fenestra — *Ablak*
 Fenestra vitrea — *Vüeg ablak*
 Fenestra craterata, cancellata. — *Rostelyos ablak*
 Fenestra tabulata — *Deszkas ablak*
 Laquearium — *Föl háznak az pallása*
 Candelabrū pensile. — *Függő gyertya tarto*
 Lychnus pensilis — *Függő meecz*
 Ellychnium — *Az meecznek beli, vaj, gyertya beel*
 Emunctorium — *Giertya kamua veúó*
 Fauilla — *Gyertya kamua*
 Abax, Abacus — *Pohar szeek*
 Mallonium, peluis — *Medenceze*
 Gutturniū aquarium. — *Czyorgo medenceze*
 Candela sebacea — *Faggyu gyertya*
 Candela cerea — *Viasz gyertya*
 Laterna — *Szaru lampas*
 Laterna vesicaria — *Tehen bellel borítottó lampas*
 Laterna papyracea. — *Papirossal bíró¹⁾ lápas*
 Lampas, dis, à λαμπω, i, e, luceo.
 Calix — *Pohar*
 Calix vitreus — *Vüeg pohar*
196. Poculum, Cyathus, vas potorium — *Innya való pohar*

Calix gemmaty. — *Draga kőnel rakat²⁾ pohar*
 Poculum fictile. — *Föld pohar, Czippor*
 Poculum crystallinum. — *Cristaly pohaar*
 Cyphus — *Czygesze*
 Poculum ancisum, celatum — *Faragot minel csinált pohar*
 Poculum ansatum — *Füles pohar*
 Απόρωτον latine Baucalis — *Ital hidegítő iges deesa*
 Vrceus fictilis — *Bógre*
 Patera, cratera, Crater. — *Arany kupa*
 Mensa — *Asztal*
 Ientaculum — *Fölöstökóm*
 Prandium — *Ebeed*
 Merenda, antecoeniū. — *Osonna*
 Coena — *Vaczyora*
 Domicenium³⁾ — *Othon való vaczyorallas*
 Comessatio. — *Vdó kószben való szaballás*
 Coenipeta, parasitus — *Vaczyora lesó*
 Mensa abiegna — *Fenyő asztal*
 Mensa cupressina — *Cipros fabol csinált asztal*
 Mēsa segmētata, tesselata, vermiculata — *Rakot asztal*
197. Bractea aurea — *Arany taabla*
 Cilliba vel potius cibilla — *Négy szegű asztal*
 Discus. — *Kerekded asztal vaj tanyer*
 Tripus — *Harom lábú asztal*
 Monopodium — *Ej lábú allo asztal*
 Triclinium — *Harom asztalu haaz*
 Scamnum — *Pad*
 Sedile — *Vlő szeek*
 Sedes — *Szeek*
 Sella, Thronus — *Seczely szeek*

¹⁾ Sajtóhiba *borítottó* h.

²⁾ Az 1593. és 1597. évi kiadásban *rakot*.

³⁾ A második szótag *i*-jének helye üres.

Cathedra — *Praedicallo szék*
 Hemicyclus — *Fél kerek Seczely*
 Mappa, mensale — *Aprosz¹⁾*
 Quadra, orbis, disco — *Tanyer*
 Quadra stannea — *On tanyer*
 Quadra lignea — *Fa tanyer*
 Dupifer, — *Tálnak, ráj etek foga*
 Fuscicula — *Etekhez való villa, kiuel a húst ki veszik*
 Structor — *Etel metelő es kirako*
 Chironomos dicitur is, qui in arte secandi capones et Anseres etc. est peritus, — *Az ki az tikot es ludat mestorseggel el tudgya bonítani anagy metelni*
 Fascina argentea — *Eszüst vella*
198. Cochlear argentea — *Eszüst kanal*
 Symposium — *Egyút való ital*
 Pocillator, pincerna, à poculis, — *Poharnak*
 Propinator, praegustator, — *Etel ráj ital kostoló*
 Ferenlum, Missus, — *Taal etek*
 Comessalis, conuictor, cepulo — *Lakozo tars*
 Cupedim — *Druga es io iszi etek*
 Apophoreta, — *Olly poharok ki letaz lakodalom utan szabad el vinni az vendegnek.*
 Epulum — *Vendegseg*
 Epulari — *Vendegeskedni*
 Visceratio, — *Az szegenyeknek hus osztas*
 Scoparius seruus — *Sópró szolgál*
 Canistrum panariu — *Kenyeres tariznya*
 Ruscus vel ruscum — *Sóprának való vessző*
 Scopis, arum — *Sópró*
 Scobs, Sordes — *Szemet*
 Muscariu flabellum — *Legyesző*
 Flabellum paonium — *Panatok-bul csinált legyesző*

¹⁾ Sajtóhiba *Abrosz* h.

²⁾ *Olv. frustum.*

³⁾ *Olv. szűcs.*

Canistrum, corbis, eophinus, sporta, Calathus idem fere significant. — *Kosaar*
 Salinum — *So tarto*
 Buccella, Frustum²⁾ — *Darab kenyér*
 Offa — *Falat, remek*
199. Offa inseculata, iuruléta, — *Leben martot falat*
 Vinum dilutum — *Víztes bor.*
 Vinum merum — *Tiszta bor*
 Catinum, nus — *Etek hordo taal*
 Patina, scutella — *Fa taal*
 Patella — *Kis taal*
 Lanx — *Szelész³⁾ öreg on taal*
 Cochlear — *Kalán*
 Cochlearium — *Kalán tarto*
 Gabata — *Meely taal*
 Iurulentum — *Leues etek*
 Ius, Insculum — *Etek leve*
 Assum, tostum — *Sült*
 Frixum — *Raatot*
 Elixum, coctum — *Fő*
 Laganum, — *Laska, vajd sült turoos béles*
 Pastillus, — *Kerekded pankho, ezöröge*
 Rufus cibus — *Lenczye*
 Epulae — *Kesz etek*
 Caseus — *Sajt*
 Formella — *Turo*
 Puls — *Peep*

CVLINARIA SEV AD COQVI-
 nam pertinentia.

Culina, coquina — *Konyha*
200. Cocus, coquus — *Szakacz*
 Popina — *Varos konyhaia*
 Popino — *Varos szakaczya*
 Archimagiros — *Fő szakacz mester*
 Obsonator, dispen-ator, — *Sajtar*
 Ignis — *Tüz*
 Ignitabulum — *Tüzes szórzsam*

Encussorium¹⁾ — *Tüz kő útó szerzsam*
 Silex, lapis igneus — *Tüz kő vagy kőud*
 Focus, focius — *Tűzhely*
 Fuligo — *Korom*
 Caminus — *Kemenze*
 Infimbulum, Funarium — *Füstnek való ablak, kemény*
 Ligna acapna, — *Szaraz fák, ráj füst nélkül való fa ab a priuatiuo et zapros i, o, fumus, quasi sine fumo.*
 Lignum capnodes — *Füstölgy nyers fa*
 Calo, lignifer, xilophoros, — *Fa hordo*
 Torris — *Egő üszög*
 Ticio — *Füstölgy üszög*
 Pruna — *Eleuen szeen*
 Carbo — *Holt szeen*
 Fomes — *Taplo*
 Fanilla candens, Scintilla, — *Szikra*
 Cinis — *Hamu*
201. Lix, vt varro dicit, est cinis foci — *Hamu*
 Lixæ, — *Az kik főzni való vizet hordanak az konyhara, inde fiunt.*
 Lixo — *Vizben főzők*
 Lixinium — *Laj*
 Elixum — *Vizben főt etek*
 Follis, folliculus — *Fuuo*
 Sulpharatum, Fomenta sulphurea — *Keen gyertya*
 Bacillu, pruniceps — *Szeen foga*
 Coculum — *Reez sórpönyő*
 Sartago — *Sórpönyő*
 Caldarium, Abenu — *Íst*
 Lebes-etis — *Vas fazek*
 Abenulum — *Kis íst*
 Olla — *Fazek*
 Vrnarium, — *Aztal a konyhában kire vizet hordnak*
 Sítula — *Czyen²⁾*

Coneba, Trulla, alucolus, — *Valu*
 Hydria — *Viz hordo vider*
 Vrna, vrnula — *Viz merő nider³⁾*
 Orea — *Edeny*
 Orenla — *Kis edeny*
 Caecabus, operculu — *Födő*
202. Tripes, Chytropus, — *Harrom labu vas, az kin vizet hevitenek, vagy három labu serpönyő*
 Monoxilon — *Tekenő,*
 Alueg farinaris, — *Sütő, ráj dagazto tekenő*
 Guttus, Lecythus — *Olaios korso*
 Crater, craticula — *Rostely*
 Cratis ferrea — *Vas rostely*
 Veru — *Nyars*
 Veruculum — *Kis Nyarsaczka.*
 Tudicula — *Nagy főző kalán*
 Pixis, pixidula — *Szeleceze*
 Culter popinarius — *Szakacz kees*
 Cos — *Kasza kő*
 Acuere cultrum — *Keest elesiteni*
 Exterere acie cultri — *Idem*
 Nouacula — *Beretua*
 Mortarium — *Mosaar*
 Pistillum — *Mosaar törő*
 Mortarium cupreū — *Réez mosaar*
 Intritum, contritū, intrimentum — *Mosaarban törőt*
 Tyronestis — *Turo vaj sayt morzolo szerzsam*
 Piperatum — *Borsos etek*
 Alliatum — *Fog hagymas etek*
 Omphacium — *Egrees etek*
203. Sinapium — *Mustar magos etek*
 Mola, molendinum — *Malom*
 Mola manuaris, mola trusatilis — *Kezzel forgato malom*
 Mola miliaris — *Daralo*
 Mola osinaria — *Szamar forgato malom*
 Pila — *Külv kiben kölest törnek*
 Lapis molaris — *Malom kő*
 Furnum — *Sütő kemenze*

¹⁾ Az i helye az eredetiben üres.

²⁾ *Olv. cölé.*

³⁾ Sajtóhiba *vider* h.

Præfurnium — Sütő kemence
szaja
Pistrinum — Sütő haaz
Pistinarius, pistor, trix — Sütő
Lignile — Fa tarto haaz
Panifica — Sütő Aszszony
Panificium — Kenyer sütes
Clibanus succensus — Be gyutot
keméce
Infurnibulum, pala — Kenyer
hanyo lapat
Rutabulum, à prouendo igne —
Asag vagy pemet
Rutrum, ab eruēdo — Szen uonyo

AD PENVARIVM SEV PROM-
ptuarium spectantia.

Penuarium — Taar haaz, vagy,
eles tarto haaz
Cella penuaria, promptuaria, —
Idem.
204. Cellarius — Tár házzal biro
Pincerna — Kulczar
Promus, ma — Szaaar
Condu — Tár házban takaro
Penus — Tár házban takart eles
Salgama — Apro edenyben rakot
eles, egy mint borso, kasa, Len-
cnye, olay fúge etc.
Carnarium — Hus tarto haaz
Petaso, coxa, — Az vtollya ez¹⁾
disznonak
Succidia lardi — Darab szalonna
Sumen, est venter suillus infra
vmbilicū, cum ipsis vberibus, —
Az disznonak tölgyes hasa
Abdomen — Diszno hasia, kóuer²⁾
Axungia, aruina — Haay
Liquamen — Oluasztot haay
Butirum — Vay
Carinum — Dio olay
Oleum linarium — Len olay
Oleum oliuae — Fa olay
Lucanica — Appro harka, vagy,
kolbas

¹⁾ Sajtóhiba az helyett.

²⁾ Ertsd: kővére.

³⁾ Sajtóhiba Buza h.

Faliscus venter — Gómbóc
Sanguiculus — Veevós
Mel merum — Tizta meez
205. Fauum — Lepes mez
Saccarum — Nad mez
Ericum, ab erica frutice dictum
— Vad mez
Sal — So
Salsamentum — Sos hal
Muria — Sos víz, vaj, sos halnak
az visze
Insulsus — Sotalan
Ouum sorbile — Higan sült tik-
mony
Ouum durum, induratum, — Ke-
menyen vagy öregön sült tikmony
Vitellus — Tikmony szeek
Album albugo — Tikmony feiere
Irritū ouum, putre — Zaap tik-
mony
Hypenemium — Idem

AD GRANARIVM PER-
tinentia,

Granarium — Buzas haaz
Horreum — Czyár
Sytus, sine potius sinus — Buz³⁾
veróm
Clava pendula — Czeyep
Triturator — Buza nyomó Lo,
auaj ókór, vagy, Czeyéplő
206. Frumentū acerosum — Poly-
uas, Szoratlá buza
Pala, ventilabrum, — Szoro lapat.
Ventilator — Szoro
Cribrum — Rosta
Vannus — Vas rosta
Cribrum farinariū, subcerniculum,
— Szita
Sextarius — Szapu
Radius, hororium — Czyapo fa
Culeus, saccus — Saak
Saccus frumentarij — Gabonas
saak
Muscipula — Eger fogo

AD TECTVM PERTINENTIA.

Tectum — Haaz heiazattya
Turris — Torony
Arx — Vaar
Tegula, Imbrex — Haaz födel
Columbarium, pisterotrophium
— Galamb tarto
Loculamentū, — Galamb fezők-
nek valo hely
Columba miscella — Tarka galamb
Pipio — Galamb fi
Transtrum — Altal gerenda
Tectū domatum, planū — Föde-
letlen haz
Tibicines — Szaru fak
Tignum vel tigillū — Lecc
207. Capreoli — Kakas gerendak*)
Traps — Gerenda
Delicia, — Az haznak szegeletin
valo szaru fa
Canterius — Fű szaru fa
Imbrices, scandulae — Sindely,
vagy, heazni valo teglak
Tectum crustatum — Sindelyezet
haaz
Tectum stanneum, — Batokkal
heiazot ház
Te: arundineum — Náddal heia-
zot ház
Te: culmeum, stramineum — Szal-
maual heiazot ház
Te: fastigiatum — Hegyessen he-
iazot
Te: pectinatatum, — Ormozot heia
az haznak
Stillicidium — Czeyópóges
Gutta — Czóp ki meg le nem esöt
Stilla — Czeyóp
Subgrunda seu suggrunda. — Ez-
terha
Canaliculi seu aqualia, — Apro
czyatornak kiben az eső viz foly
az kutban
Tubuli, — Föld alatt valo reytek
czyatorna

Culmen, Fastigium — Haaz tetey
Scala-arum — Laytoria
Gradus scalarum — Laytoria fo-
gak
Coelidium — Keröngő garadicz
Contignatio — Rend haaz
Mutali, vel mutili — Koszoru fa
208. Asseres, seu tabulae — Desz-
kák
Coaptatio, tabulatio — Deszkázaz
Pauimentum tessellatū, — Rakot
padimontó
P. Radius — Öntéssel czinalt pa-
dimontom
Procesterium, pergula, — Mulato
fól haaz
Éxedra — Erkely
Pycnostylon — Setalo szoros hely
Canalis, aquae ductus — Czyatorna
Tegulae — Haz földni valo teglak
Sublaquear — Szaru fa
Velum — Vitorla az haz teteien

AD PVTEVM PERTINENTIA

Puteus — Aasot kut
Cauediam, canalis — Kut mellet
valo valu
Puteus displuniatus, — Kut, kibé
eső viz esöt
Puteus testudinatus — Be heia-
zot kut
Putearius — Kut aso
Puteus muscosus — Mohos kut
Cisterna — Czyatorna kut
Aqua puteana, putearia — Kut
viz
Aqua pluuiialis — Eső viz
Fons — Kut fő, forras
Aqua fluiatilis, fontanea, — Eelő
kut viz
209. Siphon, fistula, tubus, —
Czyatorna kiből az forras ki foly
Lingula, epistomiū — Idem
Srater*) — Szuaruany
Antlia — Viz merő saytar

*) A második szótag e-jének helye üres, úgyszintén az a-e is.
**) Helyesen stater.

Tollon, tollenon — *Kankalik*
 Trochlea — *Cziga*
 Funis ductorius — *Czigan iaro kótel*
 Harpax, harpago — *Katon valo horog*
 Mergus oris, hydria quam non nulli situlam vocant, vulgo tamen dicitur, — *Vödör, vagy merni valo edény*
 Hypogæum — *Meely veröm*
 Claustrum — *A malomnak az gattyá*

AD STABILVM SPECTANTIA.

Stabulum — *Istalo*
 Equile — *Lo Istalo*
 Bouile, bubile — *ökör Istalo*
 Oule — *Iuh akol*
 Caula, hara — *Dizno ool*
 Caprile — *Kecze akol*
 Hædile, agninum stabulum. — *Góddölye es Barany akol*
 Chenotoseion — *Lud ool*
 210. Gallinarium — *Tik ool*
 Ornithotrophium — *Az hol madarakat hiztalanak*
 Nessorophium — *Reeze ool*
 Saginarium — *Kettrees*
 Anarium — *Galamb kosaar*
 Armentum — *Barom czigorda*
 Grex minorum animalium — *Iuh vagy dizno nyaj*
 Stabulæ lithostrotum, — *Küvel rakot istalo*
 Stabulum glareosum, Sabulosum, Arenatum, — *Föuennyel töltöt Istalo.*
 Stabulum concameratum, fornicatum, curatum, testudinatum. — *Kö boltos Istalo*
 Præsepe — *Iaszoly*
 Fœnile — *Szenu tarto hely*
 Farrago — *Keuert*
 Magister stabuli — *Louasz mestör*
 Equiso, Agaso — *Kösz louasz le-geny*
 Locale — *Istalo beer*
 Palearium — *Folyua tarto hely*

Equitium — *Menes*
 Mandra — *Menes tarto szallas*
 Dromedario, Astureo, Gradario, — *Poroczka*
 Tollutarius vel Gradarius — *Ki szepön szödi fel az labat*
 211. Canterius — *Herelt lo*
 Caballus — *Kaczola, Kancza lo*
 Equuleus — *Cziko*
 Equulus — *Kisdét louaczka*
 Succursor equus — *Igető lo*
 Solea equestris, calcens equi, — *Patko*
 Gomphus — *Patko szeg*
 Clavis connectere — *Patkolni*
 Curulis equus — *Szekeres lo*
 Rhedarius, cisiarius equus, — *Koczis lo*
 Veredus — *Sebessen futó lo*
 Veredarius, vector — *Koczis, lo hayto*
 Carpentarius — *Kolyaban fogot lo*
 Vacerra — *A rud, a káhez az lonakak kötik*
 Furca, farcilla — *Vella*
 Fimus — *Lo ganey*
 Fimentum — *Rakias ganey*
 Rastelli, Rastrum — *Gereblye*
 Stramen, stramentum — *Szalma*
 Fœnum — *Szenu*
 Palea, Acus-eris — *Polyua*
 Strigil-lis — *Lo rakaro*
 Equatriba — *Az ki a louat vararia*
 Frænum — *Szabola,*
 Capistrum — *Kötő feek*
 212. Frontale, — *Homlokon valo ekenseg*
 Chamus — *Lanczos feek*
 Habena, retinaculum, Lorum, — *Gyöplő*
 Lupus lupatum — *Harapo lonak orvaban töt rostely*
 Calcar, stimulus — *Sarkantyú*
 Ehippium — *Nyerög*
 Ehippiarius — *Nyeröes lo*
 Ehippiatus — *Meg nyergelt*
 Cingula, læ, laterales — *Lo heneder*
 Equus desultorius, — *Kinek ezak szörin ülnek*

Desultor, — *A ki ezak szörin áll az louat*
 Stapes, stapedes — *Kengyel*
 Monile — *Bonczyok*
 Antilena, Antenna — *Szűgyelő*
 Postilona et postena — *Farmet-ring*
 Helcium, epirhediu — *Haam*
 Helciaria machinula, — *Haam fa*
 Clitellæ, — *Malha vaj Szamar nyereg*
 Asinus elitellarius — *Malhaudal meg terhelt szamar*
 Cingulæ laterales — *Hámnak Ist-raugia*
 Helciarius equus — *Hamos lo*
 Mantica — *Izák*
 Mantica vintica — *Vtra valo izák*
 213. Dorsualæ, stragulum — *Pok-rocz, Ponyva*
 Bulga, — *Kótecs malha. Süt sacculi scortei ad ferenda numismata, sine alia ad iter necessaria.*
 Hypopera, — *Gyászú kiben penzt tartanak*

BALNEVM CONCERNENTIA

Balneum, balneæ, arum — *Füddő*
 Balneum aquarum medicatarum — *Gyógító¹⁾ heu víz*
 Balneum sudatoriü — *Göz füddő*
 Thermae — *Termeszett szöröt valo heu víz*
 Balneator — *Füddős*
 Capsarius — *Ruka örző*
 Mediastinus, — *Füddő haaz törlő szolga*
 Vrnarium — *Desa vagy veder tarto haaz*
 Apodyterium, spoliatorium — *Le vetkösző haaz*
 Succinatorium, subligaculum, semineuetium, — *Berhe*
 Linteum — *Lepődő*

¹⁾ Oly. gyógyító.

²⁾ Sajtóhiba præfurnium h.

³⁾ Ertől zálogozás.

Laconicum, Hypocaustü, vaporiariü — *Göz füddő haaz*

214. Dictum Laconium equod Lacones peculiariter vterentur. Est enim Laconium fornacula ex terra et tegulis mammatis addito amento vel potius tomento concinnata, que in cluso igne, per spiracula parua calefacit per præfurnium²⁾ Laconici.

Heliocaminus, — *Az napra feküdü szoba*

Præfurnium, est os furni, — *Kemenze szala*

Solum, Labrum — *Füddő kád*

Frietio — *Törles vaj vakaras*

Strigilecula — *Törlo küvel törlök a szennyet az testrel*

Strigmentum, Sordes que ex corporibus raduntur.

Apoxeon — *Törlo szolga*

Pumex, — *Taytekból valo küvel törlöknek*

Psycrolutron — *Hideg víz füddő*

Guttus, — *Vekony es szoros nyaku korso*

CONTRACTVVM APPELLATIONES.

Emtio — *Vetel*
 Venditio — *Arulas, el adas*
 Donatio — *Aiandekozas*
 Permutatio — *Cziergales*
 Mutuatio — *Kölezgön adas*
 Versura, — *Egy adossagból ki menekedni, es masnak adossa lenni*
 Accomodatio, — *Idoig valo oda adas*
 215. Locatio — *Háznak beerben adása*
 Pignoralio — *Szalagozas³⁾*
 Conductio — *Berben el adot háznak meg fogadása*

Fideiussio — *Kezesseg*
 Tutela. — *Tutorsag, vagy rea bi-
 zot marhanak otalmazasa*
 Emo, cæmo, redimo, mercor, vendo,
 diuêdo, distraho, venio, loco, loco,
 æstimo, indico, liceo, licitor, con-
 stat, valet, hæc ferè sunt con-
 tractuum appellationes.
 Licero in voce actius significat
 idem quod venum exponere. —
Aarossa tenni. Et est venditoris.
 Tanti liceo. — *Ennyen tartom*.
 Quanti liceo. — *Menin tartod*.
 Parui. — *Nem sokon*. Licero autem
 in voce passiuus est emtoris, et
 significat certum præcium pro re
 venali dare, vt: tantum liceor vel
 licitor. — *Ennit adok érte*.

TEMPORIS ET PARTIVM
 eius significationes.

Tunc — *Akkor*
 Cum — *Mikoron*
 Dum — *Mig*
 Pridem — *Ez minap*
 216. Iam dudum — *Regtül fogua*
 Iam inde — *Immar ettül fogua*
 Iam olim — *Regenten*
 Olim iam — *Immar regön*
 Aliquandiu — *Valamen ideig*
 Ante hæc — *Ez elöt*
 Post hæc — *Ez utan*
 Antea — *Ennek elötte*
 Postea — *Osttan*
 Nudiustertius — *Ez elötharmad nap*
 Nudius quartus — *Negyed nap*
 Pridie — *Ez elöt való nap*
 Perendie — *Holnap utan*
 Postridie — *Masod nap utan*
 Quotidie, singulis diebus. — *Min-
 den nap*
 Pridem — *Ez minap*
 In dies et in diem — *Naprul
 napra*

Quot modis — *Meni keppen*
 Quoties — *Menizör*
 Toties — *Ennizör*
 Diluculo — *Io reggel*
 Crepusculo — *Estuennyen**
 Quotisper — *Meni ideig*
 Tantisper — *Enni ideig*
 Quovsque, vsque — *Meddig*
 Huc vsque — *Eddig*
 217. Deinde — *Ennek utanua*
 Dehinc — *Ettül fogua*
 Huc — *Idé*
 Illico, statim, continuo, confestim,
 — *Mingyart*
 Subito — *Hirtelen*
 Propediem — *Rövid nap*
 Quam primum. — *Mihelyen, vaj
 mentül hamarab*
 De improviso, Eximproviso. —
Hertelen
 Nonnunquam — *Neha neha*
 Iterum — *Ismeglen*
 Dumtaxat — *Czyak*
 Serò, tardè — *Késön*
 Heri — *Tegnap*
 Hodie quasi hoc die — *Ma*
 Cras — *Holnap*
 Mane — *Reggel*
 Prima luce, primo diluculo, ante
 ortu solis, summo mane — *Io
 hajnalban*
 Meridie — *Declben*
 Tempori — *Alkoholatos idöben*
 Ad græcas calendæ, nunquam —
Soha
 Tempus — *Idö*
 Occasio — *Alkoholatosag*
 Aeternitas. — *örök idö*. Sempiternum**)
 218. Seculum spacium 100 an-
 norum esse dicit Festus vel alias
 longu tempus. — *Egy ember
 nyom, Szaz esztendő*.
 Lastrum, Quinquenniü, Olympias.
 Significat etiam Iastru prima

*) Az 1597. évi kiadásban: *estennyen*. Vö. NySz. *estennen*.

***) Sajtóhiba *sempiternum* h.; egyébiránt a latin szó a következő sor-
 hoz tartozik.

significatione habitacula ferarum.
 quæ sic, per Andiphrasin dicta
 sunt, quasi minime lustrata, præ-
 terea quoque Ipanaria sic di-
 cuntur, h. e. domy meretricia.
 Vsurpatur tamen pro quingue
 annis. — *Ott esztendős*.

Aeuum tempus et metas longa siue
 perpetua.

Quinquennalis, quod fit quinto
 quoque anno. — *Az mi mindön
 ötöd esztendőben elő kerül egyzör*
 Quadriennalis. — *Az mi nejed esz-
 tendőben kerül elő*
 Biennalis. — *Az mi mindön masod
 esztendőben elő iü*
 Quinquennis, quinq — *Öt esztendő*.
 Quadriennium — *Negy esztendő*
 Quadrimum. — *Nej esztendő*, dimi-
 nutiuü eig quadrimulo
 Trienniü. — *Harö esztendő*.
 Triennalis — *Az mi három esz-
 tendőben kerül elő egyzör*
 Trimus — *Harom esztendős*
 Biennium — *Keet esztendő*
 Bimus — *Keet esztendős*

219. Hinc sunt illa derivata. Bi-
 matas, trimatus, quadrimatus, qui-
 matas i. e. spacium vel ætas 2 3 4 5
 annorum. Idem autem iudicium sit de
 ceteris similibus, vt sunt: Sexennium,
 septennium, octennium, nouennium,
 decennium, ultra hoc dicendum erit,
 vndecim anni, duodecim anni (Pe-
 riphrastricè) tempus vndecim vel
 duodecim annorum. Sic quoq ad-
 iectiuus, Sexennis,* septennis, octon-
 nis, nouennis, decennis, quæ tamen
 minus vsitata sunt.

Annus — *Esztendő*

Ab an, i. e. circum, et nando, i. e.
 fluendo. Vel ab *annus* inusitato, quod
 annum græcis significat, Græcis *αν-
 νος* ab *αν* i. e. in, et *νω* ipse. huc
 alludit Virgilius. Atq; in se sua per
 vestigia voluitur annus.

*) Sajtóhiba *Sexennis* h.

***) Sajtóhiba *inanimatis* h.

Anniculus — *Esztendős*

Anniculus non tantu dicitur de ani-
 matis vt animal puer, vitulus, agnus:
 sed etiam de inanimatis***) vt anni-
 culum vitium. Porro id anniculum
 dicitur, quod annum quidem nun-
 dum excessit sed iam tamen ferè
 compleuit.

Annus dicitur, qui totum annum
 durat, item quod fit singulis an-
 nis, vt: annus proventus. —
Esztendön kent való iüvedelem
 Anna pensio — *Esztendei fizetes*
 Annuatim — *Esztendönkent*
 Quotannis i. e. singulis annis —
Mindön esztendőbè
 Quotennis — *Hany esztendős*
 Biennis — *Keet esztendős*
 Triennis. — *Harom esztendős*.
 220. Quoteni — *Hanyan*
 Bini — *Ketten ketten*
 Terni — *Harman harman*
 Sesquiannus — *Mas fel esztendő*
 Semiannus — *Fel esztendő*

Semi simpliciter ex *ἡμισ* græco et
 dimidietatem alicuius rei significat.
 Significat talem esse, quale ei ad-
 ditus in compositione vt: Seminu-
 dus, semimulier, semihora, semica-
 per, etc.

Semestre etiã dicitur. — *Fel esz-
 tendő*. Hinc
 Quinquimestris — *öt holnap*
 Quadrimestris — *Negy holnap*
 Trimestris — *Harom holnap*
 Bimestris — *Ket holnap*
 Annosus — *Esztendős, Idös*
 Mensis — *Holnap*
 Ianuarius, erat in tutela Iani, cui
 signum est Aquarius. — *Bodog
 aszszony haur*.
 Februarius, hic mensis erat in
 tutela Neptuni, cui signum est
 Piscis. — *Bágt elő ho*.
 Martius in tutela Mineræ, signum
 eius est Aries — *Bágt mas ho*.

Aprilis in tutela Veneris erat, signum eius est Taurus — *Szent György¹⁾ haza*
 Maius Apollini, signum Gemini, — *Pünköszt ho.*
 221. Iunius Mercurii, signum cancer, — *Szent Iuan ho*
 Iulius Ionis, signum Leo, — *Szent Iakab haza.*
 Qui etiam Quintilis olim à Romulo dicebatur.
 Augusto Cereri,²⁾ signū virgo, — *Kis asszony h.* Hic quoque olim dicebatur Sextilis, quod sextus sit à Martio qui mensis erat anni initium.
 Septembris Vulcano signum Libra, — *Szent Mihály ho.*
 October Marti, signum Scorpio, — *Mind Szent ho.*
 Nouember Dianæ, signum Sagittarius, — *Szent Andras ho.*
 December Vestæ, signum Capricornus, — *Karacson ho.*
 Septimana, Hebdomada, — *Heet.*
 Dies Solis, dies Dominicus, — *Vasar nap Vr napia.*
 Dies Lunæ qui et feria prima dicitur, — *Heet fü*
 D. Martis, feria secunda, — *Ked*
 D. Mercurii feria tertia, — *Szerda*
 D. Iouis feria quarta, — *Czyótörtök*
 222. D. Veneris feria quinta, — *Peetek*
 D. Sabbathi, Saturni, feria sexta, — *Szombat*
 Dies — *Nap*
 Dies festus — *Innep nap*
 Feriæ — *Innep napok*
 Dies operosus, profestus — *Köz nap vagy dolog tenő nap*
 Dies vigiliæ — *Innep nap esti*
 Dies Bacchanalici — *Farsang*
 Lupercales dies colere, — *Farsanglani*

¹⁾ Sajtóhiba György h.

²⁾ Az i helye üres az eredetiben.

³⁾ Sajtóhiba keduet h.

Bacchari, — *Io keduet³⁾ vèni s. egy egralni*

Dies consecrationis templi, dedicationis templi, Encenitæ, cõsecratio templi, — *Egy ház napia*
 Dies supplicationū — *Kereset iaro nap*
 Quadragesima, Iehaniū, carnispriniū — *Büyt*

Paseha ab Hebræo pasach i. e. transit, Inde pasach grecis πάσχα festum Iudeorum; in memoriam, quod preterijt Dominus ædes filiorum Israel, et non percussit primogenita eorum.

Hodie vulgo dicitur, — *Husuet.*
 Ascensionis dies — *Aldozo nap*
 Pentecosta — *Pünkösöd*
 D. Natiuitatis Christi, — *Karacson napia*

Hora, hinc nostram — *Ora*

223. Sesquihora, i. e. hora et media, — *Mas fel ora*

Semi hora — *Fél ora*

Hornula, Hornucula — *Kis ora*

Horologiū, — *Toronyban valo mutató ora*

Momentū, Nietus oculi, — *Egy szem pillantás*

Nieto à ninoe inde conuino i, e. signum oculis do, alterutrum claudendo vel vtrūque, — *Szem hungorítás*

Vor — *Tauaz*

Aestas — *Nyaar*

Autumnus — *Osz*

Hyems, Bruma — *Teel*

Brumalis, Hyemalis — *Teli*

Hornus, na. num, huius anni, — *Ez idei*

Hornus, ab hic et annus, idem est quod huius anni, vel quod etatem vnus anni non excessit, inde nat: Hornotinus, quod ferè idem significat huius vel vnus anni. Serotinus i. e. quod est ferè in fine vel in calce anni.

Hornæ fruges — *Ez idei gabona*
 Hornum, vinum — *Ez idei bor*
 Nox — *Egyel, Eeczaka*

Prima fax, — *Gyertia giutas korban valo idó*

Concubium tempus, cum itur cubitū — *Le felkõnni valo idó*

Nox intempesta, tēpusante mediam noctē, — *Keső Ey*

Nox media — *Egy fel.*

Crepusculum, tempus illud dicitur, ante

224. ortum solis, aut ipsius vesperi, vt enī⁴⁾ dicitur: Litéras scripsi ipsius diei crepusculo intelligimus nos scripsisse in vel post auroram, cum verò, crepusculo noctis i. e. vergente iam sole ad vesperū vulgo, — *Sötet haynal*

Aurora — *Haynal*

Diluculum, summum diluculum — *Io haynalban, reggel*

Tempus matutinum — *Reggeli idó*

Luceseit, dieseit — *Virrad*

Vesperascit, nocteseit — *Estueedik*

Adesperascit, Inesperascit, vesperat, — *Idé.*

Meridies — *Deel*

Vesper, ra, rum, vespere, serū diei, — *Estue*

Mox⁵⁾ imminet, nocteseit, — *Sötedik*

Dinoctiū, binoctiū — *Ket estue*

Trinoctium — *Harom estue*

Quadrinoctium — *Negy estue*

Noctunium — *Vn Hold*

Plenilunium — *Hold tölte*

Noemenia — *Hold fötta⁶⁾*

Zodiacus — *Nap hossza*

Sesquidies — *Mas fel nap*

Sesquimensis — *Mas fel holnap*

Annus bissextilis — *Nap szökő estendő*

Aestiuus, a, um — *Nyar*

225. Aestus — *Heuseg*

Menstruus, a, um — *Minden holnap*

Menstruum opus — *Egy holnap*

Octiduanū opus — *Nyolczad napi munka*

Strena, natalitiū munus, — *Száletesnek aiandela*

Dies natalis, — *Száletes nap.*

Angaria, — *Ketel⁷⁾ valo szolgálat,*

vel vt illi volunt, — *Kantor⁸⁾ h. e. Harom holnap*

Didactrum — *Tanításert valo beer.*

AQVARVM APPELLATIONES.

Mare, Aequor, Fretum, Pontus, Salum, Pelagus, Reauus⁹⁾ — *Alut tenger*

Láttus — *Part*

Ripa — *Az partnak felső része*

Fons fistularis — *Czienes¹⁰⁾ kut.*

Aquæductus, Rinuo — *Folias, patlak*

Riuulus — *Patakocza*

Flumen, fluius, Amnis, — *Folio víz*

Gurges — *Örveny*

Palus, dis, Lacus — *Allo to*

Vadum, — *Az víz az hol cziékely es által mohetni Gaazlo.*

Rhenus, fluius Germaniæ, — *Rhen víz*

Danubius, Ister — *Duna*

Rabus — *Raba*

¹⁾ Oly. cum.

²⁾ Így az 1597. évi kiadásban is; talán sajtóhiba Nox h.

³⁾ Oly. fötta = fogya.

⁴⁾ Erted könyvel.

⁵⁾ Vö. NySz. Kantor.

⁶⁾ Sajtóhiba Oceanus h.

⁷⁾ Oly. eséce.

226. Vagus — *Vaag*
 Gemmatus fluuius — *Giöngyös víze*
 Tibiscus — *Tisza*
 Samusius — *Szamos*
 Sauns — *Szana*
 Drauns — *Draua*
 Marisius — *Maros*
 Chrysus — *Körös.*

DE VESTIBVS.

Vestis — *Ruha*
 Vestimentum — *öltöző ruha*
 Vestitus — *Ruhazat*
 Tunica breuis — *Dolmány*
 Manica, — *Dolmány vag' felső ruha via*
 Tunica longa, vestis muliebris, — *Szoknia*
 Talaris tunica — *Bokaig valo ruha*
 Toga — *Felső ruha*
 Pallium — *Palast*
 Amiculum — *Vallig valo palast*
 Amiculum collare — *Nyakbá vető palast*
 Fenula — *Köppönieg*
 Chlamys-dis, — *Hoszezu kintós*
 Ephestris-dis — *Panczel imög*
 Vestis cymitalis — *Cziómöllyet ruha*
 Vndulata — *Habos cziómöllyet*
 227. Vestis sericea — *Seliem ruha*
 Vestis damascena — *Kamuka ruha*
 Pannus Attalicus — *Atlacz*
 Petia panni — *Egy veg poszto*
 Sericum villosum — *Bótos seliem*
 Carmasinü, — *Karmasin színö poszto mint az saia¹⁾*
 Quisquiliata vestis — *Skariat.*
 Vestis acupieta — *Iratos ruha*
 Vestis lineä — *Len ruha*
 Vestis lanea — *Giapiuból szót ruha*

¹⁾ Vö. NySz. saja.

²⁾ Sajtóhiba *aranyos* h.; így az 1597. évi kiadásban.

³⁾ Oliv. *gyötes.*

Vestis lugubris — *Giasz ruha*
 Pulla vestis — *Idem*
 Vestis plicata, implicata, in rugas cōtracta, — *Ranczos ruha, köt meg ranczoltanak.*
 Plicea — *Rancz*
 Palla — *Aszszony ébernek valo talpig erő palast*
 Reticulum, — *Fő kőbő halo, kiben takariak az hatat*
 Capitium, — *Cziafrang.*
 Attalicu vestes, — *Aranies²⁾ barszong ruhak*
 Vittä — *Fő kőbő*
 Galerus, Petasus — *Kalapös pap süeg*
 Collarium — *Fodros galler*
 Fimbria — *Pörem*
 Pannus subducticiö — *Belleni valo poszto*
 Syndon — *Gyölöz³⁾*
 228. Rica — *Fatrol*

Rheno, — *Mezítelen ködmen, que vox à Græcis fluxit, qui oues appellant özvas.*
 Castula — *Szokniaezka*
 Indusiü, Carnisia, Interula, subucula, — *Ymög*
 Cyclas-dis — *Rokolia*
 Supparum — *Suarez*
 Succinctoriü, Căpestre, Perizoma, — *Gatya*
 Calige — *Nadrög*
 Tibiale — *Horisnia*
 Fasciæ crurales — *Terd kőbő*
 Calopodium, calceö ligneus, Caio, — *Fa lab*
 Solea, — *Solia, kinek sarka nincz*
 Panthophila — *Posztoual bellät solia*
 Cothurnö, calceö obliquus, — *Cziczma*
 Soccus — *Kapeza*
 Pero — *Boezkor*
 Ocrea — *Szekernie*

Calceus, — *Saru*
 Corigia, — *Saruszj*
 Ligula — *Szalak¹⁾ szj*
 Chirotheca — *Kesztjtü²⁾*
 Cingulum, Zona — *Ez³⁾*
 Baltheus — *Parta éö*

DE LIBRIS.

229. Colex est multorum librorum accruus, — *Sok reezben valo könyv.*
 Liber volumen — *Könyv*
 Libellus collectaneorum, — *Sok fele dolgot kiben irnak*
 Litera, Elementum — *Egy bötü*
 Diploma — *Fejedelem pötséti alat valo level*
 Quietantia — *Menedek level*
 Syngrapha, plurium hominü manus, — *Sok embereknek kezek irasok*

VENTORVM NOMINA.

Tempestat — *Szelesesz*
 Procella, ventosus — *Szeles*
 Turbo — *Forgo szel*
 Eurus ventus principalis ab ortu flans, eius collaterales⁴⁾ sunt Subsolanus et Vulturinus, — *Nap keleti szelek.*
 Zephyrus, collaterales eius sunt Circius et Faunius est ventus flans ab occasu, — *Nap eneszeti szelek.*
 Auster à meridie, eius collaterales sūt, Notö Aphricus — *Déli szelek*
 Aquilo à Septentrione, collaterales sunt Boreas et Corus, — *Föl északi szelek*

230. LOCORVM NOMINA.

Regio — *Tartomány*
 Insula — *Sziget*
 Prouincia, — *Fejuerrel vet tartomány*
 Patria, natale solum — *Embernek hazaja*
 Eremitus, solitudo — *Pusztá, kietlen*
 Eremita — *Kietlenben lako remete*
 Comitatus — *Var megye*
 Comitia — *Orszag gyülese*
 Nemus, Luceus — *Berek*
 Saltus — *Gyakor erdő, liget*
 Saltuarius, Syluarius — *Erdő kerülő*
 Mons — *Hegy*
 Collis — *Halom*
 Tumulo, tumor terræ — *Domb*
 Colliculus, — *Halmocska*
 Vallis — *Fuölgy*
 Conuallis — *Igyenes fenekő völgy*
 Vallum — *Lator kert*
 Agger — *Töltes*
 Campus, planicies — *Szeles mezö*
 Ager, Rus — *Mezö*
 Aruum — *Szantani valo mezö*

REGIONVM, TERRARVM, GENTIUM et Ciuitatum nomina.

231. Hungaria, Pannonia — *Magyar ország*
 Transylvania — *Erdely ország*
 Cisalpina — *Hauas al földé*
 Gallia — *Francia ország*
 Germania, Teutonia — *Nemet ország*
 Italia, Latium — *Olasz ország*
 India — *Sido ország*
 Græcia — *Görög ország*
 Morania — *Morua ország*

¹⁾ Értsd *szalag.*

²⁾ Talán sajtóhiba *kesztjtü* h.

³⁾ Értsd *öc.*

⁴⁾ Sajtóhiba *collaterales* h.

Bohemia — *Czich ország*
 Dalmatia, Sclauonia — *Tot ország*
 Illiria, Croatia — *Horuat ország*
 Moldavia — *Moldua ország*
 Polonia — *Lengyel ország*
 Cumania — *Kun ország*
 Iberia, Hispania — *Spaniol ország*¹⁾
 Sarmatia — *Sarmatak tartománya*
 Silesia — *Slesia tartomány*
 Saxonia — *Felső német ország*
 Thracia — *Racz ország*
 Ruscia — *Oroszország*
 Pruscia — *Pruzs ország*
 Moschonia — *Muszka ország*
 Aethiopia — *Szerectien ország*
 Hunnus, Hungarus — *Magyar*
 Germanus, Teuton — *Nemeth*
 232. Croatia, Dalmata — *Horuat*
 Sclausus — *Tot*
 Rascianus, Trax — *Racz*
 Bulgarus — *Bolgar*
 Cumanus — *Kun*
 Bohemus — *Czich*
 Valachus — *Olah*
 Carinthiacus — *Kranicz*²⁾
 Italus — *Olasz*
 Philistenus — *Lász*
 Saracenus, Aethiops — *Szerectien*
 Saxo — *Szasz*
 Sienlus, Siculi — *Szekeliek*
 Getae, Tartari — *Tataarok*
 Polonus — *Lengyel*
 Hispanus — *Spaniol*

Iudeus, Hebraeus — *Sido*
 Graecus — *Görög*
 Latinus — *Deák*
 Venetia — *Venezze*
 Vienna — *Becz*
 Pisonium³⁾ — *Pöszny*
 Graecia — *Gerceez*⁴⁾
 Tyrnauia — *Nagy szombat*
 Iaurinum — *Nagy győr*
 Comarinum — *Komarom*
 233. Strigonium, ab Ister et garum. — *Esztergom*
 Visogradum — *Misograd*⁵⁾
 Alba regalis — *Szekeş feier var*
 Buda — *Buda*
 Quinque Ecclesiae — *Pecz*
 Naudor alba, Belgradü, — *Naudor feier var*
 Varna — *Varano*
 Hadrianapolis — *Drinapol*
 Constantinopolis, alius Bizantiü, — *Constantinápoli*⁶⁾
 Laicionia — *Löczye*
 Fragopolis — *Eperies*
 Cassoua — *Kassa*
 Tyropolis — *Keszmark*
 Sepasium — *Szepes var megye*
 Agra — *Eger*
 Debrecinum — *Debreczen*
 Neopolis — *Váras*
 Nicopolis — *Nicapol*
 Macheropolis — *Fegyvernek*
 Aegopolis — *Kecskemét*
 Mercantiopolis — *Szerda hely*
 Sabaria — *Szombat hely*
 Varadinum — *Varad*

¹⁾ Sajtóhiba *ország* h.

²⁾ Így valamennyi kiadásban. A csehkel bővítettekben (1629., 1641.) csehül is *kranec*. Szikszaiból átvette a szót MOLNÁR ALBERT, s innen KRISZTÓF. Eredetére vö. MIKLOSICH, Slav. Elem. és. ASHÓTH, Orosz akad. Izvestija VII, 4, 290.

³⁾ Sajtóhiba *Pisonium* h.

⁴⁾ Értsd *Græcz*.

⁵⁾ Valamennyi kiadásban *m*-mel, SZIKSZAI nyomán MOLNÁR ALBERT-nél is. Szerintem sajtóhiba, lásd bevezetés 16. lap. Ugyanígy HELTAINÁL és VERREWCZINÁL.

⁶⁾ 1593. évi kiadás: *Constantinápol*, 1597. évi: *Constantinápolj*; vö. ÉRDY-KÓD, 301; *Constantinápol*, MURMILLIUS; *Constantinápol*, PESTHY, Nomencl. 1538, 1568; *Konstantinápolj*, CALFPI, 1590; *Konstantinápolj*, A cz. ujításra vö. Sokféle IV, 231. Magy. Kurir 1805, II, 812, 813, Nyr. 23: 112, 579.

Riuulipum — *Nagy banya*
 Claudiopolis, Clausenburgü, — *Kolozs var*
 Alba Iulia — *Gyda feier var*
 Cibinium, — *Szeben*
 234. Corona — *Brasso*
 Agoripolis — *Vasár hely*

DE VARIIS TITVLIS EPISTOLARUM, Item curialium seu forensium vocabula.

Prorogatoria — *Haltadék level*
 Iudicialis — *Szólító level*
 Indicionalis, — *Szek level raj bírság*¹⁾ level
 Reambulatoria — *Hatar iaro level*
 Prohibitoria, Inhibitoria, — *Tiltalom level*
 Donationalis — *Adományról való* le.²⁾
 Priuilegiatoria — *Ok level*
 Indictoria — *Egy ház tilalom le*³⁾
 Diuisionalis — *Ostias level*
 Euocatoria — *Himatal level*⁴⁾
 Quietantia, expeditoria — *Menedék level*
 Obligatoria, — *Adosság level*
 Fassionalis — *Vallás level*
 Statutoria, siue Introductoria, — *Értető level*
 Inquisitoria — *Tudakozó level*
 Testimonialis — *Bizonság level*
 Indulgentionalis — *Esküsről való* le:
 Impignoratoria — *Zalagos level*
 Proclamatoria — *Föl kiáltó level*
 Protestatoria — *Tudományról való* le:
 Praeceptorial, Mandatum, — *Paranczió level*:

135.) Cōventionalis, compositio-
 nalis, — *Alkua le*:
 Priuilegiü, Haereditatoria, — *örök-
 segről való level*
 Patrimonium, — *örökség*.
 Telouiatoria — *Vamra. való level*
 Interrogatoria — *Kérdző level*
 Supplicatoria — *Könyörgő level*
 Salus conductus — *Szabad iaro level*
 Commentatoria — *Czere level*
 Diploma — *Oldozó level*
 Martyrion — *Bizonság level*
 Venditionalis — *Arós level*
 Amicabilis, familiaris, — *Barat-
 ságos level*
 Protectionalis — *Otalom level*
 Latera gratiae — *Kegyelem level*
 Hostilis — *Ellenbízó level*
 Sententialis — *Sententia level*
 Conductoria — *Ket beczü level*
 Procuratoria — *Prokator level*
 Cōmmis inquisitio — *Bekes level*
 Citatoria — *Idező level*
 Donatoria, Donatio — *Adomány*
 Attestatoria — *Eskütő level*
 Confessionalis — *Gyontató level*
 Inductionalis — *Szek level*
 Ius canonicum — *Szent törvény*
 Paria libelli — *Vallásnak massa*
 236. Compulsoria — *Vallato pa-
 ranczyolat*
 Taxa — *Adó*
 Allodium maior — *Házhoz való föld*
 Arrestatoria — *Tarto level*
 Metalis — *Határ iart level*
 Homagium — *Ember ária*
 Pactatio — *Szerezttetés*
 Relatoria — *Válasz level*
 Actor — *Föl porós*
 In causam attractus — *Al peres*.

FINIS.

¹⁾ Itt a *bírság* = iudicium. A NySz.-ban *bírságlevel* nincs értelmezve.

²⁾ Értsd *level*.

³⁾ A NySz.-ban nincs értelmezve.

⁴⁾ Sajtóhiba 235 helyett.

⁵⁾ Olyan level, a mely kétoldalú, tehát szerződés.

INDEX. *)

- Aromata seu condimenta. 35**)
 Arborum nomina. 36
 Arborum partes. 39
 Arborum cultura. 40
 Arborum morbi: 41
 Ad Agrum pertinentia. 54
 Animalium terrestrium appellationes. 61
 Aetates hominum. 97
 Artium et noticiarum vocabula. 103
 Affectuum appellationes. 108.
 Arbor consanguinitatis. 119.
 Artificiorum appellationes. 132
 Artificum officinae. 142
 Armorum nomina. 155
 Ad Agriculturam pertinentia instrumenta. 56
 Affinitatem et cognationem significantia nomina. 114
 Aquarum appellationes. 225
 Balneum concernentia vocabula. 213
 ad Bibliothecam pertinentia. 190
 Corpora terrestria fossilia. 4
 Condimenta seu Aromata. 35
 Colorum appellationes. 108
 Coniugii nomina. 118
 Ciborum vario differentia: 144
 Currus cum suis partibus. 152. et 154
 Cubiculum cum suis partibus. 184
 ad Cenaculum pertinentia. 194
 Culinaria seu ad coquinam pertinentia. 199
 Contractuum appellationes. 214
 Conditionum diversarum appellationes. 129
 Cognationem et Affinitatem significantia nomina. 114
 Corporis Habitus. 95
 Civitatum nomina. 230
 Dimensionum, mensurarum, ponderum nomina. 100
 Domus et partium eius vocabula. 180
 Dignitatum saecularium. 126
 De Ecclesia et rebus Ecclesiasticis. 124
 Ecclesiasticarum dignitatum nomina. 122
 Excrementa et faeces diversarum rerum. 177
 Epistolarum tituli: 234
 Fructus ad pomarium pertinentes. 42
 Faeces et excrementa diversarum rerum. 177
 Figurarum et formarum nomina. 114
 Frumentinea vocabula. 33
 Gentium nomina. 230
 Gemmarum nomina. 6
 Ad Granarium pertinentia. 205
 Graduum vitae humanae appellationes. 129
 Herbarum nomina. 8
 Herbarum partes. 31
 Homo et partes humani corporis. 83
 Habitus mulierum. 186
 Insectorum appellationes: 69
 Liquidorum nomina. 7
 Liqueores concreti. ibidem
 Legumina diversa. 33
 Ad Lacum pertinentia. 59
 De Libris. 228
 Locorum nomina. 230.
 Meteora ignita. 2
 Metallorum nomina. 5
 Magistratum nomina. 128.
 Mechanicohaum (sic!) nomina. 132
 Mensurarum et ponderum nomina. 100
 Machinarum bellicarum genera. 154
 Ad Militiam pertinentia vocabula. 157
 Morborum appellationes. 160
 Morbis diversis aëctorum appellationes. 174
 Mulierum habitus. 186
 Navigiorum diversa genera. (sic!) 178
 ad rem Nauticam spectantia vocabula. 179
 Officina artificum. 142
 Odorum appellationes. 112

*) Az 1597. és 1619. évi kiadásban magyarul is vannak közölve a fogalomcsoportok ezímei, s ezért magyar szótmutató is van.

**) A számok az eredeti kiadás lapszámait; megjegyzem, hogy az eredeti sajtóhibáit itt is megtartottam.

- ad Pratum pertinentia. 58
 Piscium appellationes. 79
 Panes et placentae diversi generis. 147
 Poenarum et suppliciorum genera. 159
 ad Pomarium spectantia. 263
 ad Promptuarium pertinentia. ibidem
 ad Puteum pertinentia. 208
 Partes vitis. 46
 Ponderum nomina. 100
 ad Poenarium spectantia. 263
 Radices esculenta vel ediles. 35
 Reptilium appellationes. 68
 Regionum nomina. 2
 Substantiae spirituales. 1
 Substantiae corporae caelestes. ibidem
 Substantiae corporae simplices. 2
 ad Sylvaum pertinentia. 60
 Saporum appellationes. 112
 Sonorum appellationes. 110.
 ad Stabulum spectantia. 209
 Saecularium dignitatum. 126
 Tormentorum genera. 154
 Terrarum nomina. 230
 ad Tactum pertinentia. 113
 ad Tactum pertinentia: 266
 Temporis et partium eius significantiones. 215
 Vitis partes. 46
 ad Vinetum pertinentia. 45
 ad Vinca culturam pertinentia. 49
 Vineaticae instrumenta. 50
 Vitium morbi. ibidem
 ad Vindemiam pertinentia. 51
 Vinorum genera. 52
 Voluerum appellationes. 72
 Vasorum appellationes (sic!) 149
 Vehiculorum diversa genera. 152.
 ad Valentudinem pertinentia. 176
 Virtutum et Vitiorum appellationes. 105
 Ventorum nomina. 229
 de Vestibus. 226

FINIS.

PRAEFATIO. *)

CLARISSIMO VIRO ATQUE PIETATE, ET DOCTRINA PRAESTANTISSIMO, illustris Scholae Saros-Patakinæ Rectori, Demetrio Kraccovio Transylvano, ejusq; ingenio, & eximia expectationis alumnis.

ANTE annos ferè tres, & viginti proposuit Nomenclaturam Latino-Ungaricam in celebri vestra Schola, doctissimus, & de Ecclesiis Christi optimè meritus vir, Basilius Fabricius Zikzovius, vita mox magno omnium bonorum cum moerore defunctus. Vidit enim, & probè intellexit, quàm utile, & necessarium sit tale quippiam in puerorum, & adolescentum discentium manibus versari. Sed non nisi anno decimo sexto post prelo scriptorio hic primum subjecta est, consilio, ut existimo, rara editione & vite integritate excellentissimi viri Casparis Pesthini, nuper apud vos cum ad clavum naviculæ Christi sederet, pià mortui. Placuit certo scio plurimis utriusque opera, & à

*) Ez a latin előszó az 1597. évi kiadás előszava. Minthogy ez SZIKSZAI FABRICIUS Szójegyzékére és a magyar szótárirodalomra fontos emlék, függelékül közlöm.

φιλομοσοία avidè est arrepta: illius quidem uti authoris, hujus vero uti promotoris laboris quondam Præceptoris sui. Ac antequàm in publicum typis daretur, multi sua manu descripserunt: inter quos ipse annis ab hinc decem in eadem Schola Collaborator, aliquot exemplaribus inter sese diligenter collatis, idem feci, cujus me laboris hactenus minimè pœnituit. Nullum enim scriptum hujus generis in nostris Scholis, proh dolor, antea laude dignum, quod viderim, extabat, magno sanè discentium impedimento, & incommodo, si Nomenclaturæ ejusdam Viennæ Austrig, anno Christi 1568 excusæ, cui lingua Ungarica tum noviter, cura Gabrielis Pesthini, literis Germanicis, nostris pueris difficilioribus quoque modo expressa, accessit, excipias rudimenta, quæ & paucis in his partibus visa, & non longe ante hanc nata. Cum autem huc promotus ad nostrum in docendo ordinem, & institutum Nomenclaturam aliquam multum requiri animadverterem, cœpi de nova editione, deficientibus prioribus cogitare, alia discentium animos diatrachere nolens. Ac in ea an aliquid præstiterim tum Lævor intelliget, cum hanc cum illis, quæ coincidunt, contulerit: quæ tamen & ipse à protocolo, uti etiam alia quædam, quod quorum exemplaria fuerunt proposita de suo aliquid, jactis primis fundamentis, addiderint, non nihil differunt. Cæterum vobis hanc opellam, in qua quæ adhuc desiderimus, fracta prima glaciè, longum hic foret dicere, offerre placuit, quod in eo Gynnasio primum hanc lucem Nomenclatura ista viderit, & vos optimè sciatis quanti hæc literaria studia debeant fieri. Deinde ut meam erga eam Scholam, seu educatricem, gratitudinem, hæc qualicumque tessera ostenderem. Libellus quàm sit utilis ad institutionem puerorum, & succrescentium facile intelligitis: ac optimè faciunt, qui hunc eis imponunt, ut sæpe legant, repetant, & ex memoria reddant. Dolendum tanti viri reliqua opera neglecta esse, exceptis tribus orationibus funebribus, seu Romæ natis, quæ ipso superstite publici juris facte, & nisi fallor, scripto quodam contra Lucam Agriensem. Duo in eo præter cetera impense semper miratus sum: innatam in docendo vim efficacem: & perseverantiam in eodem ad ultimum usque halitum vitæ suæ, in tanta discipulorum pervicacia, & ingratitude. Memorabile quod sæpe usurpasse fertur: Se nimirum tandiu in Scholis docturum, quandiu discipulos sit habiturus, qui numero Musas adæquent. Forti sit animo necesse est, qui hoc de se modo ansit spondere. Sed hic non licet longiorem de his instituere narrationem. De vita tam excellentis viri legi potest oratio tersa Georgii Cæsaris, etiam in Ecclesia Saros-Patakinensi in Christo*) ob-

*) Az 1619. évi kiadásban ez van: «anno 1586».

dormientis. Vos si non id quod à me, parvum enim id, sed quo animo, & maximam partem ex ejus promptuario, offertur, perpenderitis:

Nam genus, et proavos et que non fecimus ipsi,
Vix ea nostra puto.

in dextram partem omnia facile interpretabimini. Valeto. Debrecini Nonis Julii, Anni Christi 1597.

Vestri studiosissimus

*Emericus A. Ujfalvius.**)*

Ioannes Sturmus in epistola ad Henricum Schirnerum nonneg curig Prepositum.

Præter hoc totum inflectendū officium: illud alterum tibi etiam atq; etiam diligenter faciendum est: ut copiam sibi, atq; facultatem vocabulorum comparent: rerum earum omnium, quæ in quotidiano versantur usu: quæ sensibus hominum sunt explicatæ. Nihil videatur in corpore hominis: nihil in pecudibus: nihil sit in culina: in cella vinaria: in cella frumentaria: ad coenam quotidianam nihil afferatur: nihil in hortis conspiciatur herbarum, fruticum, arborum: nihil in Scholis sit usurpatum: nihil in bibliotheca: nihil in templis frequentatum: nihil in cælo sensus quotidie hominum moveat, quod pueri tui quoad ejus fieri poterit, non queant latino nominare nomine.

**) 1619. éviben «Emericus A. Sz. Ujfalvius».

SZÓMUTATÓ.*)

ablakesináló 132.
 ábrázat 85.
 ablak 195.
 ablak (deszkás — 195, füst
 nekvaló — 200, rostélyos
 — 195, üveg — 195.).
 abroncs 134.
 abrosz 197.
 acél 5.
 acélos 6.
 ács 132.
 Adám almája 87.
 adakozás 106.
 adakozó 106.
 adás (bérben — 215, el —
 214, kölcsön — 214, oda
 — 214.).
 adni 10, 118, 215.
 adó 236.
 adománylevél 235.
 adományról való levél 234.
 adós 214.
 adósság 214.
 adósság-levél 234.
 adott (el —) 215.
 ág 31, 32, 40, 41.
 ág (gyökér — 39, gyökéren
 nőtt — 40, oltvány —
 40, szőlővessző — 46.).
 agár 64.
 agármony 22.
 ágas 29.
 ágas-bogas 32.
 ágas-bogas szarvú 62.
 agg 47, 75.
 aggott (meg —) 46.
 ágú (két — 50, kiterjedt —
 40.).
 agy (kerék —) 154.
 ág 184.
 agyag (fejér —, vörös — 4.).

agyagú (fejér — 55.).
 ágyas ház 184.
 ágyék 88, 90, 165, 172.
 ágyéka-fájó 167.
 ágyékfájás 167.
 agykoponya 84.
 ágylepel 185.
 ágyú 154.
 ágyúattanás 111.
 ágyúszerszámartó ház
 143.
 agyvelő 84, 94, 95.
 agyvető 128, 184.
 a hol vö. hol.
 ajak 87.
 ajakú (nagy —) 87.
 ajándék 105, 118, 225.
 ajándékozás 214.
 ajtó 181.
 ajtó ül — 184, bállelt —
 182, kétfelé nyitó — 182.).
 ajtófélfá 182.
 ajtókilincs 182.
 ajtó meg 182.
 ajtónyíló 123, 181.
 ajtószark 182.
 ajtótamasz 182.
 ajtózár, — závar 182.
 akadozó szavú 131.
 akadozva 97.
 akarat 84.
 akarat (isten, — szabad —
 84.).
 akármí 80, 93.
 akarmi 172.
 akasztás (fel —) 159.
 akasztófa 159.
 a ki, vö. ki.
 akkor 215.
 akol (bárány —, gödölye —,
 juh —, kecske — 209.).

al (föv — 184, zászló — ja
 158.).
 al (Havas — földje) 231.
 alacsony 61.
 alajtó 181.
 alatt 52, 64, 89, 94, 95, 161,
 172, 183, 192, 207, 229.
 alázatos 96.
 áldozat 125.
 áldozónap 222.
 alélködés 168.
 alföld 90, 162.
 alföldje (Havas —) 231.
 alható (nagy —) 168, 175.
 alkalmas 217.
 alkalmatlanság 217.
 alkotmány 181.
 alkuvó levél 235.
 áll 75, 87, 174.
 állapodott (meg — 48.).
 állás (hajó —) 179.
 állat 67.
 állat (asszony — 91, 186,
 érző lelkes — 61, egy-
 szarvú — 67, lelki — 1,
 repeső lelkes — 72, szár-
 nyas — 72.).
 állat (vér —) 12.
 állatot 155.
 állatujafá 23.
 állhatatlanság 108.
 áll-kapeza 86.
 állni, állani 17, 33, 86, 193.
 álló 65, 158, 183, 197.
 álló (ajtón — 123, 181, fenn
 — 102.).
 álló bor 53.
 álló szőlő 47.
 álló tő 59, 225.
 alma 44.
 alma (apró birs — 43, birs

— 37, borizó — 44,
 eleve érő — 42, far-
 kas — 8, hegyes — 44,
 igen édes — 43, kemény
 — 44, kerekded — 43,
 leányeseesű — 43, mag-
 nélküli való — 43, mohos
 — 43, muskotály — 43,
 narancs — 35, piros —
 44, puha — 44, savanyú
 — 44, sömörköztű —
 43, telető — 43, vad —
 43.).
 almában esett féreg 70.
 almafa 38.
 almafa (vad —) 36.
 almája (Adám —) 87.
 almáskék ló 65.
 álm 168.
 álmához 165.
 alperes 130, 236.
 általgerenda 206.
 általmehetni 225.
 alutt tej 7, 147.
 alutt tenger 225.
 alutt vér 93.
 a mely, vö. mely.
 ampolna 124, 149.
 András (Szent — hó) 221.
 anagelika 10.
 angolna 80.
 angy 116.
 angyal 1.
 Antal (Szent — tüze) 171.
 anya 114, 115, 116, 117,
 120, 121, 122.
 anya (mostoha — 116, nagy
 — 115, szép — 120.).
 anyafü 15.
 anyamch (— apumdux) 69.
 anyaszentegyház 124.
 apa 115.
 apa (nagy —, szép — 115.).
 apáca 124.
 apátúr 122.
 apium (vizi —) 26.
 apró 39, 42, 73, 92, 135,
 156, 169, 173, 204, 207.
 apró bircalma 43.
 apró bojtortán 8, 15, 31.
 apród 128, 158.
 apró hurka 146.
 apró kárász 82.
 apró keszeg 82.
 apró lapu 19.
 apró mézes béles 149.
 apró piros alma 43.
 arany 5, 177.
 aranyföldfű 12.
 aranykupa 196.
 aranylánc 187.
 aranyos 6, 30, 134, 150, 227.
 aranyozni (meg —) 6.
 aranyozó 135.
 aranypénz 183.

aranyperesz 187.
 aranyszín 109.
 aranyszínű 110.
 aranytábla 183, 197.
 arasz 32, 100.
 árbozfa 37, 179.
 areza vö. oreza 85, 87, 92,
 99, 168, 175.
 arkangyal 1.
 arnyék (nyúl —) 9, 28.
 árnyékszék 186.
 árok 61.
 árokásó 144.
 áros 81, 215.
 áros (hal — 135, könyv —
 136, 190, olaj — 139, sör
 — 139, szél — 136.).
 áros levél 235.
 árpa 18, 34, 162.
 árpakása 146.
 árpa kenyér 148.
 árpaliszt 34.
 árpával érő körtvély 44.
 ártaalmas 70.
 ártány 62.
 árulás 214.
 árulás (rab —) 131.
 árulni 142.
 áruló 135.
 áruló (bor — 136, drágakő
 — 136, gyermek — 141,
 hús — 136, kenet — 139,
 könyv — 143, rab — 141.).
 árúszerező 138.
 árva 119, 130.
 árvasalán 24, 34.
 árvaléány-haja 10, 13.
 ásitás 110, 111, 172.
 ásní 41, 50.
 ásó 57.
 ásó (árok — 141, kút — 138,
 208, sír — 139.).
 ástott 208.
 áspis kigyó 68.
 asszony 12, 21, 25, 28, 29,
 91, 98, 99, 107, 134, 189.
 asszony (Boldog — hava
 220, esáskárné — 128,
 királyné — 128, kis —
 hava 221, meny — 118,
 özvegy — 119, sötő —
 203, szabad — 135, szövé
 — 135.).
 asszonyállat 91, 186.
 asszonyember 85, 91, 227.
 asszonyi 91, 98.
 asszony nép 186.
 asszonytermészetű 107.
 asszú figye 12.
 asszúgyümölcsartó ház
 183.
 asszú hering 80.
 asszú körság 169.
 asszúkörságos 175.
 asszú szőlő 48, 54.

asztal 64, 151, 183, 196, 197,
 201.
 asztal (fenyő —) 196.
 asztalgéartó 135.
 asztalgéartó műhely 142.
 asztalok 127.
 asztali (három — ház) 197.
 asztalvető 127.
 atlasz 185, 227.
 atracéll 11, 20.
 atracéllfű 11.
 atya 105, 107, 114, 116, 117,
 119, 120, 121.
 atya (hitves — 116, mos-
 toha — 116.).
 atyafi, atyafiú 115, 117,
 120, 121.
 atyafisten 1.
 avagy 6, 8, 10, 11, 12, 14,
 15, 16, 18, 22, 33, 41, 95,
 97, 99, 102, 103, 118, 146,
 152, 168, 173, 182, 183,
 194, 197, 205.
 az 95, 117.
 az az 94, 166.
 az az 166.
 az hol, vö. hol 79.
 az ki, vö. ki 69, 140, 159,
 167, 168, 172, 174, 180,
 184, 197, 201, 202.
 az mely, vö. mely 94, 95,
 118.
 az mi, vö. mi 142, 218.
 aztán, azután 159, 216.
 azag 203.
 bab 16, 32, 33, 34.
 bab (fött — 144, keserű —
 20, török — 28.).
 báb 188.
 bába 99, 138, 189.
 bábfeleg 71.
 bábfelelő fű 13, 14.
 bábuk (szar —) 79.
 bádóg 5, 207.
 baglya 56, 59.
 bagoly 75.
 bagoly (éjjeljáró füles —
 75, maeska füllő — 79.).
 bagolyborsó 14, 33.
 bájfű 20.
 bajnok 130.
 bajusz 87.
 bak 112.
 bak (szarvas —) 67.
 bakatorszőlő 48.
 bakkecske 63.
 bakszakállú fű 11.
 balinhal 80.
 balkeéz 89.
 bálványkép 124.
 bálványképfaragó 104.
 balzsamofa 31.
 balzsamofű 11.
 balzsamom-vize 23.

* A számok az editio princeps lapszámait, a melyek a szövegben *castagon* vannak nyomon. Egy-egy szó egy lapon esetleg többször is előfordul. — A szavak alakja rendezés a mai irodalmi. Nevezetesebb alakváltozatok azonban itt is fel vannak sorolva. — Az igékötés összetételek az igeül vannak felsorolva. A jegyzékbe sok nem valódi összetétel is mint czímző van felvéve.

bánó 135, 138, 139.
bántani 168, 174, 175.
bántás (kő —) 161.
bántatott (meg —) 96.
bántó (kő — bor) 53.
bánya (kő —) 143.
bányász 138.
bányász (kő —) 134.
baraczk 44.
baraczk (duráncai — 43,
44, tengeri — 43).
baraczkfa 38.
baraczkfa (tengeri —) 37.
barány 63.
barány (— akol 209, — ezim-
mer 145, — esecs 27,
jerke — 63, — hús 145,
szepő — 63, — üröm 8,
28).
barát 123, 124.
barátság 13.
barátságos levél 235.
barázda 56.
barázdailligetű madár 79.
barka (haltartó —) 59.
barkócska 39.
barom 60.
baromcsipő bogár 71.
baromcsorda 240.
baromlő bogár 70.
barompásztor 60.
barsony 189.
barsonyperemő 189.
barsonyruha 227.
barsonyszín 109.
barsonyszínű 22, 76.
barsonyvirág 9, 17, 23.
bátya 184.
bátok 5, 207.
bátya 115, 116, 117, 121.
buzsálkő 10, 22.
buzsárosa 21, 23.
Bécs 232.
becsű (két — levél) 235.
becsület 106.
becsültött 203.
becsültött 208.
behorgadt 92.
behunyás 172.
beka 69.
beka (tehenős —, tollas va-
ras —, zöld —) 69.
békafű 26.
békatenese 13, 20.
békatarasoly 10.
békés levél 235.
békesség 105.
békő 159.
bél 40, 44, 80, 87, 94, 195.
bél (gyertya — 125, 195,
telén — 195).
bélcszka 57.
bélóni 227.
béleit, vö. béllett.
béléndű 18.

béles 148.
béles (apró mézes — 149,
föld között sült — 149,
gombás — 149, bússal
töltött — 148, mákkal
sütött — 149, nyáron
sütött — 149, rétes —
149, serpenyőben sült —
149, túrós — 149, 199,
vékony — 149).
bélessítő 138.
bélessütő ház 149.
bélfejő 163.
bélfont 188.
béllett 228.
béllett ajtó 182.
bélőle 58.
bélpoklos 166, 175.
belső 40, 86, 88, 94, 171.
bélyeges ló 63.
bélyegsütő számszám 176.
bénia 96.
Benedek (Szent — füve) 17.
bér 215, 225.
bér (hajó — 179, istálló —
210).
bérbenadás 215.
berék 60, 230.
berokszató nátha 161.
berhe 213.
berillus 6.
berkenye 45.
berkenyefa 39.
berving 25.
beszéd 193, 194.
beszéd (kő —) 193.
beszélgetés 193.
besztercei szilva 45.
beteg 130, 143.
beteges 139, 176.
betegség 160, 161, 165, 166,
169, 170, 173.
betegség (rúszát — 171, sár-
viz — 165).
betű 97, 193, 229.
bibiex 76.
biba (csiga —) 71.
bika 61.
bika (kör —) 77.
bilincs 159.
billegető (barázda —) 79.
bimbó 40.
bimbó (tescs — 88, róza —
32).
bimbós 40.
bíró 137, 157, 158, 190, 204.
bírő (maga —) 99.
bírő (udvar — 128, vásár
— 129).
bírő-képe 127.
bírság (fő —) 127.
bírságlevél 234.
bírsalma 37, 43.
bívaly 62.
bívalysajt 147.

bizonyosságlevél 133, 234, 235.
bizony 162.
bizott (vő —) 215.
böcsött 47 (el — 158).
böcsötő (mésreg —) 69.
böcsör 228.
bolnár 132, 134. (jegyzet-
ben.)
bodza 33.
bodza (földi — 15).
bodzafa 39.
bogácskóró 12, 14, 20, 30.
bogár (baromcsipő — 71,
baromlő — 70, bor —
70, éjjeli fényes — 70,
faragó — 71, ganéjban-
termő — 71, nagy szárvas
— 71, őszű — 71, selyem-
szaró — 71, szárvas —
70, 71, tekerő — 70, zöld
— 71).
bogas (ágas —) 32, 62.
boglár 157, 190.
bogtva (széna —) 56, 59.
bojtás, vö. bojtás.
bojtorján 29, 29.
bojtorján (apró — 8, 15,
31).
bojtos 31, 61, 227.
boka 92, 226.
bokor 33.
bokor (csipke — 38, szeder
— 43).
bokros 61.
bollog 129.
Boldogasszony haja 12.
Boldogasszony hava 220.
Boldogasszony mentája 21.
Boldogasszony tenyere 12.
bolgár 232.
bolgár szőlő 48.
bolha 72.
bolhafű 17, 23.
bolhafűző fü 17.
bolond 131.
bolondoskodó 168.
bolondság 168.
bolt 184.
boltos 114.
boltos (kő —) 210.
boncsok 212.
bonka (csonka — 96).
bontani (el — 197).
bontó (haj — fésű) 186.
bor 7, 52.
bor (földi — 53, asszúszevő
— 54, dohos — 54, ceze-
tes — 54, elöve szedett
szőlő — 53, eperjes —
54, erős — 53, erős csi-
pő — 54, ez idei — 52,
223, forrott — 52, fő —
53, főbűntő — 53, főfűző
— 53, harmadévi — 54,
harmadlás — 53, hon-

töltött — 54, idei — 52,
223, jéllatú — 53, kas-
tély — 53, lágy — 53,
lőre — 53, malozsa — 54,
máshordóban feltölt —
54, másias — 53, más-
országiból — 54, meg-
forrott — 53, mézes —
54, nyárlott — 54, nyúló
— 53, ő — 53, orvényes
— 54, sajtolt — 53, sa-
vanyú — 53, szagos —
53, szögűves — 54, süri
— 53, tavalyi — 53, tisztá
— 199, tiszta fejtő — 53,
tiszta izen való — 53,
törköly — 53, úrmős —
53, új — 53, vad — 53,
vékony — 53, világos
színű — 54, vizes — 54,
199, vörös — 53, zavaros
— 54).
bor (égett — ház) 184.
bor (égett — ivó) 184.
boránló 136.
borbély 133.
borbély (széző —) 176.
borbélymárvány 142.
borbélyvölgy 140, 188.
borbogár 70.
borla 80, 88, 188.
borfereg 70.
borhorló edény 45.
boritani (be —) 91, 95.
borított 195.
borított (meg —) 194.
borizó alma 41.
borjú 62.
borjú (tengeri — 82, úszó
— 62, víz — 67).
borjú-ful 18.
borjúhús 145.
borjúláb 10.
borköles 24.
bornemiszta 131.
bornyomó zsek 51.
borona 57, 181.
boronálás 49, 56.
boros edény 153.
boros kömény 13.
borostyán 14, 19.
borostyán (fű — 18, földi
— 12, 13, 18).
borostyánfa 37, 150.
borotva 292.
borotvaköszörüs 138.
bors 25, 35.
bors (india — 29, sómör-
gős — 32).
borsfi 23, 26, 29.
borsfi (zsobrák —) 13.
borsó 25, 32, 33, 204.
borsó (bagoly — 14, 33, est-
eseri — 33, fura folyó —
14, hávelyk — 28, szeges

— 23, 33, török — 25,
vad — 34).
borseprő 178.
borsos pép 144, 202.
borszeker 103.
bortöltő dézsa 51.
boró (lág — szőlő) 48.
borvihar 45.
borz 64.
bosszóság 108.
bot (láncos —) 154.
boza 7.
bő 194.
bőbész 193.
bőgés 111.
bőgő madár 75.
bögő 153, 196.
böjt 222.
böjtelő hó 220.
böjtmás hó 229.
böles 131.
böleség 103, 104.
böleső 188.
bölesből 97.
bömszű 106.
bömbölés 111.
bőr 68, 83, 91, 94, 95, 134.
bőröcske 35.
börpajza 155.
Brassó 234.
Buda 233.
bujja élettű 107.
bujja természetű 107.
bujdosó csalán 11.
bujdosó csillag 2.
bujni 180.
burok 91.
buváló 78.
buvár 77.
búza 30, 34.
búza (fekete — 21, polyvás
— 206, szóratlan — 206,
tengeri — 34, török —
16, 21, 34, zsemlye —
34).
búzafű 32.
búzakenyér 147, 148.
búzakéve 57.
búzanyomó ló 205.
búzanyomó ökr 205.
búzas-ház 205.
búzas kas 150.
búzaszár 32, 33.
búzaverem 205.
búzavetemény 34.
búzaví ág 11.
buzogány 156.
buzogányhordozó 159.
bűdos 112.
bűdos foreg 70.
bűdoség 112.
bűkkia 37, 154.
bűkkmakk 42, 60.
bűntetés 106.
bűnök 12.

bűnyök 90.
czafrang 227.
cződus módú fa 38.
cződula 191.
cződula 11.
cződula 126.
cződura 188.
cződuras 32.
cződuras levelű 31.
cződula 80, 81.
cződularos 81.
cződubalom 126.
cződimer 73.
cződimer (bárány — 145, gém
— 75).
cződimeres madár 73.
cződionia 11.
cződineg 77.
cződinterem 126.
cződipó 148.
cződiprus 8, 13.
cződiprusa 36, 196.
cződirkalom 52.
cződirok 24, 31, 34.
cződiron 35, 37, 43.
cződomb 90, 94.
cződomb (fű — 74).
cződompó 53.
cződobrinus 117.
cződonságyveselés 127.
Csaba iro 28.
csacsogó 107.
csacsogó madár 78.
csák 212, 217.
csáklya 180.
csalán 30.
csalán (árva — 24, 30, buj-
dosó — 11).
csalárd 107.
csanal — csalan 20.
csap 52, 176.
csap (jég — 4, nyelv —
162, 171, vessző — 16).
csapfűrés 52.
csaplár 135.
csapui (el —) 163.
csapó 134, 135.
csapó (cső —) 107.
csapó fa 206.
csapó ház 143.
csapó ideg 134.
csapott 181.
császár 128.
császár-madara 76.
császár-asszony 128.
csatolt (össze —) 179.
csatorna 52, 207, 208,
209.
csatorna (reftek —) 207.
csatornakút 208.
csattanás 111.
csattanni (meg —) 96.
csattogás 111.
cseber 51, 153.
cseborrad 52.

csesca 88.
 csesz (bárány —) 27.
 cseszbimbó 88.
 cseszű (leány —) 43.
 cseh 232.
 Csehország 231.
 csekély 180, 225.
 csélesapó 107.
 csengős 112, 169.
 csengő fű 18, 24.
 csép 57, 205.
 csopogás 3, 4, 207.
 csoperedett 99.
 csopogz (csopogoz) háj 88.
 csőpő 205.
 csopp 3, 163, 207.
 cséppigott 110.
 cserülés 214.
 cserlelő 235.
 csérp 4.
 csésze 38, 60.
 csereanya 42.
 csereanya (fekete —, hályog szemű —, nagyszemű —, piros —, vad —) 42.
 csereanya 36.
 cserfa 38, 68.
 cserfalevelű fű 12.
 csermakk 60.
 csésze 153, 196.
 csévos kút 225.
 csicséri borsó 33.
 csiga, 154, 190, 209.
 csiga (far — 91, földi — 72, tengeri — 81, 82.).
 csigabiga 71.
 csigázi 160.
 csiger 7.
 csik 82.
 csik-mák 144.
 csikó 64, 72, 211.
 csikorodás 111.
 csikszemű 85.
 csillag 1, 104.
 csillag (hajdosó —, estvel —, hajnal —, tavasz-jelentő —, üstökös —) 2.
 csillaglevelű fű 27.
 csinálás 104.
 csinálni 55, 126.
 csináló (ablak —) 132, drága-gyöngy — 128, drágakönet — 139, ezet — 139, edény — 133, étek — 136, fedél — 137, font — 139, főkötő — 138, gőzfördő — 138, gyapjú — 135, háló — 135, kaptá — 134, kúrta — 139, kenet — 139, kénkö — 137, kő — 132, kezzenő — 135, kocs — 132, korbász — 136, lantorna — 139, lepedő — 135, levegő — 132, orgona — 138, öv — 139,

papiros — 139, pogácsa — 136, pléh — 132, pokrócz — 139, posztó — 135, réz — 132, ruha — 139, sarkantyú — 137, sólya — 134, szekér — 132, szakonye — 134, szekrény — 135, szelence — 135, szossz — 136, üst — 133.).
 csinált 97, 58, 147, 148, 150, 153, 154, 178, 179, 181, 191, 196, 198, 208.
 csináltu vő, csináló 139.
 csinesér 159.
 csipás 96, 168.
 csipás szemű 131.
 csipdesni 162.
 csipkebokor 38.
 csipkemaclár 78.
 csipkoróza 13.
 csipő (barom —) 71.
 csipő 167.
 csipős bor 54.
 csira 30.
 csirke 75.
 csiszár 137.
 csiszárlház 145.
 csitkő 72.
 csizma 228.
 csobolyó 59, 151.
 csodafű 24, 26.
 csók 86.
 csóka 79.
 csombor 23, 27.
 csomós 31.
 csónak 150, 178.
 csónka 96.
 csónka-bonka 96.
 csont 80, 90.
 csont (forgó —) 91.
 csontos 90.
 csorbaka 20.
 csorda (barom —) 210.
 csörgő medence 195.
 csoroszlya 57.
 cső 201, 225.
 csőbör vő, csőbor.
 csőmolyet 226.
 csőmolyetruba 226.
 csömör 168.
 csőregtyű 188.
 csőrogo 148, 199.
 csőves 225.
 csőfő 86.
 csuka 81.
 csuklás 172.
 csuklya 124.
 csuklyás barát 123, 124.
 csupor 153, 196.
 csűr 266.
 csütörtök 221.

dagadni (mag —) 69, 170, 175.
 dagadás 161, 169, 172.
 dagadás (el —) 166, mag — 165.).
 dagadozott 97.
 daganyag 97.
 dagasztó teknő 202.
 dajka 189.
 darab 198, 204.
 darabont 126.
 darabos 31, 55, 113, 191.
 darakása 34.
 daráló 202.
 daraza 70, 71.
 darázs ló —) 70.
 dárca 156, 158.
 dárcahordozó vitéz 158.
 daru 77.
 darnorrú fű 17.
 de 117, 163.
 deák 232.
 deák (fű —) 127, 190, számvető — 128, tanuló — 130.).
 Debreczen 233.
 dékány 122.
 dél 217, 224.
 délcegz 65.
 délfalnal 81.
 déli szél 229.
 dénevére 79.
 der 50.
 derék 94, 170.
 derék (fegyver —) 156.
 deszka 191, 208.
 deszka (bél —) 57, 60 — 180.).
 deszkaház 181.
 deszkás ablak 195.
 deszkázás 208.
 dézsa 153, 196.
 dézsa (bortöltő —) 51.
 dézsatartó ház 213.
 deszrot 105.
 díj 236.
 dinnye (görög —) 21, király-népszöny — je 29, sárga héjú — 25.).
 dinnyeszögő fű 23.
 dís 42, 43.
 dís (fás 44, kisléví — 44, lágy héjú — 44, szecsen — 35, 43, torok — je 87.).
 dísbél 44.
 dísa 37.
 dísbólaj 146, 204.
 dísz 62, 136, 204.
 díszpör 153, 196.
 dísz 64, tövissz 64.).
 dísző farscskája 146.
 díszőféreg 72.
 díszőhal 81.
 dísző hája 204.

díszőhős 145.
 díszőkők 75.
 díszökényér 14.
 díszőkömöny 25.
 dísző-kövér 204.
 díszőnyáj 210.
 díszőöl 209.
 díszőoldal 146.
 díszőpásztor 137.
 díszőróhögés 111.
 díszőszar 178.
 díszővásár 143.
 díszőzár 146.
 drága 136, 185, 191, 198.
 drágagyöngyészáló 138.
 drágakönetészáló 139.
 drágakő 6, 196.
 drágakőárló 136.
 drágaköví 187.
 Dráva 226.
 Drinápoly 235.
 dob 141, 146.
 dobos 141.
 dobszó 111.
 dolhos bor 54.
 dolmány 226.
 dolog 91, 98, 163, 194, 229.
 dologtevő nap 222.
 dom 230.
 döngő légy (nagy —) 70.
 döglal 170.
 dögleletes 164.
 döngős 95.
 dúló 124.
 Duna 225.
 dunya 184.
 duránca szilva 45.
 duráncai barack 43, 44.
 dühödni (meg —) 166.
 dült (be —) 47.
 dühös betegség 166

e (= ez) 97.
 eb 63, 64, 166.
 eb (fekete lábú 64, fű-jéző 63, házórozó 64, juhász — 61, nyulászó — 64, paracskó 63.).
 ebéd 196.
 ebécke 63.
 ebédő ház 183, 195.
 ebüfő-maró légy 70.
 ebhal 82.
 ebhal (tengeri —) 81.
 ebkapor 10, 13.
 eblégy 70.
 ebmajom 62.
 ebnyelvű fű 11.
 ebnyelvű 14, 27, 29.
 ebtej 15, 21.
 ebtojás 26.
 ebnyelű 111.
 ezet 151.

egzészimáló 139.
 ezetes lőre 54, 112.
 ezetkő 10.
 eddic 216.
 edény 149, 151, 201, 201, 209.
 edény (borhordó — 45, boros — 153, fejű — 151, huddozó — 151, 186, ke-nottartó — 153, sajt-nyomó — 153, szőlőszedő — 51, tejartó — 153, tömjéntartó — 125.).
 edényészimáló 133.
 edes 42, 43, 112, 144, 149.
 edesgyökér 17.
 edesbaja 30.
 ég (= coelum) 2.
 egbenező 104.
 Eger 233.
 egér 65.
 egér (erdei — 66, falmi — 66, fehér — 66, mezei — 69, Saxonlabeli — 67, szárnyas 79.).
 egerésző kigyó 68.
 egerfa 36.
 egerfark 21.
 egerfőző 206.
 egerfű 9, 24.
 egerpaj 177.
 egész 95, 161, 166, 193.
 egészlen 161.
 egészesség 176.
 egészesség 130.
 egetett téglá 4.
 egető mész — 133, szén — 137.).
 egettborház 184.
 egettorivó 184.
 eg-forgás 104.
 egő 200.
 egres 48.
 egres (fű —) 39.).
 egreses 202.
 egreslő 145.
 egyszín 109.
 egy 32, 55, 72, 100, 116, 117, 152, 158, 189, 191, 193, 197, 214, 218, 223, 225, 227, 228.).
 egy (mint —) 165.
 egybenjáró pohár 149.
 egybentülés 2.
 egybent-kerő féreg 51.
 egyéb 161.
 egyenes 61, 114.
 egyenes fenekű völgy 229.
 egyenes körű malár 73.
 egyenes testű 96.
 egyesség 105.
 egyház 124, 125.
 egyház 123.
 egyház-napja 222.
 egyházszó 123.

egyháztalalomlevél 234.
 egyik 68, 85, 100, 166.
 egymás 84, 118, 193.
 egyszerű állat 67.
 egyszerű 218.
 egyszerűség 108.
 együttalóttal 198.
 ehető (nagy —) 106.
 éhség 161.
 é 224.
 éjfel 223.
 éjfel 163, 223.
 éjjeli 70.
 éjjeli bolondoskodó 168.
 éjjeli holló 76.
 éjjeljáró 76.
 éjjeljáró füles bagoly 75.
 éjszaka 223.
 éke 56.
 ékes ábrázató 96.
 ékesen szólókról való tudomány 103.
 ékesen-szólo 104.
 ékesítő 156.
 ékesesség 187, 212.
 ékeszarva 57.
 ékeszarva fogatója 57.
 éktelen 96.
 é 50.
 eladás 214.
 eladott 215.
 elboresított 158.
 eldagadás 166.
 eldél 144.
 elefánt 67.
 élés 204.
 élésíteni 202.
 élésés 29.
 éléstartó ház 202.
 élet 99.
 életű (baja —) 107.
 eleveső alma 42.
 eleven szőn 200.
 eleveszedett szőlőbor 53.
 elfedezett 141.
 elfelejtő 173.
 elfonnyadás 161, 173.
 elfonnyadt 173.
 elfordulás 172.
 elhímlített 47.
 elhullás 161.
 elkoppadás 150.
 ellen 8, 17, 27, 105, 161, 161, 161.
 elleni 63.
 ellenkező levél 235.
 elne 83, 172.
 elnés 84.
 elmetől 177.
 elnyelő orvosnag 176.
 elő; vortahre 115.
 elő 84.
 elő (főjt — hó 222, szügy — 157, 212.).
 elő 39, 72.
 elő(magának — ember) 130.

613 erdő 60.
előjáró 159.
előköti 187.
első kútvíz 208.
előszőr 55.
előtt 127, 158, 107, 216.
elsővívódot 55.
első 25, 46, 83, 87, 91, 98, 118.
első (— fog 73, 86, — szal-
kál 87, — tej 147.).
elsőítés 50.
elszakadás 169.
elésztradás 169.
eltávozás 164.
eltűtő 15, 34.
ember 10, 68, 69, 83, 85, 88, 90, 91, 92, 93, 95, 96, 99, 100, 117, 127, 130, 152, 157, 158, 162, 163, 166, 167, 168.
ember (asszony — 227, há-
zas — 130, horéit — 131,
lakos — 130, mester —
130, munkás — 141, öz-
vegy — 119, paraszt —
140, szántó — 140.).
ember (l)ja 236.
emberganaj 178.
embermajom 62.
embornyom 218.
emberölő 107.
emberség 83, 108.
embri séges 83.
emédiszno 62.
emelés 182.
émelvedés 160.
éneklés 104, 111.
éneklő 135.
éneklő (szóltár —) 129.
éneklőmester 104.
engedelmesség 165.
engedelmiség 105.
enni 70.
enni (meg —) 70, 169.
enni való szőlő 47.
enyészet (map — szél) 229.
ennyi 215, 216.
epe 16, 88.
eper, eperj 16, 42.
eperillatú fű 16.
Eperjes 233.
eperjes bor 51.
epidermis 795.
ér 93, 93.
érez 5, 6.
érezes 6.
erdei egér 66, — kakas 75,
— kan 61, — macska 62,
— paprad 16, — vad-
örök 62, — zanót 13.
Erdélyország 231.
erdő 23, 60.
erdő (első — 60, gyakor —
60, 230, makkos — 60,

ritkás — 60, szabad —
60, tilalmas — 61, tol-
gyes — 60.).
erőlekerülő 60, 230.
eresztés 161.
eresztési (fel —) 50.
erőtlen 42, 93.
erőtelenség 122.
erőtlő 181, 208.
erőtlős 103.
érlelő 47.
erőtelenség 152.
erő 168.
erő 42, 44, 247.
erőheli 99.
erős 38, 53, 54, 99, 112, 113, 131.
erőtlen 131.
erőtlenység 162.
érc 124.
ország 151.
országgyűlés 131.
országgyűlési műhely 142.
érte 215.
értelem 84.
értelmes 84.
érvágás 176.
érvágó borbély 176.
érzékenység 84.
ézés 95.
éző 61.
és (= e) 172.
és 32, 49, 68, 94, 97, 102, 103, 104, 105, 107, 118, 159, 162, 163, 166, 172, 178, 186, 197, 198, 209, 214, 225.
és 109.
esett 79.
eskütő levél 235.
eskütő pap 123.
esküvésről való levél 234.
esni: fallen 174.
esni (ol —) 175.
esni: regmen 3, 208.
esni (le —) 207.
eső 3.
eső (harmatozó — 3, kén — 5, kő — 2, 3, lenge-
dező — 3, sebes — 3,
zápor — 3.).
esővíz 207, 208.
esperest 122.
est, este 222, 224.
estveludni 224.
estvelő 2.
ész 164.
északi-szél 229.
észlelő 164.
észesség 103.
esztendei 219.
esztendő 55, 98, 218, 219, 220.
esztendő (napsgőlő — 224,
száz — 218.).

fűz — 39, galagonya —
36, gallestermő — 37,
gyertyán — 37, gyűrű —
39, hályog — 37, hám —
96, 212, hár — 39, ihar —
36, isten — ja 8, já-
vor — 36, jegénye —
36, 38, kecskerítő —
39, koszorú — 207, kö-
lány — 38, körös —
37, kortvály — 38,
makk — 37, makkos —
38, makktermő — 37,
60, mandula — 37, mir-
tus — 37, mogyoró —
36, 37, lenese — 37, luc-
fenyő — 36, narancs —
37, naspolya — 37, nyár —
38, nyír — 36, olaj —
38, oldal — 182, orsó —
52, ostormén — 39,
pálma — 38, puszpáng —
36, rekettye — 38, som —
36, szaru — 206, 207,
208, szederj — 37, széles-
levelű — 38, szil — 39,
szilva — 38, őzsa — 26,
39, tolg — 37, 38, 72,
tömjén — 37, vadalma —
36.).
fából 40.
fácán 78.
fáéreg 71.
fagy 3.
fagyalfa 37.
fagyöngy 64.
fagygyertya 195.
fahéj 35.
fahordó 200.
fahordó szekér 152.
fái borostyán 18.
fái egres 39.
fái sóska 37.
fájás (ágyék — 167, fő —
162, has — 162, szem —
168.).
fájd 78.
fájdalom 161, 166, 168.
fájdalom (szív — 162, to-
rok — 168.).
fájni 167.
fájó (ágyéka — 167, bél —
163, fő — 53, gyomor —
175, has — 162, 163, 168,
174, 175, joha — 166,
lépe — 171, máj — 166,
vese — 168.).
fajtalan 107.
fakadék 173.
fal 181.
fal (kő — 133, 155, köz —
181.).
falab 228.
falat 144, 146, 149, 198,
199.

falóvil 40.
falóvil kos 154.
falusi egér 66.
fa-moha 40, 61.
fan 91.
fa-odva 78.
faolaj 204.
far (hajó — a) 179.
fára folyó boros 14.
fára folyó szőlővessző 47.
faragás 182, 183.
faragó (bábványkép — 104,
kép — 133, kő — 133.).
faragott 181, 196.
faragó bogár 71.
farsigna, farsika 91, 146.
fark 80.
fark (egér — 21, isten lova —
a 9, ökör — 11, 14, 29,
39, róka — 9.).
farkas 67, 72.
farkasalma 8.
farkasbél 161, 174.
farkú (fejér — 76, hosszú —
63, fekete — 82, orsó —
80.).
farmetring 157, 212.
farsang 222.
farsangolni 222.
fas díó 44.
faszékér 103.
fa-szű 71.
fatál 150, 199.
fatányér 197.
fatartó ház 202.
fatyol 187, 189, 228.
fattyúfű 118.
fattyúhótló 124.
fattyúvessző 46.
favágó 178.
fazék 150, 201.
fazék (tejtartó — 153, vas —
149, 151, 201.).
fazekeska 153.
fazekas 134.
fazékony 174.
fazékoskodás 167.
fecske 78.
fecske (mezai — 78, parti —
78.).
fecskefű 8, 18.
fecskegyő 68.
fecskekő 7.
fecskenő 176.
fedél 187.
fedél (ház —) 155, 206.
fedélesimlő 137.
fedetlen 206.
fedezett (ol —) 141.
fedni (ház — való tégla) —
208.
fedő 150, 201.
fedő között sült béles 149.
fegyver 157, 159.
fegyverderék 156.

fokadni (le —) 223.
fokvő 175, 214.
fő 32, 46, 100, 102, 220, 223, 224.
fő (ajtó — fa 182, al — 90, 162, őj — 223, máa — 220, 223, 224.).
foklakaasztal 159.
fő 146.
felé (két — nyitló ajtó) 182.
fő 229.
fő (jó) — 192.
felédékény 131.
főjejtő (el —) 173.
főkelem 107.
főlelem 108.
főelés 193.
feleség 116, 118, 119.
felette 68.
főfont 101.
főfuvalkodás 169.
főguta 160.
főgutaállítás 166.
főhő 3.
főkerék (— pajzs 155, — szezel 197.).
főlkéz 155.
főlkézpajzs 155.
főlkialtó levél 234.
főlkötött 48.
főlő 94, 191.
főlperes 130, 236.
főlserkentetetlen 168.
főlő 95, 182, 225.
Főlsőnémetország 231.
főlsőruha 226.
főlszél 229.
főlszomó 85.
főlvett 185.
főne 161, 165, 170.
főnekben való ré 58.
főnekű (egyenés — völgy) 230.
főnkő 4.
főnnálló 102.
főnő (kőnő —) 134.
főny (szem —) 84.
főnyes 70, 109, 110.
főnyesítő (haj —) 186.
főnyes szemű 67.
főnyőasztal 196.
főnyőfa 36, 37, 38.
főnyőgyantár 31.
főnyőmag 40.
főnyőviasz 194.
főreg 51, 70, 71, 72.
főregeske 70.
főreges 178.
főregzés 41.
főri 85, 91, 99, 118.
főriúság 91.
főriügyermeske 97.
főrij 116, 118.
főrtály 100.

festék 110.
festés 125.
festett 183.
festő (kopja — 137, posztó — 134, sárgával — 136.).
festőfű 16.
festőház 143.
festővirág 16.
fésű 185.
fésű (hajbontó —) 186.
fészek 74.
fészek (galamb —) 206.
fésvály 184.
fi, fű 115, 116, 117, 119, 120, 121.
fi, fia, fű (anya — 115, atya — 117, egyház — 123, fattyú — 118, fogadott — 116, galamb — 206, lud — 75, mostoha — 116, szarvas — 63, ürge — 66, tük — 75.).
fiaska 115.
fiastyák 2.
fiatal 40, 41.
fiágyent 174.
fiágyermek 97.
fiúisten 1.
fizetés 219.
fiastrom 176.
fodor 85.
fodorháj 94.
fodorító (haj —) 186.
fodorkáposzta 10.
fodormenta 21.
fodorsalyáta 20.
fodortiszafa 36.
fodros gallér 227.
fog 73, 84.
fog (hajtorja —) 207.
fogadás (meg —) 215.
fogadó (szállás — 143, vendég — 143.).
fogadott fiú 116.
fogadott pap 123.
fogadott vitéz 158.
fogadni (meg —) 41.
fogató 57.
fogatoson csinált pohár 153.
fogni (el —) 161.
fogó 140.
fogó (egér — 206, étek — 127, 197, légy — pók 70, szén — 201.).
fogoly 77.
fogonítani (meg —) 41.
fogott 211.
fogtisztító 185.
fogva 216, 217.
fogvarkozás 172.
fogyni (el —) 168.
fogyni (holt —) 224.
fogtő (len — puszpáng) 15.
fok (tű —) 188.

fokhagyma 10, 28, 145.
fokhagyma illató fű 29.
fokhagymás 202.
fokhagyma szagú fű 9.
foldozó 133, 134, 135.
folyás 225.
folyás (vérhas —) 165.
folyani 207.
folyani (ki —) 209.
folyó (ára —) 14, 47.
folyó (ki — tő) 59.
folyó fű 12, 27, 31, 32.
folyó óra 125, 150.
folyó papíros 191.
folyó víz 3, 79, 225.
folyó vízi rák 80.
fonal (arany — fű 12, ből — 188, szőni való — 188, visszállott — 188.).
fonaték (haj —) 186.
font 101, 102.
fontesináló 139.
fontöntő 129.
fonnyadás (el —) 161, 173.
fonnyadt (el —) 173.
fordulás (el —) 172.
forgács 178.
forgás 104.
forgatás 49, 56.
forgatni 55.
forgató 202.
forgató (számár — malom) 202.
forgó eszt 91.
forgó szél 229.
forma 114.
forrás 208, 209.
forrázni (meg —) 52.
forró 113.
forrott (meg — bor) 53.
forrott bor 52.
forrott must 54.
forrtó 124.
fő 83, 165, 166, 171, 175.
fő (harát — 13, bázsa — 32, hét — 221, kút — 3, 208, láb — 92, szőlő — 48.).
főbántó bor 53.
főbíroság 127.
főbor 53.
főesperest 122.
főfűjas 162.
főfűjő bor 53.
főkamarás 127.
főkoponyája 83.
főkötő 187, 227.
főkötőesináló 138.
föld 2, 45, 55, 60, 73, 100, 183, 207, 236.
föld (mér —) 100.
föld (Havas al —) 231.
föld-epője 16.
földes 39.
földes úr 128.

földi bodza 15.
földi borostyán 12, 13, 18.
földi esője 72.
földi füst 16.
földi gilluszta 74.
földi kenyér 14.
földi mogyoró 8, 24.
földindulás 3.
földi tok 10, 13.
földmérés 104.
földmérés 104.
föld-mérge 12.
földpohár 150, 196.
földhöz 195.
földhorgadt orru 86.
földöstököm 145, 196.
főött 126.
főöttébb 95.
főlszántott 55.
főlkakározott 91.
főni (le —) 175.
főnixmadár 76.
fővény 106.
fővényesség 107.
főszakácsmester 127, 200.
főszarufa 207.
főtelen 42.
főtt 144, 145, 199, 201.
fővény 5, 181, 210.
főzés 145.
főzni 201.
főző (étek — 136, paráj — 138, sőr — 139.).
főzőkanál 202.
főzőország 211.
főzcsu 161, 163, 165.
főzcsu 161, 174.
főzcsu 145.
fő 75.
főzés 52, 172.
főrök 156.
főutamatnyi 100.
főtni (el — 174, meg — 166.).
főtt 170, 211.
fővarkodás (el —) 169.
fővarkodni (fel — 167, meg — 165, 166.).
fővő 201.
fő 10, 31, 32, 33, 56.
fő (alleluja — 23, anya — 15, aranyfonal — 12, atyától — 11, bablevél — 13, 14, báj — 20, bak-szakáll — 11, balzsamum — 11, béka — 26, belénd — 18, bolha — 17, 23, bolhahűző — 17, borjú — 18, bors — 13, 23, 26, 29, esengő — 18, 24, eserfalevél — 12, csillaglevél — 27, csuda — 24, 26, ezér-nás — 32, daru orru —

17, dinnyeszagú — 23, ebnyelvű — 11, eperilátó — 17, etetés ellen való — 8, ezetős — 14, 27, fecske — 8, 18, fekete nádaly — 12, 27, 29, festő — 10, fokhagyma illató — 29, fokhagyma szagú — 9, folyó — 12, 27, 31, 32, fű — 9, 27, 28, fűrésztő — 27, fűst — 12, galambocz — 25, 30, gálya — 23, gilluszta — 10, gorint — 27, gyík — 24, győző — 15, hajás — 32, hajnevelő — 12, hályog — 11, 23, hatag — 31, hármad — 68, háromlevelű — 29, hosszú uti — 25, hűnyor — 26, kakuk — 27, kannamozó — 15, kása — virág 25, kecske-szarvú — 16, keresztés — 13, kerti — 32, keserű — 11, 17, keserű bolha — 24, keserű magú — 20, kigyó — 12, 28, kőrontó — 24, köztő — 13, kovár — 16, 26, 28, lábmész — 18, lenlevél — 19, 20, lenvirágú — 15, mádra — 21, mój — 21, májgyógyító — 18, másod — 66, medvetalpú — 25, mész — 9, meleg természetű — 24, méregnyomó — 21, mérges — 10, mész — 11, 23, mirigyevevű — 26, moly — 29, napra néző — 18, nésző — 27, nyel-yes — 31, őrdőgharapta — 22, 29, őrdőgmarta — 22, őrvény — 15, őtlevél — 24, palacka — 29, pápa — 11, paponya — 9, 18, pénzlevél — 12, 22, pecsétés — 28, porozó — 24, pores — 14, poresin — 23, pirító — 9, putnok — 23, ragadó — 9, rontó — 27, 29, sár — 13, 24, sár-ellenvaló — 17, sása — 17, 20, 25, seb — 10, seprő — 8, 27, sómor — 10, 26, suly — 10, szapora — 18, 30, szappanosz — 28, szarvas — 16, szarvas éltető — 15, szarvas nyelvé — 27, szeg — 17, 19, 28, 35, szék — 11, szemgyógyító — 15, Szt. Benedek — 17, szemés

— 31, Szent Ilona — 17, 25, Szent János — 9, 25, Szent László — 17, Szent Mária Magdolna asszony — 28, szilva — 24, szők — 17, szőlővel virágzó — 23, szőrös — 24, tálmósó — 18, tejs — 29, temoudád — 15, 19, 17, tetű — 24, tisztés — 28, tömjén-szagú — 20, tüdő — 24, ujj — 15, uti — 10, 25, 33, vadmez — 23, vadszeg — 49, 28, vérállító — 12, vízi sása — 17, vízi uti — 25, vitéz — 22, vörögyökertű — 26, vörösbő — 15, zablevelű — 11, zsobrák bors — 13.).
füge 35, 42, 204.
füge (asszu — 12, száraz — 144.).
fügefő 37.
függő 177.
függő (le —) 75.
függő gyortyartató 186, 195.
függő mécs 195.
fű 9, 19, 24, 70, 79, 85, 90, 169.
fű (borjú — 18, egér — 9.).
fűbe mászó féreg 72.
füleske 85.
fülemile 75.
füles 86.
füles bagoly 75.
füles pohár 196.
fűfű 9, 27, 28.
fűfű (két — 149, nagy — 86.).
fűfűjő 185.
fümetelés kassa 50.
fűfű 213.
fűfű (gőz — 138, 213, gőz — ház 213, hidegvíz — 214.).
fűfűhús 142.
fűfűhústörőszolga 213.
fűfűkád 151, 214.
fűfűs 135, 213.
fűfűszelés 178.
fűfű 76.
fűfűsző eb 63.
fűfűsző (rih ellen való — fű) 27.
fűt 48, 85.
fűt 145, 200.
fűt (földi —) 16.
fűtfű 12.
fűtnek való ablak 200.
fűtőlég 200.
fűtő (kemence —) 136.
füves 54, 55.

fűviselő madár 79.
fűzes 38, 60.
fűzfa 38.
fűző (gyöngy — 135, korszár — 140.)
fűzött 187.

gabona 34, 223.
gabonarágó féreg 70.
gabonás 206.
gabonatarató ház 143.
gacsalszélővesző 47.
galagonya 12, 26, 38.
galagonyafa 36.
galamb 77, 206.
galambfészkek 206.
galambfő 206.
galambkőszár 210.
galambtartó 206.
galamboczfő 25, 30.
gallér 227.
gallermó fa 37.
gálna 38.
gálnafű 24.
galóca 83.
gályá 129, 158, 179.
ganéj 56, 57, 211.
ganéj (egér — 177, ember — 178, juh — 177, ló — 178, 211, szamár — 178, tehén — 177.).
ganóiban termő bogár 71.
ganójhíntő villa 57.
ganójhordó szekér 57.
ganójos 55.
ganójozni 50, 56.
garádics 207.
Garam 233.
garat 140.
gárgyán 123.
gát 209.
gatya 187, 228.
gazdag 129.
gazdálkodás 108.
gázló 225.
gázos 55.
gégo 94.
gelyva vő. golyva.
gém 75.
gémberedés 168.
gém-észimér 75.
geyadtság 93, 95.
gerben 187.
gerblye 50, 59, 211.
Geréz 232.
gerely nyárs — 156, apró — 156.).
gerenda 183, 207.
gerenda által — 206, karkas — 207.).
gerendélyrúd 57.
geréz 48.
gerézma 67.

gerincez 88.
gerintű 27.
gerlicze 77.
gerselyszőlő 48.
gesztenye 29, 36, 42.
gesztenyeszínű 110.
giliszta 72.
gilisztafű 10.
gilisztás 175.
gíra 102.
gobhal 81.
gőhérszélő 48.
gólya 76.
golyóbis 91, 172.
golyva 97, 171.
golyvás 97, 175.
gombásbéles 149.
gombolyag 114, 188, 189.
gombolyító 189.
gombota 146.
gond 104.
gondviselő 127, 130.
gonosz 107.
gonosz szellet 171.
gonoszt-vő 127.
gordon 10, 14.
gödölye 63.
gödölyekol 209.
gömböz 146, 204.
gömbölyeg 32.
gömbölyű 114.
Gönczöl azekere 2.
görbe 96, 114, 156.
görbedt 100, 114.
görbe hátú 93.
görös 171, 175.
görög 232.
görögdiánya 21.
görögfejér 186.
Görögország 231.
gőzfürdő 213.
gőzfürdőesimáló 138.
gőzfürdőház 213.
gozú 66.
Gréz 232.
grínát (poma —) 35, 43.
griff-madár 79.
guba 60, 185.
gubernátor 128.
guta (fő) — 100.
gutantés 160, 161, 171.
gutantés (fő) — 166.
gutantótt 174.
guzsaly 187.
gyakorordó 60, 230.
gyakorta 97.
gyakran 163, 169.
gyala 140.
gyantár 5.
gyantár (fenyő —) 31.
gyantáros 194.
gyapjas madár 76.
gyapjú 177, 227.
gyapjú áruló 135.
gyapjú esimáló 135.

gyártó (asztal — 135, 142, bőr — 134, orrszén — 134, 142, iv — 133, kanna — 137, kerék — 142, köttel — 137, lakat — 132, nyereg — 139, ón kanna — 132, pajzs — 137, székér — 132, száj — 134, tarsoly — 134, üveg — 133, vékony bőr — 134.).
gyászruha 227.
gyékény 186.
gyémánt 6.
gyenge 39, 46, 93.
gyepes 55.
gyeplő 212.
gyermeske 97.
gyermek 97, 98, 111, 117, 119, 121, 144, 161.
gyermek (zab —) 118.
gyermekáru 141.
gyermekded 46.
gyermeki 98.
gyermekes 97.
gyermekszülés 189.
gyermekszülő 189.
gyermektartó lantorna 91.
gyertya 124.
gyertya (faggyú — 195, függő — tartó 186, lén — 201, mise — 23, viasz — 195.).
gyertyabél 125, 195.
gyertyagyújtáskor 223.
gyertyabonva 186, 195.
gyertyahamvavevő 195.
gyertyahordozó 125.
gyertyánfa 37.
gyertyatarató 125, 195.
gyík 67, 69.
gyík (torok —) 28, 160.
gyíkfű 24.
gyógyító 213.
gyógyító (máj — 18, seb — 134, szem — fő 15, szem — ír 176.).
gyóles 189, 227.
gyólespedő 184.
gyomlál (bi —) 56.
gyomor 88, 94, 160.
gyomorlógó 175.
gyóntató barát 123.
gyóntató levél 235.
gyopár (fekete — 22, sárga — 17, 27, 28, vörös — 26.).
gyors 131.
gyóker 31, 32, 33, 39, 40, 41, 46, 95.
gyóker (édes — 17, macska — 30, örvény — 16, 17, 19, Szent János — 25, szőlőtő — 46, vér — 26.).
gyókerég 39.
gyókeresni (meg —) 39.

gyókeréragó féreg 72.
gyókerű (vörös — fő) 26.
gyömbér 31.
gyöngy 6, 61, 187.
gyöngy (drágra —) 138.
gyöngyfüző 135.
Gyöngyös vize 226.
gyöngyszom 187.
gyöngyvirág 20.
Győr (Nagy —) 232.
György (Szent — hava) 220.
gyújtás (gyertya — kor) 223.
gyújtott (be —) 202.
gyuladozás 167.
Gyulafejérvár 233.
gyűjtő 59.
gyűlése (ország —) 230.
gyűlölet 105, 108.
gyümölcs 36, 40, 44.
gyümölcsstartóház (asszai — 183, olaj — 177.).
gyümölcsös 40.
gyümölcsös kert 44.
gyümölcsösni 40.
gyümölestelen 46.
gyűrű 187.
gyűrű (pecsétlő —) 192.
gyűrűfa 39.
gyűszű 188, 213.
gyűszűfű 15.

ha 70.
ha (mint — 162, 166, né — 217.).
hab 170.
habarnica 82.
háborúság 106.
habos csömölyvet 226.
habos szín 110.
hacoka 189.
had 105.
hadakozó 64, 129, 158, 179.
hadí 157.
hadí szerszám 157.
hadnagy 128, 157.
hadnagy (gályán hadakozó — 129.).
hadnagy (udvar —) 127.
hágni (meg —) 155.
hagyma (fok — 145, fok — illatú fő 29, fok — szaga fő 9, kigyó — 17, 22, 23, 28, 29, motólo — 12, 25, mogyoró — 12, 24, pár — 24, vad — 11, 18, vad — fok — 10, 28, vörös — 12, 32.).
hagymás (fok —) 202.
hagymáz 169, 175.
hagyni (ol —) 62, 97.
hagvott 46, 47.
haj 85, 99, 160, 227.

haj (árvalóány — a 10, 13, Boldogasszony — 12).
haj 74, 90, 94, 204.
haj (csepesz — 88, fodor — 94, olvasztott — 204.).
hajás, hajás fő 32.
hajbontó fésű 186.
hajdina 22, 34.
hajdú (dárdán ngró —) 158.
hajfényesítő 186.
hajfodorító 186.
hajfonaték 185.
hajfűrt 85.
hajító szerszám 156.
hajladozó 39.
hajlás 90, 92.
hajlott 92.
hajnal 217, 224.
hajpalesillag 2.
hajnevelő fő 12.
hajó 64, 148, 158, 178, 179, 180.
hajóállás 179.
hajóbeli 158, 180.
hajóbőr 179.
hajó-fara 179.
hajóköttel 179.
hajóköttelvonó 136, 179.
hajó-orra 179.
hajósmester 138, 179.
hajószerszámartóház 143.
hajtó (lő — 211, ménea — 138.).
hajtott 114.
haj 80, 82, 146.
hal (ezet — 80, 81, delén — 81, eb — 81, disznó — 81, fekete farkú — 82, gob — 81, kemény héjú — 81, kilencszemű — 81, 82, kop — 81, kövi — 81, 83, lepény — 81, 83, meny — 82, orsófarkú — 80, porozogó — 82, sigérszabású — 81, sós — 146, 205, szafir — 83, tengeri — 79, tengeri eb — 81, tengeri porozogó — 82, vágó — 81.).
halacska 79.
haladatosság 108.
haladéklevel 234.
halál 99, 162.
halál (dög —) 170.
haláros 135.
halás (meg —) 166.
halastó 59, 135.
halász 59, 135.
halászó 178.
hal-esontja 80.
hal-héja 80.
halikra 80.
hal-kopoltója 79.
hallás 95, 112.
halmoska 230.

halni (meg —) 172.
haló (meg —) 162.
haló 59.
haló (főkötő — 227, kétköz — 60, szívnek — ja 88, szönyog — 185.).
halósimáló 135.
hálóház 184.
halom 61, 230.
halós főkötő 187.
halt vő, holt.
haltapogató 59.
haltartó bárka 59.
hal-teje 80.
haltóviske 80.
halvásár 143.
hályog 160.
hályog (fejér —) 165.
hályogfa 37.
hályogfő 11, 23.
hályogos szemű 165, 175.
hályogszomú cseresnye 42.
hám 212.
hamar sült kenyér 148.
hamaróbb 217.
hámfa 212.
hámfaló 96.
hamis 107.
hamishűtő 107.
hámlik (fő) — 95.
hámos ló 14, 212.
hamu 186, 195, 200, 201.
hamuban sült kenyér 148.
hamvas szín 110.
handzsár 156.
hangya 79.
hántaui (meg —) 41.
hantrontó sulyok 57.
hány 219, 220.
hányni (el — 68, ki — 56, 58.).
hányó (kenyér — lapát) 202.
hányó (meg — fő) 65.
hányott 189.
harag 108.
haraga (isten —) 17.
haragfű 31.
haragos 67.
harang 125, 126.
harang-monya 126.
harangtű 137.
harangtűje 126.
harapó 212.
harapta (ördög — fő) 22, 29.
harcos 83.
harcnya 228.
harkály 78.
harmad 54.
harmadfél 102.
harmadfél 66.
harmadlás 53.
harmad nap 216.
harmad napi hidegtöltés 164.

hármashold, — nap 3.
hármasszínű viola 30.
hármast 3.
hármatozó 3.
hárminez 100.
hárminezados 129.
három 2, 47, 101, 218, 219,
220, 224, 225.
három asztalú ház 197.
három lábú 197, 202.
háromlevelű fű 29.
három levű székér 152.
háromság (szent) — 1, 30.
három szegű 114.
háromszínű virág 20.
hársfa 39.
hártva 33, 44, 94, 95, 191.
has 88, 94, 163, 165, 168,
169, 175, 204.
has (vér) — 163, 165, 174.
hasbóss szállítókaró 50.
hasas tehén 62.
hasfűtés 162.
hasfűző 162, 163, 168, 174,
175.
hasított 146.
hasonló 81.
hasrágás 173.
hasziszító orvososság 176.
hat 101, 102.
hát 80, 88, 140, 152, 191.
háta-görbédű 100.
hatalom 127.
határjáró levél 234.
határjáró levél 236.
hátas ló 65.
hát-bordája 88.
hát-gerince 88.
hated 101.
hátralépfő (ló) 65.
hatszögű 114.
hátsó 182.
hattyú 76.
hava (Boldogasszony —
220, bójtelő — 220, bójtelő
— 220, karácson —
221, kisasszony — 221,
mindszent — 221, pün-
kösd — 220, Szent András
— 221, Szent György —
220, Szent Iván — 221,
Szent Jakab — 221, Szt.
Mihály — 221.).
Havasalfölde 231.
havasi fecske 78.
ház 180, 183, 186, 206, 207,
208, 215, 236.
ház (ágyas — 184, ágya-
szerszám-tartó — 143,
asszagyümölestartó —
183, bélessütő — 149, be-
tegek — a 143, búzás —
205, csapó — 143, esz-
szár — 143, deszka —
181, dézsartartó — 213,

ebédlő — 195, égott bor
— 184, egy — 124, 125,
egy — napja 222, egy
— tilalomlevél 234,
éléstartó — 202, fa-
tartó — 202, fel — 195,
208, füstő — 143, fűrdő
— 142, fűrdő — török
szolga 213, gabonartartó
— 143, gőzfűrdő — 213,
haló — 184, háromszá-
talú — 197, hústartó —
204, kenyérsütő — 143,
kenyértartó — 143,
komplár — 142, könyv-
áruhá — 143, könyv-
tartó — 190, lovtehető
— 213, malom — 143,
pénztartó — 142, pénz-
váltó — 142, pénzverő —
142, rejték — 183, rend —
207, ruhátartó — 143, sütő
— 202, szállásfogadó —
143, tanács — 127, tanító
— 126, tőr — 138, 142, 143,
183, 202, 204, titok — 183,
vaconáló — 195, veder-
tartó — 213, vendég-
fogadó — 143.).
haza 230.
házas ember 130.
házasodott 98.
házasságszerzés 118.
házassult 98.
házsinálásról való tuda-
mány 104.
házfedél 155, 206.
házfedni való téglá 208.
ház gondja viseléséről való
tudomány 104.
ház héjazattja 206.
házhéjazni való esoróp 4.
házi ruta 20.
házörző eb 64.
házsópró 132.
házugya (udvar) — 107.
házsártos 140.
hé vö. hí.
hegedű 142.
hegedős 131, 141.
hegedűvivő 142.
hegy 40, 61, 63, 64, 230.
hegy (kő — 4, szőlő — 45,
szőlővessző — 46.).
hegyes 33, 114, 207.
hegyes alma 44.
hegyes orru kapa 50.
hegyes tör 156.
hé 100.
hég 34, 40, 42, 44, 48, 60, 80,
hég 207.
hég (fa — 35, hal — a 80,
kigyó — a 69, pomagra-
nát — 35, szem — a 85,
szemöldök — 84.).

héjakut 14.
héjazat 206.
héjazni (ház — való ese-
röp) 4.
héjazni való téglá 207.
héjazott 207.
héjazott (be) — 208.
héj (kemény — hal 81, lágy
— dió 44, sárga — 25.).
hely 46, 58, 86, 158, 173,
206, 208.
hely (koppasztó — 159, mű
— 142, pennatartó —
191, polyvatartó — 210,
rév — 180, seb — 93,
162, szeméstartó — 210,
szent — 124, tábor —
járó 158, temető — 126,
162 — 200, tyuktartó —
75.).
helyen (mi) — 217.
herceg (nagy) — 128.
here 69.
here (bő) — 29.
herélt ember 131.
herélt ló 65, 211.
hering 80.
hernyó 69, 76.
hét 221.
hétfő 221.
hév 113.
heveder (bő) — 212.
heverő 64, 73.
hevíteni 202.
hévíz 213.
hézag 32, 114.
hi 100.
hí 155.
hidalni (által) — 179.
hidas 178.
hidég 3, 4, 113, 146, 164,
168, 169.
hidegítő (ital) — 196.
hidegtelés 160, 164, 167,
170.
hidegtelő 174.
hidegtelés 167.
hidegvizfűrdő 214.
híg 205.
hija 100.
himes 183.
himkeszke 63.
hímlő 64, 65.
himvarró 134, 138.
hínár 10, 30, 60.
hinteni (ol) — 56.
hintőszekér 65, 132, 152.
hintőszekéresmálós 132
hintő (ganj) — villa) 57.
hírnyv 107.
hirtelen 170, 217.
hirtelenkedés 97.
hit 105.
híteszgett 107.
hitetlen 107.

hitelenség 105.
hittől szakadt 107.
hítű (hamis) — 107.
híves atya 116.
hiúz 67.
hivatalléví 234.
hivatlatni 117.
bizelkő 106, 131.
hizalni 79, 210.
hő 2, 3.
hő vö. lava.
hód 66.
hog vö. hug.
hogy 166.
hőhő 129.
hol 79, 142, 210, 225.
hold 2, 3.
hold 55.
hold (új) — 224.
holdfogyta 224.
holdtölte 224.
holdudvar 3.
holli 76.
holli (éjeli) — 76.
holliészin 109.
holmal vö. kónal.
holnap 217.
holnap vö. hónap.
holnapután 216.
holta után 119.
holtszón 200.
hólyag 88.
homály 3.
homályosság 160.
homlitani 47, 50.
homlitás 41.
homlok 83, 187, 212.
homlok elei 84.
homlokon vett patok 90.
homok 5.
homokos 55.
hónal 89, 172.
hónap 220, 224, 225.
hónapi 220, 225.
honatöltött bor 54.
ho dani 201.
hordani (ki) — 159.
hordó, 46, 51, 52, 54, 153.
hordó (bor — edény 45,
éték — 150, éték — 41
199, fa — 200, fa — sze-
kér 152, ganj — szekér
57, kő — szekér 152, put-
ton — 52, törköly — kád
52, törköly — taliga 51,
viz — veder 204.).
hordosni 184.
hordozni 140, 152, 159.
hordozó (buzogány — 159,
dárda — vitéz 158, gyer-
tya — 125, levél — 192,
málha — 136, tör — 128).
horgalni (be) — 92.
horgadt (fel — orru) 86.
horgadt (meg) — 114.

Horgas 90.
horgas hátú 93.
horgas nyakú 78.
horgas orru 73.
horgas szárú 92.
horgászni 59.
horgászó 59.
horgasztott (meg) — 90.
horog 59, 155, 160, 209.
horog (vas) — 180.
horvát 232.
Horvátország 231.
hossz 224.
hosszú 32, 85, 87, 156, 180,
189, 226.
hosszú farkú 63.
hosszú szárú 44.
hosszú utú fi 25.
hozó 68.
hozó (álm) — 165.
hő vö. hév.
holgy 17.
hölgyezreza 67.
hölgyemál 8.
hőrség 65.
hőség 225.
huddozó edény 151, 186.
hüg 115, 116, 121, 122.
hüglőnyok 122.
hügy 90.
hügy (kasz) — 2.
hulladék 177, 178.
hullás (el) — 161.
hullatás (konny) — 93.
hulló szőlő 48.
hunyás (be) — 172.
hünyor 15.
hünyor (fejér) — 18.
hünyortó 26.
hünyoritás (szem) — 223.
húr (madár — 20, tyúk —
21).
hurka (apró — 146, 204, vé-
res — 146.).
húros madár 78.
hurttás 111, 173.
hús 101, 146, 197.
hús (bárany — 145, borjú
— 145, disznó — 145,
főtt — 145, juh — 145,
leves — 145, lúd — 145,
rántott — 145, sült —
145, tyúk — 145, vad —
145, ürü 145.).
húsróló 136.
hússosztás 198.
hússal töltött béles 148.
hústartó ház 204.
húsvét 222.
húsz 98.
húvelyk 32, 89.
húvelykborsó 28.
ibolya 30.
iceze 102.
ide 217.
ideg 156.
ideg (csapó) — 131.
idegen országai vad 67.
idei 75, 223.
idei bor 52, 223.
idei 214, 216.
idegen 180.
időtlen te 93.
idézó levél 235.
idő 98, 99, 196, 217, 223,
224.
idős 220.
ifjú 98.
ifjúság 98.
igaz 103, 105, 107.
igazgatói 179.
igazság 105.
igen 122, 123, 193.
igen 45, 67, 99, 163, 176.
iglice 9, 16.
iharla 36.
ijas (számszer — vitéz) 158.
ijesztő (vacsora — lepen-
dők) 72.
ij (kéz — 156, számszer
— 156.).
ijgyártó 133.
ikra (hal — 80, lab — 92).
idatató levél 234.
illat 125.
illatosság 95, 112.
illatú (eper — fű 16, fok-
hagyma — fű 29, jó —
112, jó — bor 53.).
illetés 95, 112.
Ilona (szent) — 17, 25.
immár 158, 216.
imádság 126.
in 90.
inas 33.
inas 128, 158.
inas (törbördőző) — 128.
inaska 98.
indiai bors 29.
indító (vért) — 68.
indulás (föld) — 3.
ing 228.
ing (páncélt) — 226.
ingovány 60.
ingoványos 55, 60.
inkább 97.
inni 196.
interkafár 138.
intó 194.
iny 86, 161.
ipa 115.
ír 176.
ír (Csaba — e 23, ilkas —
9, nyakán függő — 177,
szemgyógyító — 176.).
írás 125.
írás (kép — 104, kéz — 192,

229. koporsó feletti való — 126.).
 iratos karajú 150.
 iratos ruha 227.
 íres ruhásnáló 139.
 írha 134.
 íringség 108.
 írni 191, 229.
 író (kép — 133. könyv — 190. térdén — 192.).
 írőedek 127, 190.
 írótábla 190.
 írott 191, 192.
 írta 190, 192, 191.
 írtovány 58.
 írtoványföld 55.
 is 68, 161.
 iskolamester 104.
 islóg 187.
 isméglen 217.
 ismeret (igaz isteni — 105. lelki — 84, 107.).
 ismét 156.
 ispán (náder — 128. vármegye — 129.).
 ispitály 143.
 ispitályban lakó pap 123.
 istáló 209, 210.
 istálló (16 — 209. ökör — 209.).
 istállóbor 210.
 Isten 1, 105, 122, 123.
 Isten (anya — 1. fiú — 1. oltalmazó — 1. szentlélek — 1.).
 Isten fája 8.
 Isten haragja 17.
 isteni (igaz — ismeret) 105.
 isteni akarat 1.
 isteni dologról való tudomány 101.
 isteni szeretet 104, 105.
 Isten korsója 30.
 Isten lova farka 9.
 istennyi 18, 23.
 Isten pohara 30.
 Istenség 1.
 Isten szakállja 10, 15.
 Isten tiúskája 10.
 istráng 212.
 iszák 151, 212.
 iszák (utra való —) 212.
 issza (bor nem —) 131.
 ital 176, 198.
 italhűdegítő 196.
 italköztelő 198.
 itólet 105.
 Iván (Szent — hó) 221.
 ivgyártó 133.
 ivó (égett bor —) 184.
 ivolya 30.
 iz 112.
 iz 90.
 izeltés 95.
 izen (tiszta — való bor) 53.

izes 31.
 iz-örzés 95.
 izhujlás 90.
 izű (bor — alma 44. jó — 198.).
 izsóp 18.
 Jakab (Szent — hava) 221.
 jámbor 122.
 János (Szent — füve 9, 25. Szent — gyökere 25. Szt. — kenyere 14, 25. Szent — virága 16.).
 járás 104.
 járnai 174, 182.
 járó 63, 65, 72, 75, 127, 158, 189, 209.
 járó (egyben — 149. őjjele — 76. elől — 159. határ — levél 234. kereszt — nap 222. kötelen — 136. közben — 138. szabad — levél 235. táborhely — 158. veríték — 92.).
 járom 57.
 járomszeg 57.
 járt (határ — levél) 236.
 jáspis 6.
 jász 222.
 jászokzeg 82.
 jászol 210.
 játék 64.
 játékos 136.
 jätom (= látom) 97.
 játszó 80.
 jávor 62.
 jávorfa 36.
 jég 3.
 jégesap 4.
 jegenyefa 36, 58.
 jeges 196.
 jegy 93, 162.
 jegyes 93.
 jegyzőkönyv 191.
 jelentő (tavasz — csillag) 2.
 jelenvaló 162.
 jelosztó 158.
 jézeze 75.
 jerkebarány 63.
 jó 99, 103, 107, 125, 157, 216, 217, 222.
 jó 107.
 jó (ezer — fű) 14, 27.
 jobb 89, 94.
 jobbság 130.
 jó orkölearról való tudomány 103.
 jóha-fűje 166.
 jó illatú 53, 112.
 jó izű 198.
 jól 131, 180.
 jószág 107.
 jószágú 112.
 jó szerencsés 129.

jönni 167.
 jönni (elő —) 218.
 jóvedelem 219.
 jóvendőlő 104.
 jóvendőmondó 106, 121.
 jövés 32, 40, 46, 47, 50.
 jövő 170.
 juh 63.
 juhaköl 209.
 juhász 140.
 juhászbec 64.
 juhganéj 177.
 juhhiús 145.
 juhmekegés 111.
 juhnyáj 210.
 juhnyajt 147.
 jutalom 105.
 kaczola 64, 211.
 kacs (szőlővessző — a) 46.
 kád 150.
 kád (fürdő — 151, 214. nyomó — 51. sajtó alatt való — 52. szőlőszedő — 51. törkölybordó — 52.).
 kádár 134.
 káka 59.
 kakas 75.
 kakas (erdei —) 75.
 kakasgerenda 207.
 kakaskő 7.
 kakasark 75.
 kakasszakállja 73.
 kakastaréj 17.
 kakuk 76.
 kakukfű 27.
 kalács 148.
 kalamáris 191.
 kalapos papsüveg 227.
 kalász 17, 32, 141.
 kalinceza 13.
 kalitka 79.
 kalmár 136.
 kaloda (kőzi — 159. lábnak való — 159.).
 kalongya 57.
 kamarácska 126.
 kamarás (fő —) 127.
 kamukaruba 227.
 kan 62.
 kan (erdei — 61. vad — 61.).
 kanál 199.
 kanál (ezüst — 198. fűző — 202.).
 kanáltartó 153, 199.
 kancsaló 211.
 kanczellárius 128.
 kancsal 85.
 kankalik 209.
 kanna 101, 150.
 kannagyártó 132, 137.
 kannamosó fű 15.
 kanonok 122.
 kántor 225.

kánya 77.
 kapa 50.
 kapálni 50.
 kapás 141.
 kapeza 228.
 kapeza (áll —) 86.
 kapesolni (össze —) 180.
 kapitány 128.
 káplán 123.
 káposcs 187.
 kápolna 124.
 kapor 8, 33.
 kapor (éb —) 10, 13.
 kaporna 13.
 káposzta (fejér — 11. fodor — 10.).
 kapotnyak 9, 30.
 káppan 75.
 kaptársnáló 134.
 kaptár 69.
 kapu 184.
 kar 89.
 karácsonhó 221.
 karácson napja 222.
 karajú (iratos — mű) 150.
 kárász 81, 82.
 kard 156.
 kardinál 122.
 karmazsin színű 227.
 karó 47.
 karó (szőlő — 38, 50. vető — 190.).
 karoly 77.
 karórépa 22.
 karózni 46, 50.
 karózott szőlővessző 47.
 kárpit 185.
 kártyacsináló 139.
 Karvaly 77.
 karvalymadár 126.
 kas (búzás —) 150.
 kása 34, 146, 204.
 kása (árpa — 146. dara — 34. rizs — 22, 34.).
 kásafűvirág 25.
 kasáros 178.
 Kassa 233.
 kástélybor 53.
 kasza 58.
 kasza (fűmötélő — 50. visszaszegezett — 156.).
 kaszahűgy 2.
 kaszakő 4, 202.
 kaszálás 58.
 kaszálni 58.
 kaszáló rét 58.
 kaszált 16.
 kaszált (je —) 58.
 kaszás 58.
 katang 12, 18.
 katang (sárga virágú —) 13.
 katangkő 19, 27.
 katlan 140.
 katona 126, 158.

katona (köz —) 158.
 katonaló 64.
 kazal 59.
 kecsge 82.
 kecsge (keskeny —) 82.
 kecske 63.
 kecske (bak — 63. hegyen-járó — 63. him — 63. kő-száklán járó — 63. nős-tény — 63. vad — 63.).
 kecskenkol 209.
 Keckemét 233.
 kecskepásztor 140.
 kecskerágó fa 39.
 kecskesajt 147.
 kecskeszakáll 11, 28.
 kecskeszar 178.
 kecskeszarvó fű 16.
 kecskeszemű szőlő 48.
 kecskeszopó madár 79.
 kedd 221.
 kedv 222.
 kedvesség 105.
 kegyelemlevél 235.
 kehely 124.
 kék 85.
 kék (almás — 65. dísznő — 15.).
 kékgalamb 77.
 kéklilium 16, 18.
 kékszín 109, 110.
 kékszínű virág 11.
 kelés 93, 161, 166, 169.
 keloti (nap — szél) 22.
 kelevény 93, 161, 170.
 kemence 147, 200, 214.
 kemence (mész — 143. sütő — 202.).
 kemencefűtő 136.
 kemény 44, 95, 113, 200, 205.
 keményedés (még —) 172.
 keménybűjő hal 81.
 keménykő 4.
 keménység 94.
 keményszag 112.
 kémleni 178.
 kender 11.
 kender-magszínű madár 78.
 kénese 5.
 kenet 177.
 kenet (simító —) 187.
 kenetáruló 139.
 kenetcsináló 139.
 kenettartó edény 153.
 kenygyel 157, 212.
 kenygyelfutó 128.
 kenygyortya 201.
 kénkö 5, 137.
 kénköcsináló 137.
 kenő (kosz —) 135, 185.
 kenő (szekér tengelye —) 154.
 kenőfenő asszony 134.

kenyér 148, 198.
 kenyér (árpa — 148. búza — 147, 148. dísznő — 14. föld — 14. korpá — 147. köz — 148. rozs — 148. Szent János — 23. vitézi — 148. zsemlye — 147.).
 kenyérhínyó lapát 202.
 kenyérsütés 202.
 kenyérsütő 136, 143, 150.
 kenyértartó 143.
 kenyérlén való szolgálat 225.
 kép 125.
 kép (bálvány — 124. bálvány — faragó 104.).
 képe (bíró — 127. király — 128.).
 képfaragás 104.
 képfaragó 133.
 képfaragó (bálvány —) 104.
 képrás 104.
 képrő 133.
 kérdező levél 235.
 kerék (fél — szeczet) 197.
 kerék 55, 154.
 kerékagy 154.
 kerékben törés 159.
 kerékded 33, 35, 43, 114, 183, 197, 199.
 kerékcsináló 132.
 kerékgyártó 142.
 kerékkűlő 154.
 kerék pajzs 155.
 keréktalp 154.
 kerékű (két — 152. nyolcs — 152. vasas — 152.).
 kerékvágás 154.
 kerékvás 154.
 keréng garádics 207.
 kerep (sár —) 21.
 kereskedő 131.
 kereszt 125.
 keresztelő 125.
 keresztény anyaszentegyház 124.
 keresztiesfű 13.
 keresztjáró nap 222.
 keresztfa 36.
 keresztini (he —) 41.
 kerítés (kő —) 181.
 kerítő 107.
 kerítő asszony 107.
 kérkedékeny 106.
 kérdős 111.
 kert (gyümölcsös — 44. lator — 230. vad — 183.).
 kertész 138.
 kerti fejez róza 28.
 kertifű 32.
 kerti kömény 13.
 kerülni (elő —) 218.
 kerülő (erdő —) 60, 230.
 kés 202.
 kés (metsző — 50. szakács

— 202, szőlőmetsző —
45, szőlőszedő — 52.).
készcsmáló 132.
keselyű (fejőr farkú — 76,
sas — 76, tengeri sas —
76.).
keselyű orru 86.
keserű 108, 112.
keserű bal 20.
keserű bolhafű 23.
keserű fű 11, 17.
keserű lapu 24.
keserű magú fű 20.
keserű mandula 42.
keskeny 113, 150.
keskeny kecsége 82.
Keszárk 233.
késő éj 223.
későre 97.
későn 217.
kész 199.
készeg 80, 82.
készeg (apró — 82, fejőr —
80, keskeny — 82, széles
— 80, széles lapos — 80,
vörösármányú — 82.).
keszkenő 185.
keszkenőszővő 135.
két 85, 101, 117, 180, 218,
219, 220, 224.
kétlágú 50.
kétlécűlevél 235.
kétfelé hasított hús 146.
kétfelé nyitott ajtó 182.
kétfülü korsó 149.
kétkerekű szekér 152.
kétkerekű taliga 152.
kétközűlő 60.
kétlovú szekér 152.
ketrecz 210.
kétszörőrfüggő 42.
kétyszer sült 148.
ketten-ketten 220.
kettős-nap 3.
kettős fejű kigyó 68.
kettős gyermek 117.
kétvállkőz 89.
kéve (búza —) 57.
keverés 49, 56.
koverni 50.
kevert 210.
kevésbé 100.
kéz 89, 162, 168, 174, 175,
190, 192.
kéz (bal — 89, jobb — 155,
horgas — 90, jobb — 89).
kezdeni 87.
kezesség 215.
kézij 156.
kézij kaloda 159.
kézírás 102, 229.
keztű 228.
kézzel forgató malom 203.
ki 6, 10, 60, 62, 63, 65, 67,
68, 69, 85, 89, 92, 97, 100,

106, 116, 117, 149, 130,
131, 140, 149, 151, 152,
153, 155, 156, 158, 159,
161, 162, 167, 168, 169,
171, 172, 174, 175, 176,
179, 180, 182, 184, 185,
191, 193, 197, 198, 201,
202, 207, 208, 209, 210,
211, 212, 213, 214, 227,
228, 229.
ki (vala —) 130, 192.
kiáltás 110.
kiáltó 130.
kiáltó (fel — levél) 234.
kicsiny 32, 85.
kietlen 230.
kietlenben lakó remete 230.
kifolyó fő 59.
kigyó 68.
kigyó (áspis — 68, eserfa-
tövében lakó — 68, eger-
résző — 68, fecske — 68,
kettősféjű — 68, kurta
mérge — 68, mérgebo-
csátó — 69, marásával
rothasztó — 68, mérge —
68, szomjuságot hozó
— 68, szarvas — 68, tarka
— 68, tehenésző — 68,
vért indító — 68, vízi —
68, zomok — 68.).
kigyófű 12, 28.
kigyóhagyma 17, 22, 23, 28,
29.
kigyóhéja 69.
kigyónyelv 23.
kigyótráng 14, 28.
kihajlott 92.
kilenecskemű hal 81, 82.
kihínes (ajtó —) 182.
kihívó 156.
kin 163.
kínestartó 122, 126.
kínózní 100.
kinyitó 181.
kirakó 197.
király 68, 128.
király képe 128.
király koronája 20.
király követe 157.
királynéasszony 128.
királynéasszony álmnyője
29.
kis 36, 63, 66, 72, 73, 74, 77,
80, 87, 88, 89, 90, 91, 92,
93, 97, 101, 115, 124, 147,
148, 150, 152, 153, 180,
182, 184, 190, 193, 199,
201, 202, 223.
kissasszony 91, 98.
kissasszony-baba 221.
kiszélő dió 44.
kisdöd 96, 211.
kisgyermek 97, 144.
kisgyermekrivás 111.

kiskirály 128.
kispilisi pap 123.
kisebbsé 85.
kiz-ujj 89.
kiszakadás 41.
kítőrejtő ágú fa 40.
kivánni (meg —) 174.
kivánó 106.
kivánóság 84.
kivettettet (szám —) 131.
kívül 95, 191.
klastrom 123.
koesi 152.
koescimáló 132.
koesis 136, 211.
koesislő 65, 211.
koesonya 144.
koesord 14.
kófa 99.
kókas vő, kakas.
kolbász 146, 204.
kolbászesimáló 136.
kolbásztöltő 136.
kolduló esuklyás barát 123.
kólikás 174.
Kolozevár 233.
kólya 152, 211.
Komárom 232.
komló 20.
komondor 64.
komornyik 128, 184.
komp 178.
komplár 136.
komplárház 142.
konkoly 17, 19, 22, 24, 31, 35.
konkoly (nászógós —) 20.
Konstantinápoly 233.
konszultágyviselés 127.
konty 189.
konyha 139, 199, 200, 201.
kopfal 81.
kopja 156.
kopja (vasdlat —) 156.
kopjafestő 137.
kopjás vitéz 157.
kopoltója (hal —) 79.
koponya 153.
koponya (agy — 84, fő —
83.).
koporsó 99, 126.
koporsófoltott való írás 126.
koppadás (el —) 160.
koppasztó hely 159.
kor (ak — 215, mi — 87,
162, 163, 165, 166, 170,
172, minden — 72, gyer-
tyagynjtás — 223.).
kormány 140, 180.
kormányos 140, 180.
kóró (bogács — 12, 14, 20,
30, csest — 10, katang —
10, 27, varádies — 14.).
korom 200.
koron (mi —) 215.
koronája (király —) 20.

körpa 34, 177.
korpukenyér 147.
korpás 165.
kórság 162, 164, 165.
kórság (asszú — 169, víz
— 165.).
kórságos 164, 174.
kórságos (asszú — 175, víz
— 166.).
korsó 202, 214.
korsó (Isten — ja 30, két
fülü — 149, mosdó —
151, nagyszájú — 151,
olajos — 151, szoros
nyakú — 150.).
kos (faltörő — 154, eszelő
— 63, vad — 63.).
kosár 69, 150, 153, 198.
kosár (galamb — 210, so-
lyemtartó — 188, sajt-
száraztató — 151, szőlő-
szelő — 51, szősztartó
— 188, szárító — 51, tűré-
száraztató — 151.).
kosárcska 153.
kóstolás 112.
kóstoló (étel — 127, étel
— 198, ital — 198.).
koszorúfa 207.
koszorúfüző 140.
koszorúköte 136.
kötél tyúk 75.
kötényvettye 138.
kötényvettyés 138.
kova 200.
kovács 132.
kovács nélkül való kenyér
147.
kő 56, 58, 102, 168, 174, 182,
183, 210.
kő (drága — 6, 136, 196,
fecske — 7, fen — 4, fa-
ragott — 181, kakas —
7, kasza — 4, 202, kén
— 5, 137, likadozott —
4, malom — 202, már-
vány — 4, próba — 186,
tajték — 4, tűz — 4, 200,
tűz — ütő száraz 200.).
kőbántás 161.
kőbánya 143.
kőbányász 134.
kőboltos 210.
kőből 52, 101.
kőd 3.
kődmén 228.
kőeső 2, 3.
kőfal 155.
kőfalrakó 133.
kőfaragó 133.
kőhegy 4.
kőhordó szekér 152.
kőhögés 172.
kőhőgni 163.
kőkőny 42.

kőkőnyfa 38.
kőkerítés 181.
kőkőres 8, 22, 24.
kőkőres (lány —) 24.
kőkőresin 24.
kőkőresin (ő — 24, sárga
— 18.).
kőlesonadás 214.
kőldök 88.
kőldökmetező 138.
kőles 21, 34, 177, 203.
kőtes (madár — 17, mohar
— 15.).
költeni (ki —) 74.
költött madár 74.
kolyhecske 63.
kolyok 63.
kőm ny 15, 21, 33.
kőmény (boros — 13,
disznó — 25, kerti — 13,
olasz — 13, vad — 28.).
kőmetelő 168.
kőműves 133.
kőntés 64, 226.
kőnyök 89.
kőnyörgő levél 235.
kőnyörületesség 108.
kőnyv 190, 191, 192, 193,
194, 229.
kőnyv (jegyző — 191, ta-
nitó — 194, város — e
193.).
kőnyváros 136, 190.
kőnyváruló ház 143.
kőnyveske 190.
kőnyviró 190.
kőnyvkötő 137.
kőnyvnyomató 192.
kőnyvnyomató papiros
191.
kőnyvtartó ház 190.
kőnyvtartó házzal bíró 190.
kőnyvtartó láda 185.
kőnyvtartó polcz 190.
kőnyvezés 163.
kőnyvező szemű 164, 174.
kőnyhullatás 93.
kőnyű 72, 113, 178.
kőnyű szárazsága 158.
kőpés (vér —) 167.
kőpni 87.
kőpő (vér —) 167.
kőpönyeg 226.
kőppoly 176.
kőrisfa 37.
kőrmű (egyenes —) 73.
kőnyök 88.
kőnyök (tök —) 170.
kőrontó fő 24.
korom 73, 89, 177.
körömméreg 171.
Körös 226.
körtvély (árpával érő — 44,
hosszú szárú — 44, levek
— 45, muskotály — 44,
piros — 44, telelő —
44.).
körtvélyfa 38.
kőszű 4.
kőszikla 4, 63.
kősmető 69.
kőszűrű (olló —) 138.
kőszűrűs (borotva —) 138.
kőszvény 162, 169, 174.
kőszvény (lak —) 161.
kőszvényes 175.
kötél 136, 209.
kötél (egy — föld) 55.
kötél (hajó — 179, hajó —
vonó 179.).
kötélen járó 136.
kötélgyártó 137.
kötés 176, 213.
kötni 211.
kötni (be —) 192.
kötő (elő — 187, fő — 138,
187, 227, fő — háló 227,
koszorú — 136, könyv
— 137, térd — 228.).
kötőfűk 157, 211.
kötött (fel —) 48.
kötözni 50.
kötözőfű 13.
kötözöttes 84.
kővágó 134.
kővér 54, 96, 113.
kővér (dizsnó — e) 204.
kőveres 146.
kőverő 16, 26, 28.
kővér poresin 25.
kővérség 90, 94.
kővas 55.
kővet 157.
kővi had 51, 83.
kőví (drága —) 187.
köz 56, 84.
köz (fű — ben 196, két —
háló 60, váll — 89.).
közbenjáró 138.
közéltett 99.
közép 95, 96.
középfő 86.
középfő hártya 94.
középfő rúd 57.
középső 94.
középfő 89.
közétek 144.
közfal 181.
közkatona 158.
közkenyér 148.
közlepedő 185.
közlepedőszegény 210.
köznap 222.
közökörnyelv 15.
közönséges 186.
között 65, 94, 149, 182.
közszög 127, 130
köz 69, 193.
krantecz 232.
kristály 1.

kristálypohár 196.
krokodilsárlány 63.
kucs (= kacs) 46.
kúfár 139.
kules 140, 182.
kulesár 140, 204.
kullógva 124.
kún 232.
Küország 231.
kupa 150.
kupa (arany) — 196.
kurva 159.
kurta mérges kígyó 68.
kút 207, 208, 209.
kút (esatorna — 208, eső-
ves — 225, heja — 14.).
kútásó 138, 208.
kútfő 3, 208.
kútvíz 208.
küllő 77.
küllő 203.
küllő (korék) — 154.
külömb 117.
külső 40, 44, 48.
külön vö. küllő 154, 203.
kürtös 141.
küzöb 182.

láb 81, 91, 93, 155, 159, 168,
169, 175, 184, 197, 210.
láb (borjú — 10, fa — 228,
lúd — 74, nyúl — 19,
orszán — 25, rák —
146, szarka — 11, varjú
— 13, 14.).
lábda vö. lapta.
láb-feje 92.
lábikra 92.
lábköszvény 161.
lábmosófi 18.
lábmosó medence 151.
lábnyom 101.
lábú (fekete — 64, hímfa
— 96, három — 197, 202,
széles — 92, tollas — 77,
78, vörös — 77.).
láb-űj 92.
láda 150, 185.
láda (könyvtartó) — 185.
ládicska 150.
lágú 113, 147, 184.
lágú bor 53.
lágú ború 48.
lágú bűj 44.
lágú természetű 107.
lágynút 48.
lajtörja 207.
lajtörjafog 207.
lakás 145.
lakat 182.
lakatgyártó 132.
lakó 66, 68, 69, 123, 141,
230.
lakodalom 198.

lakos ember 130.
lakozó társ 198.
lámás 125.
lámás (szaru — 195, te-
hénbéllel borított —
195.).
láméz (arany) — 187.
lámézos bot 154.
lámézos fék 212.
lámé (liszt) — 34, 148.
lant 141, 142.
lantorna (gyermektartó) —
91.
lantornacsínáló 139.
lantos 141.
lantos (gyermekháló) — 202.
szóró — 58, 206, vas —
57.).
lapoczká 89.
lapos 114.
lapos (szántó — vas 56,
széles — keszeg 80.).
lapta (füzes — 155, vajás
— 8.).
lapu (apró — 19, édes —
30, keserű — 24, mosto-
toha — 30, széles — 20,
tövises — 9, 19, 27.).
laska 146, 199.
lassú 66, 105.
László (Szent — füve) 17.
látás 68, 95, 112.
látom 97.
látta (ország) — 140.
latorkert 230.
lazac 82.
lazmak 185.
lé 199.
lé (egres — 145, étek — ve
199.).
leány 117, 118, 122, 186.
leány (árva — haja 10, 13,
asszony után járó — 189,
hug — 122, mostoha —
116, szolgáló — 130, 189,
szűz — 98, unoka — 115,
120.).
leányesest alma 43.
leánygyermek 97, 98.
leánykőköres 24.
leányunoka 120.
leányzó 115.
leányzó (nevendékény) —
98.
lécz 206.
leczkoolvasó
lednek 31, 34.
lednek (vad) — 22, 23.
ledült 47.
lefüggő 75.
legeltető pásztor 140.
legény (kőlovász — 210,
vő — 118.).
légy 70.
légy (éb — 70, ebfütemaró

— 70, nagydongó — 70,
ökör — 70.).

legyező 186, 198.
legyefogó pók 70.
lehellős 161.

lehollet (nehéz) — 175.
lehet 163.

lejtő 61.
léjű 82.

lekaszált 58.
lélék 1, 84, 162, 172.

lélek (Szent — isten) 1.
léleket 92, 163, 169, 174.

lélés (hideg) — 160, 164,
167, 170.

lélkes állat 61, 72.
lelki állat 1.

lelküismeret 84, 107.
lelő (hideg) — 174.

lelős (hideg) — 167.
lemetelni 41, 49.

lemónya 35, 43.
len 19, 34.

len (vad) — 19.
lencso 33, 199, 204.

lencse (béka — 19, 20, vad
— 9, 34, vízi — 15.).
lencsefa 37.

lenfőjtő puszpáng 15.
lengezőző eső 3.

lengyel 232.
Lengyelország 231.

leuvelű fü 19, 20.
lenni 214.

lenolaj 204.
lenruha 227.

lenvirágú fü 15.
leopárd 67.

lep 88.
lepedő 213.

lepedő (gyöles — 184, kőz
— 185.).
lepedőcsínáló 135.

lepe-fűjű 171.
lepel (lgy) — 185.

lepény 148.
lepényeg 73.

lepényhul 81, 83.
lépés 100.

lépésmező 205.
lépő lő 65.

leppendék, lependék 71, 72.
leső (vacsora) — 196.

letörött 40.
lett 97, 117, 119.

lett dolog 194.
levegőcsínáló 132.

levél 40, 190, 192, 193.
levél (adomány — 235, ado-
mányról való — 234,
adósság — 234, alkony —
235, áros — 235, ba-
rátságos — 235, békés —
235, bírság — 234, bizon-
ság — 193, 234, 235, csere

— 235, egyháztalalom —
234, ellenkező — 235, es-
kütő — 235, esküvésről
való — 234, fa — 40, fe-
jedelem — pészeti alatt
való — 229, felkiáltó
— 234, gyóntató — 235.

haladék — 234, ha-
tárjáró — 234, határjáró
— 236, hegyes — 33, hiva-
tal — 234, idéző — 235.

iktató — 234, kegyelem
— 235, kérdező — 235,
kőthecsu — 235, kö-
nyörgő — 235, menedék
— 193, 229, 234, ok —
234, oldozó — 235, oltá-
lom — 235, osztás — 234.

örökségről való — 235.
parancsoló — 234, pró-
kátor — 235, szabadjáró
— 235, szék — 234, 235.

szentencia — 235, szóltó
— 234, szőlő — 49, 51,
tartó — 236, tilalom —
234, tudakozó — 234, tu-
dományról való — 234,
válasz — 236, vallás —
234, vámról való — 235,
zálogos — 234.).

levelezni 40, 50.
levélhordozó 192.

levélű (bab — 13, 14, ezér-
nás — 33, eszefa — 12,
esillag — 27, három —
— 29, len — 19, 20, öt
— 24, pénz — 12, 22,
ritka — 33, 48, széles —
38, szőlő — 48, zab — 11.).

levélvívő 192.
levendula 19, 22.

leverés 50.
leves étek 199.

leveshús 145.
loveskörtvélyű 45.

lovesztikom 19.
lovetkező ház 183, 213.

liba 75.
lidérczes 170.

líget 6°, 230.
lik 57, 90.

lik (orr — 86, verejtékjáró
apró — 92.).
likadozott kő 4.

likas 19.
lilium (bárony színű —
22, fehér — 20, kék — 16,
18, sárga — 9, 19, 20.).

liszt 34.
lisztláng 34, 118.

lisztartó zsák 185.
lő 156.

lő (almáskék 65, bolygeres
— 65, lúzanyomó — 205,
fejér pej — 65, fekete —

65, fogott — 211, futó —
211, hadakozó — 64, há-
mos — 64, 212, harapó —
212, harmad fű — 66, há-
tas — 65, herélt — 65, 211,
hátralépő — 65, hím —
64, 65, hintőszekérhez
való — 65, Isten — va
farka 9, kanca — 211,
katona — 64, kocsis — 65,
211, lassú üggető — 66, lépő
— 65, mállás — 65,
másod fű — 65, mászó
— 65, meghányó — 65,
mön — 65, nyerges —
212, osztóvör — 65, posta
— 65, roh — 65, ragó —
65, szántó — 65, szeke-
res — 64, 211, Szent
Mihály — va 99, szépen
áll — 65, tavali — 66,
terhes — 65, török — 65,
üggető — 64, 211, vezeték
— 65, vörhonyeges —
65, zabált — 66.).

lódarázs 70.
lógató 178, 211.

lőhajtó 211.
lőhéra 29.

lőheveder 212.
lőistálló 209.

lőkőköresin 24.
lőmenta 11, 27.

lőránt 144 (jegyzet).
lőrüm 20, 26.

lőrüm (sós) — 22.
lő-pisegetés 110.

lősóska 20, 26.
lovacska 211.

lovag 97.
lovagos vitéz 126.

lovakaró 211.
lovass vitéz 126.

lovász 131, 141, 158.
lovászlégy (köz) — 210.

lovászmester 126, 210.
lovú (három — 152, két —
152, négy — 152).

Lőse 233.
lő: e 7, 53.

lőre (ézetes) — 54.
lovás (puska) — 111.

lövő (ki) — 156.
lövődék 71.

lovcsenyőfa 36.
lúd 74, 197.

ludas 74.
ludczomb 74.

ludfi 75.
lud-hája 74.

ludhús 145.
ludláb 74.

lúdól 74, 209.
lúd-pázsit 25.

lúdtoll 74, 191.

lóg 186, 201.
lugas 47.
lyuk vö. lik.

ma 217.
macska 62.

macska (erdei — 62, pap
— 70, vas — 179.).

macskafülvő bagoly 79.
macskagyökér 90.

macskamajom 62.
macskaméz 16, 22.

macskamiogató 111.
macskatóvis 15, 19, 24.

madár 74, 210.
madár (barázdabillegető
— 79, báronyszínű —
76, bögött — 75, ezime-
res — 73, eszesgő — 78,
esésár — 76, csipke —
78, főnix — 76, füveselő
— 79, földön reveső —
73, egyenes körmű — 73,
griff — 79, gyapjas — 76,
horgas nyaku — 78, horg-
gas orru — 73, huos —
78, karvaly — 126, kecs-
keszopó — 79, kender-
mag színű — 78, költött
— 74, porlan heverő —
73, strucc — 76, szár-
nyas — 73, tengerszige-
tében tojó — 78, vízben
buváló 78, vörhenyő
színű — 78, vörös lábú
— 76, vörös szárnyú —
78.).

madaracska 72.
madarász 155.

madárhár 20.
madárkőles 17.

madártartó 72.
madársóska 8, 20.

madráfű 21.
mag 17, 33, 34, 42, 43, 48.

mag (fenyő — 40, kender
— 78, szőlő — 48.).
maza 192.

magabíró asszony 99.
magának élő ember 130.

magas 36, 47, 50, 61, 96,
150, 155.

Magdolna (Sz. Mária —
asszony füve) 28.

magon ültetett erdő 60.
magos (mustár — étel) 202.

magvetés 56.
magú (keserű — fű) 20.

magzat 115.
magyar 231.

magyarítás (meg) — 194.
magyarász 194.

Magyarország 231.
máj 88.

májás 146.

májfájó 166.
 májfű 21.
 májgyógyító fű 18.
 majom 62.
 majom (eb — 62, ember — 62, hosszú farku — 63, mészka — 63.).
 majos 64, 141.
 majorána 9.
 mák 24, 149.
 mák (csik —) 144.
 makk 60.
 makk (bűkk — 42, 60, eser — 60.).
 makkfa 37.
 makkos erdő 60.
 makkosfa 38.
 makktermő fa 37, 60.
 mál (bélgy —) 8.
 malacz 62.
 malacz (szopó —) 62.
 málna 212, 213.
 málnaharódozó 136.
 málnás 16 65.
 malom 203, 209.
 malom (kézzel forgató — 203, szarfarogató — 203, szaraz — 58.).
 malombáz 143.
 malomkő 203.
 malozsa bor 54.
 malozsaszőlő 36, 47.
 mályva (fejér 9, tengeri — 19.).
 mályvarózsa 21.
 mandula 36, 42, 44.
 mandulafa 37.
 már (im —) 158, 216.
 maradt 106, 107.
 maris 68, 69.
 marczipán 148.
 marha 138, 215.
 Mária (Sz. — Magdolna asszony fuvo) 28.
 markó (bő —) 106.
 márna 80.
 marni (meg —) 166.
 maró (ebfűle — légy) 70.
 marok 30.
 Maros 226.
 marta (ördög — fű) 22.
 mártott 199.
 márványkő 4.
 más 54, 158, 192, 193, 214, 235.
 más (bőjt — hó 220, egy — 84, 118, 193.).
 másfél 101, 220, 223, 224.
 másolás 53.
 másod 98, 216, 218.
 másodfű 16 66.
 másodszer 58.
 mászó (fülle — féreg) 72.
 mászó 16 65.
 matring (far —) 157, 212.

máz 5, 181.
 mázolás 181.
 mázolt far 181.
 mázsa 101.
 mécs 195.
 meddíg 216.
 medence 151, 195.
 medence (lábműs — 151, mosó — 151, réz — 150.).
 medve 67.
 medvetalp 11.
 meg (ajtó —) 182.
 még 63, 97, 207.
 megagott 46.
 megállapodott 48.
 megbántott 96.
 megborított 194.
 megcsúfoló 86.
 megdagadás 165.
 megfogadás 215.
 megforrott 53.
 meghajtott 114.
 meghalás 166.
 meghaló 162.
 meghalt 105, 119.
 meghányó 16 65.
 meghorgadt 114.
 meghorgasztott 90.
 megkeményedés 172.
 meglágyult 48.
 megmagyarizás 194.
 megmetszett 50.
 megnyergelt 212.
 megnyírás 51.
 megnyomás 163.
 megnyűzött 131.
 megpuffadt 164.
 megpuffadozott 174.
 megvakolt 95.
 megtartóztatás 177.
 megtérhelt 212.
 megtöltött 165.
 megünne 160.
 megutálás 168.
 megválás 162.
 megvarrasodás 163.
 megvénhűdség 99.
 megveszés 51.
 megvetés 165.
 megvívás 169.
 megye (vár —) 129, 230, 233.
 megyön vö. meuni.
 megy 42.
 méh 69, 133.
 méh (anya — 69.).
 méh 91.
 mehetni (által —) 225.
 méhfű 9.
 méhrúj (?) 69.
 mekégés 111.
 meleg 113, 142.
 melegtermesztő fű 24.
 mell 94, 174.
 mellett 58, 169, 208.
 mellvas 156.
 méltóság 105.
 mely 81, 94, 95, 118, 180, 192.
 mély 101, 209.
 mélylát 199.
 menedékleve 193, 229, 234.
 menekedni (ki —) 214.
 menés 65, 168, 210.
 meneshajtó 134.
 menestartó szállás 210.
 ménül 65.
 meuni 163, 175.
 menni (ba —) 94.
 ménta (Boldogasszony — ja — 21, fodor — 21, 16, 11, 27, víz — 11, 21.).
 mentől bamarabó 217.
 meny 116.
 menyasszony 118.
 menyecske 98.
 menyét 66.
 menyhal 82.
 menny 1.
 mennyi 215, 216.
 mennyi (vaga —) 216.
 mennyiképen 216.
 mennyiszor 216.
 merdek 61.
 mérég (föld — e 12, köröm — 171.).
 mérgebocsátó kigyó 69.
 mérlegnyomó fű 21.
 mérés (föld —) 104.
 mérész 106.
 mérföld 100.
 mérges fekete pók 69.
 mérgesfű 10.
 mérgeskigyó 68.
 merni 209.
 merő 32, 33, 100, 159, 178.
 merő (vak —) 106.
 merő (víz —) 149, 151, 201, 209.).
 mérő (föld — 104, pénz — serpenyő 186.).
 mérő serpenyő 102, 186.
 mert 101, 102.
 mérték 101.
 mértékletesség 108, 176.
 mester 103, 1 0.
 mester (ének — 104, főszakács — 200, hajós — 138, 179, iskola — 104, lovász — 126, 210, oltár — 123, polgár — 127, szakács — 127, számvető — 104, természetűd — 103, torvénytudó — 103, vörösszerző — 104.).
 mesterember 130.
 mesterség 103, 104, 197.
 mész 4, 181.
 mészáros 134, 136.
 mészárszék 142.
 mészégető 133.

mészkenecze 143.
 messzely 101, 102.
 metélés (el —) 177.
 metélni 41, 49, 197.
 metélő (érel — 197, fű — kassa 50, kő — 108.).
 metélő hagyma 12, 25.
 metélő olló 140, 188.
 mezőngy 30.
 mető (posztó —) 135.
 metring (far —) 157, 212.
 metszeni 49.
 metszeni (el —) 91.
 metszett 46, 50.
 metsző (kőldök —) 138.
 metszőkés 50.
 metszőkés (szőlő —) 45.
 méz 7, 204.
 méz (lépes — 205, mészka — 16, 22, nád — 8, 35, 205, tésztá — 204, vad — 205.).
 mezei egér 66.
 mezei fecske 78.
 mezei paprad 16.
 mézes béles 148, 149.
 mézes bor 7, 54.
 mézospogácsaesináló 136.
 mézfű 21, 23.
 mezítelen 156, 228.
 mező 54, 55, 56, 61, 149, 230.
 mezőpusztító sáska 71.
 mézsör 7.
 mi 97, 142, 167, 218.
 mi (akár —) 80, 93.
 mi (vaga —) 133, 163, 194.
 miatt 50, 69, 99, 109, 161, 165, 166, 167, 168, 169, 170.
 midőn 168.
 míg 215.
 Mihály (Szent — hó 221, Szent — lova 99.).
 Mihályka-monya 21, 35.
 mikor 87, 117, 162, 163, 165, 166, 170, 172.
 mikoron 215.
 minap 97, 215, 216.
 mind 172, 175, 177.
 minden 93, 161, 164, 167, 168, 173, 174, 218, 219, 225.
 mindenkor vörzöpő féreg 72.
 mindennap 216.
 mindennapi hűlegletés 160, 164.
 mindjárt 217.
 mindkét 85, 89.
 mind-mind 36.
 mindszent hó 221.
 mindtől vö. meutől.
 minemű 17, 126.

mint 31, 32, 33, 62, 69, 100, 111, 112, 166, 227.
 mint (ügy —) 204.
 mintegy 165.
 mintha 162, 166.
 miogatás (macska —) 111.
 mirigy 161, 172.
 mirigy nevű fű 16.
 mirtusfa 37.
 Miségrád 233.
 misegyertya 23.
 mészáros 55.
 mód 103.
 mód (ezédrus — fa) 38.
 mogyoró 42, 43.
 mogyoró (földi —) 8, 24.
 mogyorófa 36, 37.
 mogyoróhagyma 12, 124.
 moh 22.
 moha (fa —) 40, 61.
 mohar 10, 14.
 moharköles 15.
 mohos 208.
 mohos alma 43.
 Moldvaország 231.
 molnár 140.
 moly 71.
 molyfű 29.
 momortika 10.
 mondád (te — fű) 15, 17, 19.
 mondani (ki —) 97.
 mondó (jövendő —) 106, 124.
 monostor 123.
 monstancia 124.
 mony 74, 126.
 mony (agár — 22, Mih lka — a 21, 35, tik — 74, 205.).
 monynak golyóbisa 91.
 monyvak tóli 91.
 mordály 156.
 Morvaország 231.
 morzsoló (sajt — 202, tőrő — 202.).
 mosó edény 125.
 mosó korsó 151.
 mosó medence 151.
 mosó (kanna — fű 15, láb — fű 18, láb — medencze 151, tal — fű 18.).
 most 98.
 mostohaanya 116.
 mostohaanya 116.
 mostohaapó 30.
 mostohaleány 116.
 mozsár 151, 202.
 mozsár (réz —) 202.
 mozsártörő 202.
 mulató falház 208.
 mulatózó ház 183.
 munka 95, 106, 225.
 munkás 197, 131.
 munkásember 141.
 muska (zöld —) 70.
 muskotályalma 43.
 muskotálykörtvély 44.
 muskotályszőlő 48.
 must 49.
 must (forrott — 54, szín — 49, 52.).
 mustár 27.
 mustármagos 203.
 mustáros 145.
 Muszkaország 231.
 mutató óra 223.
 mutatófű 89.
 mutató vas 102.
 mű 137, 196.
 mű (íratos karajú — 150, virágos — 149.).
 műhely (asztalyártó —, borbély —, erszénygyártó —, kerékgyártó —, olvasztó —, ötvös —, szabó —, takács —, varga —) 142.
 műves 149.
 műves (kő — 133, vas — 133.).
 nád 31, 60, 207.
 nádaly 71.
 nádalyfű (fekete —) 12, 27, 29.
 nádi veréb 78.
 nádméz 8, 35, 205.
 nálorispán 128.
 nadrig 228.
 nadragulya 21.
 nagy 32, 62, 69, 71, 86, 94, 151, 154, 155, 163, 202.
 nagy (hű —) 127, 128, 129, 157.
 nagyajakó 87.
 nagyalutó 168, 175.
 nagyanya 115.
 nagyapa 115.
 Nagybánya 233.
 nagy dongó légy 70.
 nagyhető 106.
 nagyfű 86.
 Nagy-Győr 232.
 nagyherceg 128.
 nagyobb ebtej 21.
 nagyorró 86.
 nagy seroghajó 179.
 nagyszájú 151.
 nagyszomó 42, 47.
 Nagyszombat 232.
 nagy-talpas 92.
 nagy-úr 128, 157.
 nagyvágó 152.
 nálunk 100.
 Nándorfőjérvár 233.
 nap 2, 72, 214, 222.
 nap (áldozó — 222, dologtevő — 222, harmad —

216, hármás — 3, hol — 216, 217, 225, keresztjáró — 222, kettős — 3, köz — 222, másfél — 224, másfélhol — 224, mi — 97, 215, 216, negyed — 216, rövid — 217, születés — 225, teg — 217, ünnep — 222, vak — 3, vasár — 221.),
 napja (egyuláz — 222, karácson — 222, Ur — 221.),
 napa 115,
 napenyészetű szél 229,
 nap-hossza 224,
 napi 164, 224,
 napi (harmad — 164, hol — 225, minden — 110),
 negyed — 164, 1,
 napkeleti szél 229,
 napránézó fű 18,
 napról-napra 216,
 napzókó esztendő 224,
 narancs 43,
 narancsalma 35,
 narancsfa 37,
 naspolya 43,
 naspolyafa 37,
 nuszád 178,
 nátha 161, 163, 170,
 né leaszár — 128, király — 20, 128.),
 nedves 58, 113,
 négy 1-3, 218, 220, — 24,
 negyed 101, 151, 218,
 negyed nap 216,
 negyed napi 164,
 négylovú szekér 152,
 négyszáz 158,
 négyszög 32, 114,
 négyszögű asztal 197,
 néha 217,
 nehéz 113, 161, 163,
 nehezen 97, 169, 174,
 nehezen vizelő 175,
 nehézfejű 165,
 nehézlehelletű 175,
 nehézságú 112,
 nehéz volta 171,
 nélkül 43, 48, 147, 200,
 nem 68,
 nem 47, 63, 97, 119, 161, 207, 215,
 nem (bor — issza) 131,
 néma 96,
 némaság 162,
 némely 97,
 nemes 129,
 német 231,
 Németország 231,
 Németország (Felső) 231,
 nemtől 129,
 nemű (mi —) 17, 126,
 nemzet 117,
 néne 115, 116, 117, 121, 122,

nép 158,
 nép (asszony —) 186,
 név (hír —) 107,
 nevelő (haj — fű 12, sör — 139.),
 nevendékény ímása 98,
 nevendékény leányzó 98,
 nevendékény-ujj 89,
 nevű (mirigy — fű) 16,
 nézni 100,
 néző 138,
 néző (égben — 101, napra — fű 18.),
 Nikápoly 233,
 nincs 228,
 nőgatás 179,
 nő vé. né.
 nőni (ki —) 67,
 nősténykecske 64,
 nőstényorosszán 67,
 nőszőfű 27,
 növendékény vő, nevendékény,
 nővés (uj —) 39,
 nőtt 16, 40, 46,
 nyáj (disznó — 210, juh — 210.),
 nyájasság 108,
 nyak 47, 87, 94, 169, 171, 172,
 nyakan függő ír 177,
 nyakban vető palást 226,
 nyakszirt 83, 87,
 nyakú (horzas — 78, szoros — 150, 214, vékony — 214.),
 nyál 7, 87, 94,
 nyár 223, 224,
 nyárfa 38,
 nyárlott bor 54,
 nyárs 202,
 nyárkaeska 202,
 nyárgerely 156,
 nyáron süttöt béles 149,
 nyavalya 160, 161, 164,
 nyavalyás 129,
 nyeldekész 87,
 nyelv (el —) 176,
 nyelv 72, 87, 96, 161,
 nyelv (kigyó — 23, kőzőkór — 15, ókor — 10),
 nyelvcsap 162, 171,
 nyelvcső 31,
 nyelvű (eb — fű 11, szarvas — fű 27.),
 nyereg 149, 157, 212,
 nyereg (számár —) 212,
 nyeregyártó 139,
 nyergelt (meg —) 212,
 nyerges ló 212,
 nyerítés 111,
 nyers 200,
 nyelni (meg —) 41,
 nyest 65,
 nyikogás 111,

nyíl 156,
 nyíl (Isten — a) 23,
 nyíl (szironyos — 156, tüzes — 153.),
 nyílallás 169,
 nyílas vitéz 158,
 nyíló (kétfelé — 182, ki — 181.),
 nyíredék 178,
 nyírfa 36,
 nyírlés (meg —) 51,
 nyíró ollóköszörülő 138,
 nyitó závar 182,
 nyolczadnapi 225,
 nyolczkerelő szekér 152,
 nyom (egy ember — 218, láb — 101.),
 nyomás (meg —) 163,
 nyomó (bor — zsák 51, léza — 205, méreg fű 21, sajt edény 153, torkoly — 51.),
 nyomókád 51,
 nyomorék 76,
 nyomott 147,
 nyomott szőlő 48,
 nyomtatni 191,
 nyomtató 137,
 nyomtató (könyv —) 191, 192,
 nyoszolya 184,
 nyúl 66,
 nyulaska 66,
 nyúlárnyék 9, 28,
 nyúlászó eb 64,
 nyúláb 19,
 nyúló bor 53,
 nyúlóruza 22,
 nyúlószomó 175,
 nyúlóvadászó sas 76,
 nyuszt 67,
 nyusztgerezna 67,
 nyúzni (meg —) 160,
 nyúzott 131,
 ó bor 53,
 odaadás 214,
 odva (fa —) 78,
 okál s 176,
 oklevél 234,
 okosság 84,
 okulár 185,
 ól (disznó — 209, lud — 74, 209, réce — 74, 210, tyúk — 210.),
 oláh 232,
 olaj 7, 204,
 olaj (dől — 146, 204, fa — 204, len — 204.),
 olajáros 139,
 olajfa 38,
 olajgyümölcs 44, 177,
 olajos korsó 151, 202,
 olaj toporója 177,

olajverő 139,
 olasz 232,
 olaszkomény 13,
 Olaszország 231,
 olaszvirág 30,
 oldal 90, 160, 166,
 oldal (disznó —) 140,
 oldafa 182,
 oldozó levél 235,
 olló (borbély — 140, 188, metélő — 140, 188.),
 ollóköszörülő (nyírő —) 138,
 oltalmazás 215,
 oltalmazó 130,
 oltalmazó isten 1,
 oltalomlevél 235,
 oltani 41,
 oltár 124,
 oltármester 123,
 oltás 41,
 oltás (uj —) 39,
 oltvány 41,
 oltványág 40,
 olvasó (becsle —) 122,
 olvasztóműhely 142,
 olvasztott 204,
 oly 10, 62, 68, 126, 130, 149, 153, 161, 169, 185, 198,
 ón 177,
 ón (fehér — 5, fekete — 5.),
 ondó 177,
 önkannagyártó 132,
 ónszín 109,
 óntál 151, 199,
 óntányér 197,
 óntó (fattyu —) 124,
 óra 125, 128, 162, 222, 223,
 óra (fél — 223, folyó — 150.),
 óreza 85, 87, 92, 99,
 órezájú (szeples —) 168, 175,
 ordítás 111,
 ordító madár 75,
 organoesináló 138,
 ormózott 207,
 oroszán 67,
 oroszánláb 25,
 Oroszország 231,
 orr 67, 73, 86, 169, 212,
 orr (hajó — a) 179,
 orru (daru — fű 17, félbor-gadt — 86, hegyes — kapa 50, keselyű 86, nagy — 86, tompa — 86.),
 orruk 86,
 orsó 187,
 orsófa 52,
 orsófarkú hal 80,
 orsópergató 187,
 ország (Cseh — 231, Erdély — 231, Felsőnémet — 231, Francia — 231, Gö-

rög — 231, Horvát — 231, Kün — 231, Lengyel — 231, Magyar — 231, Moldva — 231, Morva — 231, Muszka — 231, Német — 231, Olasz — 231, Orosz — 231, Prusz — 231, Rác — 231, Spanyol — 231, Szeressen — 231, Tót — 231, Zsidó — 231.),
 országbeli (más —) 54,
 ország gyűlése 230,
 ország (idegen —) 67,
 országlatra 140,
 országot 2,
 orvos 104, 176,
 orvosság (elnyelő — 176, hastisztító — 176.),
 orvosságról való tudomány 104,
 ó-sajt 147,
 oskola 126,
 ostorména 39,
 oszlop 183,
 oszlopú (sűrű —) 183,
 osztán 216,
 osztás (hús —) 198,
 osztáslevél 234,
 osztó (jel — 158, sátor — 158.),
 otthon 196,
 ő 192,
 őcs 115,
 ökle 81,
 öklelet 175,
 öklöl 90,
 ökor 61,
 ökor (búzanyomó — 205, erdei vad — 62, vad — 62.),
 ökorbika 77,
 ökörfark 11, 14, 29, 30,
 ökörfű 19,
 ököristálló 209,
 ökörlegy 70,
 ökörnyelv 10,
 ökörnyelv (köz —) 15,
 ökörpásztor 60, 140,
 ökörseker 152,
 ökörzem 79,
 ökörvásár 143,
 ől 100,
 őlni (meg —) 68,
 őlő (barom — bogár 70, ember — 107.),
 őltözet 186,
 őltözőruha 226,
 őltözött 159,
 őlyv 76, 77,
 őntés 208,
 őntő 137,
 őntő (font — 139, harang — 137, pattantyú — 137, pohár — 137.),
 őrdög 1,
 őrdögharaptafú 22, 29,
 őrdögmarhafú 22,
 őregbítés 103,
 őreg moly 71,
 őrizni 60,
 őriző 64,
 őriző (egyház — 123, ház — 64, őszvér — 141, réce — 74, ruha — 213.),
 örök 217,
 örökíteni 49,
 örökös 118,
 örökös társ 141,
 örökség 231,
 örökségről való levél 235,
 öröm 108,
 örvény 225,
 örvényes bor 54,
 örvényfű 15,
 örvénygyökér 16, 17, 19,
 őrző vő, őriző,
 őz 115, 119, 120, 121,
 őstor 21,
 őstorparó 10,
 őz 99,
 őz 223,
 őzi bogár 71,
 őzi galamb 77,
 őzság 99,
 őzstóke 57,
 őzstóvér 65, 96, 113,
 őszvér 67, 138,
 őszvérőrző 141,
 őszzeestölt 179,
 őszszekerestett 193,
 őt 218, 220,
 őtlevelű fű 24,
 őtöd 6, 218,
 őtvös 132,
 őtvös-műhely 142,
 őv 91, 228,
 őv (párta —) 228,
 ővesináló 139,
 őz 64,
 őzvegyasszony 98, 119,
 őzvegyemlé 119,
 őzvegyi élet 99,
 paesirta 75, 78,
 pad 197,
 pádimentom 208,
 padlás 195,
 pajtárs 141,
 pajzs 155, 159,
 pajzs (bőr — 155, félkez — 155, félkerék — 155, ke-rek — 155.),
 pajzsgyártó 137,
 pajzsos vitéz 155,
 palack 151,
 palackféreg 70,
 palackfafú 29,
 palást 189, 226, 227,

páleza 159.
pálmafa 38.
pálmagymócs 44.
palota 183.
panaszolkodás 111.
pánczél 155.
pánczélíng 226.
pánkó 199.
pap 123, 125, 130.
pápa (eretnek —) 122.
pápa 11.
pápaszem 185.
pápiros 81, 190, 191, 195.
pápiros (darabos —) 191.
egyfelőlirt — 191, folyó — 191, könyvnyomtató — 191, regál — 191, sasos — 191, sima — 190, takaró — 191.).
pápiroseszinálé 139.
paplan 184.
papmacska 70.
paponya 27.
paponyafű 9, 18.
páprád (aranyas —) 30, erdei — 16, mezei — 16.).
papság 122.
pap-sajtja 21.
papsüveg (kalapos —) 227.
pára 3.
paracskó 63.
paraj, paréj 17, 22.
paraj (östör —) 10.
parajfőző 138.
parancsolat 236.
parancsoló levél 234.
paraszt 129.
parasztember 140.
parazna 106.
párduez 67.
paréj vö. paraj.
párhagyma 24.
paritya 45.
parittyás vitéz 158.
parlag 55.
parlagi rózsza 26.
parmazán 8, 147.
párna 184.
párnácska 184.
part 225.
part (tenger —) 4.
partaöv 228.
parti feetske 78.
pásztor (barom —) 60, diaszó — 137, kecske — 140, legeltető — 140, ökör — 60, 140, szőlő — 45.).
patak 225.
patakocska 225.
patika 142.
patikáros 198, 176.
patkány 67.
patkó 211.
patkolni 211.

patkolni (meg —) 66.
patkószeg 211.
patok 90.
pátriarcha 122.
pattanás 111.
pattantani 166.
pattantani (ki —) 155.
pattantyú 154.
pattantyúöntő 137.
patyolat 187, 189.
páva 79.
pávatóll 198.
pázsit 16, 17.
pázsitszín 109.
Pécs 233.
pecsét 192, 229.
pecsétes fű 28.
pecsétleni (be —) 192.
pecsétlő gyűrű 192.
pegymet 67.
pegymetzerezna 67.
pehely 16.
pej (fehér —) 65.
pele 66.
pelengör 159.
pelyhezni 87.
pelyp 96.
pemet 202.
penész 110.
penészes 113.
pengeni 166.
pengetni 142.
penna 191.
penna (rész —) 191.
pennatartó hely 191.
pöntök 222.
péncz 185, 213.
péncz (arany —) 185, rév — 180, vert — 185.).
pénczlevél fű 12, 22.
pénczmérő serpenyő 186.
péncztartó ház 142.
péncztartó zacskó 185.
pénczváltó 135, 139.
pénczváltó ház 142.
pénczverő 133.
pénczverő ház 142.
pép 144, 199.
perez 148.
perez (arany —) 187.
perém vö. prém.
peres (al —) 130, 236, fel — 130, 236.).
pergető (törő —) 187.
perje 17.
peszerce (fejér —) 21, fekete — 21, vízi — 21.).
petrezselyem 18, 22, 25.
petrezselyem (vad —) 14.
petrezselyem 27, 36.
phoenixmadár 76.
pilisű (kis —) 123.
pillantás (egy szem —) 223.
pilula 176, 177.
pimpinella 25.

pimpó 20.
pincze 45, 184.
pint 101.
pintér 134.
pintyőke 77.
pióka 71.
pipacs 24.
pirító fű 9.
pirított 145.
piros (apró — alma) 43.
piros alma 44.
piros cserepnye 42.
piros körtvély 44.
pisegetés (ló —) 110.
pityar 182.
plántált (újjonnan — szőlő — vessző) 47.
plébános (vice —) 123.
pléhesinálé 132.
pofa 86.
poffadozás 97.
poffadozott 97.
poffasztani (meg —) 166.
pogácsa 149.
pogácsacsinálé 136.
pohár 150, 151, 152, 153, 195, 196, 198.
pohár (egybenjáró —) 149, fogatosan csinált — 153, föld — 150, 196, füles — 196, kristály — 196, üveg — 150, 195.).
pohara (isten —) 30.
pohárka 150.
pohárnok 127, 198.
poháröntő 137.
pohárszék 149, 195.
pök 69.
pök (légyfogó —) 70, mérgező fekete — 69, táska — 69.).
poklos 167.
poklos (bél —) 166, 175.
pokoltár 167.
pokrócz 139, 184, 213.
pokróczesinálé 139.
polcz (könnyvtartó —) 190.
polgármester 127.
polyva 177, 211.
polyvás 181, 206.
polyvatartó hely 210.
pomagránát 35, 43.
pomagránáthéj 35.
pontyó 80.
ponyva 213.
por 5, 173, 178.
por (puska —) 137.
porozgó 90.
porozgó (tengeri — hal) 82.
porozgófű 24.
porosfű 14.
porosin 14.
porosin (kővér —) 25.
porosinfű 23.

porhajás 46, 49.
porkoláb 129.
poroszka 64, 210.
poroszkateve 62.
poroszló 129.
Poroszország 231.
portörő 137.
poshadt 112.
poshadt szálló 48.
pósta 198.
póstatuló 65.
poszáta 76.
posztó 178, 227, 228.
posztócsinálé 135.
posztófestő 134.
posztómető 135.
potyka 81.
pozdorja 32.
poszós 173.
pozsgás (vörös —) 110.
Pozsony 232.
pöfödék 31.
pökés (vér —) 167.
pökni 87.
pök (vér —) 167.
pölyv, vö. peleh.
prédikálás 193.
prédikáló 124.
prédikálószék 125, 197.
prém 136, 157, 227.
prém (bárony —) 189.
prépost 122.
prókátorlevél 235.
próbakő 186.
Pr-szország 231.
ptrücsök 70.
ptrücsöntés 172.
ptrücsözgés 171.
publikán 78.
puffadt (meg —) 164.
puffadozás 97.
puffadozott 97.
puffadozott (meg —) 174.
puffantani (ki —) 155.
puffasztani (meg —) 166.
puha alma 44.
pupa 144.
purpászó 176.
purpászszín 109.
puska 154, 155.
puskálóvész 111.
puskapor 137.
puszpáng (lenfojtó —) 15.
puszpángfa 36.
puszta 55, 250.
pusztító 124.
pusztító (mező —) 213.).
putnokfű 23.
puttony 52.
puttonyhordó 52.
pünkösöd 222.
pünkösödő 220.
püspök 122.
püspök (szentelő —) 122.

rab 129.
Rába 225.
rabarálás 131.
rabaráló 141.
rácz 232.
Rácország 231.
ragadni 174.
ragadó fű 9.
ragadó vörös virág 23.
rágás (has —) 173.
ragasztó 182.
ragó 51.
ragó (fa — bogár) 71, gabona — fereg 70, gyökér — fereg 72, kecske — fa 39, ruha — moly 71.).
ragya 51.
ragyázás 41.
raj 69.
Rajna 229.
rák 81.
rák (folyóvízi —) 80, tengeri — 80.).
rakás 211.
rákláb 81, 146.
rakni 49, 74.
rakó (ki —) 197, köfal — 133.).
rakodott (meg —) 95.
rakott 181, 183, 196, 204, 208, 210.
ránecz 227.
ránecolni (meg —) 227.
ráneczos 227.
rántani (vissza —) 156.
rántott 144, 199.
rántott hús 145.
raponez 26.
ráró 75.
rászt 171, 175.
rásztbetegség 171.
reálizott 215.
rebegő 96.
reče 74, 75.
reče (vad —) 75.
rečeöl 74, 210.
rečeözör 74.
rečész (— anatinus) 74.
regál-pápiros 191.
rögen 98, 216.
régentem 216.
reggel 210, 217, 224.
reggeli 224.
régí agy szőlő 47.
régí sajt 147.
regtől fogva 216.
rejtécsatorna 207.
rejtékház 183.
rekesztő (be —) 161.
rekettyefa 38.
remek 198.
reménység 105, 108.
remete 230.
rend 41, 47.
rend (széna —) 50, 59.

rendház 207.
Rén vize 225.
répa 26, 35.
répa (karó —) 22, nagy ke-rekded — 35, sárga — 24, 35, vad — 26, vörös — 22.).
repece 26.
repcsin 15, 27.
repcső 72, 73.
rér 116.
rest 130.
rész 6, 83, 86, 88, 94, 101, 102, 161, 166, 193, 225, 229.
részes 106.
részeség 106.
részes 178.
részes 141.
reszkető 97.
reszkető fa 39.
rét 58.
rét (fenékben való —, irtó-ványból csinált —, kaszáló —, lokaszalt —, nedves —, sovány —, száraz helyen való —, vízmellett való —) 58.
retek 24, 26, 35.
retek bélos 149.
retesz 182.
réti sáfrány 18.
réti torna 13.
réti voréb 78.
rettesz 107.
révész 137, 179, 180.
révhal 180.
révpány 180.
révvámos 180.
réz 5.
réz (velencei —) 5.
rézesinálé 132.
reze (velencei —) 6.
rézmedence 150.
rézmozár 202.
rézpenna 191.
rézroszda 5.
rézszerpenyő 201.
rigó 78.
ritka 113.
ritkalevelű 33.
ritkalevelű szőlő 48.
ritkás erdő 60.
rivás (kis gyermek —) 111.
rizskása 22, 34.
rocska (vizmérő —) 149.
róh fekete ló 65.
róka 66, 111.
rókácska 66.
rókafark 9.
rókka 187.
rokolya 228.
rokonság 116.
romanyaszőlő 48.

rontó (hant — sulyok 57, kő — fő 24.),
rontó fő 27, 29.
ropozec 26.
rost 185.
rosta 58, 206.
rosta (vas —) 206.
rostély 202, 212.
rostély (vas —) 202.
rostélyos ablak 195.
rossz 41.
rothadság 93.
rothasztó 68.
rótt (boronából — fal) 181.
rovag (— lovag) 97.
rozmarin 26.
rozs 28, 29, 34.
roz (tavaszi —) 29.
rózsa 26.
rózsa (basa — 21, 23, csipke — 13, kerti fejeér — 28, mályva 25, nyúl — 22, parlagi — 26, sárga 17.).
rózsabimbó 32.
rózszemű szőlő 48.
rózsaszín 109.
rózsdá (réz —) 5.
rozsdás 6.
rozkenyér 148.
róhógás (disznó —) 111.
rövid 217.
rovidé 193.
ród 154, 211.
ród (csőbor — 52, gerendy — 57, közép — 57, vasas — 154, tézsa — 57.).
rügő ló 65.
ruha 136, 162, 189, 226.
ruha (bársony — 227, csömölyet — 226, felső — 226, gyász — 227, iratos — 227, kamuka — 227, len — 227, öltöző — 226, selyem — 187, 227.).
ruhaesimáló 139.
ruhaőrő 213.
ruharágó moly 71.
ruhaszövő 134.
rubatartó ház 143.
ruházat 226.
rúd 96, 168.
rúta (házi —) 26.
rútság 170.
rut termetű 131.
rüh 95, 171.
rüh ellen való fűrésztő fő 27.
s (— 69) 222.
sáfr 144, 200, 204.
safir vö. saafir.
sáfrány 13, 35.

sáfrány (róti — 18, vad — 10, 11, 18.),
sáfrány szín 109.
sája 227.
sajka 178.
sajt 8, 147, 178, 199.
sajt (bivaly — 147, juh — 147, kecske — 147, ó — 147, pap — 21, régi — 147, tóban — 147.).
sajtar (vizmerő —) 209.
sajtmorzsoló szerszám 202.
sajtyuvoló edény 153.
sajtó 52.
sajtoló 52.
sajtott bor 53.
sajtzársztó kosár 151.
saláta 20.
saljátá (fodor —) 20.
salótrom 4.
sállya vö. szállya.
sandal 85, 131.
sanicor vö. szanitor.
sánta 96, 131.
saphir vö. saafir.
sár 5, 181.
sár (polyvas — 181, sikeres — 181.).
szerezeltetés 236.
sár ellen való fő 17.
sárfő 13, 24.
sárga gyök 69.
sárga gyopár 17, 27, 28.
sürgahéjú dinnye 25.
sárga kőkörösn 18.
sárga lilium 9, 19, 20.
sárga répa 24, 35.
sárga rózsá 17.
sárga szilva 45.
sárga szín 104, 110.
sárgával festő 136.
sárga viola 19, 30.
sárga virág 12.
sárgavirágú katang 13.
sárgavirágú vizitók 22.
sarjú 58.
sark 92, 228.
sark (ajtó — 182, kakas — 75.).
sarkantyú 212.
sarkantyúesimáló 137.
sarkantyútaraj 11.
sarkány 68.
sarkány (krökodil —) 63.
sár-kerép 21.
sarkvessző 46.
saru 187, 228.
saruzaj 228.
saruzarró 135.
sárvíz 161, 165, 166, 167, 174 175.
sárvízbetegség 165.
sas 76.
sas (nyúl vadászó —) 76.
sás 17, 19, 21, 28, 59.

sás (éles —) 29.
sásfű 17, 20, 25.
sásas 59.
sáska 71.
sáska (mezőpusztító —) 71.
saskeselyű 76.
saskeselyű (tengeri —) 76.
satos papiros 191.
sátorosztó 158.
savanyú 112.
savanyú alma 44.
savanyú bor 53.
savanyú szőlő 48.
savó 7, 147.
seb (farkas — 161, 174, vak — 93.).
sebesen 211.
sebes eső 3.
sebfű 10.
sebgógyító 133.
sebhely 93, 162.
segr 90.
sekrestye 124.
selyem 187, 227.
selyemruha 187, 227.
selyemzáró bogár 71.
selyemszál 189.
selyemtartó kosár 188.
selyp 96.
semling 82.
senyedék 171.
sentenzia vö. szentenzia.
senyvedés 177.
seprő 177.
seprő (bor —) 178.
seprő (ház —) 132.
seprő szolgál 198.
seprő 198.
seprő fő 8, 27.
sereg 125, 157, 158, 179.
seregély 76.
serény 131.
serke 72.
serkenthetetlen (fel —) 1168.
serpenyő 102, 151, 186, 201, 202.
serpenyő (mérő — 102, réz — 201.).
serpenyőben sült bős 149.
serte 80.
sétáló 208.
siger 81, 82.
sigorszásás hal 81.
sik mező 55.
sikeres sár 181.
siketség vö. süketség.
Silézia vö. Slézia.
sillaba 97.
sima 32, 81, 113.
sima papiros 190.
simító kenet 187.
sing 100.
singnyi (egy —, fél —) 32.
singvas 154.
sip 141.

síp (tetem — 141, tömlő — 141.).
sípós 141.
sírásó 139.
sísak 156.
skarját 227.
skarjátész 109.
skorpió 69.
Slézia tartomány 231.
smaragd 6.
só 4, 205.
só (fém —) 5.
sódár 146.
sógör 116.
soha 119, 217.
sok 157, 215, 229.
nokféle 192, 229.
solya 228.
solyaeszimáló 134.
solyom 76.
solyom (fejér —) 77.
som 42.
somfa 36.
sonkoly 5, 17, 177.
sós 113.
sós hal 146, 205.
sóska 8, 21.
sóska (fű — 38, ló — 20, 26, madár — 8, 20.).
sós lörum 22.
sós tej 147.
sós víz 205.
sótalan 205.
sótartó 153, 198.
sovány 55, 58.
soványodott (el —) 55.
sömörfű 10, 26.
sömörögös 32.
sömörögös bors 32.
sömörögözött orca 92.
sömörögözött alma 43.
söprő vö. seprő.
sör 7.
sör-áros 139.
sörög 82.
sörfőző 139.
sörnevelő 139.
sötét 224.
sötétetni 224.
sötétség 109.
sötét szín 110.
spanyol 232.
Spanyolország 231.
spárga 9.
spikanárd, spikinaró 19, 22, 28.
spínáz 22, 27.
struccmadár 77.
suarez 228.
süba (nyuszt —) 67.
sujtás 173.
sulyok (hantrontó —) 57.
sulyom 22, 29.
sulyom (vas —) 154.
suporlát 185.

susogás 111.
süger vö. sigör.
süket 96.
süketes 96.
sükettség 162.
südiszno 64.
süldő 62.
süldő 81, 82.
sült 144, 147, 148, 149, 199, 205.
sültűs 145.
súly 162, 164, 169.
súlyfű 10.
sűrű 41, 113, 183.
sűrű bor 53.
sűrű bokros mező 61.
süseték 78.
sütés (el — 50, kenyér — 202.).
sütni (ki —) 155.
sütő 127, 133, 149, 202.
sütő (hőlyeg — szerszám 176, bős — 138, kenyér — 136, 143, 150.).
sütő asszony 202.
sütőház 202.
sütő kemence 202.
sütő teknő 202.
sütött 149.
süveg (kalapos pap —) 227.
süvöltés 111.
szabad 198.
szabadakarat 84.
szabadardó 60.
szabadjáró levél 235.
szabadmező 55.
szabados 129.
szabású (süger —) 81.
szablya 156.
szablya (görbe —) 156.
szabó 133.
szabó (földöző —) 135.
szabó asszony 135.
szabóműhely 142.
zaafir 6.
zaafirhal 83.
szag (erős —, kemény —) 112.
szaglani 112.
szagos 112.
szagos bor 53.
szagú (dímnye — fő 23, fokhagyma — fő 9, jó — 112, nehéz — 112, tömjén — fő 2.).
száj 86, 94, 161, 175, 202, 214.
száj 78.
száj (nagy —) 151.
szaka 87.
szaka (éj —) 224.
szakács 133, 200.
szakácskés 202.
szakácskemester 127.
szakácskemester (fő —) 200.
szakadás 171.

szakadás (el — 169, ki — 41.).
szakadt (hittől —) 107.
szakáll 49, 87.
szakáll (Istev — a 10, 15, lakas — a 73, kecske — 28.).
szakállas 87.
szakálló (bak — fő) 11.
szakálltalan 87.
szakasztani (fel — 192, ki — 41.).
szál 179, 180.
szál (kő —) 4.
szalagszaj 228.
szállás menesztető —) 210.
szállástogató ház 144.
szalma 207, 211.
szalonna 146, 204.
szalonna (avas —) 146.
szalonnafőreg 71.
szam (szer —) 156. és vö. 176, bős — 138, kenyér — 136, 143, 150.).
szamár 61, 212.
szamár (vad —) 61.
szamárforogató malom 202.
szamárgergő 178.
szamárnyereg 212.
szamartóvis 12, 14, 26, 29.
szamartóvisk 16.
szamárvehem 73.
számkivetés 139.
számkivetettelt 131.
Szamos 226.
szamszerj 156.
szamszerjas vitéz 158.
szamtartó deák 128.
számvetésről való tudomány 104.
számvető deák 128.
számvető tábla 140.
szán 152.
szanitor 29.
szántani 55, 230.
szántó ember 140.
szántó lapos vas 56.
szántó ló 65.
szántott 55.
szaphir vö. saafir.
szaporafű 18, 30.
szappanyozó fő 28.
száptikmony 74.
szapu 101, 206.
szar 90.
szar (disznó — 178, kecske — 178, vas — 5.).
szár 31, 32, 40, 49, 92.
szár (buzs —) 32, 33.
száradás (el —) 160.
száradni (meg —) 161.
szárasztó (sajt —, tűrő —) 151.
szárasztott hús 145.
száraz 113, 200.
szárazfűgő 35, 144.

szárazmalom 58.
szarbak 79.
szárcsa 77.
szarka 78.
szarkaláb 11.
szarmata 231.
származni 117.
szárny 73.
szárnyas egér 79.
szárnyas madár 73.
szárnyú (vörös — keszeg
82, vörös — madár 78.).
szaró (selyem — bogár) 71.
szarószék 186.
szárírtet 92.
szárú (borgas — 92, hosszú
— körtvély 44.).
szarufa 206, 207, 208.
szarulámpás 195.
szarv 67.
szarva (eke —) 57.
szarvas 63.
szarvas (széles szarvú —)
67.
szarvasbak 67.
szarvasbogár 70, 71.
szarvasöltető fiú 15.
szarvasfiú 63.
szarvasfű 16.
szarvasgilyó 68.
szarvasnyelvé fiú 27.
szarvú (ágashagos — 62,
egy — állat 67, kecske
— fiú 16, széles — szarvas
— 67.).
szász 232.
szatócs 135.
Száva 226.
szavarány vö. szivárvány.
Szaxoniabéli egér 67.
száz (négy —) 158.
százados 129, 157.
százszentendő 218.
Szeben 233.
szeczel 184.
szeczel (felkerék —) 197.
szeczelés 197.
szédélgs 171, 173.
szédőlgő 173.
szédőlgő fejű 173.
szeder, szederj 43, 45.
szederbokor 43.
szederjes bársony szín 109.
szederjes szín 109, 110.
szederifa 37.
szederjén 26, 32.
szedett (eleve — szőlő) 53.
szelni 51.
szelni (fel —) 210.
szelő (szőlő —) 51, 52.
szeg 32.
szeg 57.
szeg (patkó —) 211, tengely
— 154.).
szegület 207.

szegény 129, 198.
szeges 114.
szeges borás 23, 33.
szegéit (hite —) 107.
szegezett (vissza — kasza)
szegfű 17, 35.
szegfű (vad —) 19, 28.
szegfűves bor 54.
szegű (három — 114, hat-
szegű — 114, négy — 114,
197.).
szégye 59.
szégyenség 106.
szék (árnyék — 186, mó-
szár — 142, pohár — 149,
195, prédikáló — 125,
197, szaró — 186, szec-
czel — 197, tikmony —
205, ülő — 125, 197.).
székely 232.
székér 103.
székér (bor — 103, ernyős
— 152, fa — 103, fahordó
— 152, ganéjhordó —
57, Gönczöl — e 2, há-
rom lovú — 152, hintó
— 65, 132, 152, két lovú
— 152, kőhordó — 152,
nagy vágású — 152, négy
lovú — 152, nyolcz kerékű
— 152, ökör — 152, szóna
— 103, vasaskerekű —
152.).
szekeresináló 132.
szekeres ló 61, 211.
szekergyártó 132.
szekernye 228.
szekernyecsinaló 134.
szekértengelye kenő 154.
szekérvezető 135.
Székesfejervár 233.
székfi vö. szegfű.
székfi 11.
székfűves bor vö. szegfűves
bor.
széklevél 234, 235.
székrony 52, 153, 193.
székrenyecsinaló 135.
szél 2.
szél (déli — 229, északi —
229, fel — 229, forgó —
229, napenyészetű — 229,
napkeleti — 229.).
szél 136, 190.
szél (selyem —) 189.
széláros 136.
szelenczo 151, 202.
szelenczocsinaló 135.
széles 229.
széles 101, 151, 169, 199,
230.
széles álú kapa 50.
széles homlokú 83.
széles keszeg 80.
széles lábú 92.

széles lapos keszeg 80.
széles lapú 20.
széles levelű fa 38.
széles szarvú szarvas 67.
széles vasú dárda 156.
széles vékonyhal 82.
szelid kos 63.
szelindek 64.
szellet (gonosz —) 171.
szelívész 229.
szem 47, 50, 85, 95, 131,
160, 162, 163, 172, 174,
176, 168.
szem (gyöngy — 187, ökör
— 79, pápa — 185, szőlő
— 48, 49, tyúk — 10, vak
— 84.).
szemeske 85.
szeméromtest 91, 166.
szemérmes 108.
szemérmes test 91, 166.
szemérmesség 107.
szemérmesség 108.
szemes 134.
szemes fiú 31.
szemét 198.
szemetes 162.
szemfájás 168.
szem-fejére, — feketéje 85.
szemfény 84.
szemgyógyító fiú 15.
szemgyógyító ír 176.
szem-heja 85.
szemhunyorítás 223.
szemölcső 93, 173.
szemölcsös 175.
szemöldök 84, 161, 169.
szemöldök heja 84.
szemöldök közű 84.
szempillantás 223.
szemszór 84.
szemű (esik — 85, csipás
— 131, fel — 85, fényes
— 67, hályog — cseresz-
nye 42, hályogos — 165,
175, kecske — szőlő 48,
kiloncz — hal 81, 82,
könnyező — 164, 174,
nagy — cseresnye 42,
nyúl — 175.).
szemzet 40, 46, 49.
szén (eleven —, holt —) 200.
széna 16, 58, 211.
széna (baglya —) 59.
szénabaglya 56, 59.
szénarend 56, 59.
szénaszék 103.
szénatakaró 59.
szénatakaró gereblye 59.
szénatakaró villa 58.
szénatarító hely 58, 210.
szénőgető 137.
szénfőgő 201.
szent (mind — hó) 221.
Szent András hó 221.

Szent Antal tüze 171.
Szent Benedek füve 17.
szentgyház 124.
szentelő püspök 122.
szentelt, gyertya 124.
szentelt víz 126, 158.
szentelt víz 125.
szentenczia levél 235.
Szent György hava 220.
Szentháromság 1.
Szentháromság violája 30.
szenthely 124.
Szent Ilona asszony füve
25.
Szent Ilona füve 17.
Szent Ivián hó 221.
Szent Jakab hava 221.
Szent János füve 9, 25.
Szent János gyökere 25.
Szent János kenyere 14, 23.
Szent János virága 16.
Szent László füve 17.
Szentlélekisten 1.
Szent Mária Magdolna ass-
zony füve 28.
Szent Mihály hó 221.
Szent Mihály lóva 99.
szentőrvény 235.
szenvonó 203.
szenny 214.
szép 148, 210.
szép ábrázató 96.
szépánia 115, 120.
szépapa 115.
szépen 65.
Szepeshármegye 233.
szepő 93, 160, 168.
szepőcs 93.
szepőcs orezájú 168, 175.
szép szőlő 27.
szép termelő 131.
szerda 221.
Szerdahely 233.
szerecsen 232.
szerecsendió 35, 43.
Szerecsenország 231.
szerelem 108.
szerecsés 129.
szereget (isten —) 105.
szerint 116, 117, 213.
szerkesztett (össze —) 193.
szerszám (ágyú — tartóház
143, bélessítő — 149, bé-
lyegsítő — 176, hadi —
157, hajdodorító — 186,
hajtó — 156, hajó — tar-
tóház 143, sajt morzsoló
— 202, tömjénező —
125, törőmorzsoló — 202,
tüzes — 200, tűzköfő —
200.).
szerszámú (könnyű — vi-
tazi 158.
szertelen 168.
szerzés 139.

szerzés (házasság — 118,
vers — 104.).
szerző (áru — 137, vers —
104.).
sziget 78, 230.
szigonyos nyíl 156.
szij (saru — 228, szalag —
228.).
szígyártó 124.
szikla (kő —) 4, 63.
szikra 200.
szilfa 39.
szilaba vö. sillaba.
szilva 45.
szilva (beszterezési — 45, du-
ranceza — 45, sárga — 45,
vad — 45, vörös — 45.).
szilvafa 38.
szilvafű 24.
szín 10.
szín (arany — 109, esőppö-
geit — 110, ég — 109,
fejér 109, fejtér kék —
110, fejtér sárga — 110,
habos — 110, hamvas —
110, holló — 109, kék —
109, ón — 109, pázsit —
109, purpián — 109, ró-
zsa — 109, sáfrány — 109,
sárga — 109, 110, skar-
lát — 109, sötét — 110,
szederjes — 109, 110,
szederjes bársony — 109,
szőke — 110, szürke —
110, tarka — 110, test —
109, tiszta tündöklő fejér
— 110, tiszta vörös —
110, füveg — 109, vas —
109, viasz — 110, világos
fejér — 109, víz — 109,
zöld — 109.).
színműt 49, 52.
színű (arany — 110, bár-
sony — liliom 22, bár-
sony — madár 76, hár-
mas — viola — 20, geszte-
nye — 110, három — virág
20, karmazsin — 227, kék
— virág 11, füveg — 8, vilá-
gos — bor 54, vörhenyő
— madár 78.).
szipoly 69.
szirt (nyak —) 83, 87.
szita 58, 206.
sziv, szű 88, 94, 169, 174.
szivárvány 2, 209.
szivfájdalom 162.
szó 131.
szó (dob — 111, trombita
— 111.).
szoba 214.
szokni 126.
szoknya 226.
szoknyácska 228.
szólás 97, 103.

szolga 129.
szolga (fürdőháztorló —
213, seprő — 198, törő
214.).
szolgálat 122, 158, 225.
szolgálni 94.
szolgálóleány 130, 189.
szólító levél 234.
szólni 97.
szőlő (ékesen —) 104.
szombat 222.
Szombat (Nagy —) 232.
Szombathely 233.
szomjuság 68.
szomorúság 108.
szopás 62.
szopó (kecske — 79, tehén
— 68, vér — 72.).
szopó bárány 63.
szopó malac 62.
szóratlan 206.
szorgalmatosság 108.
szőrő 206.
szőrő lapát 58, 206.
szörös 101, 208, 214.
szörös nyakú korsó 150.
szózat 110, 193.
szócskó 71.
szőke szín 110.
szőkfi vö. szegfű.
szőkő (nap — esztendő)
224.
szőlő 45, 46, 49, 50, 51, 177.
szőlő (ang — 47, álló —
47, asszú — 48, 54, baka-
tor — 48, bolgár — 48,
eb — 14, 27, 29, eleve-
szedett — 53, enniváló
— 47, fejtér — 47, felkő-
tött — 48, gersely — 48,
göher — 48, hulló — 48,
kecskeszemű — 48, lág-
ború — 48, mazsola —
36, 47, megállapodott —
48, meglágyult — 48,
magnólkul való — 48,
lugason termelt — 47,
muskotály — 48, nagy-
szemű — 47, nyomott —
48, poshadt — 48, régi
— 47, romonya — 48,
rózasszemű — 48, ritka
levelű — 48, savanyú —
48, szép — 27, tengeri —
36, 48, ujonnan plántált
— 47, vad — 20, 42, 45,
49, vad fekete — 48.).
szőlőfő 48.
szőlőgeresz 48.
szőlőhegy 45.
szőlőháró 38, 50.
szőlőháró (hasábos —) 50.
szőlőlevelű 49, 51.
szőlőmag 48.
szőlőmetsző kő 45.

szőlőnemérlelő szőlő-
vessző 47.
szőlőpásztor 45.
szőlőszedő 51.
szőlőszedő edény 51.
szőlőszedő kád 51.
szőlőszedő kás 52.
szőlőszedő kosár 51.
szőlőszegen 48, 49.
szőlőtő 45, 46, 47, 49.
szőlőtőgyökér 46.
szőlőtőke 46.
szőlőtőlteni való föld 45.
szőlővel virágozó fű 23.
szőlővessző 45, 46, 49, 51.
szőlővessző (agg — 47, fura
folyó — 47, fejtér — 47,
fekete — 47, gacsai —
47, ledült — 47, magas
karóra bocsátott — 47,
karóztott — 47, renddel
ültetett — 47, szőlőnem
érlelő — 47.).
szőlőveszedező 46.
szőlőveszedező 46.
szőlőveszedező kacsá 46.
szőlővíz 46.
szömölés vö. szemölés).
szőni 185, 188.
szőnyeg 185.
szőr 65, 89, 101, 212.
szőr (szem —) 84.
szőrös 32.
szőrös fű 24.
szősz 187.
szőszesimáló 136.
szősztartó kosár 188.
szőtt 227.
szővőnek 186.
szővő 134.
szővő (keszkenő —) 135.
szővő asszony 135.
szű 71.
szű (fa —) 71.
szűnyeg 70.
szűnyegháló 185.
szűs 133.
szűgyelő 157, 212.
szűle 114.
szülés (gyermek —) 189.
születés 225.
születésnap 225.
szülő (gyermek —) 189.
szűntelen 164.
szűret 51.
szűrke gém 75.
szűrke szín 110.
szűzecske 99.
szűzesség 98.
szűzi dolog 98.
szűzleány 98.

tábla 194.
tábla (arany — 183, 197,
lő — 190, számvető —
140, viaszos — 190, 191.).
tábor 158.
táborhelyjáró 158.
taszkó 63.
tag 83, 84, 95.
tajték 7, 87, 214.
tajtékő 4.
takács 134.
takácsműhely 142.
takarni 227.
takaró 204.
takaró (széna — 59, széna
— azeblye 59, széna —
villa 58.).
takaró papiros 191.
takaróztott (fel —) 94.
takart 204.
takony 7, 93, 170, 177.
tál (étekhordó — 199, fa —
150, 199, kis — 199, moly
— 199, ón — 154, 199.).
tálacska 154.
tálalás (egyben —) 2.
tálás 153.
tálétek 198.
taliga (egy embernek való
— 152, kétkerekű — 152,
törkölyhordó — 51.).
tallas (— tollas) 77, 78.
tálmos fű 18.
tálnok 197.
talp 92, 227.
talp (kerék — 154, medve
— 11.).
talpa (nagy —) 92.
táltartó 153.
támasz (ajtó —) 182.
tanács 127.
tanácsbeli ember 127.
tanácsbáz 127.
tanázoló ház 183.
tanítás 225.
tartomány 230.
tanító ház 126.
tanító könyv 194.
tanított 64.
tanítvány 130.
tanuló deák 130.
tanult 131.
tányér 197.
tányér (fa — 197, ón —
197.).
tányértartó 153.
tapló 200.
tapogató (hal —) 59.
tarack 154.
taraj, taréj (kakas — 17,
kakas állán lefüggő —
75, sarkantyú — 11.).
tárgy 154.
tárház 138, 142, 143, 183,
202, 204.
tarisznya 150.

tégla (égetett —) 4.
téglavető 134.
tegnap 217.
telőn 61.
telőn (hússa —) 62.
telőnbél 195.
telőngauj 177.
telőnhús 145.
telőnsajt 147.
telőnszopó kigyó 68.
teher 101, 140.
tej 7, 80, 146.
tej (alutt — 7, 147, eb —
15, 21, éretlen — 93, időt-
len — 93, nagyobb eb —
21, sós — 147.).
tejes étek 145.
tejes éteksimáló 136.
tejsűtő 29, 33.
tejföl 7.
tejtartó edény 153.
teke 114.
tekenő 57, 149, 202.
tekenő (dagasztó — 202,
kenyérsütő — 150, sütő
— 202.).
tekenős béka 69.
tekeres 185.
tekerő 114.
tekerő (egyben —) 51.
tekerő bogár 70.
tekerő haj 85.
teknő vö. tekenő.
tekozlan (el —) 106, 107.
tekozlás 106.
tekozló 106.
tél 68, 223.
tele 175.
telelő alma 43.
telelő körtvély 44.
téli 223.
télizöld 9, 28.
teljes 93.
temérdek 31, 101.
temetni való mező 56.
temető hely 126.
temondádú 15, 17, 19.
tengely 75.
tengely 56, 154.
tengely (bűkkfából csinált
— 154, szekér — e kenő
154.).
tengelyszeg 154.
tengely-vége 154.
tenger 3, 4, 78.
tenger (alutt —) 225.
tengeri barack 43.
tengeri barackfa 37.
tengeri borjú 82.
tengeri búza 84.
tengeri esiga 81, 82.
tengeri ebbal 71.
tengeri hal 89.
tengeri mályva 19.
tengeri nyúl 66.
tengeri porozgató hal 82.
tengeri rák 80.
tengeri saakeselyő 76.
tengeri szőlő 36, 48.
tengeri tük 75.
tengeri ürom 29.
tenni 84, 100.
tenni (árossá —) 215.
tenyér 80, 94.
tenyero (Boldogasszony —)
12.
térd 33, 92, 192.
térdfajtás 92.
térdfőtő 228.
tergelye 80.
terhelt (meg —) 212.
terhes hajó 178.
terhes lő 65.
terjedő 169.
terjedt 169.
terjedt (ki —) 40.
terjék 184.
természet ellen való öhség
161.
természetnek tudománya
103.
természet szerint való fű
116.
természet szerint való hév-
víz 213.
természetű mester 103.
természetű (asszony —) 107.
buja — 107, meleg — fű
24.).
termett (Jugason — szálló
47, szemem — árpa 162,
tövisen — szeder 43.).
termett szem 47.
termetű (rőt — 131, szép
— 131.).
termő (galles — fa 37, ga-
néjban — bogár 71, makk
— fa 60, tölgyfában —
féreg 72.).
térni (ki —) 154.
test 83, 93, 94, 95, 101, 167,
173, 174, 214.
test (szemérem — 91, 166,
szemérmes — 166.).
testes 83, 100.
testazin 109.
testű (egyenes —) 96.
tészta 148.
tetem 90.
tetem (szár —) 92.
tetemű 141.
tétetett 146.
tétő 33, 83, 207, 208.
tétő (fa — je) 40.
tött 212.
tettetés 88.
tétő 72, 169.
tétőfű 24.
tetves 175.
teve (porozka —) 62.

tomba orrú 86.
toll 79.
toll (lúd — 74, 191, páva — 198, tüzök — 79.)
tollas lábú fecske 78.
tollas lábú galamb 77.
tollas varas béka 69.
tolni (ki —) 131.
tolvaj 131.
torok 106.
torma 9, 19, 22, 35.
torma (réli —) 13.
tornász 126, 181.
torony 206, 223.
tót 232.
tót száfrány 13.
Tótország 231.
tő 41, 68.
tő (szőlő —) 45, 46, 47, 49.
tűb 100, 193.
tűk 91.
tők (fehér virágú vízi — 22, földi 10, 13, sárga virágú vízi — 22, török — 12, vízi — 19, 22, 26.).
tőke 39.
tőke (szőlő —) 46.
tőkörnyék 170.
tőkes 164, 166.
tőkesség 163, 166, 171.
tőkesér 52.
tölgy 88.
tölgyes 204.
tölgyes erdő 60.
tölgyfa 37.
tölgyfa (erős —) 38.
tölgyfában termő féreg 72.
tölgyfából csinált 37.
tőlte (hold —) 224.
tölteni (fel — 41, meg — 155.).
töltés 184, 230.
töltő (bor — dézsa 51, kolbász — 136.).
töltött 210.
töltött (honn — bor 54, más hordóban — bor 54, meg — 165.).
töltyfa vő, töltyfa.
tömérdek 96, 113, 114.
tömjén 36, 125.
tömjenező szerszám 125.
tömjénfa 37.
tömjénzagú fű 20.
tömjéntartó edény 125.
tömös 69, 141, 165.
tömősap 141.
tömősapos 141.
tönköly 28, 31, 34.
töportője (olaj —) 177.

tör (hegyes — 156, mezitelen — 156.).
törés (kerékben —) 159.
törhordozó inas 128.
törköly 49, 177.
törkölybor 53.
törkölyhordó kád 52.
törkölyhordó taliga 51.
törkölynyomó 51.
történi 214.
torlás 176, 214.
törtő 214.
törtő (fürdőház — szolgál) 213.
törtő szolgál 214.
törtő 153, 202.
törtő (fal — kos 154, mozsár — 202, por — 137.).
török bab 25, 28.
török borsó 25.
török buza 16, 21, 34.
török ló 65.
török tők 12.
törtött 202.
törtött (le —) 40.
törtött vér 33.
törpe ember 95.
törvény 105.
törvény (szent —) 235.
törvénybeli dolognak tudománya 103.
törvénytevő 127.
törvénytudó mester 103.
tövös (maeska — 15, 19, 24, számár — 12, 14, 26, 29.).
tövösen termett szeder 43.
tövös díszítő 64.
tövös lapu 9, 19, 27.
tövösök 80.
törvök (eb — 26, számár — 26.).
tövösök 32.
tövösök fa 39.
tövös közt lakó nagy béka 69.
törvényszék 111.
tráng (kigyó —) 14, 28.
trombita 141.
trombitás 141.
trombitászó 110.
tudakozó levél 234.
tudatlan 131.
tudni 89, 189, 197.
tudó (természet — mester 103, titok — 127, törvény — mester 103.).
tudomány (ég forgásáról való — 104, ékesen szólasról való — 103, földmérésről való — 104, házcsinálásról való — 104, házigondja viseléséről való — 104, igazán és ékesen való szőlésnek és jó móddal való vete-

kedésnek — 103, igazán való vetekedésnek — 103, isteni dologról való — 103, jó erkölcsről való — 103, képmutatásról való — 104, képírással való — 104, mesterséggel való éneklésnek — 104, orvoságról való — 104, számvetéséről való — 104, törvénybeli dolognak — 103, város gondja viseléséről való — 104, versszerzésnek — 104.), tudományról való levél 234.
tudós 131.
tulok 62.
tunya 107.
turbolya 12, 16.
túró 199.
túrómorzsoló szerszám 202.
túrós béles 149, 199.
túrós éték 144.
túrósárasztó kosár 151.
tutorság 215.
tűzök 77.
tűzoktoll 79.
tű 188.
tűdő 88, 169.
tűdűfő 24.
tűfók 188.
tűkőr 185.
tűndökölő 110.
tűskés 39.
tűz 2, 200.
tűz (Szent Antal — e) 171.
tűzes laptá 155.
tűzes nyíl 155.
tűzes szerszám 200.
tűzhely 200.
tűzkő 4, 200.
tűzkötő szerszám 200.
tűzvirág 12.
tyúk vő, tik.
udvar (hold —) 3.
udvarbíró 128.
udvar-hadnagyja 127.
udvar-hazugja 107.
ugar 55.
ugarlani 55.
ugarlás 56.
ugatás (eb —) 111.
ugorka 12.
ugrálni 222.
ugró 158.
ügy 165, 166, 222.
ügymint 100, 204.
új 49, 147, 148.
új bor 53.

újhold 224.
új 64, 89, 90, 192, 226.
új (kis — 89, közép — 89, mutató — 89, nevendőkeny — 89.).
újfiú 15.
újfióvő 32, 40, 46, 47.
újfióvős 39.
újfiolás 39.
újfióvő 49.
újfióvő nyomot sajt 147.
Újváros 233.
új vitéz 157.
únás (meg —) 160.
undokság 93.
unni (meg —) 158.
unoka 115, 119, 120.
unoka-leány 115, 120.
untalan 176.
úr 116, 117, 129, 159.
úr (apát — 122, földes — 128, nagy — 128, 157, zánzlós — 126.).
Úr-napja 221.
út 46, 88.
uta (ország —) 2.
utálás (meg —) 168.
után 98, 119, 145, 159, 167, 189, 198, 216, 217.
utánunk való 115.
utifű 10, 25, 33.
utifű (hosszú — 25, vízi — 25.).
ut porcsin 14.
utól 204.
utra való iszák 212.
uzsonna 144, 196.
ügető ló 64, 66, 211.
ük 115, 120, 121, 122.
ükeje 121.
üköje 122.
ülni 65, 74, 212.
ülő deszka 180.
ülő szék 125, 197.
ülő tik 75.
ültetett 47, 60.
ültetni 40, 41, 45, 47.
ültetni (el —) 49.
ültető verem 50.
ünnepnap 222.
ünő 62.
üres 114.
ürge 66.
ürgeű 66.
ürmös bor 54.
üröm (bárány — 8, 28, fehér — 8, fekete — 8, tengeri — 29.).
ürü 63.
ürübús 145.
üst 150, 201.
üstesináló 133.

üstök 84.
üstökös esillag 2.
üstörborjú 62.
üstöz 200.
üstözgő konkoly 20.
ütés 173.
ütés (félguta — 166, guta — 160, 161, 171.).
ütő (harang — je 126, tűzkő — szerszám 200.).
ütött (guta —) 174.
üveg 4, 153.
üveglablak 195.
üveges 6.
üvegyártó 133.
üveggóhár 150, 195.
üvegszín 109.
üvegszínű 6.
űző (bolha — fű) 17.

vacsora 145, 196.
vacsora íjesztő kisleppendék 72.
vacsorálás 195, 196.
vacsorafelső 196.
vacsoráló ház 195.
vad 62, 67, 188.
vad (tigris —) 67.
vadalma 43.
vadalmafű 36.
vadász 134.
vadászó (nyúl — sas) 70.
vad bor 53.
vad borsó 34.
vadászerénye 42.
vadfa 41.
vadfekete szőlő 48.
vadfokhagyma 10, 28.
vadfűge 42.
vadgalamb 77.
vadhagyma 11, 18.
vad háló 59.
vadbús 145, 165.
vadkan 61.
vadkecske 63.
vadkert 183.
vadkos 63.
vadkoles 25.
vadkőmény 28.
vadlédnek 22, 23.
vadlen 19.
vadlencse 9, 34.
vadmező 205.
vadmezőfű 23.
vadolajfa 38.
vadoltvány 41.
vadkör 62.
vadkör (erdei —) 62.
vadpetrezselyem 14.
vadréce 75.
vadrépa 26.
vadsáfrány 10, 11, 18.
vadszámár 61.
vadszégfű 19, 28.

vadszilva 45.
vadszöllő 20, 42, 45, 49.
vadtarkonyó 23.
vadvarádics 10.
vadzab 9, 16, 34.
vadzsálya 9.
Vág 226.
vágás (ér — 176, kerék — 154.).
vágású (nagy —) 152.
vágó (ór — borbély 176, fa — 178, kő — 134.).
vágó lal 81.
vagy 5, 6, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, stb.
vagy 112.
vagyton (— est) 94, 95, 117, 171, 172, 174.
vaj 199, 204.
vajás 182.
vajás labda 8.
vajda 128.
vajó (fal —) 185.
vak 66, 131.
vakandok 66.
vakarás 214.
vakarni 211.
vakarni (meg —) 80.
vakaró (ló —) 211.
vakmerő 106.
vaknap 3.
vakseb 93.
vakszem 84.
valaki 130, 192.
valamennyi 216.
valami 153, 163, 194.
válás (meg —) 162.
válaszlevél 236.
választott pap 123.
váll 89, 226.
vállás 235.
válláslevél 234.
vallatni 160.
vallató 236.
vállkőz 89.
vállkőz (köt —) 83.
való 4, 8, 17, 27, 40, 43, 45, stb.
valók (utánunk —) 115.
válogatott vitéz 158.
váltó (pénz —) 135, 139, 142.
vályú 153, 201, 208.
vám 140.
vámos 129, 140.
vámos (rév —) 180.
vámra való levél 235.
vankos 184.
var 169.
var (eves — 173, pokol — 167.).
vár 206.
Várád 233.
várádics 29.
várádics (vad —) 10.

varádieskóró 14.
 Varanó 233.
 varas 175.
 varasbeka 69.
 varasodás (meg —) 169.
 var ellen való fő 27.
 varga 133.
 varga (földözö —) 134.
 vargaműhely 142.
 varjú 76.
 varjú (fekete tar —) 76.
 varjúláb 13, 14.
 vármegye 230, 233.
 vármegyeispán 129.
 Várna 233.
 város gondja viselése 104.
 város gondja viselője 127.
 város könyve 193.
 város szakácsa 200.
 város szolgája 129.
 varró (bim —) 134, 138, sarú — 135.)
 varrogató 135, 136.
 varsa 59.
 vas 5, 177, 202.
 vas (kerék — 154, mell — 156, mutató — 102, sing — 154, szántó lapos — 56.)
 vásár (bor — 45, dísznö — 143, hal — 143, ökor — 143.)
 vásárhírő 129.
 Vásárhely 234.
 vásárnap 221.
 vasakerekű szekér 152.
 vasas rúd 154.
 vasatlan kopja 156.
 vasfák 149, 151, 201.
 vashorog 180.
 vaslapát 57.
 vasműeska 179.
 vasműves 133.
 vasrosta 206.
 vasrostály 202.
 vasulyom 154.
 vasszat 5.
 vasszín 109.
 vastag 50.
 vastag ifjú 98.
 vastú (széles —) 156.
 vasvessző 191.
 vasvilla 57.
 veosok 77.
 veder vő. vödör.
 vég 154, 180, 227.
 végső fog 86.
 vehem 64, 72.
 vehem (számár —) 73.
 véka 101.
 vékony 31, 95, 96, 113, 191, 214.
 vékony béles 149.
 vékony bor 53.
 vékony bőr 134.
 vékonybörgyártó 134.
 vékony (hal) 82.
 Velence 232.
 velencei róz 5.
 velencei rezes 6.
 velő 90.
 velő (agy —) 84, 94, 95.
 vén 99, 100.
 vénasszony 99.
 vendég 198.
 vendégeskedni 198.
 vendégfogadó ház 143.
 vendégség 198.
 vénbédtség 99.
 venni 169, 174, 222.
 venni (ki —) 197.
 vénség 99, 100.
 venyige 46.
 vér 7, 94, 117.
 vér (alutt — 93, törött — 93.)
 vérállató fő 12.
 vérese 76.
 veréb 78.
 veréb (nádí —) 78.
 verem 41, 61, 209.
 verem (ültető —) 50.
 veres vő. vörös.
 vörös 159.
 verés (le —) 50.
 véres 204.
 véreshurka 146.
 vérgyökér 26.
 vérhas 163, 174.
 vérhasfolyás 165.
 veríték 7, 92.
 veríték-járó apró lók 92.
 vérköpés 167.
 vérköpő 167.
 verő (olaj — 139, pénz — 133, 142.)
 vers 194.
 versszerzőnek tudománya 104.
 versszerző mester 104.
 verszopó 72.
 vértindító kígyó 68.
 vertpénz 185.
 vese 88, 168.
 vesefűző 168.
 vésés 183.
 vésetti 183.
 vész (szél —) 229.
 veszés (meg —) 51.
 veszett marhának nézője 138.
 veszni (meg —) 175.
 vesztogetni (el —) 107.
 vessző (agg — 47, elhomlított — 47, fattyó — 46, gyermekded — 46, gyökérből nőtt — 46, gyöngye — 46, gyümölestelen — 46, hagyott — 46, három

szemre hagyott — 47, homlitani való — 47, megagott — 46, porhajás — 46, sark — 46, seprűnek való — 198, szőlő — 45, 46, 47, 49, 51. [vő, szőlővessző], ültetni való — 40, 47, vas — 191.)
 vesszőcsap (félben metezett —) 46.
 vét (hús —) 222.
 vétek 106.
 vetekedés 103.
 vetekedő 103.
 vétel 214.
 vétel (fej —) 160.
 vetelő 188.
 vetemény (ültető —) 31.
 vetés 55.
 vetés (mag — 56, meg — 105, szám — 104, számki — 159.)
 vetkező (le —) 183, 213.
 vetkező ház 142.
 vetni (ki —) 80.
 vető (ágy — 184, asztal — 127, nyakban — 226, szám — 128, 140, tégla — 134.)
 vetőkaró 190.
 vett 90, 230.
 vett (fel —) 185.
 vettett (horogban — 160, számki — 131.)
 vevés (meg —) 169.
 vevő (gyertyahalma —) 195.
 vezetőkló 65.
 viadal 179, 180.
 viasz 8, 72, 177.
 viasz (fenyő — 194, vörös — 192, zöld — 192.)
 viaszgyertya 195.
 viaszos tábla 190.
 viaszszín 110.
 vizezplébános 123.
 vider vő. vödör 201.
 vídra 66.
 világ 1, 172.
 világos 109.
 világos fejrészín 109.
 világosság 108.
 világos színű bor 54.
 villa 197, 211.
 villa (ezüst — 197, ganéj-híntő — 57, szénatkaró — 58, vas — 57.)
 vinczellér 45.
 vinni 149, 151.
 vinni (el —) 198.
 Viola (hármasszínű — 30, sárga — 19, 30, Szentháromság — 30.)

virág 16, 33, 51.
 virág (bársony — 9, 17, 23, búza — 11, festő — 16, gyöngy — 24, háromszínű — 20, kősfű — 25, kőkszinű — 11, olasz — 30, ragadó vörös — 23, sárga — 12, Szent János — a 16, tavaszi első — 25, tűz — 12.)
 virágos má 149.
 virágzó (szőlővel — fő) 23.
 virágú (fejér — 22, leu — 15, sárga — 13, 22.)
 virradni 224.
 Visegrád 233.
 viselés 104.
 viselés (konszult —) 127.
 viselni 192.
 viselő 64, 190.
 viselő (fű — 79, gond — 127, 130.)
 viszketeg 95, 169.
 viszketés 161, 169, 174.
 viszketni 170, 176.
 visszállott fonál 188.
 visszszógezott kasza 156.
 vitez 126, 130, 157, 179.
 vitez (dárdahordó — 158, kopjás — 157, könnyű számszám — 158, más helyről fogadott — 158, merő fegyverben öltözött — 159, nyilas — 150, pajzsos — 155, parittyás — 158, serog előtt járó — 158, számszerijás — 158, szentelt — 158, új — 157, változtatott — 158.)
 vitézfű 22.
 vitézi kenvér 148.
 vitorla 179, 208.
 vivő (levél —) 192.
 viz 2, 58, 72, 78, 80, 159, 179, 180, 201, 202, 205, 225, 226.
 víz (balzsamum — a 23, eső — 207, 208, folyó — 3, 79, 225, h v — 213, hideg — fürdő 214, kút — 208, sár — 161, 165, 166, 167, 174, 175, sós — 205, szentelt — 125, szőlő — 46.)
 víza 81, 82.
 vízben főtt étel 201.
 vizelés 163.
 vizelet 91, 171.
 vizelleni 163.
 vizellő 175.

vizen hadakozó vitez 179.
 vízes bor 54, 199.
 vízholdó veder 201.
 vízi ápium 26.
 vízi borjú 67.
 vízi gyík 69.
 vízi kígyó 68.
 vízi lencse 15.
 vízi ménta 11, 21.
 vízi peszerce 21.
 vízi rák 80.
 vízi sásfű 17.
 vízi tók 19, 22, 26.
 vízi utifű 25.
 vízkórság 165.
 vízkórságos 166.
 vízmerő sajtár 209.
 vízmerő veder 201.
 vízmerő rocska 149.
 vízmerő veder 151.
 víz szín 109.
 volna 162.
 volt 119.
 volta 161, 163, 165, 168, 171.
 vonó hajókötél — 136, 179.
 hógedű — 142, szón — 203.)
 vonszani (le —) 155.
 vő 116.
 vőesök 77.
 vödör 52, 101, 153, 201, 209.
 vödör (vizholdó — 201, vízmerő — 151, 201.)
 vödörtartó ház 213.
 vőfegény 118.
 völgy 61, 230.
 völgy (egynes fenekű —) 230.
 vörhenyeges ló 65.
 vörhenyös 85.
 vörhenyöszínű madár 78.
 vörös (ragadó — virág) 23.
 vörös agyag 4.
 vörös bor 53.
 vörös festék 110.
 vörös (fűzfa) 38.
 vörös gyopár 26.
 vörös gyökerű fő 26.
 vörös gyűrű fa 39.
 vörös hagyma 12, 32.
 vörösiteni 192.
 vörösitő fő 15.
 vörös lábú madár 77.
 vörösposztag 110.
 vörös répa 22.
 vörösség 109.
 vörös szárnyú keszeg 83.
 vörös szárnyú madár 78.
 vörös szilva 45.

vörösszín 110.
 vörös tinta 192.
 vörös viasz 192.
 zab 9, 33.
 zab (vad —) 9, 34.
 zabálás 196.
 zabált ló 66.
 zabgyermek 118.
 zablevelű fő 11.
 zabola 157, 211.
 zacskó (pénztartó —) 185.
 zálogos levél 234.
 zálogozás 215.
 zan/4 13, 26.
 zanót (erdei —) 13.
 zápfog 80.
 záporosó 3.
 záptikony 74, 205.
 zár (ajtó —) 182.
 zászlóalja 158.
 zászlós úr 126.
 zászlótartó 126, 158.
 zává (ajtó — 182, nyitó — 182.)
 zavaros bor 54.
 zemes 134.
 zomokkgyó 68.
 zomat ? 26.
 zöld 42.
 zöld (téli —) 9, 28.
 zöldbeka 69.
 zöld bogár 71.
 zöld erdő 23.
 zöld muska 70.
 zöldség 109.
 zöldszín 109.
 zöld viasz 192.
 zörgés 111.
 zúgó 169.
 zuzmaraz 3.
 zsák 153, 159, 206.
 zsák (bormyomó — 51, lisztartó — 185.)
 zsálya 15, 28.
 zsálya (vad —) 9.
 zsellér 130.
 zsemlye 34.
 zsemlyebúza 34.
 zsemlyekenyr 147.
 zsendice 162 (jegyzet).
 zsidó 232.
 Zsidóország 231.
 zsidóly 207.
 zsidólyezett 207.
 zsír (dísznö —) 146.
 zsobrák borsfű 13.
 zsoltáronékt 123.
 zsongorodás 168.

TARTALOM.

	Lap
Bevezetés — — — — —	3—16
Szójegyzék — — — — —	17—101
A szójegyzék eredeti indexe — — — — —	102—103
Az 1597. évi kiadás előszava — — — — —	103—105
Szómutató — — — — —	106—141